

BUYING/SELLING In Michigan

Homes, Gas Stations, Liquor
Stores, Plazas, Hotels

All Types of Loans
Residential & Commercial
RAJ S. SHERGILL Realtor
Land Mark Realty

41637 Ford Road, Suite A, Canton, MI 48187

Cell 734-751-4455, rajsshergill@yahoo.com

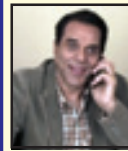
Truck Insurance Specialist

- Preferred Carriers (A++)
- Bobtail Insurance
- Cargo and Primary Liability

734 655 9090

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ

AMANTEL.COM

\$25 'ਚ 2600 ਮਿੰਟ (43.5 ਘੰਟੇ)

ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ

24/7 Customer Service

ਟੌਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ

1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

USPS - PP 1

Sixteenth Year of Publication

ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ

Price 50¢

Email: punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫ਼ਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 16, Issue 31, August 1, 2015

20451 N Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074

Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਦੀਨਾਨਗਰ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਨੇ ਛੇੜੇ ਸਵਾਲ

ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ (ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ): ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਸਬਾ ਦੀਨਾਨਗਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਬਾਰੇ ਮੁੜ ਚਰਚਾ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮਾਰੂ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਤਿੰਨ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੇ ਦੀਨਾਨਗਰ ਦੇ ਥਾਣੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਨਾਲ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਐਸ.ਪੀ. (ਡੀ.) ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਮੇਤ ਸੱਤ ਵਿਅਕਤੀ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਤਕਰੀਬਨ ਦਰਜਨ ਲੋਕ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ। ਫੌਜੀ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਆਏ ਤਿੰਨ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਤਕਰੀਬਨ 12 ਘੰਟੇ ਚੱਲੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਇਹ ਹਮਲਾ ਮੁੰਬਈ ਦੇ 26/11 ਹਮਲਿਆਂ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਇਸ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਕਾਰ ਬਣ ਰਹੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਣ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਤੋੜਨ ਦੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਤਿੰਨੋਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਲਸ਼ਕਰ-ਏ-ਤੋਇਬਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਦੱਸੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਬਮਿਆਲ ਸੈਕਟਰ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਸਰਹੱਦ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਏ। ਦੀਨਾਨਗਰ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਤੋਂ ਇਹ ਇਲਾਕਾ ਸਿਰਫ 20 ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਮਰਨਾਥ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਬੰਦੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਆਖਰੀ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਲਈ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ।

ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਤਕਰੀਬਨ 5.15 ਵਜੇ ਦੀਨਾਨਗਰ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਬਿਜਲੀ ਘਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੇਂਦਰ ਦੇ ਨੇੜੇ ਜੰਮੂ ਜਾ ਰਹੀ

ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਮੁਖੀ ਸੁਮੇਧ ਸੈਣੀ ਨੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਪੱਖੀ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਦੇ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਣ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦ ਦਾ ਦਖਲ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਿਥੇ ਕੇਂਦਰ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹੇ ਹਮਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅਗਾਊਂ ਸੂਚਨਾ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ, ਉਥੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਅਤਿਵਾਦ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਨੌਸ ਕੌਮੀ ਨੀਤੀ ਅਪਨਾਉਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਭੇਟ ਨਹੀਂ ਚੜ੍ਹਨ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ। ਅਤਿਵਾਦ ਇਕ ਕੌਮੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਰਹੱਦ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਸੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਾਈ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਬਦੁੱਲ ਬਾਸਿਤ ਨਾਲ 29 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਦੱਸਿਆ।

ਬੱਸ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ। ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਮੁਸਾਫਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋਏ ਪਰ ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰੀ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਬੱਸ ਭਜਾ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੈਵਨ ਸਟਾਰ ਹੋਟਲ ਦੇ ਮਾਲਕ ਕਮਲ ਮਠਾਹੂ ਉਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਖੋਹ ਕੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਇਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਨੇ

ਸ਼ਹਿਨਾਈ ਪੈਲੇਸ ਨੇੜੇ ਨਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਦੁਕਾਨ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਅਮਰਜੀਤ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜਾਨ ਲੈ ਲਈ। ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਥਾਣੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਥਾਣੇ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਪਾਸੇ ਹੋਮਗਾਰਡ ਜਵਾਨਾਂ ਦੀ ਤਿੰਨ ਮੰਜ਼ਿਲਾ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਫੁਪਣਗਾਹ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਥਾਣੇ ਅੰਦਰ

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਪਰਿਆ ਘਟਨਾਕ੍ਰਮ...

- 5:10- ਸਵੇਰੇ ਫੌਜੀ ਵਰਦੀ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਚਾਲਕ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਾਰ ਖੋਹੀ।
- 5:12- ਅੱਧਾ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਢਾਬੇ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਤੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵੱਲ ਵਧੇ।
- 5:13- ਰੋਡਵੇਜ਼ ਦੀ ਬੱਸ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਚਾਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕੀਤਾ।
- 5:15- ਦੀਨਾਨਗਰ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤੇ ਫਾਇਰਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।
- 8:43- ਡੀ.ਸੀ. ਵੱਲੋਂ ਫੌਜ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ।
- 11:45- ਐਸ.ਪੀ. ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਲੱਗੀ, ਮੌਤ।
- 2:30- ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਰਾਹੀਂ ਐਨ.ਐਸ.ਜੀ. ਕਮਾਂਡੋ ਪੁੱਜੇ।
- 4:45- ਤਿੰਨਾਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ।

ਹੋਮਗਾਰਡ ਦੇ ਤਿੰਨ ਜਵਾਨ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਹਲਾਕ ਹੋ ਗਏ। ਸਵਾ ਅੱਠ ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਫੌਜ ਵੀ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਾਰਵਾਈ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ।

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਜ਼ਰੀਏ ਐਨ.ਐਸ.ਜੀ., ਪੰਜਾਬ ਕਮਾਂਡੋ ਅਤੇ ਸਵੈ

ਅਲਟੀਮੇਟ ਦੇ ਜਵਾਨ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ।

ਦੀਨਾਨਗਰ ਥਾਣੇ ਦੇ ਮੁਨਸ਼ੀ ਤੇ ਹੈਡ ਕਾਂਸਟੇਬਲ ਰਾਮ ਲਾਲ ਨੇ ਤਕਰੀਬਨ ਅੱਧੇ ਘੰਟੇ ਤੱਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ

(ਬਾਕੀ ਸਫ਼ਾ 6 'ਤੇ)

Dhade & Associates, PC

Immigration
Lawyers

WE FIGHT FOR YOUR RIGHTS!

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਵਕੀਲ

*ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਵੀਜ਼ੇ (ਡਾਕਟਰ, ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਆਦਿ)
*ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ *ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ *ਅਡਜਸਟਮੈਂਟ ਆਫ ਸਟੇਟਸ
*ਡੀਪੈਰਟੇਸ਼ਨ *ਰਿਫਿਊਜੀ ਕੇਸ *ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸਭੇ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
*ਅਸੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ 6 ਤੋਂ 12 ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ

Ph:248-254-3441

Fax:(248) 254-3443 www.eagle.pro, Email: info@eagle.pro

7071 Orchard Lake Rd, Suite 320, W. Bloomfield, MI 48322

Herman Singh Dhade
Immigration Lawyer

Estb. 1975
World Wide Travel
www.fly2world.com

ਸਸਤੇ ਟਿਕਟ ਬਿਹਤਰ ਸੇਵਾ

DETROIT
734 838 9998

TOLL FREE
866 66 INDIA

CHICAGO
312 224 8800

ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਦਾ ਆਸਰਾ ਬਣੇ ਗੁਰੂ ਘਰ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ 250 ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਹਰੇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਗ਼ੈਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਲੰਗਰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੀ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਰਬਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦਾ ਮੂਲ ਉਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਹੋ ਸਕੇ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਲੰਗਰ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਲਈ ਵਰਦਾਨ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਨਵੇਂ ਅਧਿਐਨ ਮੁਤਾਬਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਗਰਮ ਲੰਗਰ 'ਫੂਡ ਬੈਂਕ' ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਲਾਸ ਏਂਜਲਸ ਵਿਚ ਖਾਲਸਾ ਫੂਡ ਪੈਂਟਰੀ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਪੀਸ ਕੋਰ ਨਿਆਸਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾ ਰਹੇ ਹਨ ਜਦਕਿ ਸਿੱਖਸੈਂਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਰਾਹੀਂ ਬੇਘਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਕੱਪੜੇ ਪੂਰੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੰਗਰ ਪ੍ਰਬਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਪਹਿਲੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ (ਹੁਣ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ) ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਬਾਬੇ

ਨਾਨਕ ਨੇ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਰਕੇ, ਨਾਮ ਜਪਣ ਤੇ ਵੰਡ ਛਕਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਨ, ਵਰਤਾਉਣ, ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਖਾਣ ਤੇ ਭਾਂਡੇ ਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਸੇਵਾ ਰਾਹੀਂ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਤੇ ਧਰਮ ਰਹਿਤ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

'ਦਿ ਕਨਵਰਸੇਸ਼ਨ' ਵਿਚ ਲੀਡਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਫੈਲੋ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਵਰਤਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੁਸਾਇਟੀਆਂ ਬਣਾ ਲਈਆਂ ਹਨ। ਬਰਮਿੰਘਮ ਵਿਚ ਮਿਡਲੈਂਡ ਲੰਗਰ ਸੇਵਾ ਸੁਸਾਇਟੀ ਤੇ ਡੋਨਕਾਸਟਰ ਤੇ ਐਡਿਨਬਰਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਮੁਫਤ ਲੰਗਰ ਸੇਵਾ ਇਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਮਿਸਾਲਾਂ ਹਨ।

ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾਨ ਰਾਹੀਂ ਸੌਦਾ ਖਰੀਦਦੇ ਹਨ ਤੇ ਫਿਰ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਵਰਤਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਸਿਰਫ਼ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ

ਵਲੈਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਬੱਲੇ-ਬੱਲੇ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਸਰਕਾਰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਸਮੇਤ ਕੁਝ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਲ ਗੁਜਰਾਤੀ ਤੇ ਬੰਗਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੌਮਰੋਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਚਨਬੱਧਤਾ ਦੁਹਰਾਈ ਹੈ, ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੀ ਇਕ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੋਈ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਸਕੂਲ ਸਧਾਰ ਮੰਤਰੀ ਨਿਕ ਗਿਬ ਨੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਤਹਿਤ ਸਾਰੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦਾ ਪਸਾਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਫਰੈਂਚ, ਜਰਮਨ ਅਤੇ ਸਪੇਨਿਸ਼ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਬਲਕਿ ਬੰਗਾਲੀ, ਗੁਜਰਾਤੀ, ਪੰਜਾਬੀ, ਪੋਲਿਸ਼ ਤੇ ਤਰਕਿਸ਼ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁਹਾਰਤ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਲਗਭਗ ਵਧਦੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਕੂਲੀ ਪਾਠਕ੍ਰਮ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਰਹੇ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤਬਕੇ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲੰਗਰ ਮੁਹੱਈਆ ਮੁਤਾਬਕ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਸੇਵਾ ਫੂਡ ਬੈਂਕ ਗਰੀਬ ਕਰਵਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਗਈ ਬੱਸ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਡਿੱਗੀ, 44 ਮੌਤਾਂ

ਕੁੱਲੂ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਰਨਾਲਾ ਤੇ ਮਾਨਸਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਮਣੀਕਰਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਜਾ ਰਹੀ ਇਕ ਨਿੱਜੀ ਸੈਲਾਨੀ ਬੱਸ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੁੱਲੂ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਸਾਤਸਤੀ ਪੁਲ ਨੇੜੇ ਹਾਦਸੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਕੇ ਪਾਰਬਤੀ ਉਪ ਨਦੀ ਡਿੱਗ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ 40 ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਬੱਸ ਵਿਚ 67 ਯਾਤਰੀ ਸਵਾਰ ਸਨ ਤੇ 20 ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਬੱਸ ਕਿਸੇ ਵਾਹਨ ਨੂੰ ਰਸਤਾ ਦੇਣ ਲੱਗਿਆਂ ਇਕ ਪਹਾੜੀ ਨਾਲ ਟਕਰਾ ਕੇ ਨੇੜੇ ਵਗ ਰਹੀ ਪਾਰਬਤੀ ਉਪ ਨਦੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਗਈ ਜਦੋਂ ਬੱਸ ਪਲਟੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕਰੀਬ 20 ਯਾਤਰੀ ਵੀ ਹੇਠਾਂ ਡਿੱਗ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੁੱਲੂ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਬੱਸ ਦੀ ਹੋਣੀ ਲਈ ਓਵਰਲੋਡਿੰਗ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਰਫ਼ਤਾਰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸੀ। 52 ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲੀ ਇਸ ਬੱਸ ਵਿਚ 67 ਵਿਅਕਤੀ ਸਵਾਰ ਸਨ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੱਬਣ ਦੇ ਕੇਸਾਂ 'ਚ ਵਾਧਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉੱਤੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਭਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਕੀਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੈੱਲ ਕੋਲ ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦੌਰਾਨ 3141 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਪੁੱਜੀਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ 1343 ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਕਰਮਚਾਰੀ ਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਵੀ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਪੁਲਿਸ ਇਸ ਸਾਲ 30 ਜੂਨ ਤੱਕ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ 142 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 135 ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਸੱਤ ਕੇਸਾਂ

ਦਾ ਚਲਾਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਪਰਾਧਿਕ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ 193 ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 62 ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਿੰਗ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਤੇ ਵਿਆਹਾਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਭਾਵੇਂ ਕੁਝ ਹੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ, ਰਾਜਸੀ ਲੋਕਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਪ੍ਰਤੀ ਰੋਸ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਵੇਂ ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਅਸਰ ਰਸੂਖ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਹਿਰ ਕਾਰਨ ਪੁਲਿਸ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ।

ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸਾਲ 2014 ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਤਾਂ 7936 ਹਾਸਲ ਹੋਈਆਂ, ਪਰ ਕੇਸ 193 ਹੀ ਦਰਜ ਹੋ ਸਕੇ। ਐਨ.ਆਰ.ਆਈ. ਵਿੰਗ ਤੋਂ ਹਾਸਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜਲੰਧਰ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਤੇ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਕੱਲੇ ਮੋਗਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ 420 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ। ਲੁਧਿਆਣਾ ਵਿਚ 410 ਤੇ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 261 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਸਨ। ਹੋਰਨਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦਾ ਅੰਕੜਾ ਔਸਤਨ 300 ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਨੇੜੇ ਤੇੜੇ ਹੀ ਹੈ। ਮੋਗਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਕ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ

ਗੁਪਤ ਰਖਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਉੱਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਇਕ ਗਰੇਹ ਸਰਗਰਮ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਯੂਰਪੀ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿੱਢੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਰੋਹ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਇਕ ਤੱਥ ਇਹ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪੰਜ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਹੀ ਤੱਥ ਜਾਣਣ ਲਈ ਗਣਨਾ (ਸੈਨਸਿਜ਼) ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਰਹਿੰਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਗਣਨਾ ਸਬੰਧੀ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਇਹ ਕੰਮ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚ ਗਣਨਾ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਦੋ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੰਕੇ ਪਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ- ਇਕ ਤਾਂ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਆ ਜਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰਾ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁਖਤਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਵੀ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਹੋਵੇਗਾ।

ਗੁਰੂ ਕੀ ਨਗਰੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਮਾਰ ਹੇਠ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਸਦ ਦੀ ਸਥਾਈ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਗਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧ ਰਹੇ ਹਵਾ, ਪਾਣੀ ਤੇ ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਲਈ ਕੁਝ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਰਿਆਲੀ ਵਧਾਉਣ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਵਧੇਰੇ ਪੌਦੇ ਲਾਉਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਦੀ ਵਿਗਿਆਨ ਤੇ ਤਕਨੀਕ, ਵਾਤਾਵਰਨ ਤੇ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰਾਲੇ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਤਿਉਹਾਰਾਂ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਧੇਰੇ ਵਧਣ ਉੱਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਰੋਕਣ ਲਈ ਰਾਤ ਨੂੰ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਡੀ.ਜੇ. ਅਤੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ 'ਤੇ ਮੁਕੰਮਲ ਪਾਬੰਦੀ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਵਾਜ਼ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ

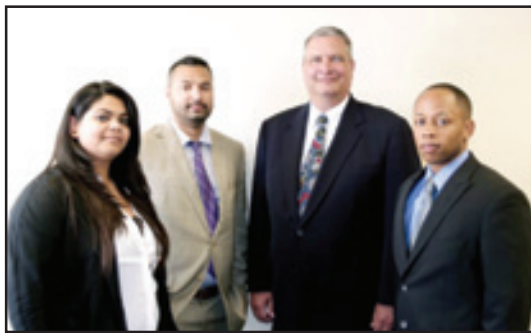
ਤੈਅ ਨਿਯਮਾਂ ਨੂੰ ਸਖਤੀ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੂੜਾ ਕਰਕਟ (ਸਾਲਿਡ ਵੇਸਟ) ਦੇ ਸਹੀ ਨਿਪਟਾਰੇ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਤਰੀਕੇ ਲੱਭਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਕਿ ਵਾਤਾਵਰਨ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਰਹਿ ਸਕੇ। ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ 655 ਮੀਟ੍ਰਿਕ ਟਨ ਕੂੜੇ 'ਤੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨਗਰ ਨਿਗਮ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਖਾਤਮੇ ਲਈ ਆਧੁਨਿਕ ਢੰਗ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਕੂੜੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਿਅਰਥ ਸਾਮਾਨ ਜਿਵੇਂ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਜਾਂ ਲਿਫਾਫਿਆਂ ਆਦਿ ਨੂੰ ਵਾਤਾਵਰਨ-ਪੱਖੀ ਤਰੀਕਿਆਂ ਨਾਲ ਸੁੱਟਣ।

MWOSE & DHALI WAL ATTORNEYS AT LAW

IMMIGRATION
CRIMINAL DEFENSE
BUSINESS LAW
CIVIL LITIGATION
REALESTATE

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ
ਫੌਜਦਾਰੀ ਵਕਾਲਤ
ਬਿਜਨਸ ਲਾਅ
ਦੀਵਾਨੀ ਵਕਾਲਤ
ਰੀਅਲ ਐਸਟੇਟ

FREE CONSULTATION!

ਲੋੜੀਂਦੀ ਸਲਾਹ ਅੱਜ ਹੀ ਮੁਫਤ ਲਓ
317-222-1567

ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ
ਉਰਦੂ ਵੀ ਬੋਲਦੇ ਹਾਂ

CONTACT US TO SET UP AN
INTERVIEW PUNJABI, HINDI, AND
URDU SPOKEN
WWW.MDLEGALTEAM.COM
CONTACTUS@MDLEGALTEAM.COM

OFFICE LOCATION:
1426 W. 29TH ST., SUITE 201B
INDIANAPOLIS, IN 46208
Fax: 317-288-1842

ਅਟਾਰਨੀ
ਐਟ ਲਾਅ

LICENSED TO
PRACTICE IN INDIANA,
MICHIGAN, FLORIDA
AND IMMIGRATION
LAW IN ALL 50 STATES.

Personalized Service-Committed To Quality

Purchase and Refinance Your Home Loans.

Pre approval in one day, no cost, no obligation.

Conventional, ARM, Jumbo, FHA, VA,
USDA & HARP Loan Programs

ਆਪਣਾ ਘਰ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਘਰ ਉਪਰ ਲੋਨ
ਰੀਫਾਇਨਾਂਸ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

AMRIK P. SINGH
Mortgage Loan Originator
NMLS # 232904

7788 N. Milwaukee Ave.
Niles, IL 60714
Ph: 847-966-6700
Fax: 847-966-6723

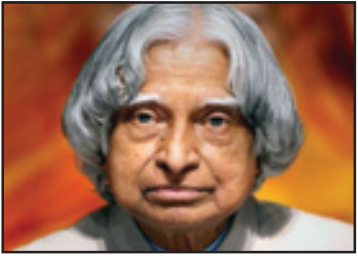

Cell 312-608-0006

Email: asingh@candrmortgage.com
Website: www.candrmortgage.com

ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ

ਸਿਲੋਂਗ: ਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲਮੈਨ ਵਜੋਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਦਾ ਇੱਥੇ ਹਸਪਤਾਲ 'ਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। 84 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਕਲਾਮ

ਇੰਡੀਅਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ 'ਚ ਭਾਸ਼ਨ ਦੇ ਰਹੇ ਸਨ ਜਦੋਂ ਉਹ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਸਾਢੇ 6 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਨੇਨਗਿਮ ਹਿੱਲਜ਼ ਦੇ ਬੋਬਨੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਆਈ.ਸੀ.ਯੂ. ਵਿਚ ਦਾਖਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਤਮ ਸਾਹ ਲਏ। ਸੈਨਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਅਤੇ ਉਤਰ ਪੂਰਬ

ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਖੇਤਰੀ ਹੈਲਥ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਾਇੰਸਿਜ਼ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਵੀ ਤੁਰੰਤ ਹਸਪਤਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਪਰ ਉਹ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਬਚਾ ਸਕੇ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਪ੍ਰਣਬ ਮੁਖਰਜੀ, ਉਪ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਹਾਮਿਦ ਅਨਸਾਰੀ, ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ, ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਸੁਮਿਤਰਾ ਮਹਾਜਨ, ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ, ਗੁਲਾਮ ਨਬੀ ਆਜ਼ਾਦ, ਪੀ. ਚਿਦੰਬਰਮ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਹੋਰ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਕਲਾਮ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ 'ਤੇ ਅਫਸੋਸ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਲਾਹ ਦੇ ਬੇਟੇ ਡਾਕਟਰ ਕਲਾਮ ਦਾ ਪੂਰਾ ਨਾਮ ਅਵੁਲ ਪਾਕਿਰ ਜੈਨੂਲਬਦੀਨ ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 18 ਜੁਲਾਈ 2002 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ 11ਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਜੋਂ ਅਹੁਦਾ ਸੰਭਾਲਿਆ ਸੀ। ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਚ ਅਹਿਮ ਯੋਗਦਾਨ ਦੇਣ ਲਈ 1997 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਰਤਨ ਨਾਲ ਨਿਵਾਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੱਦਾਫੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ

ਤ੍ਰਿਪੋਲੀ: ਲਿਬੀਆ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਆਮਾਰ ਗੱਦਾਫੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸੈਫ ਅਲ-ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਯੁੱਧ ਅਪਰਾਧਾਂ ਅਤੇ ਸ਼ਾਂਤੀਪੂਰਬਕ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਹੇਠ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਸੁਣਾਈ ਹੈ।

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਗੱਦਾਫੀ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਕਾਲ ਸਮੇਂ ਦੇ 7 ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਭੁੱਟਣ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਾਬਕਾ ਖੁਫੀਆ ਮੁਖੀ ਅਬਦੁਲਾ ਅਲ-ਸੇਨੁਸੀ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਗ਼ਦਾਦੀ ਅਲ-ਮਹਿਮੂਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਜਾਂਚਕਰਤਾ ਸਾਦਿਕ ਅਲ-ਸੁਰ ਨੇ ਅਨੁਸਾਰ 8 ਹੋਰ ਸਾਬਕਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਦਕਿ 7 ਹੋਰ ਨੂੰ 12-12 ਸਾਲ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਦਮਪੁਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਆਮ ਉਡਾਣਾਂ ਲਈ ਮਿਲੀ ਹਰੀ ਝੰਡੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਦਮਪੁਰ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਆਮ ਉਡਾਣਾਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕਵਾਇਦ ਹੇਠ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਪਾਰੀਕਰ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜੈ ਸਾਂਪਲਾ ਨੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਮਨੋਹਰ ਪਾਰੀਕਰ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਵਾਬਾਜ਼ੀ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਅਸ਼ੋਕ ਗਜ਼ਾਪਤੀ ਰਾਜੂ ਨਾਲ ਵੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ।

ਸ੍ਰੀ ਸਾਂਪਲਾ, ਜੋ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ

ਕੋਹਿਨੂਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ: ਕੀਥ ਵਾਜ਼

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਐਮ.ਪੀ. ਕੀਥ ਵਾਜ਼ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਤੇ ਬੇਸ਼ਕੀਮਤੀ ਹੀਰਾ ਕੋਹਿਨੂਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀ ਨਵੰਬਰ 2015 ਵਿਚ ਯੂ.ਕੇ. ਫੇਰੀ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਧ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਸੁਨਹਿਰੀ ਮੌਕਾ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਮੋਦੀ ਆਪਣੀ ਯਾਤਰਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਇਸ ਵਾਅਦੇ ਨਾਲ ਵਾਪਸ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਕੋਹਿਨੂਰ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਮਿਲੇਗਾ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਕੋਹਿਨੂਰ ਹੀਰਾ ਮਹਾਰਾਣੀ ਐਲਿਜ਼ਾਬੈੱਥ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਤਾਜ ਵਿਚ ਜੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਖਰੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਦਲੀਪ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮਹਾਰਾਣੀ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਨੂੰ ਦਿਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੋਹਿਨੂਰ 'ਤੇ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖ ਰਾਜ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਵਾਪਸ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਸ਼ੇਖਾਨੇ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਯੋਗ ਟਿਕਾਣਾ ਉਡੀਕ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਵਸਤਾਂ

ਸੁਨਾਮ: ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਵਸਤਾਂ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਅਜਾਇਬਘਰ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਗ ਬਾ ਨਹੀਂ ਲੱਭੀ। ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਇੱਕ-ਅੱਧ ਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅਜਾਇਬਘਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਹ ਕੰਮ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਸੁਨਾਮ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਰਤਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਸੁਨਾਮ 'ਤੇ ਸਮੂਹ ਸੁਨਾਮ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਸਾਰੇ ਨਿਰਾਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਵਸਤਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਥਾਂ ਖਿੱਲਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਰੱਖਣ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕੋਲ ਕੋਈ ਯੋਗ ਬਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੀਆਂ ਅਸਥੀਆਂ ਦੇ ਕਲਸ ਸਰਕਾਰੀ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ।

ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਰੇ ਕਈ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇ ਲੇਖਕ ਰਾਕੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ਹੀਦ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕਈ ਪੱਤਰ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਲਿਖੇ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਲਾਇਬਰੇਰੀ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ। ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੀਰ' ਦੀ ਕਾਪੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪੰਨਾ ਨੰਬਰ 282 'ਤੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦਸਤਖਤ ਵੀ ਹਨ, ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਹਾਲ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਪਈ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਮੰਜਾ ਟਰੱਕ, ਭਾਂਡੇ, ਲਾਲਟੈਨ ਆਦਿ ਸੈਂਟਰਲ ਖਾਲਸਾ ਯਤੀਮਖਾਨਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ (ਪੁਤਲੀਘਰ) ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ।

ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਬਿਸ਼ਨ

ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਤਸਵੀਰ ਜਿਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤਰ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਕੋਲ ਪਈ ਹੈ। ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ, ਜੇਬ ਡਾਇਰੀ, ਚਾਕੂ ਆਦਿ ਸਮਾਨ ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਯਾਰਡ ਏਸ਼ੀਅਨ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ, ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 2003 ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪਈਆਂ ਵਸਤਾਂ ਭਾਰਤ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਪੰਜ ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਕੇਵਲ ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਰਹਿ ਗਈ।

ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਅਜਾਇਬਘਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਸਬੰਧੀ ਸੰਗਰੂਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਬਿੰਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜਾਇਬਘਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਦੋ-ਤਿੰਨ ਥਾਂਵਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਥਾਂ ਉੱਤੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਬਰਤਾਨੀਆ 'ਚ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੀ ਮੌਤ

ਲੰਡਨ: ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਡਰਬੀਸ਼ਾਇਰ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੀ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।

ਪੋਸਟਮਾਰਟਮ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਸਿਰ ਤੇ ਛਾਤੀ 'ਤੇ ਸੱਟਾਂ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਹੋਈ। ਕਾਰ ਨਾਲ ਟਕੌਰ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਉਹ ਗੰਭੀਰ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਕੋਲ ਜ਼ਖਮੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸਨ।

ਕੈਪਟਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਤਿੱਖੇ ਸਵਾਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਉਪ ਨੇਤਾ ਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿੱਖਸ ਫਾਰ ਜਸਟਿਸ ਵੱਲੋਂ ਅਮਰੀਕੀ ਅਟਾਰਨੀ ਜਨਰਲ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਦੇ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪੁਲਿਸ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਤੇ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਲਗਾਏ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਿਆ ਹੈ।

ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨੂੰ

ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਨਕਾਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਉੱਤੇ ਸਿਰਫ ਹੱਸਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਪਬਲਿਸਿਟੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਬਿਹਤਰ ਹੁੰਦਾ ਜੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਦੱਸਦੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਅਤਿਵਾਦ ਖਿਲਾਫ ਲੜ

ਰਹੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਗਠਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਉਡਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ਕੀ ਸਾਰੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ, ਕੀ ਅਮਰੀਕੀ ਸਰਕਾਰ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ? ਕੈਪਟਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਕਿਸੇ ਉਦੇਸ਼ ਤਹਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੋਮੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੌਰਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਪਰ ਉਹ ਹਰ ਹਾਲ ਉੱਤਰੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੌਰੇ ਉੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।

Korma Sutra Cuisine of India

Overland Park, Kansas

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ

ਓਵਰਲੈਂਡ, ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਡਿਸ਼ ਵਾਸ਼ਰ, ਹੈਲਪਰ, ਤੰਦੂਰੀਏ ਕੁੱਕ, ਵੇਟਰ ਅਤੇ ਸ਼ੈਫ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 913-269-5727

31-35

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer
Residential & Commercial Loans

(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax

Balbir.Grewal@SistarMortgage.com

*Refinance up to 125% value of the house.

Loans
Available
In
Most
States!

> 100% FHA Financing > Residential (Purchase & *Refinance) > Self Employed > Cash Out Refinance > Investment Property Loans > Jumbo Loans > Commercial Property With Business or Business Only

Madan Khatri

Want to Buy/Sell Homes, THs, Condos, Apartments, Motels!

Call Madan Khatri

847-530-1550

www.PropertyZoo.com

Top Producer at the office in 2011-2013-2014

*****A Broker who can work with you from Beginning to End, Call Now!!!*****

BHHS American Heritage

25 Turner Ave, Elk Grove Village, IL

ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵਿਧਾਇਕਾ ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਗਰੀ ਨਾਲ ਅਣਦੇਖੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਭਾਈਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਘੇਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ 15 ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਮਰਨ ਵਰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਵੇਗੀ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਹ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 2017 ਵਿੱਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿੱਚ ਉਹ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਵਜੋਂ ਚੋਣ ਨਹੀਂ ਲੜੇਗੀ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕਾ ਜੰਡਿਆਲਾ ਗੁਰੂ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਡਾਲਾ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਸਿੰਘ ਅਚਾਨਕ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਘੇਰਦਿਆਂ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਕੰਮਾਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਫਤਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਵਾਰ ਟਾਲ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 'ਦਰਸ਼ਨ' ਕਰਨ ਆਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਸੀਵਰੇਜ, ਸੜਕਾਂ, ਸਟਰੀਟ ਲਾਈਟਾਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਵਿਕਾਸ ਕਾਰਜ ਜੋ ਕੇ ਪਿਛਲੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਰੁਕੇ ਪਏ ਹਨ। ਬੀਬੀ ਸਿੰਘ ਨੇ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਲਈ 212 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਹੋਰ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਨਗਰੀ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਧੱਕਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਿਆ

ਗ੍ਰਾਂਟ ਜਾਰੀ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਮਰਨ ਵਰਤ ਦੀ ਚਿਤਾਵਨੀ

ਹਲਕੇ ਲਈ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰਾਂਗੇ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਲਕੇ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਿਸੇ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਵਧੇਰੇ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਧੀਆਂ ਵਰਗੀ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਦੱਸੇ ਗਏ ਮਸਲੇ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੱਲ

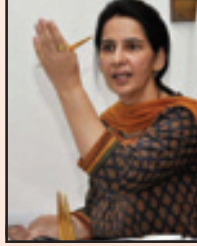

ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਖੁਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾਣਗੇ ਤੇ ਨਾਰਾਜ਼ਗੀ ਦੂਰ ਕਰਨਗੇ। ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਜੁਗਾੜ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨਗੇ।

ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਠਿੰਡਾ ਨਾਲ ਐਨਾ ਹੀ ਪਿਆਰ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੂਬੇ ਦੇ ਬਾਕੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦੇਣ ਤੇ ਖੁਦ ਇੱਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਹੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਜਾਣ। ਡਾ. ਸਿੰਘ

ਮੈਨੂੰ ਬਾਦਲ ਉਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ: ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੰਘ

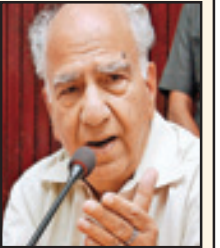
ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਭਰੋਸੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਤੇ ਮੁੱਖ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਾਂਹ ਕਰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸਦੇ ਪਤੀ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਵੀ ਵਾਅਦਾ ਕਰਕੇ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਉਸੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਭਰੋਸੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤਕਰੀਬਨ 28 ਫਾਈਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਕੋਲ ਲੰਬਿਤ ਪਈਆਂ ਹਨ।

ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘ ਦੀ ਤਰਜ਼ ਉੱਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਖਰੀਆਂ-ਖਰੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸ ਲਾਇਆ ਕਿ

ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਵੱਲੋਂ ਬਗ਼ਾਵਤ

ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਖਿਲਾਫ ਮੋਰਚਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਇੱਕ ਪੱਤਰ ਵਿੱਚ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ਮਾ ਸਵਰਾਜ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਸੁੰਧਰਾ ਰਾਜੇ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਿਵਰਾਜ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਪੰਕਜਾ ਮੁੰਡੇ ਖਿਲਾਫ ਲੰਗੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਸਫ਼ਾਈ ਦੇਣ ਜਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੇਦਾਗ਼ ਦੱਸਣ ਦੀ ਬਾਂ ਇਖ਼ਲਾਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਤਰ ਦੇ ਮੀਡੀਆ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚਣ ਮਗਰੋਂ ਭਾਜਪਾ ਵਿੱਚ ਤੁਫ਼ਾਨ ਉੱਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜੀਵ ਪ੍ਰਤਾਪ ਰੂਡੀ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ 'ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੁਪ੍ਰਚਾਰ' ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਦੀ 'ਲਫ਼ਮਣ ਰੋਖਾ' ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸੀਨੀਅਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਕਾਲੀਆ ਨੇ ਸ਼ਾਂਤਾ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਕੇ 2014 ਦੀ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਫੰਡਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਦੇਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਏ ਹਨ।

ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਤੋਂ ਸਮਾਂ ਮੰਗ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਹਰ ਵਾਰ ਉਸ ਨੂੰ ਟਾਲਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਵਿੱਚ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁੱਛ-ਪੁੱਤਰ ਨਹੀਂ ਤੇ ਚਾਪਲੂਸਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਗੱਫੇ ਵੰਡ ਰਹੀ ਹੈ। ਡਾ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਗਰੀ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਲੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਥੇ ਵਿਕਾਸ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਜਪਾ ਮੰਤਰੀ ਅਨਿਲ ਜੋਸ਼ੀ

ਨੂੰ ਕਰਾਰੇ ਹੱਥੀਂ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹਲਕੇ ਵਿੱਚ ਭਾਵੇਂ ਸੜਕਾਂ ਉੱਤੇ ਸੜਕਾਂ ਬਣਾਈ ਜਾਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੁੱਛਣ ਵਾਲਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਨਗਰ ਸੁਧਾਰ ਟਰੱਸਟਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਖਰਚ ਰਹੇ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿੱਚ ਵਿਕਾਸ ਨਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਉਧਰ ਪੰਜਾਬ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕਮਲ ਸ਼ਰਮਾ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਉੱਤੇ ਹਮਲੇ ਬੋਲ ਰਹੀ ਬੀਬੀ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਵੀ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਯਾਦਵ ਨਾਲ ਰਾਜੀਨਾਵੇਂ ਦੀ ਸਲਾਹ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਸਮਾਜਸੇਵੀ ਅੰਨਾ ਹਜ਼ਾਰੇ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਾਲ ਮੁਲਾਕਾਤ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਣ ਤੇ ਯੋਗਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚੋਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਅੰਨਾ ਨੇ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਦੋਵਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜੀਨਾਵਾਂ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿੱਚ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲੈਣ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਕਰੀਬਨ 50 ਮਿੰਟਾਂ ਤੱਕ

ਚੱਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਮਨੀਸ਼ ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਅੰਨਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਸਿਸੋਦੀਆ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਨਾ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਪਾਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਬਿੱਲ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਅਗਲੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਫਰਾਂਸ ਵੱਲੋਂ ਦਸਤਾਰ ਮੁੱਦੇ ਬਾਰੇ ਨਰਮੀ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਫਰਾਂਸ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੈਰਿਸ ਵਿੱਚ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ 'ਮੌਸਮ ਬਾਰੇ ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼' ਨਾਂ ਦੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਗਈ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰ ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਮੰਤਰੀ ਜੀਨ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫੀ ਨੇ ਇਹ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿੱਚ ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਤਖ਼ਤ ਦੇ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਦਰਪੇਸ਼ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਆਦਿ ਸਬੰਧੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ।

ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੱਕਾਰਾਂ ਸਹਿਤ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਰਾਂਸ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਕਿਰਪਾਨ ਸਹਿਤ ਆਉਣ ਦੀ

ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਵਜੋਂ ਧਾਰਮਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਨਾਲ ਦਸਤਾਰ ਤੇ ਕਿਰਪਾਨ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਕੱਕਾਰਾਂ ਤੇ

ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਕਿਰਪਾਨ ਤੇ ਦਸਤਾਰ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੋਂ ਵੀ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ।

ਸਮੁੱਚੀ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸ੍ਰੀ ਜੀਨ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਦਸਤਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅਗਾਂਹ ਤੋਰਨ ਲਈ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਰ ਪਹਿਨਣ ਉੱਤੇ ਰੋਕ ਲਾਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਵਿਅਕਤੀ ਆਪਣੇ ਸ਼ਨਾਖਤੀ ਕਾਰਡਾਂ ਉੱਤੇ ਵੀ ਦਸਤਾਰ ਸਹਿਤ ਫੋਟੋ ਨਹੀਂ ਲਗਵਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਰਾਂਸ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰੋਕਾਂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵੱਲੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਵਿੱਚ ਦਸਤਾਰ ਮੁੱਦੇ ਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਮੌਕਾ ਮਿਲਣਾ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਹੈ।

ਬੀਬੀ ਕਿਰਨਜੋਤ ਕੌਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਰਤੀ ਉੱਤੇ ਵਧ ਰਹੇ ਤਾਪਮਾਨ ਨੂੰ ਦੋ ਸੈਂਟੀਗਰੇਡ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਨੇਸ਼ਨ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 195 ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਮੌਸਮ ਤਬਦੀਲੀ ਸਬੰਧੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਲਈ ਫਰਾਂਸ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ, ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਤੇ ਐਨ.ਜੀ.ਓ. ਆਦਿ ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਹੋਏ ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਅਜਿਹੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨ ਕੇ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਨੁਮਾਇੰਦੇ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੇ 'ਜ਼ਮੀਰ ਦੀ ਅਵਾਜ਼' ਨਾਂ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਜੋ ਦਸੰਬਰ ਵਿੱਚ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸਮੇਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਛਿਲ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਖੈਰ ਨਹੀਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਛਿਲ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਹੁਣ ਖੈਰ ਨਹੀਂ। ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਸਿਹਤ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਹੋਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਰਿਕਾਰਡ ਤੇ ਗਵਾਹੀਆਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਕਮੀਆਂ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ 'ਜਨ ਸਵਾਸਥ ਅਭਿਆਨ' ਨੇ 'ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦਾ ਉਲੰਘਣ, ਜਨ ਸੁਣਵਾਈ 2015' ਨਾਮ ਦਾ ਕਿਤਾਬਚਾ ਜਾਰੀ ਕਰਕੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਆਪੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਵੀ 'ਜਨ ਸਵਾਸਥ ਅਭਿਆਨ' ਦੀ ਸ਼ਾਖਾ ਨੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਨ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿੱਚ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਬਾਰੇ ਮੈਡੀਕਲ ਰਿਕਾਰਡ ਦੇਣ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ, ਤੇਜ਼ਾਬੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਪੀੜਤਾਂ ਦਾ ਮੁਫ਼ਤ ਇਲਾਜ, ਦੂਜੇ ਡਾਕਟਰ ਤੋਂ ਰਾਇ ਲੈਣ ਦਾ ਹੱਕ, ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਪੂਰਾ ਬਿੱਲ ਦਿੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੇਹ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪਣ ਤੋਂ ਮਨਾਹੀ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਅੰਦਰਲੇ ਕੈਮਿਸਟ

ਤੋਂ ਹੀ ਦਵਾਈਆਂ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕਰਨ ਵਰਗੇ ਕੇਸਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰੀ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਜਿਵੇਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵਾਸਥ ਬੀਮਾ ਸਕੀਮ ਆਦਿ ਰਾਹੀਂ ਪੈਨਲ ਉੱਤੇ ਲਿਆਂਦੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵੱਲੋਂ ਢੁਕਵੇਂ ਪੈਮਾਨੇ ਨਾ ਅਪਣਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ ਉੱਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਵੱਡੇ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯਮਤ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਡੀਕਲ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਪੁਖਤਾ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ 'ਜਨ ਸਵਾਸਥ ਅਭਿਆਨ' ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤੇ ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ਼ ਹੈਲਥ ਸਾਇੰਸਜ਼ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਜਿਸਟਰਾਰ ਡਾ. ਪੀ.ਐਲ. ਗਰਗ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਤੱਥ ਜੁਟਾਉਣ ਦਾ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿੱਚ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਇਸ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਤੋਂ

ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਣਤਾਈਆਂ ਦੀ ਵੀ ਸਮੀਖਿਆ

ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਰਕਾਰੀ ਖੇਤਰ ਦੀਆਂ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਉਣਤਾਈਆਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿੱਚ ਡਾਕਟਰਾਂ, ਪੈਰਾਮੈਡੀਕਲ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਕਮੀ, ਦਵਾਈਆਂ ਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪੱਖ ਤੋਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਣਤਾਈਆਂ ਨੂੰ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੇ ਨਿੱਜੀ ਤਜ਼ਰਬਿਆਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਸਿਹਤ ਬਜਟ ਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਵੀ ਰੱਖਣਗੇ।

ਬਾਅਦ ਫਰਵਰੀ ਵਿੱਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿੱਚ ਦੋ ਦਿਨ ਦੀ ਜਨ ਸੁਣਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਨੀਤੀਗਤ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੌਮੀ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਕਮਿਸ਼ਨ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਉਚਿਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੋਗਾ: ਔਰਬਿਟ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਛੇਤਫਾਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਧੱਕਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ ਨਾਬਾਲਗ ਲੜਕੀ ਅਰਜ਼ਦੀਪ ਕੌਰ ਦੀ ਹੋਈ ਮੌਤ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਾਘਪੁਰਾਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਮੁਤਾਬਕ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਮਕੁੰਮਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਔਰਬਿਟ ਕੇਸ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਦਾਇਰ

ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਅਰਜ਼ਦੀਪ ਦੀ ਮਾਂ ਸ਼ਿੰਦਰ ਕੌਰ ਸਮੇਤ 30 ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਦੋਸ਼ ਪੱਤਰ ਮੁਤਾਬਕ ਪੀਤਤ ਮਹਿਲਾ ਸ਼ਿੰਦਰ ਕੌਰ ਪਤਨੀ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਿੰਡ

ਲੰਡੇਕੇ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਲੜਕੀ ਅਰਜ਼ਦੀਪ ਕੌਰ ਨਾਲ 29 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਔਰਬਿਟ ਬੱਸ ਵਿਚ ਮੋਗਾ ਤੋਂ ਬਾਘਪੁਰਾਣਾ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਬੱਸ ਦੇ ਅਮਲੇ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਲੜਕੀ ਅਰਜ਼ਦੀਪ ਕੌਰ ਨਾਲ ਛੇਤਫਾਤ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਉਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਤੀ ਸੂਚਕ ਸ਼ਬਦ ਬੋਲੇ ਤੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਬੱਸ ਵਿਚੋਂ ਧੱਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ ਤੇ ਉਹ ਆਪ

ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਈ। ਬਾਘਪੁਰਾਣਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਔਰਬਿਟ ਬੱਸ ਦੇ ਡਰਾਈਵਰ ਤੇ ਕੰਡਕਟਰ ਸਮੇਤ ਚਾਰ ਜਣਿਆਂ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤਰ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਬਠਿੰਡਾ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਪੰਮਾ ਪੁੱਤਰ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਵਾਸੀ ਬਹਾਵਲ ਵਾਲੀ ਥਾਣਾ ਅਬੋਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਫ਼ਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਉਰਫ਼ ਜ਼ਿੰਮੀ ਪੁੱਤਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੋਗਾ ਤੇ ਅਮਰ ਰਾਜ ਪੁੱਤਰ ਨੂਰਾ ਰਾਮ ਵਾਸੀ ਚੱਕ ਬਖਤੂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਠਿੰਡਾ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਕੇ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

LOOKING FOR A ROOM-MATE

3 BR Townhouse in Grayslake, IL Available any time. Lower level furnished bedroom. Big Screen TV in living room.

Rent \$500 a month includes all utilities and association fees. Wi-Fi. Full access to the house. Nice kitchen. Washer and dryer. 2 Car garage.

Prefer non smoker, gentleman, without pets.

Please Contact, Ph: 847-543-7565

or e-mail: singh.jagindar@gmail.com

UMA TRAVELS

2535 W. Devon Ave., Chicago, IL 60659

For Lowest Fares & Reliable Service

Call For Special Sale Fares

Call: 773-338-5603

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਵਚੀਟਾ, ਕੈਨਸਸ ਵਿਚ ਇਕ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਤੰਦੂਰੀਏ ਕੁੱਕ, ਵੇਟਰ ਸਟਾਫ਼, ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਾਇਕ ਸਟਾਫ਼ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼, ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 918-984-8390

ਜਾਂ 918-576-1899

INDIAN BAZAAR

334 S. Emerson Ave., GREENWOOD, IN 46143

ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਗਰੋਸਰੀ ਤੇ ਮਿਠਾਈਆਂ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

■ ਖਾਣਾ ਸੁੱਧ ਵੈਸ਼ਨੋ, ਤਾਜ਼ਾ ਸਮੋਸੇ, ਚਾਟ, ਥਾਲੀ

■ ਕੈਟਰਿੰਗ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

■ ਵੱਡੇ ਆਰਡਰ ਲਈ ਸਪੈਸ਼ਲ ਰੇਟ

■ ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ

ਇਕ ਵਾਰ ਜ਼ਰੂਰ ਦਰਸ਼ਨ ਦਿਓ, ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਆਓਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਿਟੀ 'ਚ ਅਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ 'ਤੇ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਸਵੇਰੇ 9 ਵਜੇ ਤੋਂ ਰਾਤ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਲਈ 10% ਛੋਟ

Ph: 317-534-5151, 916-524-0045

Metropolis Curry & Kabob

ਹੈਲਪਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਦੋ ਹੈਲਪਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਮੇਕਨ, ਜਾਰਜੀਆ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਦੋ ਹੈਲਪਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਸਿੰਗਲ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਪਹਿਲ

ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਖਾਣਾ-ਪੀਣਾ ਮੁਫਤ

ਵਧੀਆ ਤਨਖਾਹ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

(ਰਾਮ) 478-390-2234

(ਅਮਿਤ) 478-719-3837

ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦਾ ਅਮੀਤ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕੈਮਰੋਨ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ

ਲੰਡਨ: ਭਾਰਤੀ ਮੂਲ ਦੇ ਨਾਗਰਿਕ ਵੱਲੋਂ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਭਾਸ਼ਣ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡੇਵਿਡ ਕੈਮਰੋਨ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਵਿਚ ਇਸਲਾਮਿਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਦਿੱਤਾ ਭਾਸ਼ਣ 32 ਸਾਲਾ ਅਮੀਤ ਗਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। 'ਡੇਲੀ ਮੇਲ' ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਗਿੱਲ ਵੱਲੋਂ ਪੈਰ ਪੈਰ 'ਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਲਾਹ ਦੇ ਕੇ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

Flat Rate Funding Group

Are you tired of waiting to get paid on your outstanding freight invoices?

Get your \$\$\$ now!

At Flat Rate Funding Group, we offer the lowest fixed factoring rate in the transportation industry-

*****1.5%!*****

Call Goldy Dhillon 734-444-9625

sales@flatratefunding.com

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਫਰੇਟ ਇਨਵਾਇਸਾਂ ਦੀ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ?

ਅੱਜ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਪੈਸਾ ਲਓ

ਫਲੈਟ ਰੇਟ ਫੰਡਿੰਗ ਗਰੁਪ ਵੱਲੋਂ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਇੰਡਸਟਰੀ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੇ ਨਿਸ਼ਚਤ ਦਰਾਂ ਉਤੇ ਪੈਸਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ

ਅੱਜ ਹੀ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਗੋਲਡੀ ਢਿੱਲੋਂ, ਫੋਨ: 734-444-9625

Punjab Times**Established in 2000**
16th Year in PublicationPublished every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746**Fax:847-705-9388**

Email:punjabtimes1@gmail.com

www.punjabtimesusa.com

Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur

Kuljeet Singh

Photographer

Kamaljit Singh Virdi

Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Ashok Bhaura

Tarlochan Singh Dupalpur

Baljit Basi

Major Kular

Corrpondents**Detroit, MI**

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074**Distributed in:**California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Missisipi,
Iowa, Arkansas, Texas, Virginia, Ne-
vada, Washington, Oregon, Arizona,
Georgia, Florida, New York, New
Jersey, Connecticut, Oklahoma, Penn-
sylvania, Missouri, Kentucky**ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ**
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 100 ਡਾਲਰ
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 450 ਡਾਲਰ**ਨੋਟ:** ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ
ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ
ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ
ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ
ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ
ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ
ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ
ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।**Disclaimer**The views expressed in the
articles published in the columns
of Punjab Times are that of
their writers, and it is not
implied that Punjab Times
endorses them.Sameway Punjab Times
does not necessarily endorses
the claims made in the
advertisements published in
Punjab Times.**All disputes subject to**
Chicago jurisdiction.

ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੜਿੱਕਾ ਬਣਿਆ ਵੱਡਾ ਅੜਿੱਕਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ
ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ ਬਾਰੇ
ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ
ਕੋਈ ਰਾਹਤ ਨਹੀਂ ਮਿਲੇਗੀ। ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ
ਲਾਈਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਵਿਚ
ਅੜਿੱਕਾ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹੋਰ
ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ
ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਉਤੇ ਟਾਡਾ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਾਂ
ਫਿਰ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਸਜ਼ਾ
ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ
ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ, ਬਲਾਤਕਾਰ ਪਿੱਛੋਂ ਹੱਤਿਆ
ਤੇ ਟਾਡਾ ਤਹਿਤ ਸਜ਼ਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੈਦੀ ਮੁਆਫੀ ਦੇ
ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ।ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
65 ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ
ਗਈ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ ਕੈਦੀ ਹਰਦੀਪ
ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਾਜ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹੀ ਛੱਡਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ
ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ
ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 26 ਅੰਡਰ-ਟ੍ਰਾਇਲ ਹਨ ਤੇ
15 ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਤੋਂ ਘੱਟ
ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਕੈਦ ਭੁਗਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ
ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਤਿੰਨ ਕੈਦੀਆਂ ਬਾਰੇ
ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।
65 ਵਿਚੋਂ ਕੁੱਲ 20 ਕੈਦੀ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ
ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਹੋਈ
ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ 15 ਬੰਦੀ ਹੋਰ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ
ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ ਸਬੰਧਤ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਹੀ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ
ਵਿਚੋਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਅੱਠ, ਰਾਜਸਥਾਨ ਵਿਚ
ਚਾਰ, ਕਰਨਾਟਕ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਗੁਜਰਾਤ
ਵਿਚ ਇਕ-ਇਕ ਕੈਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿਰਫ
ਪੰਜ ਵਿਅਕਤੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਹਨ।
ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੀ ਇਕ ਬੰਦੀ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਰਾਜੇਆਣਾ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ
ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਬੰਦੀ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ
ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੂਤਨਾ ਅਜਿਹੇ ਹਨ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਾਈ ਗਈ ਸਜ਼ਾ
ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਤੇ ਮਾਮਲਾ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੀ
ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਕਾਬਲੇਗੋਰ ਹੈ ਕਿ ਬਾਪੂ ਸੂਰਤ

84 ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੇ ਸਾਹਿਤਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਲਈ ਹੋਵੇਗਾ ਤਰੱਦਦ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: 1984 ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਹਮਲੇ ਸਮੇਂ
ਸ੍ਰੀ ਹਰਿਮੰਦਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ
ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚੋਂ ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ
ਇਲਾਵਾ ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਖਰੜੇ, ਅਨਮੋਲ ਪੁਸਤਕਾਂ
ਤੇ ਪੱਤਰਾਂ ਦਾ ਅਨਮੋਲ ਸਰਮਾਇਆ ਜੋ ਫ਼ੌਜ
ਚੁੱਕ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਸੀ, ਨੂੰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਵਾਪਸ ਨਾ
ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖਾਂ 'ਚ ਅਜੇ ਵੀ ਰੋਸ
ਦੀ ਲਹਿਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਇਸ
ਸਾਹਿਤਕ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦਾ ਬਦਲ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ
ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਵਿਭਾਗ
ਨੂੰ ਨਵਿਆਉਣ ਦੇ ਸੰਭਵ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਖੋਜ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਸਕੱਤਰ
ਦਿਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ
ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ
ਨਾਲ ਪੱਤਰ-ਵਿਹਾਰ ਕਰ ਕੇ ਅਨਮੋਲ ਤੇ
ਇਤਿਹਾਸਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਅਤੇ ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ
ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸਿਰਫ 75
ਪੁਸਤਕਾਂ ਹੀ ਵਾਪਸ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।
ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਇਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨੋ-
ਸ਼ੌਕਤ ਬਹਾਲ ਕਰੇਗੀ। ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ
'ਚ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕੁੱਲ 23359 ਪੁਸਤਕਾਂ, ਸ੍ਰੀ
ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 487 ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਸਰੂਪ,
65 ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤੇ 956 ਹੱਥ ਲਿਖਤ ਪੋਥੀਆਂ
ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 290
ਪਾਵਨ ਸਰੂਪ, 51 ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ, 247 ਫੋਟੋ
ਐਲਬਮ, 1750 ਹੋਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੇ 618 ਹੱਥ
ਲਿਖਤਾਂ ਡਿਜੀਟਲ ਕਰ ਲਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ।
ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੀ ਖਾਸ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ
'ਚ ਪੰਜਾਬੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਤੋਂ
ਇਲਾਵਾ ਚੀਨੀ, ਤਾਮਿਲ, ਉਰਦੂ ਤੇ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ
ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਹਨ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ
ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਪਏ ਪੁਰਾਣੇ
ਖਰੜੇ ਵੀ ਸਿੱਖ ਰੈਫਰੈਂਸ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ 'ਚ
ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਥਾਣੇ ਏ.ਕੇ. 47 ਰਾਈਫਲਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ

ਬਠਿੰਡਾ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਥਾਣੇ ਏ.ਕੇ.
47 ਰਾਈਫਲਾਂ ਤੋਂ ਵਾਂਝੇ ਹਨ। ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ.
ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੱਖਿਆ
ਵਾਸਤੇ ਏ.ਕੇ. 47 ਰਾਈਫਲਾਂ ਲਈਆਂ ਹੋਈਆਂ
ਹਨ। ਦੀਨਾਨਗਰ ਦੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਮਗਰੋਂ
ਥਾਣਿਆਂ ਨੇ ਮੁੜ ਏ.ਕੇ. 47 ਰਾਈਫਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ
ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ ਹੈ।ਫਰੀਦਕੋਟ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ.
ਤਹਿਤ ਜੋ ਸੂਚਨਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ
ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਏ.ਕੇ. 47
ਰਾਈਫਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਲ 2008 ਤੋਂ 2011
ਤੱਕ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਕੁੱਲ 50 ਏ.ਕੇ. 47 ਸਨ
ਅਤੇ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਜ਼. ਅਤੇ
ਅਫਸਰਾਂ ਦੇ ਗੰਨਮੈਨਾਂ ਕੋਲ ਸਨ। ਸਾਲ 2011-
12 ਵਿਚ ਇਸ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ 25 ਹੋਰ ਏ.ਕੇ. 47ਰਾਈਫਲਾਂ ਮਿਲ ਗਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ
ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਕੁੱਲ 75 ਏ.ਕੇ. 47 ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ
'ਚੋਂ 59 ਰਾਈਫਲਾਂ ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਜ਼. ਅਤੇ
ਅਫਸਰਾਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਹਨ।ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਈਫਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ
ਸਿਫਰ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਬਾਕੀ 16 ਰਾਈਫਲਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ
ਅਸਲਾ ਭੰਡਾਰ ਵਿਚ ਹਨ। ਬਠਿੰਡਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ
ਥਾਣਿਆਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੂਚਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ
20 ਥਾਣਿਆਂ 'ਚੋਂ ਸਿਰਫ ਸੱਤ ਵਿਚ ਹੀ ਏ.ਕੇ.
47 ਰਾਈਫਲਾਂ ਹਨ। ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ 100 ਦੇ ਕਰੀਬ
ਏ.ਕੇ. 47 ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ
ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਜ਼. ਅਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਕੋਲ ਹਨ।
ਐਸ.ਐਸ.ਪੀ. (ਬਠਿੰਡਾ) ਇੰਦਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ
ਭੱਟੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਥਾਣਿਆਂ ਵਿਚ ਲੋੜ
ਅਨੁਸਾਰ ਏ.ਕੇ. 47 ਰਾਈਫਲਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਪਿਛਲੇਰਹਿ ਜਾਂਦੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੁਧਿਆਣਾ ਬੈਂਕ ਡਕੈਤੀ
ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਰਦ-ਖੁਰਦ ਕਰਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ
10-10 ਸਾਲ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੇ 11 ਸਿੱਖ
ਕੈਦੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਾਹਤ ਦਾ ਰਸਤਾ
ਤਕਰੀਬਨ ਬੰਦ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ
ਕੇਸ ਵੀ ਟਾਡਾ ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਹੋਇਆ ਸੀ।ਦੋ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਏ.ਕੇ. 47 ਰਾਈਫਲਾਂ ਵੀ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ
ਨੂੰ ਕਰੀਬ 9500 ਏ.ਕੇ. 47 ਰਾਈਫਲਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ
ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸਰਹੱਦੀ ਖੇਤਰ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਬੋਝੀ
ਬਿਹਤਰ ਹੈ।ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੋ
ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰੀਬ ਦੋ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ
ਨਵੀਆਂ ਏ.ਕੇ. 47 ਰਾਈਫਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਵੀ
ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਮੰਗ ਅਨੁਸਾਰ
ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਮੁਕਤਸਰ ਤੇ
ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਦੋ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ
ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਵਧੇਰੇ ਰਾਈਫਲਾਂ ਤਾਂ
ਵੀ.ਆਈ.ਪੀ.ਜ਼. ਹੀ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ
1991 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 1021 ਏ.ਕੇ.
47 ਰਾਈਫਲਾਂ ਦੀ ਖਰੀਦ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਦੀਨਾਨਗਰ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਨੇ ਛੇੜੇ ਕਈ ਸਵਾਲ

(ਸਫਾ ਇਕ ਦੀ ਬਾਕੀ)ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਹ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ
ਗੋਲੀਆਂ ਵੱਜਣ ਨਾਲ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਧਰ
ਦੀਨਾਨਗਰ ਦੇ ਤਾਰਾਗੜ੍ਹ ਮੋੜ ਨੇੜੇ ਹਮਲੇ
ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦਾਂ ਦੀ ਸੜਕ ਉਤੇ
ਘੁੰਮਦਿਆਂ ਦੀ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਫੁਟੇਜ
ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ। ਫੁਟੇਜ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਜਣੇ
ਫ਼ੌਜੀ ਵਰਦੀ ਤੇ ਏ.ਕੇ. 47 ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀ
ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ।**ਰੇਲਵੇ ਟਰੈਕਮੈਨ ਦੀ ਫੁਰਤੀ:** ਰੇਲਵੇ
ਦੇ ਟਰੈਕਮੈਨ ਅਸ਼ਵਨੀ ਸੈਣੀ ਵੱਲੋਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ
ਦਿਖਾਈ ਮੁਸਤੈਦੀ ਨਾਲ 270 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ
ਜਾਨ ਬਚ ਗਈ। ਪਠਾਨਕੋਟ ਤੋਂ 5.10 ਉੱਤੇ
ਤੁਰੀ ਰੇਲ ਗੱਡੀ ਨੂੰ ਉਸ ਪੁਲ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਸੌ
ਮੀਟਰ ਦੂਰ ਰੋਕ ਲਿਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਪੁਲ ਉੱਤੇ
ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਪੰਜ ਬੰਬ ਰੱਖੇ ਸਨ। ਰੇਲ ਗੱਡੀ
ਦੇ ਸੱਤ ਡੱਬੇ ਸਨ।ਇਹ ਪੁਲ ਦੀਨਾਨਗਰ ਤੋਂ ਸਿਰਫ ਦੋ
ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਹੀ ਦੂਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਅਸ਼ਵਨੀ ਸੈਣੀਦੀ ਦੀਨਾਨਗਰ ਤੋਂ ਝੱਖੋਲਾਰੀ ਤੱਕ ਰੇਲਵੇ ਲਾਈਨ
ਉੱਤੇ ਡਿਊਟੀ ਸੀ।**ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਚਿਤਾਵਨੀ:**
ਦੀਨਾਨਗਰ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ
ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਰਾਜਨਾਥ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ
ਕਿ ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਮਿੱਤਰਤਾ ਵਾਲੇ
ਸਬੰਧ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਜੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਾਣ
ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਮੂੰਹ-ਤੱਤ ਜਵਾਬ
ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ
ਗੁਆਂਢੀ ਨੂੰ ਦੱਸਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਸ਼ਾਂਤੀ
ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਪਰ ਆਪਣੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਾਣ ਦੀ
ਕੀਮਤ ਉਤੇ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਮਲਾ ਨਹੀਂ
ਕਰਾਂਗੇ ਪਰ ਜੇਕਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਮੂੰਹ-
ਤੱਤ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗੇ।**ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਉਲਝੀਆਂ ਸੁਰੱਖਿਆ**
ਏਜੰਸੀਆਂ: ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਤਮ-ਚਿੰਤਨ
ਦੀ ਥਾਂ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਹਮਲੇ ਦੀ ਅਗਾਊਂ
ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ-
ਨਾਲ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਉਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਮੜ੍ਹਨ ਦੇ ਰਾਹਪੈ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸੂਬਾਈ ਏਜੰਸੀ ਕਹਿ ਰਹੀ ਹੈ
ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰੋਂ ਅਤਿਵਾਦੀਆਂ ਦੀ
ਘੁਸਪੈਠ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਸਬੰਧੀ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ
ਬਲਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੂਚਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਦੂਜੇ
ਪਾਸੇ ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਬਿਊਰੋ (ਆਈ.ਬੀ.) ਤੇ
ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲ ਸੂਬਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਇਸ ਹਮਲੇ ਦੀ
ਸੰਭਾਵਨਾ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੇ
ਦਾਅਵੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਅਮਰੀਕੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

ਇਸਲਾਮਾਬਾਦ: ਅਮਰੀਕੀ
ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਨੂੰ
ਅਣਪਛਾਤੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੇ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤੀ, ਜਿਸ
ਕਾਰਨ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ।ਮ੍ਰਿਤਕ ਦੀ ਪਛਾਣ ਇਕਬਾਲ ਬੇਗ ਵਜੋਂ
ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਯੂ.ਐਸ. ਡਰੱਗ ਇਨਫੋਰਸਮੈਂਟ
ਏਜੰਸੀ (ਡੀ.ਈ.ਏ.) ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰਤ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਰੱਦ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸਤਲੁਜ ਯਮੁਨਾ ਲਿੰਕ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕਰੀਬ 3 ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਚਲੇ ਆ ਰਹੇ ਵਿਵਾਦ ਉਤੇ ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਪਾਈ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਗਏ ਤੌਖਲਿਆਂ 'ਚ ਕੋਈ ਦਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਾਲਸੀ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਾਲਸੀ ਨੇ ਨਹਿਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਹੋਏ ਨੁਕਸਾਨ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਗਲੋਬਲ ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਲਾਪ 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਗਲੋਬਲ ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਲਾਪ, ਸਨਿਚਰਵਾਰ 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਟਲ ਹੋਲੀਡੇ ਇਨ (200 ਈਸਟ ਰੈਡ ਰੋਡ, ਮਾਊਂਟ ਪ੍ਰਾਸਪੈਕਟ) ਵਿਚ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਵਜੇ ਤੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੀ ਸਾਜਿਦ ਚੌਧਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਗਲੋਬਲ ਪੰਜਾਬੀ ਮਿਲਾਪ ਸਾਲ 2003 ਤੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰਾਹੀਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਮੰਚ ਉਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਾਂਝ, ਵਾਰਿਸ

ਸ਼ਾਹ ਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਲੇ ਸ਼ਾਹ ਜਿਹੇ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਫੋਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਇਸ ਸਾਲ 'ਰਿਵਾਜ ਪੰਜਾਬ ਦੇ' ਵਿਸ਼ਾ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਖਸ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 15 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਸੰਪਰਕ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ ਅਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੀ ਧੀ ਸ਼ਕਤੀ ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਖਾਸ ਤੌਰ ਉਤੇ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਵਿਛੋੜੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਇਕ ਛੱਤ ਬੋਲੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮਕਸਦ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਅਮੀਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਹੈ।

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਠਾਕੁਰ ਸਿੰਘ ਬਸਤੀ (ਫੋਨ: 847-736-6092), ਸਾਜਿਦ ਚੌਧਰੀ (ਫੋਨ: 773-213-3775) ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ (ਫੋਨ: 847-543-7565) ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਡਾ. ਕਲਾਮ ਦੇ ਚਲਾਣੇ 'ਤੇ ਦੁਖ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਡਾ. ਅਬਦੁਲ ਕਲਾਮ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ 'ਤੇ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨੇ ਅਫਸੋਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਦੀਵੀ ਵਿਛੋੜੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਵਡਾ ਘਾਟਾ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਥੇ ਜਾਰੀ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਡਾ. ਕਲਾਮ ਦਰਵੇਸ਼ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਨਸਾਨ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਨ 2004 ਵਿਚ ਡਾ. ਕਲਾਮ ਨਾਲ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ ਜੋ ਮੇਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਅਭੂਲ ਯਾਦ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਕਲਾਮ ਦੀ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਪ੍ਰਭੂ ਅਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ।

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@yahoo.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Jet Airways, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!!

Domestic fares
available

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746

Now Open

Desi Bazar

Indian Groceries and Sweets

(Intersection of hwy 37 and 146 street)

ਕੁਕ, ਹਲਵਾਈ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: 508-410-2244

■ ਤਾਜ਼ਾ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਹਰ ਵੀਰਵਾਰ

■ ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ, ਫਰੈਸ਼ ਸਨੈਕਸ, ਮਿਠਾਈਆਂ ਅਤੇ ਗਰੋਸਰੀ 'ਤੇ ਵਾਜਬ ਰੇਟ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ

■ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣਾ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਗਰੋਸਰੀ ਸਟੋਰ

■ ਅਸੀਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਆਰਡਰ ਵੀ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ

10% discount on groceries for religious programs!!

Kitchen is opening soon!!

Ph: 317-214-7401

14350 Mundy Drive, suite #200, Noblesville, IN 46060

Open
7 days
a week
10am to 9pm

ਵੇਟਰ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਚਲਦੇ ਭਾਰਤੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਵੇਟਰ ਦੀ ਫੌਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੋੜ ਹੈ

*ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਰਿਹਾਇਸ਼

*ਸਹੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਸਪਾਂਸਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ

Restaurant Help

Immediately hiring Waiter, Kitchen Helper & Dish Washer for Indian restaurant in Indiana.

*Good salary and free accommodation.

*Sponsorship is available for right candidate.

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਟੋਨੀ

ਫੋਨ: 317-340-1470

31-32

ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!! ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ!!

ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

ਖੁਲ੍ਹਾ ਗਿਆ ਹੈ

Truck Driving School

Lic. # 0027

A-One Truck Driving School

2302 South West Street, Indianapolis, IN 46225

Gurinder Nagra, Ben Singh Bashal, Gurnam Dhaliwal

Ph: 317-653-6666

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ

ਫਲੋਰਿਡਾ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਲਈ ਡਿਸ਼ਵਾਸ਼ਰ, ਕਿਚਨ ਹੈਲਪਰ ਅਤੇ ਸਰਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 850-510-3046

Wanted Dishwasher, Kitchen helper and Server for Indian restaurant in Florida.

Please call: 850-510-3046

30-31

Store For Sale

With Two Accommodations

Convenience and Grocery Store in Columbia City (Near Fort Wayne) Indiana is for sale.

The store is in 2500 Sq. feet and attached 2 bedroom apartment 1200 Sq. feet.

Next door 2 bedroom house 25X150 lot 1500 Sq. Feet (Apx.) covered area. 15 car parking 25X150 Asking Price \$3,69,000 (Including \$40,000 plus inventory)

Call for pictures and more info.:

Ph: 516-513-4933

ਐਸੋਚੇਮ ਨੇ ਖੋਲ੍ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੋਲ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਣ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੋਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਐਸੋਸੀਏਟਿਡ ਚੈਂਬਰ ਆਫ ਕਾਮਰਸ ਐਂਡ ਇੰਡਸਟਰੀ (ਐਸੋਚੇਮ) ਵੱਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਇਕ ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵੇਂ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਿਚ 93 ਫੀਸਦੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ।

ਸਰਵੇ ਅਨੁਸਾਰ 2007-08 ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 36,650 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ ਜੋ ਕਿ 2014-15 ਵਿਚ ਘਟ ਕੇ ਸਿਰਫ 2,600 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 2013 ਵਿਚ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਨਅਤੀ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ 65,000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਬੰਧੀ ਸਹਿਮਤੀ ਹੋਣ ਤੇ ਦੋ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਨੂੰ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਇਹ 63 ਫੀਸਦੀ ਦੇ ਲਗਪਗ ਹੇਠਾਂ ਆ ਗਿਆ। ਸਾਲ 2013-14 ਦੌਰਾਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 7,200 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ 2014-15 ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਿਰਫ 2,600 ਕਰੋੜ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਅੰਕੜਿਆਂ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਦੀ ਫੁਕ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਸਿਰਫ ਸਨਅਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਘਟਿਆ ਬਲਕਿ ਸੂਬੇ ਦਾ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਵੀ ਲਗਾਤਾਰ ਘਟਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਦੀ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਉਤਪਾਦ (ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ.) ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ 33 ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਘਟ ਕੇ ਸਿਰਫ 20 ਫੀਸਦੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਨਾ ਕੇਵਲ ਫਸਲਾਂ ਦੇ ਉਤਪਾਦਨ ਵਿਚ ਹੀ ਗਿਰਾਵਟ ਆਈ ਹੈ ਬਲਕਿ ਪੇਂਡੂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕਿਸਾਨਾਂ-ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਦੀ ਪੰਡ ਵੀ ਭਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਵਪਾਰਕ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਤੇ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ

ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ 93% ਘਟ ਗਿਆ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼

ਐਸੋਚੇਮ ਦੇ ਸਰਵੇਖਣ 'ਚ ਕੋਈ ਦਮ ਨਹੀਂ: ਸੁਖਬੀਰ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਉਪਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਐਸੋਚੇਮ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਰਵੇਖਣ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਅੱਠ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਜੋ ਹਾਮੀ ਭਰੀ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਨਵੇਸਟਿਸ਼ ਵਰਗੀਆਂ ਕੁਝ ਵੱਡੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਕੰਪਨੀਆਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਭਾਰੀ ਕਮੀ ਆਈ ਹੈ। ਹੈਰਾਨੀ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ

ਪੰਜਾਬ ਖਾਤਰ ਹੁਣ ਸਾਂਝੇ ਹੰਭਲਾ ਦੀ ਲੋੜ: ਮਨਪ੍ਰੀਤ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਨਅਤਾਂ ਤੇ ਖੇਤੀ ਦੀ ਨਿਘਰ ਰਹੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕਜੁੱਟ ਕੇ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਭੱਜ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਸਾਂਝੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਅਜੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਮੁਢਾਦਾਂ ਕਾਰਨ ਇਸ ਤੋਂ ਦੂਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਬਹੁਤ ਪਛੜ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕੌਮੀ

ਪੰਜਾਬ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨਅਤਕਾਰ

ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਤਾਜ਼ਾ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ 44 ਫੀਸਦੀ ਵਧਿਆ ਹੈ ਤੇ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 93 ਫੀਸਦੀ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮੂੰਹ ਮੋੜਨ ਪਿੱਛੇ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਘਾਟ ਤੇ ਮਾੜੇ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦਾ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋਣਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਬੇਨਾਮੀ ਚਿੰਠੀ ਦਾ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਦੇ ਰਸੂਖਵਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਹਰ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ-ਪੱਤੀ ਮੰਗੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਰਸੂਖਵਾਨ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੱਜੀ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੱਡੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਨਅਤਾਂ ਤਾਂ ਕੀ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨੀਆਂ ਸਨ, ਇਧਰ ਨੂੰ ਮੂੰਹ ਦੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਸਨਅਤਾਂ ਜਾਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਬੰਦ ਹੋ ਗਈਆਂ ਜਾਂ ਗੁਜਰਾਤ, ਛੱਤੀਸਗੜ੍ਹ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਈਆਂ। ਉਦਾਹਰਨ ਲਈ ਮੰਡੀ ਗੋਬਿੰਦਗੜ੍ਹ ਜੋ ਕਦੀ ਲੋਹੇ ਤੇ ਸਟੀਲ ਦੀ ਸਨਅਤ ਦਾ ਧੁਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਥੇ ਸੈਂਕੜੇ ਹੀ ਯੂਨਿਟ ਬੰਦ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਸਨਅਤੀ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਵਾਲੇ ਦਾਅਵੇ ਹਵਾ ਹੋਏ

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡੇਢ ਕੁ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਚ ਸਨਅਤੀ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਕਰਵਾ ਕੇ ਵੱਡੇ ਸਨਅਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਿਵੇਸ਼ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਨਅਤੀ ਘਰਾਣਿਆਂ ਨਾਲ ਸਨਅਤਾਂ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਸਮਝੌਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਨਅਤਾਂ ਨਾਲ ਰਾਜ ਵਿਚ 65000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਨਿਵੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਦਾਅਵੇ ਅਤੇ ਵਾਅਦੇ ਬਹੁਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪਰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਮੇਂ ਦੇ ਬੀਤਣ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਫੁਕ ਨਿਕਲ ਗਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਆਕਰਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਸਨਅਤੀ ਸੰਮੇਲਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਸੰਮੇਲਨ ਵੀ ਕਰਵਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਨਿਵੇਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਹੇ ਹਨ।

ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ 44 ਫੀਸਦੀ ਵਧਿਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ 93 ਫੀਸਦੀ ਘਟਿਆ ਹੈ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘਟ ਰਹੇ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਬਾਰੇ ਐਸੋਚੇਮ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਤੱਥ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉੱਤੇ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੰਤਰ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਸੂਬੇ ਦੇ ਸਨਅਤ ਵਿਭਾਗ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ

ਕੰਪਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਿਖਰ ਸੰਮੇਲਨ ਸਮੇਂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਾਅਦਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਜਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀਅਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸਨਅਤੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਸੁਖਾਵਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤੇ ਸਨਅਤਕਾਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਕਰਨ ਤੋਂ ਕੰਨੀ ਕਤਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿੱਚ ਪੂੰਜੀ ਨਿਵੇਸ਼ ਘਟਣ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਸਪਸ਼ਟ ਅਰਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬਾ ਸਨਅਤ ਤੇ ਖੇਤੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਿੱਛੇ ਜਾ ਰਿਹਾ

- IFTA Fuel & Mileage Reporting (100% Accurate)
- Form 2290 (Heavy Vehicle Use Tax Return)
- Temporary/Permanent Fuel & Trip Permits
- IRP, FMCSA Authority, UCR
- New Business
(Corporation, LLC, Partnership, etc.)
- Filing Help: Green Card, Citizenship, Sponsorship
- IRS Individual & Business Tax
(IRS Registered Agent)

Contact: Nanak Tax Expeditors Greenwood (IN)
@ Ph: 317-215-5758

**IFTA
filing
starting
at \$20**

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

J FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
J FRESH GOAT MEAT

**10% off on all Gurudwara supplies
and Religious programs!!**

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ਼ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ

National Truck Driving School

ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ
ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ
ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ
ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ

*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੋਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ

*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ

*2-3 ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price

Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell: 916-502-7733
Yuba City Ph: 530-419-5058

1816 Main Ave., Sacramento CA, 95838

ਰਾਜਨੀਤੀ ਅਤੇ ਜੁੱਤੀ-ਸੁੱਟ ਕਲਚਰ ਦੇ ਨਤੀਜੇ

ਪਿਛਲਾ ਹਫ਼ਤਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ ਅਕਾਲੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਵਿਰੁਧ ਵਿਖਾਵੇ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਭਾਵੇਂ ਚਸਕੇ ਵਾਲਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਤੋਂ ਅਵਾਜ਼ਾਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਨਾ ਅਸੀਂ ਉਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਠੀਕ ਆਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਅੱਗੇ ਨੀਵੀਂ ਪਾਈ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬੜ੍ਹਕਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਦਾ ਪੱਖ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਹਕੀਕਤਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਇਸ ਹਾਲਤ ਨੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿਆਸੀ ਦਾਅ ਖੇਡਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਸੂਝ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹਨ। ਭਲਕਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹੋ ਕੁਝ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹਕੀਕੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਬੰਦ ਇਥੋਂ ਦੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਡਾਢੇ ਤੰਗ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤੰਗ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਹਨ। ਰਾਜ ਵਿਚ ਹਰ ਪਾਸੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਨਜ਼ਾਰੇ ਹਨ। ਨਸ਼ੀਲੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਵਿਕਰੀ ਸਿਆਸੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਾਅਲਾਸਾਜ਼ੀ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਇੱਕ ਮਿਸਾਲ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਉਦੋਂ ਬਾਹਰ ਆਈ, ਜਦੋਂ ਸਾਰੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਪਿੱਛੋਂ ਦੇ ਲੱਖ 93 ਹਜ਼ਾਰ ਕੋਸ਼ ਜਾਅਲੀ ਨਿਕਲੇ। ਜਿਸ ਰਾਜ ਵਿਚ 13 ਲੱਖ 69 ਹਜ਼ਾਰ ਵਿਚੋਂ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਜਾਅਲੀ ਹੋਣ, ਉਹ ਹਾਕਮ ਧਿਰ ਦੇ ਨੇਤਰੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਲਵਾ ਸਕਦਾ। ਪਿੰਡ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਹੋਰ ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਖੁਦ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਤੇ ਡਿਪਟੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਇਸ ਪਿੰਡ ਵਿਚ 37 ਜਣੇ ਕਈ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਅਲੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਂਦੇ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਸਨ।

ਦੂਸਰਾ ਪੱਖ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੇ ਸਿੱਖੀ-ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਸਲੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜ ਦਾ ਮੋਹ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਟਰੋਲ ਹੇਠ ਹੈ। ਤਿੰਨਾਂ ਵੱਡੇ ਤਖ਼ਤ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਧਰਮ ਅਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਮੈਨੇਜਰ ਇਖਲਾਕੀ ਗਿਰਾਵਟ ਦੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਲਈ ਚਰਚਿਤ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਕੀ ਗੋਲਕ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਆਮ ਗੱਲ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵਜ਼ੀਰ ਦੇਣ ਲਈ ਹਰ ਸਾਲ ਸਿੱਖੀ ਸੂਝ ਦਾ ਟੈਸਟ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਪ੍ਰੀਖਿਆ ਵਿੱਚ 53 ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬੱਚੇ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤੇ 1666 ਪਾਸ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਉਤੇ ਆਈ ਬੱਚੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ, ਈਸਾਈ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਹੈ। ਕਾਰਸਪੈਂਡੈਂਸ ਦੇ ਕੋਰਸ ਵਾਲੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਵਾਲੀ ਬੱਚੀ ਵੀ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਹਿੰਦੂ ਪਰਿਵਾਰ ਤੋਂ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਸਿੱਖੀ ਬਾਰੇ ਵੱਧ ਇਸ ਲਈ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਫੰਡ ਵੀ ਤੇ ਸਟਾਫ਼ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਨਗਰ ਕੀਰਤਨ ਵੀ ਹੁਣ ਸਿਆਸੀ ਲੋੜ ਮੁਤਾਬਕ ਨਿਕਲਣ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਬੋਝਾ ਸਮਾਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਅਗਵਾਨੂੰ ਬਾਪ-ਬੇਟੇ ਨੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਲਈ ਅਕਾਲੀ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੂੰ ਉਧਰ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਪਾਸੇ ਜਾਣਾ ਹੋਵੇ, ਕੁਝ ਹੋਮ-ਵਰਕ ਕਰ ਕੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਚੱਲੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਸਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ। ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਸੈਲ ਤੋਂ ਇਸ ਹਫ਼ਤੇ ਇਹ ਸੂਚਨਾ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜੀ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹਨ। ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ-ਜਾਇਦਾਦ ਉਤੇ

ਬਿਆਨ ਹਾਸੇਹੀਣਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਦੇ ਲੋਕ ਹੁਣ ਦੇਸ਼-ਧੌਹੀ ਵੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗੇ ਹਨ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਇੱਕ ਪੱਖ ਸੋਚ ਕੇ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਖ ਸੋਚਣ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਭਾਸ਼ਣ ਝਾੜ ਕੇ ਖਿਸਕ ਜਾਣ ਦਾ ਸੀ। ਲੋਕ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਦੇ। ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਵਿਰੋਧ ਵੀ ਸਿਦਕ ਨਾਲ ਸਹਾਰਦੇ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੀ ਬਠਿੰਡਾ ਮਾਰਕਾ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਚੰਗੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਲੱਖ ਵਾਰੀ ਚੰਗਾ ਕਹੇ, ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਪਰ ਜਿਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਥੋਂ ਦੇ

ਜਗੀਰ ਕੌਰ

ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ

ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਧਿਰ ਦੇ ਕੁਝ ਆਗੂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਅਤੇ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਸਿਵਲ ਅਫਸਰ ਵੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ 3141 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ ਹਨ, ਜਿਸ ਦਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਰੋਜ਼ ਸਤਾਰਾਂ-ਅਠਾਰਾਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 1343 ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ੇ ਦੀਆਂ ਹਨ, ਭਾਵ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੱਤ-ਅੱਠ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਇਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਜ਼ੋਰਵਾਰੀ ਦੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਸੋਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਰਵਾਸੀ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦੇ ਢੇਰ ਲੱਗੇ ਪਏ ਹਨ, ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਉਬਲਦੇ ਹੋਣਗੇ, ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਹ ਆਗੂ ਸੱਤਾ ਦੇ ਸਰੂਰ ਵਿਚ ਮਸਤ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਸੀਂ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਥਾਂਵਾਂ ਉਤੇ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਬਾਕੀ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਣਗੇ ਪਰ ਹਰ ਇੱਕ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਇਹੀ

ਸਿਸਟਮ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅੰਗ ਬਾਰੇ ਏਦਾਂ ਕਹਿਣ ਦਾ ਹੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਿਆ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਕਿਸੇ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਮੋੜਵੀਂ ਸਿੱਧੀ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਬੰਧ ਬਣ ਗਿਆ। ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਵੀ ਰੋਸ ਬਣਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਆਣ ਕੇ ਵੀ ਇਹ ਮੰਤਰੀ ਸਾਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਧੌਸ ਦਿੰਦਾ ਫਿਰਦਾ ਹੈ।

ਦੂਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਬਾਹਰ ਆਗੂ ਕਿਹੜੇ ਭੇਜੇ ਸਨ? ਵਿਧਾਇਕ ਪ੍ਰਗਟ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਗੁਰੂਸ਼ੰਕਰ ਵਾਲੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇਕੇਦਾਰ ਵਰਗੇ ਦੇ-ਚਾਰ ਉਹ ਭੇਜੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਖਾਸ ਦੋਸ਼ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ, ਪਰ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਇੱਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਚੜ੍ਹਦੇ ਸਨ। ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਕੀ ਧੀ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਕਈ ਸਥਾਨਾਂ ਦੇ ਵਿਵਾਦਾਂ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੈਕੰਡਰੀ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਵਿਚ ਜਿੰਨੀ ਕੁ ਭੰਡੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸੁਲੱਖਣੇ ਆਗੂ ਚੁਣ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ

ਨੂੰ ਪਤਿਆਉਣ ਲਈ ਜਦੋਂ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਭਿਜਵਾਏ ਸਨ, ਉਦੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚੀ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹੜੀ ਨੇਕ-ਚੱਲਣੀ ਦੇ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਵਿਖਾ ਕੇ ਸਮਝਾ ਲੈਣਗੇ?

ਤੀਸਰਾ ਪੱਖ ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਸ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਪਰ ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਅਸੀਂ ਇੱਕ ਵੀਡੀਓ ਵੇਖੀ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਜਾਂਦੇ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਮਗਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਬਹੁਤ ਬੇਹੁਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਊਂਢਗ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਕੇ। ਪਰਪੱਕ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵਾਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਹਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੁੰਘ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖੀ ਤੇ ਜਿੰਦਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਰਦੇ ਸਨ, ਉਹੋ ਉਥੇ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਉਥੋਂ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਲੀ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਤੋਂ ਖਿਝਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਲੋਕ ਆਏ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪੋ 'ਚ ਖਹਿਬੜਦੇ ਤੇ ਸੰਗਤ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਗੰਦੀ ਬੋਲੀ ਬੋਲਣ ਤੱਕ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੋਈ ਹੱਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਕੋਈ ਵੀ ਹੱਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ।

ਚੌਥਾ ਮੁੱਦਾ ਸਾਡੀ ਜਾਚੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਕੰਡੇ ਬੀਜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਫਸਲ ਦਾ ਫਲ ਵੀ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜੋ ਕੁਝ ਅਕਾਲੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨਾਲ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਤੋਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਾਲੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਦੂਸਰੇ ਪਾਸੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨੂੰ ਟਰੇਲਰ ਵਿਖਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਫਿਲਮ ਫੇਰ ਵਿਖਾਉਣੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਧਿਰਾਂ ਗਲਤ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਤਜਰਬਾ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ। ਜਦੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਪੀ. ਚਿੰਦੇਬਰਮ ਉਤੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਜੁੱਤੀ ਸੁੱਟੀ ਸੀ, ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਕੀਤੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕਿਤੇ ਗਿਆ, ਹਰ ਥਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰੇਪੇ ਦਿੰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕਈ ਵੱਡੇ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਪਏ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਲੀਡਰ ਕੀਤੀ ਦਾ ਫਲ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹੋ ਹੋ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਸਿਰਫਿਰੇ ਛੋਕਰੇ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲ ਜੁੱਤੀ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤੀ। ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਇੱਕ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇੱਕ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲ ਜੁੱਤੀ ਸੁੱਟਣ ਨਾਲ ਖਬਰਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਆਪੋ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਇਹ ਸੋਚਣ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਿਰੇਪੇ ਦਿੰਦੇ ਫਿਰਦੇ ਸਨ, ਕੀ ਉਦੋਂ ਉਹ ਇਸੇ 'ਜੁੱਤੀ-ਸੁੱਟ' ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਨਹੀਂ ਸਨ ਦੇ ਰਹੇ? ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਵੀ ਅਕਲ ਦੇ ਰਾਹ ਪੈਣਾ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਸੇ 'ਜੁੱਤੀ-ਸੁੱਟ' ਵਾਲੀ ਭੱਲ ਦਾ ਲਾਭ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ, ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੂੰ ਵੀ ਪਿੱਛੋਂ ਆਣ ਕੇ ਘਸ਼ੁੰਨ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂ ਉਸ ਉਤੇ ਕਾਲਾ ਰੰਗ ਡੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰ ਵਿਖਾਇਆ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਕਰਵਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਭਾਣਾ ਕਿਸੇ ਲੀਡਰ ਨਾਲ ਵੀ ਵਾਪਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਕਈ ਵਾਰ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਿਰਫ ਬੋਲੇ-ਬੋਲੇ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਮਾਤੇ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦੇਣ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਅੱਜ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਭੁਗਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਬਾਕੀ ਧਿਰਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਹੁਣ ਉਸ ਪਾਸੇ ਨਾ ਪੈਣ।

ਸਾਨੂੰ ਅਫਸੋਸ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਕੁਝ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਹੋਇਆ, ਤੇ ਉਥੇ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਜਿੱਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਗਏ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗਿੱਲ, ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਰੰਧਾਵੇ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਸਭ ਨੂੰ 'ਮਿਸਟਰ ਸਿੰਘ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਵਾਲੀ ਇਸ ਖੇਡ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਉਹ ਇਹ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ ਕਿ ਅਕਾਲੀਆਂ ਨਾਲ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਭਿੜਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਲੜਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਸਮਝ ਆਵੇਗੀ ਕਿ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਸਿੰਘ ਲੜੇ ਹਨ। ਜਲੂਸ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਇਹ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸ਼ਰਮ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਦਾਂ ਦੇ ਭੇਤ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਿੜਿਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ, ਹੁਣ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪਣੀ ਉਸੇ ਬੇਅਕਲੀ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵੀਕਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਹਾਂ। ਬੇਅਕਲੀ ਦੀ ਇਸ ਓੜਕ ਬਾਰੇ ਰੋਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਹੱਸਿਆ ਜਾਵੇ, ਫੈਸਲਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ, ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਇੱਕ ਅਖਾਣ ਯਾਦ ਹੈ, 'ਲਾਹੌਰ ਦੇ ਬੁੱਧੂ, ਪਸ਼ੌਰ ਵਿਚ ਵੀ ਬੁੱਧੂ'। ਜਿੰਨਾ ਕੁਝ ਇਸ ਵਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਸ ਧਮੱਚਤ ਦੌਰਾਨ ਚਰਚਿਤ ਰਹੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸਿੱਖਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਅਤੇ ਚਸਕੇ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਸਰਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਸਦਾ ਹੀ ਇਹ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਉਤੇ ਭੀੜ ਬਣੀ, ਇਥੇ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਜ਼ਾਲਮ-ਦੋਵਾਂ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਜਰਵਾਇਆਂ ਕੋਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਇਆ। ਅੱਜ ਫਿਰ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ 'ਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚ ਵਿਦਰੋਹ ਉਠਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ ਹਰ ਥਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਮੰਝਧਾਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਰਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ

ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ

ਬੇੜੀ ਤੋਂ ਪਰਦੇਸੀ ਵੱਸਦਾ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਭਲੀਭਾਂਤ ਜਾਣੂ ਹੈ। ਪੀੜਤ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਸਿਆਣੇ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹਰ ਕੰਮ ਦਾ ਸਹੀ ਵਕਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੇ ਉਹ ਸਹੀ ਵਕਤ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਣ ਖਲੋਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪੰਥਕ ਅਖਵਾਉਂਦੀ ਤੇ ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਬਣੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਜੰਗ ਦਾ ਬਿਗਲ

ਨੇ ਸੂਬੇ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀ। ਕਹਾਵਤ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਗਿੱਦਤ ਦੀ ਮੌਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ; ਬਿਲਕੁਲ ਇਵੇਂ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਮੰਤਰੀ, ਸੰਤਰੀ, ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰ ਅਤੇ ਉਥੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉਤੇ ਬੈਠੇ ਲੋਕ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਕੁ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਤੋਂ ਟੋਲੇ ਬਣਾ ਬਣਾ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਅਸਲ ਮਕਸਦ 2017 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਲਈ ਵੋਟ ਬੈਂਕ ਸੈੱਟ ਕਰਨਾ, ਰੁੱਸਿਆਂ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣਾ, ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਕੇ ਖਾਮੀਆਂ ਉਤੇ ਮਿੱਟੀ ਪਾਉਣੀ, ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁੰਮਰਾਹ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪਰ ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਗ ਉਠੇ ਹਨ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰਿਆਂ ਤੋਂ ਨਕਾਬ ਲਾਹੁਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਲੱਛੇਦਾਰ ਭਾਸ਼ਣਾਂ ਨਾਲ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮਾਇਆ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸਾ ਕੇ ਨੋਟ ਅਤੇ ਵੋਟ ਲੈਣ ਦੀ ਤਕੜੀ ਮੁਹਾਰਤ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਸਦਕੇ ਜਾਇਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ-

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ 'ਸਵਾਗਤ' ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰੱਖ ਵਿਖਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਚਾਰਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਦੂਰ-ਦੁਰਾਡੇ ਬੈਠੇ ਹਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਭੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵਾਰਸ ਤੇ ਰਾਖੇ ਵੀ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਚੁੱਕਿਆ ਇਹ ਕਦਮ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਮੀਲ ਪੱਥਰ ਹੋ ਨਿਬੜੇਗਾ।

ਅੱਜ ਪਰਦੇਸੀ ਬੈਠਾ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਤੇ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਦੀਆਂ ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਦੁਖੀ ਹੈ। ਇਹ ਪਰਦੇਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਜੋ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਥੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਸ ਉਹੀ ਜਾਣਦੇ ਹਨ। ਉਥੇ ਗਿਆ ਹਰ ਆਦਮੀ ਤ੍ਰਾਸ-ਤ੍ਰਾਸ ਕਰਦਾ ਪਰਤ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੇਚ ਕੇ ਖਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਪਲਾਟ ਉਤੇ ਕੋਈ ਘਰ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਠੀ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਪੈਸੇ ਕਢਵਾ ਕੇ

ਤੁਰਦਾ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਚੋਰ ਹੀ ਚੋਰ, ਲੁਟੇਰੇ ਹੀ ਲੁਟੇਰੇ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਐਨ. ਆਰ. ਆਈ. ਥਾਣਿਆਂ 'ਚ ਗੁਹਾਰ ਲਾਉਣ ਗਿਆ ਹਰ ਆਦਮੀ ਆਪਣੀ ਲੋਈ ਲੁਹਾ ਕੇ ਘਰ ਪਰਤਦਾ ਹੈ।

ਬਾਹਰ ਵੱਸਦਾ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਵੀ ਘਰ ਹੋਵੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਜਾਵੇ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਿਚ ਰਹੇ, ਆਪਣੇ ਖੂਹ 'ਤੇ ਗੋਤਾ ਮਾਰੇ ਅਤੇ ਸੁੱਖ ਦੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਿਤਾ ਕੇ ਆਵੇ, ਪਰ ਅਖੌਤੀ ਲੀਡਰਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬੁਰਫ਼ਾਗਰਦੀ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਉਜੜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਸੈਲਾਬ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਬੇੜਾ ਗਰਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਰ ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਬੁੱਢੇ-ਬੱਚੇ ਨਸ਼ੇੜੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਸੰਤਰੀ ਹੀ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਤਸਕਰ ਬਣੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਧੀਆਂ-ਭੈਣਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ੇੜੀਆਂ ਦੀ ਹਵਾਸ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ-ਘਾਟ ਲੁੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬਾਹਰ ਵੱਸਦਾ ਹਰ ਪੰਜਾਬੀ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਉਜੜਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਖੂਨ ਦੇ ਅੱਬਰੂ ਕੇਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਪਰੋਂ ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਪ੍ਰਚਾਰਕ, ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਸੀਦੇ ਪੜ੍ਹਨ

ਸੱਚੋ-ਸੱਚ

ਲਈ ਧੜਾ-ਧੜ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਣ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਲਾਹਨਤਾਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਸੰਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਹਰ ਥਾਂ ਹੀ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜੋ ਸਵਾਗਤ ਇੰਟਾਂ-ਰੋਡਿਆਂ ਤੇ ਜੁੱਤੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ ਉਤੇ ਪਾਣੀ ਫੇਰ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਕੱਟ ਚੁੱਕੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕਣਾ, ਸੰਨ ਚੁਰਾਸੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਨਸਾਫ਼ ਨਾ ਦਿਵਾ ਸਕਣਾ, ਬੀ.ਜੇ.ਪੀ. ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਵਜ਼ੀਰੀਆਂ ਲੈਣੀਆਂ, ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਫਰੇਬ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਵੀ ਸਭ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ ਉਤੇ ਹੈ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਾਂ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਗੋਤਾ ਖੁਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲਾਉਂਦੇ? ਦਰਅਸਲ, ਹੁਣ ਜੰਗ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵੱਜ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਖਬਰ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਈ ਹੈ। ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਸੂਕਦੀ ਹਨੇਰੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ-ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸ ਹਨੇਰੀ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਉਣ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਤੁਰ ਪਏ ਹਨ। ਇਹ ਕਾਫ਼ਲੇ ਹੁਣ ਰੁਕਣਗੇ ਨਹੀਂ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਪਹਿਲੀ ਅਗਸਤ 2015

ਦੀਨਾਨਗਰ ਦੀ ਘਟਨਾ: ਕੁਝ ਸਵਾਲ

ਦੀਨਾਨਗਰ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦਹਿਸ਼ਤੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਤੱਥ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਭਾਰਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੇ ਬੌਧਿਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਵੱਖਰੀ ਚਰਚਾ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਚਰਚਾ ਮੀਡੀਆ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਇਲੈਕਟ੍ਰਾਨਿਕ ਮੀਡੀਆ (ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲ) ਬਾਰੇ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਵਿਤਕਰੇ ਭਰਪੂਰ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਅਤੇ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਹਿੱਸੇ ਨੇ ਤੁਅੱਸਬ ਭਰੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਦਾ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਤੇ ਤੁਰੰਤ ਨੋਟਿਸ ਲਿਆ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਚਰਚਾ ਮੁੰਬਈ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕੇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਬਾਬਤ ਹੈ। ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦੀ ਫਾਂਸੀ ਬਾਰੇ ਸਰਕਾਰ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੱਖਾਂ ਭਾਰ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ ਅਤੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਖਤਮ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸਰਗਰਮ ਲੋਕ ਜਿੰਨੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੀ ਵਾਛੜ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਾਂਸੀ ਤੇ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਤੀਆਂ ਵਾਲੀ ਚਰਚਾ ਇਕਦਮ ਪਿਛੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਕੁਝ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਨਵੇਂ ਤੱਥ ਉਘਾੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਜੋੜਿਆ ਅਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਭਾਰਤ ਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚਾਲੇ ਦੂਰੀਆਂ ਘਟਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲਦੀ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਾਰਦਾਦਾਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ ਦੀਨਾਨਗਰ ਦੀ ਇਸ ਵਾਰਦਾਦ ਨੂੰ ਇਕੱਲਿਆਂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਅਤੇ ਵਡੇਰੇ ਚੌਖਟੇ ਵਿਚ ਦੇਖਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰਦਾਦ ਦੀਆਂ ਲੜੀਆਂ ਅਤੇ ਕੜੀਆਂ ਇਕ ਨਹੀਂ, ਅਨੇਕ ਪੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਲੜੀਆਂ ਤੇ ਕੜੀਆਂ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਰੂਪ ਵਿਚ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ।

ਜਿਉਂ ਹੀ ਦੀਨਾਨਗਰ ਵਾਲੀ ਇਹ ਘਟਨਾ ਨਸ਼ਰ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ, ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਨੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਜ਼ਬਤ ਅਤੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਨੂੰ ਛਿੱਕੇ ਟੰਗ ਕੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਖਬਰਾਂ ਸੁੱਟੀਆਂ ਜਾਣ ਲੱਗੀਆਂ ਕਿ ਇਹ ਘਟਨਾ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਦੀ ਸੂਚਕ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਇਸ ਖਬਰ ਨੂੰ ਜਚਾਉਣ ਖਾਤਰ ਕੁਝ ਕੁ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਵੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸੀ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਿਆਨ ਕਿੰਨੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਸਵਾਲ ਉਠਦੇ ਰਹੇ ਹਨ, ਪਰ ਅੰਨ੍ਹੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਪਏ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੀ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲੇ ਕਦੇ ਦੇ ਅਲਵਿਦਾ ਕਹਿ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਅਲ-ਜ਼ਜੀਰਾ ਵਰਗੇ ਚੈਨਲ ਜਿਹੜੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਬਾਕਾਇਦਾ ਨਸ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਬਤ ਤੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦਾ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤੀ ਚੈਨਲਾਂ ਉਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ਾਬਤੇ ਤੇ ਜ਼ਬਤ ਦਾ ਕੋਈ ਕੁੰਡਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰੇ ਦੀ ਗੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਰਾਹ ਚੱਲਦਿਆਂ ਇਹ ਚੈਨਲ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਲੰਘਣ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਜ਼ਾਬਤੇ ਦੇ ਤੁੰਬੇ ਉਡਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਅਜਿਹੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਖਾਮਿਆਜ਼ਾ ਪੰਜਾਬ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਇਸੇ ਤੁਅੱਸਬੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਨੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਬਲਦੀ ਦੇ ਬੁੱਥੇ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਗਾਹੇ-ਬਗਾਹੇ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਉਤੇ ਕੋਈ ਖਾਸ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਪੈ ਰਿਹਾ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਤੇ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ ਸਿੱਧੇ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ, ਪਰ ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਰਚਾ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੋੜ ਕੱਟਿਆ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਤੋਂ ਬਾਹਰੀ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਤੱਥ ਤਾਂ ਚਿਰਕਣਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੁਖਾਵੇਂ ਸਬੰਧ, ਦੇਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਰੜਕਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰਕ ਹਿਤ ਵੀ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨਾਲ ਝੁੰਘੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਦੇਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਬੰਧ ਸੁਧਰਨ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਜਿਹਾ ਅਰਥ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਵਧੇਗਾ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਹੋਣ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉਤੇ ਵੀ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਸਰਹੱਦ ਦੇ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਬੈਠੇ ਕੁਝ ਤਕੜੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਦਾ ਖਦਸ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਮੇਲ-ਜੋਲ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਅਸਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਉਤੇ ਪੈਣਾ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਜਿੰਨੇ ਤੱਥ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਹੀ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਨੂੰ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਲੱਗ ਰਹੇ ਹਾਅ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਰ ਉੱਚੀ ਉਠਣ ਲੱਗੀ, ਦੀਨਾਨਗਰ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ ਅਤੇ ਕੁਝ ਹੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਚਰਚਾ ਯਾਕੂਬ ਵਾਲੇ ਮਸਲੇ ਤੋਂ ਖੁਦ-ਬਖੁਦ ਲਾਂਭੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਇਸੇ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਨੁਕਤਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਅਤੇ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀ ਤੰਦ-ਤਾਣੀ ਇੰਨੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਲਝਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਆਵਾਮ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਅਸਲੇ ਬਾਰੇ ਕਦੀ ਖਬਰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਜਿਹੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਬੁੱਝਣ ਅਤੇ ਦੱਸਣ ਵਾਲਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਮੁੱਦਿਆਂ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹੀ ਮਸਲਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਅੱਸਬੀ ਪਹੁੰਚ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਵਾਰ ਗੱਲ ਵਿਗੜਦੀ ਵਿਗੜਦੀ ਵਿਗੜ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ।

ਪੂਣੇ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਜਦੋਂ ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ਉਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਪਸ਼ੇਮਾਨੀ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸੁੱਬ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਜੀਅ ਆਵਾਮ ਜਾਂ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਏ 'ਮਾਲਕ' ਜਾਂ ਢਾਣੀ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਮਾਲਕ' ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਸੰਘੀ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਨੱਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।... ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।... ਇਸ ਚੁੱਪ ਦਾ ਜੁਆਬ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਦੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕਦੇ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਵੇਲੇ ਕੀ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ।

ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਪੂਣੇ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ, ਵਿਵਾਦ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੀ ਹੈ। ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਦੀਆਂ ਨਾਮਵਰ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਗਜ਼ੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਨੂੰ ਗਲਤ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਸੁਰ ਮਿਲਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.) ਦੇ ਰਸਾਲੇ ਵਿਚ ਇਕ ਲੇਖ ਨੇ ਨਿਯੁਕਤੀ ਉੱਤੇ ਕੀਤੇ ਸੁਆਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਲਕ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਵਿਰੋਧੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਖਿਲ ਭਾਰਤੀਆ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਨੇ ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਬਾਹਰ ਚੱਲ ਰਹੇ ਧਰਨੇ ਖਿਲਾਫ ਧਰਨੇ-ਮੁਜ਼ਾਹਰੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਨੱਪ ਕਰਨਾ ਆਵਾਮ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਹਿਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੇ ਖ਼ਜ਼ਾਨੇ ਵਿਚੋਂ ਚੱਲ ਰਹੇ ਅਦਾਰੇ ਵਿਚ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਨੱਪ ਕਰਨਾ ਆਵਾਮ ਨਾਲ ਧੋਖਾ ਹੈ।

ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ

ਫੋਨ: +91-97811-21873

ਮਸਲੇ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ, ਪਰ ਇਸ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਚਿਰਕਾਲੀ ਸੁਆਲਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨੀ ਲਾਜ਼ਮੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਬਹਿਸ ਦੇ ਦੋਵਾਂ ਪਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੀ ਹਰ ਕਮੀ ਉੱਤੇ ਪਰਦਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਤਰੱਦਦ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਜੇ ਪਾਸਿਓਂ ਗਜ਼ੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਨੂੰ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਖ਼ਤਿਆਰੀ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੌਖਟਿਆਂ ਵਿਚ ਸਮਾਉਣੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਨਿਘਾਰ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਰੀਤ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਮਸ਼ਕ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਲੱਗ ਰਹੇ ਖ਼ੇਰੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਜਾਂ ਅਗਲੀ ਕੜੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਆਲ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਅਹਿਮ ਬਣਦਾ ਹੈ: ਇਹ ਮੁੱਦਾ ਕਿਉਂ ਤੇ ਕਿੰਨਾ ਅਹਿਮ ਹੈ? ਇਸ ਪੂਰੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤਕਰੀਬਨ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਕੌਮੀ ਮੁਕਤੀ ਲਹਿਰ ਦਾ ਮਕਸਦ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਇਸੇ ਮਕਸਦ ਨੂੰ ਠੋਸ ਵਾਅਦੇ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦਾ ਮਤਲਬ ਸਿਰਫ ਚੋਣਾਂ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਜ਼ਬੂਤ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਅਣਹੋਂਦ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੰਵਿਧਾਨਕ, ਮਨੁੱਖੀ, ਜਮਹੂਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਹਕੂਕ ਦੀ ਰਾਖੀ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵਿਤਕਰੇ ਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਵਾਮ ਨੂੰ ਜਮਹੂਰੀ ਹਕੂਕ ਮਾਣਨ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਰਾਹੀਂ ਆਵਾਮ ਨੂੰ, ਆਪਣੀਆਂ ਸਮਰੱਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀ ਜਾਮਾ ਪਹਿਨਾਉਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਰਾਹ ਤੋਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਗਜ਼ੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ

ਸਿਆਸੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਉੱਤੇ ਸੁਆਲ ਹਨ। ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਉੱਤੇ ਮਿਆਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸੁਆਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਹਿਮ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਕਾਰ ਵਜੋਂ ਤਕਰੀਬਨ ਵਿਹਲੇ ਹਨ। ਗਜ਼ੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਧੇਰੇ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਸ ਦਾ ਫਿਲਮ ਪੜ੍ਹਨ-ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਨਾਲ ਕੋਈ ਰਾਬਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਮਿਆਰੀ ਪੱਖਾਂ ਦੇ ਸੁਆਲ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਦਲੀਲ ਦਾ ਵਜ਼ਨ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਸਿਆਸੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਈ ਵਾਰ ਸਿਆਸੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਅਤੇ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਮੇਲ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਵਾਲੇ ਅਹੁਦਿਆਂ ਉੱਤੇ ਆਪਣੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਅਤੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰੇਂਦਰ ਮੋਦੀ ਦੀਆਂ ਤਜਰੀਹਾਂ ਅਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੀ ਸੋਚ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਅਤੇ ਮਹਿਕਮਿਆਂ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ ਗਵਰਨਰਾਂ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿਦਿਆ ਅਤੇ ਖੋਜ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਹਿਸਟੋਰੀਕਲ ਰੀਸਰਚ, ਇੰਡੀਅਨ ਕੌਂਸਲ ਆਫ਼ ਸੋਸ਼ਲ ਸਾਇੰਸ ਐਂਡ ਰੀਸਰਚ, ਨੈਸ਼ਨਲ ਬੁੱਕ ਡੀਪੂ, ਅਫ਼ਵਾਂਸ ਸਟੱਡੀਜ਼ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਵਜੋਂ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਈ ਕੇਂਦਰੀ ਅਤੇ ਸੂਬਾਈ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਵੇਲੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਤਾ ਅਹਿਮ ਯੋਗਤਾ ਮੰਨੀ ਗਈ ਹੈ।

ਨਾਮਜ਼ਦ ਜਾਂ ਨਿਯੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਨੇਤਤਾ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦੀ ਹੈ। ਚੁਣੀ ਹੋਈ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੇ ਭਰੋਸੇ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮਾਅਨੇ ਰੱਖਦਾ ਜਦੋਂ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਸੋਚ ਤੋਂ ਉੱਪਰ ਮੰਨ ਲਿਆ ਜਾਵੇ। ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਸੋਚ ਵਿਚ ਇਤਿਹਾਸ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਕੰਨਿਆ ਕੁਮਾਰੀ ਜਿੰਨਾ ਫ਼ਾਸਲਾ ਤਾਂ ਸਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਉਣ ਨੂੰ 'ਅੱਠ ਸੌ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੂ ਰਾਜ ਦੇ ਪਰਤਣ ਵਜੋਂ' ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਕੋਈ ਅੱਲੋਕਾਰੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਤੋਂ ਇਸ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਤਮਾਮ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਮੋੜਾ ਦੇਣ ਦੀ ਤਵੱਕੋ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਖ਼ਦਸ਼ਾ ਜ਼ਾਹਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਤਵੱਕੋ ਅਤੇ ਖ਼ਦਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਇਹ ਰੁਝਾਨ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਜਪਾ ਦੀਆਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਮੱਸਿਆ ਕੀ ਹੈ? ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਹੈ: ਇਕ ਤਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨ ਮੁਤਾਬਕ ਭਾਰਤ ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਮੁਲਕ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਇਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਮੁਲਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ ਮੁਖੀ ਸੋਚ ਦੀਆਂ ਧਾਰਨੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਲੀਲ ਇਹ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਯੋਗ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਿਉਂ ਕਰਦੀ ਹੈ? ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ

ਉਮੀਦਵਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾਈ ਸੋਚ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ। ਅਨੁਪਮ ਖੇਰ ਤੋਂ ਹੇਮਾ ਮਾਲਿਨੀ ਤੱਕ ਦੀ ਵੱਡੀ ਫਹਿਰਿਸਤ ਹੈ। ਅਨੁਪਮ ਖੇਰ ਜਾਂ ਕਿਰਨ ਖੇਰ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਅਤੇ ਸੋਚ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਗਜ਼ੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਇਹੋ ਦਲੀਲ ਸਮਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਵਸੀਲੇ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਉਣ ਵੇਲੇ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਜੇ ਸਮਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਤੋਂ ਗਜ਼ੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਤੱਕ ਦੇ ਰੁਝਾਨ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਸੋਚ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਜੁਗਤ ਵੀ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦੇ ਉਮੀਦਵਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ਉੱਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਪਸ਼ੇਮਾਨੀ ਅਤੇ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਸੁੱਬ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਕੱਦ ਦਾ ਨਾਮਜ਼ਦ ਜੀਅ ਆਵਾਮ ਜਾਂ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਥਾਂ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਏ 'ਮਾਲਕ' ਜਾਂ ਢਾਣੀ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਮਾਲਕ' ਦੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਲਈ ਪਿਛਲਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮਹਿਕਮੇ ਦੀ ਖੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਲਈ ਉੱਠਣ ਵਾਲੀ ਹਰ ਆਵਾਜ਼ ਦੀ ਸੰਘੀ ਬੇਕਿਰਕੀ ਨਾਲ ਨੱਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਘੱਟ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕਰਨ ਦਾ ਮਕਸਦ ਵਧੇਰੇ ਯੋਗਤਾ ਵਾਲੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਮਲੇ ਨੂੰ ਪਸ਼ੇਮਾਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੇ ਯੋਗ ਮੁਖੀਆਂ ਅਤੇ ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀਆਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਯੋਗਤਾ ਨਿਗੂਣੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਸਮਰਿਤੀ ਇਰਾਨੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਜੁਗਤ ਹੈ ਕਿ 'ਮਾਲਕ' ਕੌਣ ਹੈ? ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਲਈ ਜਵਾਬਦੇਹ ਮੰਤਰੀ-ਸੰਤਰੀ 'ਮਾਲਕ' ਤੋਂ ਕਦਮ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਪੁਰਾਣੇ 'ਮਾਲਕ' ਦੇ ਵਫ਼ਾਦਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੋਚਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਤਾੜਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਅਦਾਰੇ ਦੀ ਸੋਚ ਦਾ ਮੁਹਾਣ ਬਦਲਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਖੁਦਮੁਖ਼ਤਾਰੀ ਦਾ ਤਾਣ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦ-ਖ਼ਿਆਲੀ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹ-ਨਜ਼ਰੀ ਦੁਆਲੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ ਕਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਦਾਰੇ ਆਵਾਮ ਦੀ ਮੁਖ਼ਤਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਥਾਂ 'ਮਾਲਕ' ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਨਿਰਲੇਪ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਭਗਵੇਂਕਰਨ ਖਿਲਾਫ ਟਕਸਾਲੀ ਸੱਜਾ-ਖੱਬਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਗੈਰ-ਹਾਜ਼ਰ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਜੁਆਬ ਲੱਭਣ ਲਈ ਦੂਜੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਹੁੰਗਾਰੇ, ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਫ਼ਾਸਲਾ ਜਾਂ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਨਿਗੂਣੀ ਗਿਣਤੀ ਨੂੰ ਦਲੀਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦਲੀਲ ਇਸ ਸਮੁੱਚੇ ਰੁਝਾਨ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਖਾਰਜ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪੱਖੋਂ ਪੱਲਾ ਛੁਡਾਉਣ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਿਆਰੀ ਸੁਆਲ ਸਾਹਮਣੇ ਮਿਕਦਾਰੀ ਦਲੀਲ ਬਹੁਤ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਚੁੱਪ ਦਾ ਜੁਆਬ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਦੇ ਚਰਚਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਦੀਆਂ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਸਾਰੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਅਤੇ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਪਹੁੰਚ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਕੁਲਪਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਸੁਆਲ ਕਰਨ ਦਾ ਤਾਣ ਕਦੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੱਕੀਆਂ ਦਾ ਸੁਆਲ ਕਦੇ ਸੰਜੀਦਾ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੋਲਿਹਾਜ਼

‘ਆਪ’ ਵਿਚ ਆਪਾ-ਧਾਪੀ?

ਵੱਜੇ ਭੁਗਭੁਗੀ ਹੋ ਜਾਵੇ ਭੀੜ ‘ਕੱਠੀ, ਆਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ‘ਕਲਾ’ ਮਦਾਰੀਆਂ ਦੀ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਚ ‘ਚਮਕਦਾ’ ਨਾਂ ਹੋਵੇ, ਲੰਬੀ ਲਿਸਟ ਵੀ ਹੋਵੇ ਗੱਦਾਰੀਆਂ ਦੀ। ਰੇਤਾ, ਬਜਰੀ, ਲੋਹਾ-ਸਭ ਹਜ਼ਮ ਹੋਵੇ, ਖਸਲਤ ਹੋਵੇ ਕੁਰਪਟ ‘ਵਪਾਰੀਆਂ’ ਦੀ। ਗਾਉਂਦਾ ਰਹੇ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ‘ਰਾਗਣੀ’ ਨੂੰ, ਕੱਢੇ ਭਾਫ ਨਾ ਬਾਹਰ ਖੁਆਰੀਆਂ ਦੀ। ‘ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ!’ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਨਾਲ ਹੋਵੇ, ਹੇੜ ਬੋਲੇ ਤੇ ਮੁਜ਼ੀ ਦਰਬਾਰੀਆਂ ਦੀ। ਕਿਸੇ ‘ਆਮ’ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਕਿੱਥੇ? ਸਿਆਸਤ ਖੇਡ ਹੈ ‘ਖਾਸ’ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੀ!

ਜਦੋਂ ਇਨਸਾਫ਼ਪਸੰਦ ਜਾਗਰੂਕ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਿਆਪਕ ਵਿਰੋਧ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਫਰਵਰੀ 2013 ਵਿਚ ਮੁਹੰਮਦ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ, ਉਦੋਂ ਸਮਗ੍ਰਿਕ ਭਾਵਨਾ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਉਸ ਦੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਕਤਲ ਬਾਰੇ ਰੋਹ ਭਰਿਆ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਲਮੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਵਾਲੀ ਲੇਖਿਕਾ ਅਰੁੰਧਤੀ ਰਾਏ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ— “ਮੈਂ ਉਮੀਦ ਕਰਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਡੀ ਸਮੂਹਿਕ ਭਾਵਨਾ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਾਂ ਸਾਡਾ ਖੂਨ ਦਾ ਖੱਪਰ ਅਜੇ ਅੱਧਾ ਹੀ ਭਰਿਆ ਹੈ?” ਹੁਣ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬਲੀ ਦਾ ਬੱਕਰਾ ਲੱਭ ਲਿਆ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਜਿਸ ਨੂੰ 1993 ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਬੰਬ-ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਮੁਜਰਿਮ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰ ਜਯੋਤੀ ਪੁਨਵਨੀ ਨੇ 1947 ਦੀ ਸੱਤਾ ਬਦਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਫਾਂਸੀਆਂ ਦੇ ਵਡੇਰੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਅਹਿਮ ਲੇਖ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਅਨੁਵਾਦ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੇਖ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। —ਸੰਪਾਦਕ

ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੋਂ ਉਠਦੇ ਸਵਾਲ

ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਸਰਕਾਰ 1993 ਦੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਐਨੀ ਤਾਹੁ ਕਿਉਂ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਰੀਵਿਊ ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਉਦੋਂ ਅਪਰੈਲ 'ਚ ਟਾਡਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਦੀ ਤਰੀਕ ਮੁਕੱਦਮ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਉਹ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਇੰਤਜ਼ਾਰ 'ਚ ਬੈਠੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਭਾਰਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਘ੍ਰਿਣਤ ਮੁਜਰਿਮ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਸਾਬਕਾ ਚਾਰਟਰਡ ਅਕਾਊਂਟੈਂਟ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਕਿ ਉਹ 12 ਮਾਰਚ 1993 ਦੇ ਮੁੰਬਈ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਯੋਜਨਾਬਾਤੇ ਟਾਈਗਰ ਮੈਮਨ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ। ਉਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਤੱਥ ਗ਼ੌਰਤਲਬ ਹਨ:

—ਇਸ ਜੁਰਮ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਬਾਬਤ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਕੋਈ ਸਿੱਧਾ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ਼ ਇਕ ਵਾਅਦਾ-ਮੁਆਫ਼ ਦਾ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਇਕ ਸਹਿ-ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਦਾ ਇਕ ਬਾਲੀਆਂ ਬਿਆਨ ਹੀ ਹੈ ਜੋ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੱਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਜਰਿਮ ਠਹਿਰਾਉਣ

ਜਯੋਤੀ ਪੁਨਵਨੀ

ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ।

—ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਟਾਈਗਰ ਮੈਮਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਮੁੱਚੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਦੁਬਈ ਵਿਚ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਲੈ ਗਈ। ਯਾਕੂਬ ਆਈ. ਐਸ. ਆਈ. ਦੀ ਛਤਰੀ ਹੇਠ ਉਥੇ ਅੱਯਾਸ਼ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਅ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜੁਲਾਈ 1994 ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਪਰਤ ਆਉਣ ਦਾ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਾਇਲ ਕਰ ਲਿਆ। ਜੁਲਾਈ 1999 ਵਿਚ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਚੀਫ਼ ਜਸਟਿਸ ਨੂੰ ਲਿਖੇ ਖਤ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਕਾ ਯਕੀਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਬੇਗੁਨਾਹੀ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦੇਵੇਗਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਮੰਗਵਾ ਲਵੇਗਾ।

—ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਹਕੂਮਤ ਉਸ ਦੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਉਹ

ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਯਾਕੂਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਪਿੱਛੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਹੱਥ ਹੋਣ ਦੇ ਅਹਿਮ ਸਬੂਤ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਜੋ ਉਂਜ ਇਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗ ਸਕਦੇ।

—ਪਰ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨਾਲ ਧ੍ਰੋਹ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਵੈ-ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਤਾਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਉਸ ਉਪਰ ਟਾਡਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਤਕ ਯਾਕੂਬ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ 23 ਸਾਲ (ਹਵਾਲਾਤੀ ਵਜੋਂ 13 ਸਾਲ) ਗੁਜ਼ਾਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਸਮਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕੱਲੇ ਨੂੰ ਬੰਦ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

—ਯਾਕੂਬ 1993 ਤੋਂ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦਾ ਇਕੋ-ਇਕ ਮੁਲਜ਼ਿਮ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਨੂੰ ਘਟਾ ਕੇ ਉਮਰ-ਕੈਦ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਰਾਹਤ ਦਿੱਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਬੰਬ ਰੱਖੇ।

—ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਤੀਲਾ-ਤੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਯਾਕੂਬ ਉਦਾਸੀ-ਰੋਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਖਤ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਮ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਉਹ ਦਵਾਈਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਜੇਲ੍ਹ-ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪੁਲੀਟੀਕਲ ਸਾਇੰਸ ਵਿਚ ਦੋ ਡਿਗਰੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ। ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਉਹ ਹਲੀਮੀ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਸਟਾਫ਼ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲੈਂਦਾ ਸੀ।

ਜੇ ਉਸ ਦਾ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕਾਫ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਫਿਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚਲਾ ਉਸ ਦਾ ਵਤੀਰਾ ਤਾਂ ਕਾਫ਼ੀ ਸਬੂਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਐਸਾ ਕੱਟਤ ਮੁਜਰਿਮ ਨਹੀਂ ਜਿਸ ਦੇ ਸੁਧਰਨ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਹੀ ਨਾ ਹੋਵੇ; ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਬਣਿਆ ਹੋਵੇ ਕਿ ਜੇ ਜਿਉਂਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਭੈਭੀਤ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਸਿਰਫ਼ ਮੌਤ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੀਤੇ ਕੁਝ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੀਆਂ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਫਾਂਸੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਕਸਲੀ ਦਲਿਤ ਕਿਸਾਨਾਂ- ਕਿਸਤਾਂ ਗੋਤ ਅਤੇ ਭੁਮੱਈਆ, ਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਭੌਇਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਬਦਲੇ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਦੌਰਾਨ ਫਾਹੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਝੱਤਰ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਬਖਸ਼ਣ ਦੀ ਗੁਜ਼ਾਰਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਮਨੁੱਖੀ

ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲ ਕੇ.ਜੀ. ਕੰਨਾਬਿਰਨ ਨੇ ਫਰਵਰੀ 1975 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਫਾਂਸੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਵੀ ਲਗਵਾ ਲਈ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਜਾਰਜ ਫਰਨਾਂਡੇਜ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਤਕਰੀਰ 'ਚ ਕਿਹਾ— ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਦੇਣਾ... 'ਸਿਆਸੀ ਕਾਰਕੁਨਾਂ' ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਜੁਰਮਾਂ ਲਈ ਫਾਹੇ ਲਾਉਣ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਿਸਾਲ' ਸੀ।

ਫਿਰ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾਤਕੂ ਮਕਬੂਲ ਬੱਟ ਨੂੰ ਫਰਵਰੀ 1984 ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਵਲੋਂ ਉਸ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਤੋਂ ਤਿੰਨ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਫਾਹੇ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਦੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਕਾਗਜ਼ੀ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਲਾਸ਼ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਦੀ ਵਜ੍ਹਾ ਸਫ਼ੀਰ ਰਵਿੰਦਰ ਮਹਾਤਰੇ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਬਣਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਾਤਕੂਆਂ ਨੇ ਬੱਟ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਬਰਮਿੰਘਮ ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਜੁਰਮ ਸੀ, 1966 ਵਿਚ ਇਕ ਪੁਲਿਸੀਏ ਦੀ ਹੱਤਿਆ। 1989 ਵਿਚ ਰਾਜੀਵ ਗਾਂਧੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਫਾਹੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਗਵਾਹੀ ਐਨੀ ਬੋਥੀ ਸੀ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨਦਾਨਾਂ ਦੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਵੀ ਤਤਕਾਲੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਰਹਿਮ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਵਕੀਲ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੂਸ਼ਨ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਲੜਨ ਬਦਲੇ ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੂੰ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਛੱਡਣੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਸੀ: “ਜੇ ਇਹ ਅਦਾਲਤ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ, ਫਿਰ ਭਲਕੇ ਮੇਰਾ ਮੁਵੱਕਿਲ ਹੀ ਫਾਂਸੀ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇਗਾ, ਹੋਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਅਹਿਮ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ। ਫਾਂਸੀ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਹੀਂ, ਮਰਿਯਾਦਾ ਤੇ ਇਨਸਾਫ਼ ਨੂੰ ਲੱਗੇਗੀ।” ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ।

ਫਿਰ ਪੰਝੀ ਸਾਲ ਪਿੱਛੋਂ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਉਪਰ ਹਮਲੇ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਭਾਈਵਾਲ ਹੋਣ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵਿਚ ਫਰਵਰੀ 2013 ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਸਦਮਾ ਪਹੁੰਚਾਉ ਫਾਂਸੀ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮਹਿਜ਼ ਉਸ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਬੂਤਾਂ ਉਪਰ ਹੀ ਸਵਾਲੀਆ-ਚਿੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਸੀ— ਇਹ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਖੁਦ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸਮੇਤ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਫਾਂਸੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਇਤਲਾਹ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਵਾਰਿਸਾਂ ਦੇ ਸਪੁਰਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਗ਼ੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸਜ਼ਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਦਰਖਾਸਤ ਰੱਦ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ।

ਹੁਕਮਰਾਨ ਕਿੰਨੀ ਬੇਹਯਾਈ ਨਾਲ ਕਾਇਦੇ-ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਤਤਕਾਲੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘੇ ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਤੱਤਕਾਲੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਿਥਵੀਰਾਜ ਚੌਹਾਨ ਦੇ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਉਪਰ ਦਿੱਤੇ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਇਸ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਸਾਬ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੇ ਰਹਿਮ ਦੀਆਂ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਪਾ ਰੱਖੀਆਂ ਸਨ, ਸਰਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ; ਇਸ ਲਈ ਫਾਂਸੀ ਗੁਪਤ ਰੱਖੀ ਗਈ।

ਸਸਤੀ ਸ਼ੋਹਰਤ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੀ ਪਿਆ? ਕਸਾਬ ਦੇ ਆਕਾ ਅਜੇ ਤਕ ਇਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਏ, ਜਿਵੇਂ 1993 ਦੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਦੇ ਯੋਜਨਾਬਾਤੇ ਦਾਉਣ ਇਬਰਾਹਿਮ ਅਤੇ ਟਾਈਗਰ ਮੈਮਨ ਇਸ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਂਸੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਚੀਜ਼ ਮਹਿਜ਼

ਕਾਇਦੇ-ਕਾਨੂੰਨ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਫਾਂਸੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਸਿਆਸੀ ਪੈਗਾਮ ਹੈ। ਚਾਹੇ ਕਿਸਤਾਂ ਗੋਤ ਜਾਂ ਭੁਮੱਈਆ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਮਕਬੂਲ ਬੱਟ, ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਗੁਰੂ; ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੀ, ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ, ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਜਿਥੇ ਸਿਆਸਤ ਧਰਮ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਮਗਰਲੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਜੁਰਮ ਦੇ ਸਬੂਤ ਹੀ ਬੇਯਕੀਨੇ ਸਨ।

ਪੈਗਾਮ ਸਿੱਧਾ-ਸਪਾਟ ਹੈ: ਸਟੇਟ ਕੋਈ ਖਤਰਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ, ਚਾਹੇ ਨਕਸਲਵਾਦ ਹੋਵੇ, ਵੱਖਵਾਦ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਜਨੂੰਨ ਤੋਂ ਹੋਵੇ — ਕਾਇਦਾ-ਕਾਨੂੰਨ ਪਵੇ ਢੱਠੇ ਖੂਹ ਵਿਚ। ਜਨੂੰਨ ਕਈ ਸ਼ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਮਹਿਜ਼ ਇਤਫ਼ਾਕ ਹੈ ਕਿ

ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਜੋ ਬੰਦੇ ਫਾਂਸੀ ਲਾਏ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ ਸਨ, ਪਰ ਹਿੰਦੂਤਵ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਇਕ ਵੀ ਕਾਤਿਲ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਨਹੀਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ? ਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਨੇ 1999 ਵਿਚ ਈਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਗ੍ਰਾਹਮ ਸਟੇਨਜ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦੋ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਜਿਉਂਦੇ ਸਾੜਿਆ, ਉਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਉਤੀਸਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਮੋਹਰ ਲਾਈ ਸੀ। ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਘਟਾ ਕੇ ਉਮਰ ਕੈਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਜੋ ਕਾਰਨ ਦੱਸਿਆ, ਉਹ ਐਨਾ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਸੀ ਕਿ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਖੁਦ ਹੀ ਫੈਸਲੇ 'ਚੋਂ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ।

ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਮੰਤਰੀ ਮਾਯਾ ਕੋਡਨਾਨੀ ਅਤੇ ਬਜਰੰਗ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਬਾਬੂ ਬਜਰੰਗੀ ਜੋ 2002 ਵਿਚ ਅਹਿਮਦਾਬਾਦ ਅੰਦਰ 97 ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਕਤਲਾਂ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ, ਨੂੰ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਇਹ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ੀ ਏਜੰਸੀ (ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜਾਂਚ ਟੀਮ) ਕੋਡਨਾਨੀ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਅਪੀਲ ਕਰੇ। ਬਜਰੰਗੀ ਕੇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਜਾਂਚ ਟੀਮ ਨੇ ਚੁੱਪ ਵੱਟ ਲਈ।

ਇਥੇ ਇਕ ਹੋਰ ਵੱਖਰਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ, ਇਹ ਹੈ ਨੰਬੂਰਾਮ ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਨਾਰਾਇਣ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਨਵੰਬਰ 1949 ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ ਫਾਂਸੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ। ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਅਤੇ ਗਵਰਨਰ ਜਨਰਲ ਵਲੋਂ ਗੋਡਸੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਰਹਿਮ ਦੀ ਅਪੀਲ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪੁੱਤਰਾਂ ਮਨੀਲਾਲ ਅਤੇ ਰਾਮਦਾਸ ਨੇ ਵੀ ਅਸੂਲਾਂ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣ ਮਿਸਾਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਪ ਦੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਸਜ਼ਾ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵਿਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਵੀ ਇਹ ਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਜੋ ਕੁਝ ਪਿੱਛੋਂ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ। ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਅੰਬਾਲਾ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਫਾਂਸੀ ਦੇ ਕੇ ਉਥੇ ਹੀ ਸਸਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਸਥੀਆਂ ਘੱਗਰ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਜਲ-ਪ੍ਰਵਾਹ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਇਸ ਬਾਬਤ ਕਿਆਸ-ਅਰਾਈ ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ

ਗੋਡਸੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਫਾਹੇ ਲਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਇਕੋ-ਇਕ ਹਿੰਦੂ ਕਿਉਂ ਸਨ। ਕੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਜਵਾਹਰਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸਰਦਾਰ ਵੱਲਭ ਭਾਈ ਪਟੇਲ ਵਿਚ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਖੜ੍ਹਨ ਦਾ ਮਾਦਾ ਸੀ, ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੁਲਕ ਦੇ ਮਿਜ਼ਾਜ ਨੂੰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ?

ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਅਫ਼ਜ਼ਲ ਗੁਰੂ ਦੇ ਗਲ ਵਿਚ ਫੰਦਾ ਪਾਉਣ ਦਾ ਉਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਦੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ (ਇਸ ਨੂੰ “ਸਮੂਹਕ ਭਾਵਨਾ” ਕਿਹਾ ਗਿਆ); ਪਰ ਮਕਬੂਲ ਬੱਟ ਅਤੇ ਕਿਹਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ? ਕੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਫਾਹੇ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ?... ਤੇ ਕੀ ਯਾਕੂਬ

ਮੈਮਨ ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਕਾਰਨ ਫਾਂਸੀ ਵੱਲ ਧੱਕਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ?

ਉਨ੍ਹਾਂ ਜੁਰਮਾਂ ਬਾਰੇ ਕੀ ਖ਼ਿਆਲ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ 1993 ਦੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਕੀਤੇ ਗਏ? ਦਸੰਬਰ 1992 ਵਿਚ ਬਾਬਰੀ ਮਸਜਿਦ ਨੂੰ ਢਾਹਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਫ਼ਸਾਦ ਭੜਕੇ। ਮੁੰਬਈ ਦੇ ਸਾਢੇ ਅੱਠ ਸੌ ਬਾਜ਼ਿੰਦੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੋ-ਤਿਹਾਈ ਹਿੰਸਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਦੋ ਆਜ਼ਾਦਾਨਾ ਜਾਂਚ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਠਹਿਰਾਇਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਉਪਰ ਰਾਜ ਕਰਦੇ ਰਹੇ!

ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਯਾਕੂਬ ਵਲੋਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਭਾਈ ਟਾਈਗਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਲਫ਼ਜ਼ ਕਹੇ ਸਨ: “ਤੂੰ ਬਤੌਰ ਗਾਂਧੀਵਾਦੀ ਵਾਪਸ ਜਾ ਰਿਹਾ ਏਂ, ਪਰ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਹਕੂਮਤ ਤੈਨੂੰ ਸਿਰਫ਼ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹੀ ਮੰਨੇਗੀ।” ਉਸ ਦੇ ਬੋਲ ਸੱਚ ਸਾਬਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ 1993 ਦੇ ਬੰਬ ਧਮਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬੰਬ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਬੇਪਛਾਣ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਘਟਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਮਹਿਜ਼ ਮੋਹਰੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਸਬੂਤ ਬੋਥੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗ਼ਰੀਬੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਵਾਨ ਉਮਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵੀਹ ਸਾਲ ਸੀਖਾਂ ਪਿੱਛੇ ਗੁਜ਼ਾਰਨ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਿਆ ਸੀ; ਪਰ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਬੋਥੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਲਗਦਾ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕਾਲ-ਕੋਠਤੀ ਵਿਚੋਂ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਦੇ ਮਾਯੂਸੀ ਭਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ‘ਇਸਤਗਾਸਾ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਇਕ ਜੀਅ ਗ਼ਲਤ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸਮੁੱਚੇ ਟੱਬਰ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਫ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ?’ ਜੇ ਇਹ ਇਨਸਾਫ਼ ਯਾਕੂਬ ਮੈਮਨ ਨੂੰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਵਿਚ ਫਾਹੇ ਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਅਸੀਂ ਉਸ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ ਜੋ ਸਾਡੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਨਾਲ ਪ੍ਰਚਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ‘ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ’ ਉਪਰ ਉੱਠੇਗਾ— ਹਕੂਮਤ ਚਾਹੇ ਕੋਈ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ।

ਪੂਣੇ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਦਾ ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਰਿਸ਼ਤਾ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫ਼ੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕਦੇ ਮੀਡੀਆ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਨਹੀਂ ਹੋਈ। ਕਦੇ ਇਹ ਪੁੱਛਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਕਿ ਕਲਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀਆਂ ਵੇਲੇ ਕੀ ਮੁੱਦੇ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਸਨਮਾਨ ਦੀ ਫ਼ਹਿਰਿਸਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਕਰੀਬਨ ਮਨਾਹੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਮਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਵਿਚਾਰੇ ਗਏ ਦੂਜੇ ਉਮੀਦਵਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਦਲੀਲਾਂ ਕਦੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਜੁਗਤਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਮਹਿਫ਼ਲਾਂ ਵਿਚ ਰੰਗ ਜ਼ਰੂਰ ਭਰਦੀ ਹੈ।

ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਅਤੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰੀ ਜਾਂ ਖ਼ਾਤਰਦਾਰੀ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਭਰਤੀ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਦਾਰੇ ਕਦੇ ਪੈਰੀਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਆਜ਼ਾਦ-ਖ਼ਿਆਲੀ, ਖੁੱਲ੍ਹ-ਨਜ਼ਰੀ ਅਤੇ ਖੁਦ-ਮੁਖਤਾਰੀ ਦਾ ਸੁਆਦ ਨਾ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਅਦਾਰੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਬ ਮਨੁੱਖ ਕਿਵੇਂ

ਪੈਦਾ ਕਰਨਗੇ? ਜੇ ਕੋਈ ਸੁਆਲ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਆਪਣੀ ਹੱਦ ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਉਣਗੇ? ਸੁਆਲੀ ਦੀ ਹੋਣੀ ਸਨਕ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰੱਦ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ? ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਸਨਮੁੱਖ ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖਸਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਮਾਜਕ-ਸਾਹਿਤਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਨੇ ਕੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਵੇ? ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਅਦਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਾਬਕਾ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ, ਪੁਲਿਸ ਅਫ਼ਸਰ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਜਰਨੈਲ-ਕਰਨੈਲ ਕਾਬਜ਼ ਹਨ ਜੋ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਗੁਣ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਅਦਾਰੇ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਜਾਂ ਜਗੀਰਾਂ ਤੱਕ ਮਹਿਦੂਦ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਨਾਮ-ਲੇਵਾ ਨੁਮਾਇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ‘ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ’ ਸੋਚ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਾਹਿਤਕ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਜਾਣੂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨਾਲ ਪੂਣੇ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਾ ਬਿਆਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਵੱਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ, ਸਬਰ-ਸ਼ੁਕਰ ਤੇ ਸੇਵਾ

ਪੰਜ-ਸੱਤ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਜੇ ਕਿਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਜਾਂ ਸਿਆਸੀ ਮਸਲਿਆਂ ਉੱਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ-ਦੋ ਅਜਿਹੇ ਬੰਦੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਨੇ ਜੋ ਖਾਮੋਸ਼ ਰਹਿੰਦਿਆਂ, ਸਿਰਫ਼ ਸਰੋਤੇ ਹੀ ਬਣੇ ਰਹਿਣ, ਪਰ ਜੇ ਕਿਧਰੇ 'ਦੁਨੀਆਂ ਬਹੁਤ ਵਿਗੜ ਗਈ ਐ' ਜਾਂ 'ਸਮਾਜ ਦਾ ਭੱਠਾ ਬਹਿ ਗਿਆ' ਵਰਗਾ ਵਿਸ਼ਾ ਛਿੜ ਪਵੇ, ਤਦ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਚਮਕ ਉਠਦੇ ਨੇ। ਚਾਹੇ ਉਸ ਇਕੱਠ ਵਿਚ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹਿਆ-ਲਿਖਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਨਪੜ੍ਹ, ਹਰ ਇਕ ਕੋਲ ਵਿਗੜੀ ਹੋਈ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਬੇਅੰਤ ਮਸਾਲਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਾਰੇ ਜਣੇ ਹੀ 'ਆਪਣਾ-ਆਪਣਾ ਕਿੱਸਾ' ਸੁਣਾਉਣ ਲਈ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨਾਲੋਂ ਕਾਹਲੇ ਪੈਣਗੇ।

'ਲਓ ਜੀ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਾਂ...', ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਤੇ ਕੋਈ ਹੈਰਤ-ਅੰਗੇਜ਼ ਕਿੱਸਾ ਛੇੜ ਕੇ ਇਉਂ ਜਤਾਉਣਗੇ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਵਾਕਿਆ ਉਹਨੇ ਸੁਣਾਇਆ ਹੈ, ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਸਮਾਜੀ ਨਿਆਰ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਇਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀ ਮਹਿਫ਼ਿਲ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਿਆ ਕੋਈ ਵੀ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜੋ ਕਿਸੇ ਅਣਹੋਣੀ ਵਾਰਤਾ ਦਾ ਵਕਤਾ ਨਾ ਬਣੇ। ਜਿਵੇਂ ਕਿਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਗੜਨ ਵਾਲੀ ਚਰਚਾ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਹੀ ਮਨ ਭਾਉਂਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੋਵੇ। ਉਂਜ਼ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਣ ਦੀ 'ਚਿੰਤਾ' ਬਹੁਤੀ ਉਹੀ ਲੋਕ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਨੀ-ਮਸਤਾਨੀ ਦੀਆਂ ਨਾਦਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਵਗ਼ੈਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਵਿਹਲ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਸਮਾਜ ਦੀ ਚੀਰ-ਫਾੜ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ।

ਜੇ ਕੋਈ ਭਲਾਮਾਣਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਿੰਤਾਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰ ਦੇਵੇ ਕਿ ਭੱਦਰਪੁਰਸੋ! ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਸੱਤਵੇਂ ਆਸਮਾਨ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦੇ, ਇਸੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਾਣੀ ਹੋ। ਜਿਹੜਾ ਸਮਾਜ ਤੁਹਾਡੇ ਸਬਦਾਂ ਵਿਚ 'ਵਿਗੜ ਤੇ ਤਿਗੜ' ਚੁੱਕਾ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਪ੍ਰਤੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵੀ ਕੋਈ ਫਰਜ਼ ਹੈਗੇ ਨੇ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਫਰਜ਼ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਨੇ? ਜਾਂ ਹੁਣ ਗਲੇ-ਸੜੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨ ਲਈ ਕੀ ਕੁਝ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ? ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਤ-ਕਮਾਈ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਾਂ-ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਮਾਰਗ ਦੇ ਪਟੇ 'ਤੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਕੀ ਹੁਣ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਹੀ ਗ੍ਰਸੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ?

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ 'ਬੋਨਸ ਵਰ੍ਹੇ' ਤਾਂ ਸਮਾਜ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਲਾ ਦਿਓ? ਜਦ ਪੁੱਤਰ-ਧੀਆਂ ਆਪਣਾ ਕਮਾ, ਖਾ ਤੇ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਬਚਿਆ-ਖੁਚਿਆ ਚੁਨ-ਭੂਨ ਜ਼ਰੂਰ ਰੱਜਿਆਂ ਨੂੰ ਰਜਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਦੇਣੀ ਜਾਣਾ ਏ? ਲੋਕ ਵਿਗੜ ਗਏ, ਧਰਮ ਵਿਚ ਨਿਆਰ ਆ ਗਿਆ, ਚਰਿਤਰਹੀਣਤਾ ਵਧ ਗਈ ਐ, ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਵਗ਼ੈਰਾ ਵਗ਼ੈਰਾ, ਸਾਰੇ ਫਿਕਰ ਸਿਰਫ਼ ਗਿਣਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਹਨ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਟਾਉਣ ਲਈ ਬਣਦਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣਾ ਕੀ ਸਰਬ-ਸਾਂਝਾ ਫਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ?

ਬਾਕੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਇਕ ਪਾਸੇ ਰੱਖ ਕੇ ਜੇ ਉਹ ਲੋਕ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਲਈ ਕਮਰ ਕੱਸੇ ਕਰ ਲੈਣ, ਜਿਹੜੇ ਸੁਭਾਗੇ ਸੱਜਣ

ਹਿੰਦੂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਜਿਹੜੇ ਚਾਰ ਆਸ਼ਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬ੍ਰਹਮਚਰਯ (ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪਹਿਲੇ ਪੱਦੀ ਵਰ੍ਹੇ), ਦੂਜੇ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਆਸ਼ਰਮ ਪੰਜਾਹ ਸਾਲ ਤੱਕ, ਤੀਜੇ ਵਾਨਪ੍ਰਸਥ ਭਾਵ ਗ੍ਰਹਿਸਥ ਆਦਿਕ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰ ਕੇ ਪਝੱਤਰ ਸਾਲ ਦੀ ਆਯੂ ਤੱਕ ਲੋਕ-ਸੇਵਕ ਵਾਂਗ ਵਿਚਰਨਾ (ਚੌਥੇ ਆਸ਼ਰਮ 'ਸੰਨਿਆਸ' ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਨ ਨਾ ਕਰੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਸਭ ਕੁਝ ਤਿਆਗ ਕੇ ਭਿੱਖਿਆ ਮੰਗ ਕੇ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰਨ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਹੈ)।

ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡਾਂ-ਥਾਂਵਾਂ ਵਿਚ ਪੈਨਸ਼ਨੀਏ ਫੌਜੀ ਆਪਣੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਵਿਚ ਘੱਟ, ਪਰ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ ਅਦਾ

ਲੰਮੀਆਂ ਨੌਕਰੀਆਂ ਉਪਰੰਤ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਹੰਢਾ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਵੀ ਸਮਾਜਕ ਵਿਗਾੜਾਂ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਘਰ ਦੀ ਸਾਫ਼-ਸਫਾਈ ਲਈ ਖੁਦ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ, ਇੰਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ, ਆਪਣੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਲਈ ਵੀ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਚੁੱਕਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਲੇ ਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋ ਚੁਕੇ ਹਨ।

ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਨ ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫਾਰਮ ਵਗ਼ੈਰਾ ਭਰਾਉਣ ਸਮੇਂ 'ਪਿਲਸਟੀਏ' ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਹੀ ਖੜਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਹਿੰਦੀ-ਨੁਮਾ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੂਰੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਮ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰੇ ਲਈ ਇਹ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਖਿੱਤੇ ਮੱਥੇ ਮਿਲਦੇ ਸਨ।

ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਸ਼ੇਖੂਪੁਰ ਦਾ ਇਕ ਸਾਬਕਾ ਫੌਜੀ ਬਰਮਾ ਦੀ ਜੰਗ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਮੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਥਾਂ, ਪੰਚਾਇਤਾਂ ਤੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿਆਸੀ ਜਾਂ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣਿਆ ਦੇਖਦਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਚੁਸਤ-ਦਰੁਸਤ ਡੀਲ-ਡੌਲ ਵਾਲਾ ਇਹ ਫੌਜੀ ਸਰਦਾਰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਮੁਹਰੇ ਆਰਾਮ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਉਰਦੂ ਦੀ ਅਖਬਾਰ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਲੰਘਦਿਆਂ-ਵੜਦਿਆਂ ਨੂੰ 'ਵਾਜ਼ਾਂ' ਮਾਰ ਮਾਰ ਚਾਹ ਪਿਲਾਉਣੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਪੁੱਛਣੇ, ਇਸ ਦਾ ਨਿੱਤ ਕਰਮ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਸਹਿਜ-ਸਾਦਗੀ ਅਤੇ ਸਬਰ-ਸ਼ੁਕਰ ਨਾਲ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਿਤਾਉਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਤਿਆਗੀ ਬੰਦਾ, ਹੁਣ ਸੌ ਸਾਲ ਨੂੰ ਢੁੱਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਆਪਣੀ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਲੋਕਾਈ ਲੇਖੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਇਕ ਹੋਰ ਗੁਆਂਢੀ ਪਿੰਡ ਅਟਾਰੀ ਦੇ ਮੀਆਂ-ਬੀਣੀ ਹਨ ਜੋ ਦੋਵੇਂ ਅਧਿਆਪਕ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀ ਤੋਂ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਬਾਅਦ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਗੇੜੇ ਨਹੀਂ ਮਾਰੇ, ਨਾ ਹੀ ਘਰ ਵਿਚ ਟਿਊਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਲਈ 'ਜੁਗਾਤ' ਬਣਾਇਆ। ਹਾਂ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀ ਮਦਦ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਘੋਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਪਰਖ ਕੇ ਅਗਲੀ ਸਟੱਡੀ ਲਈ ਸੇਧ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਮਾਸਟਰ ਸੰਤਾ ਸਿੰਘ ਅਟਾਰੀ ਵਾਲੇ ਉਰਦੂ ਫਾਰਸੀ ਦੇ ਜਾਣਕਾਰ ਹੋਣ ਨਾਤੇ ਮਹਿਕਮਾ ਮਾਲ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪੁਰਾਣੇ ਰਿਕਾਰਡ ਪੜ੍ਹਨ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਤਹਿਸੀਲੇ ਵੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜਨਮ ਤਰੀਕਾਂ ਲੱਭਣ ਵਾਸਤੇ ਪੁਰਾਣੇ, ਰੱਦੀ ਜਿਹੇ ਰਜਿਸਟਰ ਲੈ ਕੇ, ਲੋਕੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਆਏ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਦਿਲ ਕਰੇ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਨਿੱਤਨੇਮ ਕਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੰਗਰਾਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 'ਬਾਰਹਮਾਹ' ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਪੱਕੀ ਸੇਵਾ ਨਿਭਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਜੋ ਕਿਸੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਲੱਗ ਵੀ ਜਾਂਦੇ, ਫਿਰ ਕਿਹੜਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦੇਣੀਆਂ ਸਨ? ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਬਰ-ਸ਼ੁਕਰ ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਸੁਣੀ

ਲਿਖਤਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ
ਫੋਨ: 408-915-1268

ਹੈ। ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਾਸਟਰ ਜੀ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ 'ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ' ਭੇਜਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਅੱਗਿਉਂ ਹਰ ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਜੇ ਸੁੱਖ ਛੱਜੂ ਦੇ ਚੁਬਾਰੇ, ਉਹ ਬਲਖ ਨਾ ਬੁਖਾਰੇ।'

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਨ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦੇ ਜਨਮ ਦਿਹਾੜੇ ਜਾਂ ਬਰਸੀਆਂ ਮਨਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ, ਬਲਕਿ ਕੁੱਲ ਹਯਾਤੀ ਦੇਸ਼-ਕੌਮ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਦੌਲਤ ਹੱਕ ਮਿਲੇ, ਆਜ਼ਾਦੀਆਂ ਆਈਆਂ, ਨਵੇਂ ਵਿਚਾਰ ਹੋਣ ਵਿਚ ਆਏ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸੁਧਾਰ ਹੋਏ। ਅਜਿਹੇ ਮਹਾਂ-ਮਾਨਵਾਂ ਦੀ 'ਕਰਨੀ' ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਬੋੜਾ ਬਹੁਤ ਸਬਕ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਸੂਰਜ ਨਾ ਬਨ ਸਕੇ ਤੋਂ ਸ਼ਮਾਂ ਰਾਹ-ਗੁਜ਼ਰ ਸਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਮੇਂ ਜੀਨੋ ਕਾ ਕੋਈ ਮੁੱਦਾਅ ਤੋਂ ਹੋ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉਤਰਾਅ-ਚੜ੍ਹਾਅ ਦੇਖਦਿਆਂ ਪੰਜਾਹ-ਸੱਠ ਸਾਲ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਟੱਬਰ-ਟੀਹਰ ਸੈਂਟ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸੇਵਾ-ਮੁਕਤੀ ਲੈ ਕੇ ਵੀ, ਜੇ ਸਬਰ-ਸ਼ੁਕਰ ਨਾਲ ਲੋਕ ਸੇਵਾ ਲਈ ਸਮੇਂ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢਣਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤਾਂ ਫਿਰ 'ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਗੜਨ' ਦੀ 'ਰਾਗਣੀ' ਗਾਈ ਜਾਣ ਦਾ ਕੀ ਫਾਇਦਾ?

ਟੁੱਟਾ ਹੋਇਆ ਦਿਲ ਜੇ ਤੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾ ਸੀਤਾ ਨਿਰੀ ਮਾਲਾ ਫੇਰੀ ਤੈਂ ਕੱਖ ਵੀ ਨਾ ਕੀਤਾ।

ਕਾਵਿ-ਕਿਆਰੀ

ਫੇਸ-ਬੁੱਕ

ਆਗਾਸ ਵੇਲ
ਹਰਿਆਲੇ ਬਿਰਛ ਨੂੰ
ਚਿੰਬੜ ਗਈ ਹੈ
ਮੈਨੂੰ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਪੱਤੇ
ਪੀਲੇ ਪੈਣ ਦੀ ਚਿੰਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ
ਮੈਂ ਆਗਾਸ ਵੇਲ ਦੀਆਂ
ਤਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣਦਾ
ਵਧਦੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ
ਘੱਟ ਰਹੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ
ਹਰਿਆਵਲ ਤੋਂ ਬੇਖ਼ਬਰ
ਦਿਸਦੇ-ਮਿਲਦੇ ਆਪਣਿਆਂ ਤੋਂ
ਟੁੱਟ ਰਿਹਾ ਹਾਂ
ਅਣਜਾਣੀ, ਦਿਸਦੀ-ਅਣਦਿਸਦੀ
ਫੇਸ-ਬੁੱਕ ਦੀ ਭੀੜ 'ਚ ਗੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹਾਂ
'ਫਸੀਆਂ' ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ
'ਉਡਦਿਆਂ' ਮਗਰ ਲਗਦਾ ਹਾਂ
ਜਿਹੜਾ ਅਣਜਾਣ ਮੈਨੂੰ ਪਸੰਦ ਨਹੀਂ
ਇਕ ਕਲਿਕ ਨਾਲ
ਉਸ ਦੀ ਤਾਰ ਕੱਟ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ
ਕਿੰਨਾ ਅਹਿਸਾਸਹੀਣ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ
ਬੱਚਾ ਵੀ ਟੁੱਟ ਗਏ ਖਿਡੌਣੇ ਨੂੰ
ਕਈ ਕਈ ਦਿਨ
ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾਈ ਫਿਰਦਾ ਹੈ
ਮਸੋਸਿਆ ਮਸੋਸਿਆ
ਮੇਰੇ ਲਈ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ
ਟੁੱਟ ਗਏ ਖਿਡੌਣੇ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

'ਲਾਈਕਸ' ਦੀ ਭੁੱਖ ਨੇ
ਮੇਰਾ ਬਰਦਾਸ਼ਤ-ਮਾਦਾ

ਕਿੰਨਾ ਖੀਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ
'ਅਨਲਾਈਕ' ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ
ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ ਵਿਚ 'ਅਨ-ਫਰੈਂਡ'
ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ
ਕਦੇ ਕਦੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ
ਕਾਤਿਲ ਜਾਪਦਾ ਹੈ
'ਸੰਵਾਦ' ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਦਾ
'ਦੋਸਤੀ' ਦੇ ਅਰਬ
'ਚਾਪਲੂਸੀ' ਤੱਕ ਸਿਮਟ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ।

ਅਸਲੀਅਤ ਨਾਲੋਂ ਟੁੱਟਾਂਗਾ ਤਾਂ
ਬਿਜਲਈ ਬਾਰਿਸ਼ ਵਿਚ
ਚਿਹਰਾ ਤਾਂ ਖੁਰੇਗਾ ਹੀ
ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਖੋਖਲਾ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ
ਖੁਰ ਰਹੇ ਚਿਹਰੇ ਨੂੰ
ਉਸ 'ਫੇਸ-ਬੁੱਕ' ਰਾਹੀਂ
ਬਚਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ 'ਚ ਹਾਂ
ਜਿਸ ਦਾ ਆਧਾਰ ਮਹਿਜ਼
ਬਿਜਲ-ਤਰੰਗਾਂ ਹਨ
ਦਿਲੀ ਤਰੰਗਾਂ ਨਹੀਂ
ਜ਼ਮਾਨੇ 'ਚ ਫੈਲ ਜਾਣ ਦੀ ਲਾਲਸਾ 'ਚ

ਏਨਾ ਬੁੱਧ-ਹੀਣ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹਾਂ
ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਖੋਰੇ ਦਾ
ਅਹਿਸਾਸ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।

ਸ਼ਾਇਦ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਲੀ ਸੱਚਾਂ ਤੋਂ
ਕੱਟੇ ਹੋਏ ਲੋਕ
ਸੋਸ਼ਲ-ਨੈਟਵਰਕਿੰਗ ਥਾਣੀ
ਪਾਲ ਰਹੇ ਨੇ ਆਪਣੀ
ਸਮਾਜੀ ਸ਼ਿਰਕਤ ਦਾ ਭਰਮ।

ਆਗਾਸ ਵੇਲ
ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਲੰਘ ਕੇ
ਮੇਰੇ ਮਨ-ਮਸਤਕ ਨੂੰ
ਇੰਜ ਬੈਠੀ ਹੈ ਮੱਲ
ਮੈਂ ਦਿਲੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ
ਵਾਕਿਫ਼ ਲਗਦੀ ਭੀੜ ਨੂੰ
'ਸੱਚ' ਸਮਝਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹਾਂ
ਉਹ ਵਾਕਿਫ਼ ਭੀੜ
ਜਿਹੜੀ ਇਕ ਕਲਿਕ ਨਾਲ
ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੀ ਸਕਰੀਨ ਤੋਂ
ਸਾਫ਼ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ

ਨਾ ਦਿਲ ਵਿਚ ਵਸਦੀ ਹੈ
ਨਾ ਤਸੱਵਰ ਵਿਚ ਰਸਦੀ ਹੈ।
-ਸੁਰਿੰਦਰ ਸੋਹਲ

ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ !

ਜਾਗੀ ਨਹੀਂ ਜ਼ਮੀਰ ਅਜੇ,
ਸਹਿਰ ਮੇਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ।
ਕਾਸ਼! ਜਾਂਦੀ ਭੁਗਤ ਸਵਾਰੀ,
ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੂਨ ਪੀਣੀਆਂ ਜੋਕਾਂ ਦੀ।
ਆ ਗਏ ਜੋ ਕਰਨ ਮੀਟਿੰਗਾਂ,
ਨਾ ਸਾਰ ਜੁੱਤੀ ਦੀਆਂ ਨੌਕਾਂ ਦੀ।
ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੁੱਟ ਕੇ ਖਾ ਗਏ,
ਚਿੱਟਾ ਵੇਚ ਭਰੀ ਬੋਰੀ ਨੋਟਾਂ ਦੀ।
ਇਹ ਨਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਸਮਝਦੇ,
ਮੰਗਤੇ ਬਣ ਭੀਖ ਮੰਗਦੇ ਵੋਟਾਂ ਦੀ।
ਵਿਚ ਗਰਮੀ ਨਿਕਲੇ ਵਾਂਗ ਭਮਕਤਾਂ,
ਨਾ ਸਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਚੋਟਾਂ ਦੀ।
ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਹੋ 'ਗੀ ਤੋਏ ਤੋਏ,
ਬਾਦਲ ਦੇ ਖਾਸ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ।

-ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ

ਤੀਆਂ ਤੀਜ ਦੀਆਂ

ਹੁਣ ਨਾ ਬਾਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਤੀਆਂ,
ਹੁਣ ਨਾ ਹੀ ਕਿਤੇ ਪੀਘਾਂ ਪਾਈਆਂ ਧੀਆਂ।
ਹੁਣ ਨਾ ਕਿਸੇ ਲਵਾਈ ਹੱਥੀਂ ਮਹਿੰਦੀ,
ਹੁਣ ਨਾ ਕੋਈ ਵਹੁਟੀ ਬਣ ਬਣ ਬਹਿੰਦੀ।
ਹੁਣ ਨਾ ਕਿਸੇ ਚੜ੍ਹਾਈਆਂ ਵੰਗਾਂ,
ਹੁਣ ਨਾ ਕਿਸੇ ਵਧਾਇਆ ਚੜ੍ਹਾ ਰੰਗਲਾ।
ਹੁਣ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਮਾਹੀਆ ਛੁੱਟੀ ਆਇਆ,
ਹੁਣ ਨਾ ਕਿਸੇ ਨੇ ਦੁੱਖ ਚਿੱਠੀ ਰਾਹੀਂ ਸੁਣਾਇਆ।
ਹੁਣ ਨਾ ਕੋਈ ਕੱਢੇ ਬੈਠੀ ਸੂਹੀ ਰੇਸ਼ਮੀ ਫੁਲਕਾਰੀ,
ਹੁਣ ਨਾ ਕੋਈ ਤੰਦ ਚਰਖੇ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕਰੇ ਤਿਆਰੀ।
ਹੁਣ ਨਾ ਕਿਸੇ ਸਜਾਇਆ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਜੜਾਉ ਟਿੱਕਾ,
ਹੁਣ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਸੱਗੀ ਫੁੱਲ ਅੱਗੇ ਚੰਨ ਫਿੱਕਾ।
ਹੁਣ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੁੱਤ ਵਿਚ ਝੂਮੇ ਲਾਲ ਪਰਾਂਦੀ,
ਹੁਣ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਖਹਿੰਦੀ ਕਾਲੀ ਗਾਨੀ।
ਹੁਣ ਨਾ ਕੋਈ ਘੋੜੀਆਂ, ਸੁਹਾਗ, ਸਿੱਠਣੀਆਂ ਗਾਵੇ,
ਹੁਣ ਨਾ ਕੋਈ ਵੀਰ ਭੈਣ ਨੂੰ ਪੈਕੇ ਘਰ ਲਿਆਵੇ।
ਰੱਬਾ ਕੋਈ ਤਾਂ ਮੋੜ ਲਿਆਵੇ ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤੀਆਂ,
ਜੇ ਪੁੱਤ, ਪਰਦੇਸ ਦੇ ਮੋਹ ਦੀ ਬਲੀ ਚੜ੍ਹ ਗਈਆਂ।

-ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕੈਨੇਡਾ

ਅੱਜ ਫੇਰ

ਅੱਜ ਫੇਰ ਤਹਿਜੀਬ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਖੁਦਕਸ਼ੀ ਕਰ ਰਹੀ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਦੇ ਹਉਕੇ ਭਰ ਰਹੀ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਵੈਰ ਕਾਰਾ ਕਰ ਗਿਆ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਅਮਨ ਦੀ ਤਲੀ 'ਤੇ ਕਾਲਾ ਨੂੰਹਾਂ ਲੜ ਗਿਆ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਸੁਦਾਗਰ ਮੌਤ ਦੇ ਨਿੱਤ ਚੱਲਦੇ ਨਵੀਂ ਚਾਲ ਨੇ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਭੁੱਖੀ ਵਿਲਕ ਰਹੇ ਠੰਢੇ ਠੰਢੇ ਕਰਦੇ ਬਾਲ ਨੇ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਰੋਂਦੀ ਭੈਣ ਕੋਈ ਵੀਰ ਨੂੰ ਪਈ ਉਡੀਕਦੀ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਤਾਰੇ ਲਈ ਬੈਠੀ ਮਾਂ ਉਮੀਦ ਲਈ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਕਾਲਖ ਮੌਤ ਦੀ ਧੁਆਂਢੀ ਚਾ ਸਵੇਰ ਸੰਦਲੀ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਸੜ੍ਹਾਂਦਾ ਪਈ ਮਾਰਦੀ ਪੌਣ ਮਹਿਕਾ ਵੰਡਦੀ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਇਨਸਾਨੀ ਰੱਤ ਨਾਲ ਗੱਚ ਨੇ ਮੇਰੇ ਚਾਹੀਆਂ,

ਅੱਜ ਫੇਰ ਸਹਿਮੀਆਂ ਬੈਠੀਆਂ ਧਰਤੀ ਦੀਆਂ ਜਾਈਆਂ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਆਬਰੂ ਇੱਜ਼ਤਾਂ ਬੇਖੋਫ਼ ਲੁੱਟੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਧੀਆਂ ਕੁੱਖੀਂ ਵੱਢੀਆਂ ਟੁੱਕੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਪੂਜਾ ਘਰ ਰੱਬ ਦੇ ਨੇ ਕਤਲਗਾਹਾਂ ਬਣ ਗਏ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਇਨਸਾਨੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਰੁਲ ਗਏ ਨੇ ਖਾਕ ਬਣ ਕੇ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਅਣ-ਹੋਣੀਆਂ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਬੇਗੁਨਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਢੋਣੀਆਂ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਰਾਜੇ ਖਲਕ ਦੇ ਖੂਨੀ ਬਖ਼ਿਆਤਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੇ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਹਾਕਮ, ਮੁਨਸਬ ਜਨਤਾ ਦਾ ਲਹੂ ਰਹੇ ਚੱਟ ਨੇ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਪੱਲਾ ਇਨਸਾਫ਼ ਦਾ ਡਾਵਾਂਡੋਲ ਏ ਹੋ ਗਿਆ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਝੁਠੇ ਅਦਲ ਨੇ ਗਰੀਬ ਲਈ ਬੂਹਾ ਢੋ ਲਿਆ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਕਿਰਤੀ, ਕਾਮਾ ਰੋਟੀ ਲਈ ਤਰਲੇ ਲੈ ਰਿਹਾ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਨਿਖੱਟੂ ਵਿਹਲਤ ਸਾਂਝ ਕੇ ਸਾਰਾ ਬਹਿ ਗਿਆ।

ਅੱਜ ਫੇਰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਹੋੜ੍ਹ ਨੇ ਇਖਲਾਕ ਬੰਦੇ ਦਾ ਰੋੜ੍ਹਿਆ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਜਵਾਨੀ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਨੰਗੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਬੋਤਿਆਂ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ, ਜਹਾਲਤ ਡੋਬੇ ਚਾ ਭਾਗ ਦੇਸ਼ ਦੇ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਭੇਖ, ਪਖੰਡ ਰਲ ਪਏ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਨੇ ਵੇਚਦੇ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਰੱਬ ਨੂੰ ਭਾਲਦਾ ਇਨਸਾਨ ਕੁਰਾਹੇ ਪੈ ਗਿਆ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਭਰਮਾਂ-ਵਹਿਮਾਂ ਦੇ ਡੂੰਘੇ ਵਹਿਣ ਵਹਿ ਗਿਆ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਖੁਦ ਤੋਂ ਸਹਿਮਿਆ ਮਨੁੱਖ ਬੇਵੱਸ ਜੀ ਰਿਹਾ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਸਮੁੰਦਰ ਨਫਰਤ ਨੇ ਪੀ ਲਿਆ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਕਾਦਰ ਦਾ ਜਲਵਾ ਤਬਾਹ ਨੇ ਬੰਦੇ ਕਰ ਰਹੇ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਸਿਤਾਰੇ, ਚੰਨ, ਸੂਰਜ ਆਦਮੀ ਤੋਂ ਡਰ ਰਹੇ।
ਅੱਜ ਫੇਰ ਆਵੇ ਕੋਈ ਮਾਂਦਰੀ ਕੀਲੇ ਜ਼ਹਿਰੀ ਨਾਗ ਨੂੰ,
ਅੱਜ ਫੇਰ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਮੱਥਿਉਂ ਚਾ ਧੋਵੇ ਕਾਲੇ ਦਾਗ ਨੂੰ।

-ਚੰਨ, ਫੋਨ: 908-788-8427

ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਹੋਏ ਹਸ਼ਰ ਪਿਛੋਂ ਆਤਮ ਮੰਥਨ ਵਿਚ ਜੁਟੇ ਅਕਾਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਹੋਏ ਵਿਰੋਧ ਪਿਛੋਂ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਆਤਮ ਮੰਥਨ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਅਕਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੋਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੰਥਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਉਪਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਸਮੇਤ ਕਈ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਇਸੇ ਮਹੀਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੇ ਯੂਰਪ ਜਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਪਣੇ ਭਵਿੱਖੀ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਦੋਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੁਣ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨੀ ਪੇਸ਼ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਲੂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁਲਿਸ ਉਤੇ ਕੀਤੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਟਿੱਪਣੀ ਨੂੰ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਗ਼ਲਤ ਮੰਨਦੇ ਹਨ। ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਚਾਲੂ ਮਹੀਨੇ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੱਸਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਯੂਰਪ ਤੇ ਡਾ. ਚੀਮਾ ਨੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਡਾ. ਚੀਮਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵਿਰੋਧ ਨਹੀਂ ਤੇ ਉਹ ਹਰ ਸਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਾਰਨ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਉਥੇ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਪ੍ਰੋਸ਼ਾਨੀ ਪੇਸ਼ ਆ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰੀ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਤੇ ਹੁਣ ਕੇਂਦਰੀ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੌਰੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਵਿਭਾਗੀ ਕੰਮਕਾਰ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਵਿਚ ਦੇਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਧਰ, ਸ. ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ

ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ, ਬਲਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਪੰਥ ਦਰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਲਗਾਤਾਰ ਰਾਬਤਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਰਾਮੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਯੂਰਪ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪੁਰਾਣਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੱਢਿਆ ਹੈ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਸਨ ਤੇ ਹੁਣ

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਜੇ ਕੋਈ ਤਾਰੀਖ ਤੈਅ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਪਰ ਉਹ ਜਲਦ ਹੀ ਯੂਰਪ ਜਾਣਗੇ। ਉਧਰ, ਸ. ਮਲੂਕਾ ਵੱਲੋਂ ਕੈਨੇਡਾ ਪੁਲਿਸ ਖਿਲਾਫ਼ ਕੀਤੀ ਟਿੱਪਣੀ ਬਾਰੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਲੇ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਜਾਂ ਉਥੋਂ ਦੀ

ਫਿਲਮ 'ਮਾਸਟਰ ਮਾਈਂਡ ਸੁੱਖਾ-ਜਿੰਦਾ' ਹੁਣ 11 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਫਿਲਮ 'ਮਾਸਟਰ ਮਾਈਂਡ ਸੁੱਖਾ-ਜਿੰਦਾ' ਹੁਣ 11 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਵੇਗੀ। ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ

ਫਿਲਮ 7 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣੀ ਸੀ ਪਰ ਕੁਝ ਤਕਨੀਕੀ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੇ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਮਿਤੀ ਅੱਗੇ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪੋਸਟਰ ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਫਿਲਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਇਸੇ ਤਹਿਤ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਉਹ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ ਅਤੇ ਫਿਲਮ ਦਾ ਪੋਸਟਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਐਧਾ ਮੁਨਾਫ਼ਾ ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਅਤੇ ਕੌਮੀ ਕਾਰਜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਰਾਖਵਾਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਫਿਲਮ ਲਈ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਅਤੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਵੀ ਮਦਦ ਮਿਲੀ ਹੈ ਜਦਕਿ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਸਹਿਯੋਗ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਕਨਟੇਨਰ ਰਾਹੀਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ

ਲੰਡਨ: ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਗਲਿੰਗ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤਾਰਾ ਸ਼ਰੀਫ ਉਤੇ 35 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਕਨਟੇਨਰ ਰਾਹੀਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਸਮਗਲਿੰਗ ਕਰਕੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਸੀਮਾ ਸੁਰੱਖਿਆ ਟੀਮ ਨੇ ਬੈਲਜੀਅਮ ਤੋਂ ਆਏ ਇਕ ਕੰਨਟੇਨਰ ਨੂੰ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕੰਨਟੇਨਰ ਨੂੰ ਖੋਲਿਆ ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ 35 ਅਫਗਾਨੀ ਮੂਲ ਦੇ ਸਿੱਖ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਮਹਿਲਾਵਾਂ ਤੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕੰਨਟੇਨਰ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ ਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਮਕ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਬੇਸਲਫਤ ਵਿਚ ਸੱਤ ਹਫਤੇ ਤੱਕ ਚਲੇ ਕੇਸ ਦੌਰਾਨ ਟੋਟਨਹੈਮ ਵਾਸੀ ਤਾਰਾ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤਾਰਾ ਸ਼ਰੀਫ ਦੇ ਨਾਲ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੁਝ ਲੋਕ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਦੇ ਚਲਦੇ ਬਰੀ ਹੋਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਹੋ ਗਏ। ਕੰਨਟੇਨਰ ਵਿਚੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਏਜੰਟ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੰਦਰੀ ਰਾਸਤੇ ਰਾਹੀਂ ਕੰਨਟੇਨਰ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇੰਗਲੈਂਡ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ ਬੰਦਰਗਾਹ ਉਤੇ ਜਦੋਂ ਕੰਨਟੇਨਰ ਨੂੰ ਚੈਕ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਫੜੇ ਗਏ।

ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿਆਂਗੇ: ਕੋਨੀ

ਵੈਨਕੂਵਰ: ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਰੱਖਿਆ ਮੰਤਰੀ ਜੇਸਨ ਕੋਨੀ ਤੇ ਬਹੁ ਸਭਿਆਚਾਰ ਮੰਤਰੀ ਟਿਮ ਉੱਪਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਖਾੜਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦੇਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਕੋਈ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਘੁੱਮਣ ਫਿਰਨ ਤਾਂ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਲਈ ਫੰਡ ਉਗਰਾਰੀ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਜੇ ਕੁਝ ਵਾਪਰਿਆ ਉਸ ਤੋਂ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦੁੱਖੀ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਾਂਤ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਤਲਖੀ ਵਾਲੀਆਂ ਲਹਿਰਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਲੋਹਾ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੰਤਰੀ ਵੱਲੋਂ ਸਾਡੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਸਾਡੀ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਉਤੇ ਉਗਲੀ ਉਠਾਏ ਜਾਣਾ ਬਹੁਤ ਮੰਦਭਾਗਾ ਹੈ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਅੱਖ ਵੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ 'ਤੇ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੰਯੋਜਕ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਉਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੌਰੇ ਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਹ ਦੌਰਾ ਅਗਸਤ ਮਹੀਨੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਇਸ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਆਪਣੇ ਇਸ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੌਰੇ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਫਿਰ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਦੌਰੇ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਸਬੰਧ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ 2017 ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਤੇ ਕੈਨੇਡਾ ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਤੇ ਇਥੇ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵਸਦੇ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਚੋਣਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਦੇ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਨੇਤਾ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਹੀ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਉਧਰ, ਵਿਰੋਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਸੀਹਤ ਦੇ ਕੇ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਆਗੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸ. ਮਲੂਕਾ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ।

Singh Tax & Accounting Services LLC.

Individual & Business Taxes, Accounting, Payroll & Financial Consulting Services.

ਆਈ ਆਰ ਐਸ ਨਾਲ ਟੈਕਸ ਸਬੰਧੀ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸਾਂ, ਇੰਡੀਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦ ਦੀ ਖਰੀਦ-ਵੇਚ ਲਈ ਪਾਵਰ ਆਫ ਅਟਾਰਨੀ, ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਕਾਂਟਰੈਕਟ, ਐਸਟੇਟ ਪਲੈਨਿੰਗ ਅਤੇ ਟਰੱਸਟਾਂ, ਨਵੇਂ ਬਿਜਨਸ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ, ਸਪਾਂਸਰਸ਼ਿਪ ਪੱਤਰਾਂ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਤੇ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ ਅਰਜੀਆਂ ਭਰਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਟਰਾਂਸਲੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

Ph:248-982-2036

Fax:616-855-5575

Office Locations

38969 Cheshire Dr., Northville, MI 48167

38565 Joy Rd., Westland, MI 48185

Mohan Singh M.COM,
MBA (Finance), ACA
Master in Taxation.
IRS Enrolled agent,
Notary Public

Email : jhand_mohan@yahoo.com; or info@SinghTaxServices.com
For More Detail check our web site at :www.SinghTaxServices.com

WEBSITE - DHOLRADIO.CO

DHOL RADIO

ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਦੁਨੀਆਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ

REQUEST SONG
MUSIC 24/7
LISTEN ON PHONE

ਹੁਣ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੇ

Application For Android and iPhone - Dhol Radio

LIVE CALLS → USA 951-824-6365

skype - DHOLRADIO.ORG

LISTEN BY CALL → USA 702-489-0211

Sukhpal Gill 10 pm to 12 am (IST)
Puran singh waraich 2:30 pm to 4 pm (IST)

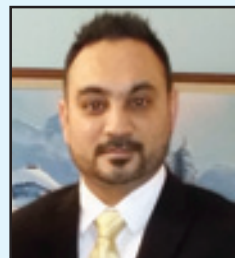
Prestige Insurance Agency

5820 N Canton Center Rd, Suite#115, Canton, MI 48187

We do Property and Casualty Insurance, Both Commercial and personal lines.

**ਪ੍ਰਾਪਰਟੀ ਦੀ ਇੰਸੂਰੈਂਸ ਹੋਵੇ
ਜਾਂ ਫਿਰ ਗੱਡੀਆਂ ਦੀ,
ਕਮਰਸ਼ੀਅਲ ਅਤੇ ਪਰਸਨਲ
ਬਿਹਤਰੀਨ ਸੇਵਾ ਲਈ ਮੌਕਾ ਦਿਓ**

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ

ਫੋਨ: 734-560-2886

Motel For Sale

**103 Room Motel For Sale in Texarkana, Arkansas located on interstate I-30.
900 Realtor Ave., Texarkana, AR 71854
About 2.5 hours east of Dallas, Texas.**

Motel has 4 bedroom manager apartment and is estimated to do 550k in revenue this year.

Asking Price: \$1.4 Millon

Can view listing on loopnet.com and the property id#19249997

Call listing broker:

Jerry Brewer 903-793-2666 or

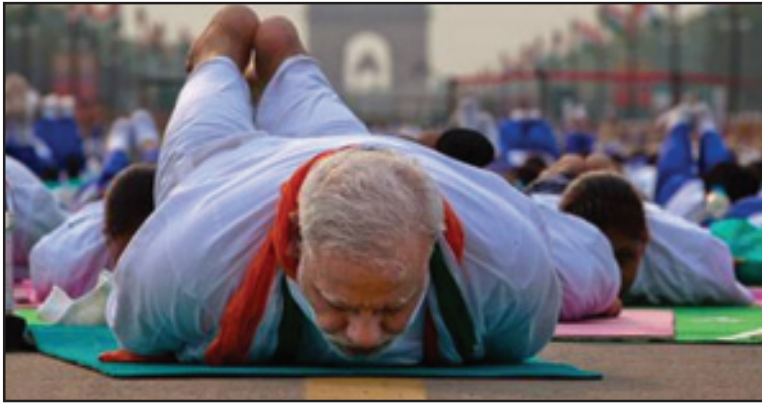
Call: Harvinder Sandhu 870-648-5489

or email: Gurmail2300@yahoo.com

ਇਕ ਦਿਨ ਦਾ ਯੋਗ ਪਿਆ 25 ਕਰੋੜ ਵਿਚ

ਬਠਿੰਡਾ: ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਯੋਗ ਦਿਵਸ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 25 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ। ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਯੋਗ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ 21 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰਾਜਪੱਥ ਉਤੇ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਯੋਗ ਸਮਾਗਮ ਉਤੇ 7.58 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਖਰਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ ਤੇ ਰਾਜਪੱਥ ਉਤੇ ਹੋਏ ਯੋਗ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ 35,985 ਲੋਕ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਸਨ। ਐਤਕੀ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 190 ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗ ਦਿਵਸ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਯੋਗ ਦਿਵਸ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਕੇਂਦਰੀ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਕੇਂਦਰੀ ਆਯੁਰਵੈਦਿਕ ਮੰਤਰਾਲੇ (ਆਯੂਸ਼) ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 21 ਜੂਨ ਨੂੰ ਰਾਜਪੱਥ ਉਤੇ ਯੋਗ ਪਾਠ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਤੇ 22 ਜੂਨ ਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਯੋਗ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਵਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਯੋਗ ਦਿਵਸ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਉਤੇ ਕੇਂਦਰ ਨੇ 8.28 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਜਦੋਂਕਿ ਵਿਗਿਆਨ ਭਵਨ ਵਿਚ 22 ਜੂਨ ਨੂੰ ਕਰਵਾਈ ਯੋਗ ਕਾਨਫਰੰਸ ਉਤੇ 1.82 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਰਾਜਪੱਥ ਉਤੇ ਸੱਤ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਯੋਗ ਮੈਟ ਵਿਛਾਏ ਗਏ ਸਨ ਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਮੈਟ ਤਕਰੀਬਨ 250 ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਰਾਜਪੱਥ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਮੌਕੇ 32 ਐਲ.ਈ.ਡੀ. ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਜੋ ਵਾਟਰ ਪਰੂਫ ਸਨ। ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਮੰਗਵਾਈਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਲ.ਈ.ਡੀ.ਜ਼. ਉਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਐਲ.ਈ.ਡੀ. 35

ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਆਇਆ ਸੀ। ਅੱਧੇ ਲਿਟਰ ਵਾਲੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ 1.20 ਲੱਖ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਪੰਡਾਲ ਵਿਚ ਕਾਰਪੇਟਿੰਗ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਉਤੇ ਦੋ ਹਫ਼ਤੇ ਲੱਗੇ ਸਨ। ਕੇਂਦਰੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਵੱਲੋਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਯੋਗ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸਰਕਾਰੀ ਵੇਰਵਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਸੈਂਟਰਲ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਰਿਸਰਚ ਇਨ ਯੋਗ ਐਂਡ ਨੈਚਰੋਪੈਥੀ ਤੇ ਮੋਰਾਰਜੀ ਦੇਸਾਈ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇੰਸਟੀਚੂਟ ਆਫ ਯੋਗ, ਜੋ ਆਯੂਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਨੇ ਵੀ ਯੋਗ ਦਿਵਸ ਉਤੇ 7.04 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਵੱਖਰੇ ਖਰਚੇ ਹਨ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰੀ ਤੇ ਗੈਰਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਦਿਵਸ ਮਨਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰਤੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਇਕ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਫੰਡ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੰਡਾਂ ਨਾਲ ਯੋਗ ਕੈਂਪ ਲਗਾਉਣ

ਲਈ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਵੇਂ ਹੀ ਯੋਗ ਉਤੇ ਬੁੱਕਲੈਟ ਤੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਉਤੇ 34.80 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਖਰਚ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਪੀਪਲਜ਼ ਫਾਰ ਟਰਾਂਸਪੈਰੈਂਸੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਐਡਵੋਕੇਟ ਕਮਲ ਆਨੰਦ ਸੰਗਰੂਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਖਾਤਰ ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਏਨਾ ਖਰਚਾ ਕਰਨਾ ਫਜ਼ੂਲਖਰਚੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਦੇ ਸ਼ੋਅ ਦੀ ਥਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬਜਟ ਜਾਰੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਯੋਗ ਦਾ ਹਕੀਕੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਲੈ ਸਕਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਸਮਾਗਮ ਕਰਨ ਪਿੱਛੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਿਹਤ ਦਾ ਫਿਕਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਚਮਕਾਉਣ ਦੀ ਮਨਸਾ ਸੀ। ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੈਸੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਹੋਈ ਹੈ।

ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਚੇਅਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਦੇ ਨਾਅਰੇ

ਪਟਿਆਲਾ: ਇਥੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਭਗਵਾਨ ਪਰਸ਼ੁਰਾਮ ਦੀ ਚੇਅਰ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਮੌਕੇ ਹੋਏ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਜਿਉਂ ਹੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਹਾਲ ਵਿਚ 'ਖਾਲਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਦਾਬਾਦ' ਤੇ 'ਬਾਦਲ ਮੁਰਦਾਬਾਦ' ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਲੱਗਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਪੂਰੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਲਚਲ ਮੱਚ ਗਈ। ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਮੌਜੂਦ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਨਾਅਰੇ ਲਾ ਰਹੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ।

ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਬਾਰੇ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਹੀ ਸਟੇਜ ਤੋਂ ਸਖ਼ਤ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਨਾਅਰੇ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਕੁਨ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਸੰਧਾ, ਕਿਸਾਨ ਵਿੰਗ ਦੇ ਆਗੂ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਛੰਨਾ, ਗੁਰਪਿਆਨ ਸਿੰਘ ਧਨੋਠਾ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਨੌਰ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਮੌਕੇ ਉਤੇ ਹੀ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਈ।

ਇਸ ਬਾਬਤ ਸ. ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਭੰਗ ਕਰਨਾ

ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਾਂ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਸੰਤਾਪ ਝੱਲਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗੱਠਜੋੜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸਖ਼ਤ ਕਦਮ ਉਠਾਉਂਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਜ ਵਿਰੋਧੀ ਤਾਕਤਾਂ ਉਤੇ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਰਾਜ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ

ਲੋਕ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਕਰਕੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਵਾਪਸ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਦੇ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਖਰੀ ਸਾਹਾਂ ਤੱਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਾੜੇ ਮਨਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦੇਣਗੇ।

ਖਜਾਨੇ 'ਤੇ ਸੱਤ ਸੌ ਕਰੋੜ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾਵੇਗਾ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਕੌਮੀ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਲੱਗੀ ਰੋਕ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਵਧ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਵੇਂ ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਉਤੇ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਵਜੋਂ ਸੱਤ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਰ ਵਿੱਤੀ ਬੋਝ ਪਵੇਗਾ। ਉਧਰ ਪੰਜ ਏਕੜ ਤੋਂ ਘੱਟ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੇ ਤਕਰੀਬਨ ਚਾਲੀ ਹਜ਼ਾਰ ਕਿਸਾਨ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗਣ ਕਾਰਨ ਦੋਹਰੀ ਮਾਰ ਝੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਹ ਸਾਲ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਿਆਜ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਡੀਜ਼ਲ ਪੰਪ ਰਾਹੀਂ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰਕੇ ਵਾਧੂ ਆਰਥਿਕ ਬੋਝ ਵੀ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਵੱਡਾ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪੈਸੇ ਦਾ ਵਿਆਜ ਪਾਵਰਕੌਮ ਅਦਾ ਕਰੇਗੀ ਜਾਂ ਨਹੀਂ?

ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਰੋਕ ਹਟਾਉਣ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਫਿਕਰ ਵਧਿਆ

ਪਾਵਰਕੌਮ ਵੱਲੋਂ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਤੱਥਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 4.05 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ

ਟਿਊਬਵੈੱਲ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਪੈਂਡਿੰਗ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 82,822 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਤਾਂ ਇਕ ਤੋਂ ਢਾਈ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਨ। ਢਾਈ ਤੋਂ ਪੰਜ ਏਕੜ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ 91,841 ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਪੈਂਡਿੰਗ ਹਨ। ਸਵਾ ਲੱਖ ਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਕੋਲ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਰੋਕ ਦਾ ਹੁਕਮ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਡਿਮਾਂਡ ਨੋਟਿਸ ਹਾਸਲ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਭਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ 1.25 ਲੱਖ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਤੁਰੰਤ ਦੇਣ ਉਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਕਈ ਸਵਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 12.26 ਲੱਖ ਟਿਊਬਵੈੱਲਾਂ ਵਾਸਤੇ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਵਜੋਂ ਤਕਰੀਬਨ 4500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਬਸਿਡੀ ਦੇਣੀ ਪੈ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਵਾ ਲੱਖ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਹੋਰ ਵਧਣ ਨਾਲ ਸਬਸਿਡੀ ਦੀ ਰਾਸ਼ੀ ਸੱਤ ਸੌ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਵਧਣ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ ਵਾਲੇ ਟਿਊਬਵੈੱਲਾਂ ਉਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਜਨਰੇਟਰ ਚਲਾਉਣ ਉਤੇ ਰੋਕ ਨਾਲ

ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਬਕਾਏ ਬਾਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸਵਾਲ

ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਤੋਂ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਲੈਣ ਲਈ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਭਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਖਾਤੇ ਵਿਚ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕਿਸਾਨ ਡੇਢ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵਿਆਜ ਭਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਡੀਜ਼ਲ ਪੰਪ ਰਾਹੀਂ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰਕੇ ਵਾਧੂ ਆਰਥਿਕ ਬੋਝ ਵੀ ਉਠਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ ਰਾਜੇਵਾਲ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨਾਂ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਪੈਸਾ ਕਿਉਂ ਭਰਵਾਇਆ ਗਿਆ? ਜੇ ਭਰਵਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਉਤੇ ਵਿਆਜ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਾਵਰਕੌਮ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ (ਵੰਡ) ਕੇ.ਐਲ. ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਵਰਕੌਮ ਨੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਤਿੰਨ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਸਮੱਸਿਆ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਤੀਹ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਸ ਬਾਰੇ ਨੀਤੀ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਡਾ. ਬੀ.ਐਸ. ਸਿੱਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਦੀ ਜਜਮੈਂਟ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੀਤੀ ਸਬੰਧੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਧਰ ਕੌਮੀ ਗ੍ਰੀਨ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਰਤੀ ਹੇਠਲੇ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ

ਦੀ ਸੁਵਿਧਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਤੇ ਨਵੇਂ ਬਿਜਲੀ ਕੁਨੈਕਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪਟੀਸ਼ਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਐਨ.ਜੀ.ਓ. 'ਸਫਲ ਭਾਰਤ ਗੁਰੂ ਪ੍ਰੰਪਰਾ' ਨੇ ਸਫੈਦੇ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਜਾਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੌਰਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲ ਨੇ ਸਫੈਦੇ ਉਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਬਜਾਏ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੇਮ ਤੇ ਹੋਰ ਜ਼ਰੂਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਫੈਦਾ ਲਗਾਉਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju

Tel: 773-973-0200

Fax: 773-973-0557

2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

Miranda Landscaping, Palatine IL

*Fertilizing *Trimming
*Spring Cleaning

ਆਪਣੇ ਲਾਅਨ ਨੂੰ ਖੂਬਸੂਰਤ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

ਕਰਮੈਲੋ ਮੀਰਾਂਡਾ ਫੋਨ: 224-578-9411

Punjab Times

Our New E-mail

Punjabtimes1@gmail.com

24 ਘੰਟੇ
ਸੱਤੇ ਦਿਨ
ਸੁਣੋ

Listen on :

Radio Sets (CA, WA, NV)

Dial in

832-551-5029 or 605-475-6868

Android & iPhone App

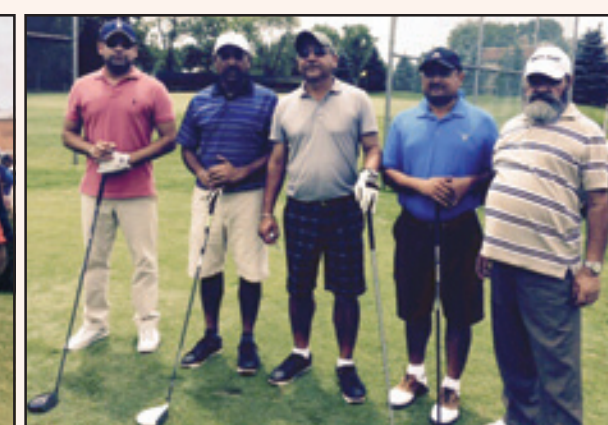
www.PunjabiRadioUSA.com

Ph: 408-272-5200

ਮਿਡਵੈਸਟ ਪੰਜਾਬੀ ਗੌਲਫ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਮਿਡਵੈਸਟ ਪੰਜਾਬੀ ਗੌਲਫ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਦਾ ਤੀਜਾ ਸਾਲਾਨਾ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਸੇਂਟ ਐਡਰਿਓ ਗੌਲਫ ਐਂਡ ਕੰਟਰੀ ਕਲੱਬ, ਵੈਸਟ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਖੇ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ 45 ਗੌਲਫ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦੇ ਜੋਰਰ ਵਿਖਾਏ।

ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਨਾਸਿਰ ਚੌਧਰੀ (ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ) ਅਤੇ ਮਿਸਟਰ ਚੋ ਦੀ ਟੀਮ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜੇ ਇਨਾਮ ਦੇ ਜੇਤੂ ਡਾ. ਜਗਮੋਹਨ ਅੰਟਾਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਅਮਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਰਹੇ। 'ਕਲੋਜੈਸਟ ਟੂ ਪਿਨ' ਦਾ ਇਨਾਮ ਹੈਰੀ ਕੰਗ ਨੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਲੰਮੀ ਸ਼ਾਟ ਲਾਉਣ ਦਾ ਇਨਾਮ ਏ ਜੇ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ। ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਮਿਲਵਾਕੀ ਅਤੇ ਆਇਓਆ ਤੋਂ ਵੀ ਗੌਲਫ ਖਿਡਾਰੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਜੈ ਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ, ਕਮਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਜਗਮੋਹਨ ਅੰਟਾਲ, ਬੱਬੀ ਬਾਨ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਆਏ ਸਾਰੇ ਗੌਲਫ ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਬੇਹੱਦ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਡਿਟਰਾਇਟ ਦਾ 8ਵਾਂ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਸਥਾਨਕ ਖੇਡ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਕਟਰੀ ਪਾਰਕ ਵਿਚ ਲੰਬੀ 18 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਸ ਦੇ 8ਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਜਿਥੇ ਕਬੱਡੀ,

ਸਾਗੀਨਾਅ, ਗਰੈਂਡ ਰੈਪਿਡਜ਼ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿੰਡਸਰ ਅਤੇ ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵਾਂਗ ਨਾਲ ਲਗਵੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਓਹਾਇਓ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ ਅਤੇ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਤੋਂ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਮੇਲੇ ਦਾ ਅਨੰਦ

ਵਲੋਂ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ. ਸੀ. ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਨੂੰ 6500 ਡਾਲਰ ਦੇ ਦੂਜੇ ਇਨਾਮ 'ਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਪਿਆ। ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਆਰ ਟੀ ਆਈ ਲੈਬ ਲਿਵੇਨੀਆ ਦੇ ਜੈਰੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਕੁਮੈਂਟਰੀ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾੜ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਿਵੇਕਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਕੀਤੀ। ਟੋਰਾਂਟੋ ਤੋਂ ਉਚੇਰੇ ਪਹੁੰਚੇ ਨਾਮੀ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਉਸ ਦਾ ਹੱਥ ਵੰਡਾਇਆ।

ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਧ ਵਧ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਆਈਆਂ ਕੁਲ 9 ਟੀਮਾਂ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਪਹਿਲੇ ਇਨਾਮ ਦੀ ਜੇਤੂ ਵਿੰਡਸਰ ਦੀ ਟੀਮ ਰਹੀ ਜਿਸ ਨੇ 2100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦੇ ਸਪਾਂਸਰ ਸਿੰਘ ਬਿਲਡਰਜ਼ ਵਾਲੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਸਨ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀ ਟੀਮ ਦੂਜੇ ਥਾਂ ਰਹਿ ਕੇ 1500 ਡਾਲਰ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਹੱਕਦਾਰ ਬਣੀ। ਪ੍ਰਦੀਪ ਸੰਘਾ ਅਤੇ ਮਨੀ ਗਿੱਲ ਨੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ।

ਸਾਕਰ ਲਈ ਮੁਕਬਲਾ 8 ਟੀਮਾਂ ਵਿਚਾਲੇ ਰਿਹਾ। 2100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਮਾਲਟਨ ਸਾਕਰ ਕਲੱਬ, ਟੋਰਾਂਟੋ ਨੇ ਜਿੱਤਿਆ ਜੋ ਵਰਲਡਵਾਈਡ ਟਰੇਵਲ ਵਾਲੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਪਾਂਸਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੂਜਾ 1500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਕਰ ਕਲੱਬ, ਟੋਰਾਂਟੋ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਗੁਰਦਿਤ ਧਨੋਆ ਨੇ ਸਾਕਰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕੀਤੀ।

ਕੈਨੇਡਾ ਭੰਗੜਾ ਟੀਮ ਦੇ ਗੱਭਰੂਆਂ ਨੇ ਖੇਡ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਖੱਟੀ ਜਦੋਂਕਿ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾ ਕੇ ਧਰਤੀ ਪੁਟਣੀ ਲਾਈ ਰਖੀ।

ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕਾ ਸਤਿਦਰ ਸੱਤੀ ਅਤੇ ਉਘੇ ਗਾਇਕ ਹਰਦੀਪ ਗਿੱਲ ਤੇ ਜੱਸ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਜਗਤਾਰ ਜੱਗੀ ਨੇ ਖੂਬ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ।

ਦਿੱਲੀ ਹੱਟ ਕੈਨੇਡਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਬਿੱਟੂ ਵਲੋਂ ਫਰੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਗਰਮ-ਗਰਮ ਜਲੇਬੀਆਂ ਅਤੇ ਪਕੌੜੇ ਕਲੋਅ ਓਵਨ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਲਾ ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ ਤਾਜਾ ਬਣਾ ਬਣਾ ਖਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਜਦੋਂਕਿ ਚਾਹ ਨੋਵੀ ਦੇ ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ ਵਰਤਾਈ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਵਾਰ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣ ਦੇ ਸੂਕੀਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪੂਰੀ ਸਖਤੀ ਰੱਖੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਹਵਾ ਪਿਆਜ਼ੀ ਹੋਣ ਦੇ ਸੂਕੀਨ ਇਧਰ-ਉਧਰ ਹੋ ਕੇ ਦਾਅ ਲਾ ਰੀ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ।

ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਵੀਡੀਓ ਅਤੇ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫੀ ਰਾਹੀਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਿਆਨ ਵੀਡੀਓ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਸਿਆਨ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜਿੱਮੇ ਲਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਜੱਸ ਪੰਜਾਬੀ ਟੀ ਵੀ ਵਲੋਂ ਮੇਲੇ ਦਾ ਸਿੰਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕੈਨੇਡਾ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ।

ਮੌਸਮ ਆਪਣਾ ਕ੍ਰੋਧ ਵਿਖਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਪਰ 90 ਡਿਗਰੀ ਟੈਂਪਰੇਚਰ ਵਿਚ ਵੀ ਦਰਸ਼ਕ ਟਸ ਤੋਂ ਮਸ ਹੋਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਡਟੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗਰਮੀ, ਮੀਂਹ ਜਾਂ ਬਿਜਲੀ ਕੜਕਣ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਜੀ ਐਮ, ਫੋਰਡ, ਕਰਾਈਸਲਰ ਆਦਿ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਮੋਟਰ ਕੰਪਨੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਤਿੰਨ ਵੱਡੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ (ਐਨ ਵਾਈ ਐਕਸ), ਜੈਰੀ ਸਿੰਘ (ਆਰ ਟੀ ਆਈ ਲੈਬਜ਼)

ਤਸਵੀਰਾਂ: ਸਿਆਨ ਵੀਡੀਓ
ਫੋਨ: 734-261-0936
734-890-1767

ਵਾਲੀਬਾਲ ਅਤੇ ਸਾਕਰ ਦੇ ਫਸਵੇਂ ਮੈਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਲਈ ਖਿੱਚ ਬਣੇ ਰਹੇ, ਉਥੇ ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭੰਗੜੇ ਅਤੇ ਗਿੱਧੇ ਦੇ ਧਮੱਚਤ ਵੀ ਪਏ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਲੰਗਰ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਚਲਦਾ ਹੀ ਰਿਹਾ, ਜੋ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਨੇ ਪੂਰੀ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਮੇਲੇ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਬਾਗੋਬਾਗ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਤਕ ਹੋਏ 8 ਮੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਰਵਾਂ ਅਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਮੇਲਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਸਾਲ ਢਾਈ ਹਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਦਰਸ਼ਕ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਨਿੱਠ ਕੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਦੇ ਰਹੇ ਜੋ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦੇ ਵਧ ਵਧ ਸ਼ਹਿਰਾਂ-ਕੈਨੇਡਾ, ਪਲਿਮਥ, ਬਰਾਉਨਜ਼ ਟਾਊਨ, ਸਟੋਰਲਿੰਗ ਹਾਈਟਸ, ਰੋਚੈਸਟਰ, ਫਲਿੰਟ, ਲੈਨਸਿੰਗ, ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਜੈਕਸਨ,

ਮਾਨਣ ਪਹੁੰਚੇ।

ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ ਅਤੇ ਸਾਕਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਉਤੋਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਖਿੱਚ ਦਾ ਵਡਾ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਡਾਂ ਲਈ ਰਖੇ ਗਏ ਵੱਡੇ ਇਨਾਮ ਸਨ। ਬੱਚਿਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਖੂਬ ਰਹੇ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਇਹ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਇਕ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੇਲਾ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ। ਬੀਬੀ ਹਰਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੰਭਾਲਿਆ।

ਕਬੱਡੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੁਲ 4 ਟੀਮਾਂ ਭਿਤੀਆਂ ਅਤੇ 8,000 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੀ ਕਬੱਡੀ ਟੀਮ ਫੁੰਡ ਲੈ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਹੀ। ਇਹ ਇਨਾਮ ਐਨ ਵਾਈ ਐਕਸ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਮਾਲਕ ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਅਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਨੇ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਕੀਤੀ।

ਯੂ ਐਸ ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਡੇਵਿਡ ਟਰੇਟ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਡੀ ਸੀ ਤੋਂ ਅਤੇ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਸਟੇਟ ਸੈਨੇਟਰ ਪੈਟ ਕੋਲਬੈਕ ਲੈਨਸਿੰਗ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸੁਪੋਰਟ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਉਚੇਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ।

ਮੇਲੇ ਦੀ 16 ਮੈਂਬਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਰੁਜਨ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ,

ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਜ਼ਿੰਮਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ ਅਤੇ ਗੁਰਦਿਤ ਧਨੋਆ ਨੇ ਲਿਆ। ਆਏ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰਵਿੰਦਰ ਬਿੰਦ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕ ਰਾਏ ਨੇ ਰੱਖਿਆ। ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ ਦੇ ਸਿਰ ਸੀ। ਬੂਥਾਂ ਅਤੇ ਸਟਾਲਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਰਾਜ ਨਿੱਜਰ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ ਦੇ ਹੱਥ ਸੀ। ਪੈਸੇ ਦਾ ਲੇਖਾ-ਜੋਖਾ ਕੇਵਲ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਬਲਕਾਰ ਗਿੱਲ ਦੇ ਹੱਥ ਰਿਹਾ। ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਨਿਭਾਈ।

ਰਵਿੰਦਰ ਬਿੰਦ, ਅਮਰੀਕ ਰਾਏ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ, ਸੁਖਦੇਵ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ, ਕੇਵਲ ਗਿੱਲ, ਕੁਲਬੀਰ ਭਿੰਦੂ, ਸੁੱਖਾ ਸੇਖੋਂ, ਬਲਕਾਰ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਮੇਲੇ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਦਰਸ਼ਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦੇ ਤਾਂ ਆਪਣੀ ਕੀਤੀ ਮਿਹਨਤ ਤੋਂ ਉਹ ਹੋਰ ਵੀ ਖਿੱਤ ਜਾਂਦੇ। ਇਥੇ ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੇਲਾ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ 16 ਮੈਂਬਰ ਆਪਣੇ ਪਲਿਓ ਕਰੀਬ 20,000 ਡਾਲਰ ਮੇਲੇ ਲਈ ਖਰਚਦੇ ਹਨ।

ਕਬੱਡੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਰਜਨ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ, ਕੁਲਬੀਰ ਭਿੰਦੂ ਅਤੇ ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ ਦੇ ਸਿਰ ਸੀ ਜਦੋਂਕਿ ਵਾਲੀਬਾਲ ਮੈਚ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ ਨੇ ਨਿਭਾਈ। ਸਾਕਰ

ਮੇਲੇ ਦੀ ਕਾਮਯਾਬੀ ਤੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ ਸਾਰੇ ਮੁੱਖ ਸਪਾਂਸਰਾਂ- ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜੈਰੀ ਸਿੰਘ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਅਤੇ ਰਤਨ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੇ ਮੇਲੇ ਲਈ ਵੀ ਭਰਵੀਂ ਵਿੱਤੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੋਂ ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬੰਦੇਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦੀਪਾ ਬੰਦੇਸ਼ਾ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ; ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਤੋਂ ਇਕਬਾਲ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਹਰਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ ਅਤੇ ਦਲਜੀਤ ਢਿੱਲੋਂ ਆਪਣੇ ਹੋਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਮੇਲੇ ਪ੍ਰਤੀ ਆਪਣੀ ਸੁਪੋਰਟ ਦਰਸਾਉਣ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਵਿੰਡਸਰ ਤੋਂ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੀ ਵਾਲੀਬਾਲ ਅਤੇ ਸਾਕਰ ਟੀਮ ਲੈ ਕੇ ਪਹੁੰਚੇ।

(ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਲੋਂ ਸਾਰੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਦਿਲੀ ਪੰਨਵਾਦ

Diamond Sponsors: Rattan Sekhon of Comfort Inn Taylor Hotels, Darshan S Grewal of Singh Builders, Harpreet Singh of Worldwide Travels, Charanjit Rasty of BTS Trucking, Sukhi Narwal of Moon Star Trucking, and Goldy Dhillon of Dhillon Freight Inc. **Gold Sponsors:** Jas Sohi realtor, Amarjit Sidhu, Dr. Syed Taj, Dr. Mukhtiar Nijjar, Raj Syan, Balbir Grewal (Sistar Mortgage), Raj Shergill realtor, Bill Baath, Amrik Mahal, Jack Sandhu, Renu Takhar, Davinder Grewal, Navdeep Gill, Baljit Bains, Gurinder Dhanoa, Bikram Grewal Windsor, Raj Bains, Tarlochan Bhullar, Chamkaur Gill, Vijay Joshi, Sukhi Grewal, Inderjit Virk, Sukhi Dhaliwal, Gurbax Bhullar Windsor, Rani Salon, Madan Aheer, Harpal Sangha, Nirmal Singh Saran, Harjinder Gill, Ranjit Singh, Bhupinder Pelia, Deepinder Singh, Jagtar Jagga, Manjinder Sidhu, Inderjit Gill, Bhupinder Sandhu, Harry Sandhu, Manjit Nannan, Raj Grewal, Gurjinder Dimple, Narinder Munder, Harpal Pamma, Iqbal Boparai, Harwinder Gill, Parminder Gill, Harmohanjit Bains, Sukhdev Brar, Rashminder Gill, Resham Gill, Rippy Chinn, Gurmale Mann, Hardeep Bal, Gurninder Bal, Amarraj Dhaliwal, Surjit Dhaliwal, Sarabjit Singh, Gurdev Singh Gill, Balwinder Singh Sekhon Windsor, Sarabjit Virk, Sukhjot Singh, Lali Ranvir Dhaliwal, Kulwinder Gill, Dalbara Mangat, Manjit Singh Lansing, Jasvir Singh Randhawa, Baldev Singh Sidhu, Kulwinder Gill, Master Kuldip Singh, Inderjit Baath, Jaspal Munder, Durlabh Singh Pannu, Mandeep Lucky Gill, Jagdev Grewal Napoleon, Gurdev Singh Sekhon, Avtar Bhatti, Sandeep Dhillon, Shamsher Kuku, Tejinder Singh Texas, Nirmal Singh Toledo, Jagir Singh Riar Toronto, Paramjit Dhillon Windsor, Gursewak Baath, Manpreet Jamarai, and Charanjit Singh Monroe.

ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਚਿਤਰ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਇੱਕੀ' ਹੋਇਆ ਦਸ ਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼

ਜਲੰਧਰ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ, ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਜ਼ੁਬਾਨ ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿੰਡ ਭੇਰੇ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਨਾਮੀ ਸ਼ਹਿਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਤੋਂ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਲੇਖਣੀ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨਾਲ ਮਹਿਕਾ ਬਿਖੇਰਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ '21' ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਕਰੀਬ 10 ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਵਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲਈ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਹੇਠ ਜਾਰੀ ਇਹ

ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਉਪਰ ਹਰ ਇੱਕ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੋ ਸਕੇ। ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਤ ਭਾਸ਼ਾ ਬੋਲਣ 'ਤੇ ਜ਼ੁਰਮਾਨਾ ਲੱਗਦਾ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇੱਛਾ ਵੱਡਾ ਖਰਚ ਕਰਕੇ ਰੰਗਦਾਰ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਗਲੇਜ਼ਡ ਪੇਪਰ 'ਤੇ ਰਸਾਲਾ ਛਾਪਣਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਕਾਰਜ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਮੇਰਾ ਦੋਸਤ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ

ਵੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਇਥੇ ਸਵਾਗਤ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ 'ਇੱਕੀ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ' ਵਲੋਂ ਕੀਤੇ ਗਏ 'ਇੱਕੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ' ਦੇ ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਰੋਹ ਦੌਰਾਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਗਟਾਏ। ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੇ ਜਿੱਥੇ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ, ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤੇ।

ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸ਼ਾਇਰ ਈਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਮੋਮਨ, ਲੇਖਕ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ, ਬਿਜਨਸਮੈਨ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਝਰ ਅਤੇ ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਧਰਮਵੀਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੇ ਕੁਝ ਪੈਨੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮੱਸਿਆਵਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਵਾਸੀ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਸੋਧ ਦੇਣ ਲਈ ਰਾਖਵੇਂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਵੀ ਦਿੱਤਾ।

ਓਕਲੈਂਡ (ਨਿਊਜ਼ੀਲੈਂਡ): ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਦੇ ਸੰਪਾਦਨ ਹੇਠ ਨਵਾਂ ਨਿਕਲਿਆ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਰਸਾਲਾ 'ਇੱਕੀ' ਇਥੇ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹਿਤਕ, ਸਿਆਸੀ,

ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਜਲੰਧਰ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ 'ਚ 'ਇੱਕੀ' ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਨਾਲ ਬੈਠੇ ਹਨ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਤੇ ਓਮ ਗੌਰੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ।

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਉਸ ਦੀ ਉਮਰ ਭਰ ਦੀ ਤਨੇ, ਮਨੋ ਤੇ ਧਨੇ ਅਤੇ ਸੂਖਮ ਤੇ ਸਹੀ ਸੋਚ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ। 148 ਸਫਿਆਂ ਦਾ ਗਲੇਜ਼ਡ ਪੇਪਰ ਉਪਰ ਇਹ ਸਚਿਤਰ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਇੱਕੀ' ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਵਿਖੇ ਸ਼੍ਰੀ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਨਾਮਵਰ ਨਾਵਲਕਾਰ ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ, ਸ਼ਾਇਰ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ, ਅਖਬਾਰ ਅਜੀਤ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਪਾਦਕ ਸਤਨਾਮ ਮਾਣਕ, ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਓਮ ਗੌਰੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ, ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਪ੍ਰੋ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਤੇ ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਵਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਸੰਭਾਲ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰੋ. ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸੰਗੀਤਕ ਵਿੱਦਿਆ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣੀਵੇਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਾਨਤਾ ਦਵਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਭਾਰਿਆ ਤੇ ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਨੂੰ ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਵਾਂਗ ਅੱਗੇ ਆ ਕੇ ਸਿਰਤੋਤ ਯਤਨ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਆ। ਪ੍ਰੋ. ਗੁਰਲਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰੇ ਵਲੋਂ ਅਰੰਭ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਦਿਆਂ ਯਕੀਨ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਘਟੀਆ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਚੱਲੇਗਾ ਵੀ।

ਨਾਵਲਕਾਰ ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਕੰਵਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰੇ ਦਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਸੰਜੀਵਨੀ ਬੂਟੀ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਰਕਾਰਾਂ ਕੁਝ ਕਰਨ ਜਾਂ ਨਾ ਕਰਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੌਰੇ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਲਈ ਕੀਤੇ ਕਾਰਜਾਂ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰੇ ਵਾਂਗ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਬਚਾਈ ਰੱਖਣ ਦੇ ਹੰਝਲੇ ਮਾਰਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਨਈਅਰ, ਪ੍ਰਵੀਨ

ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸੰਧੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ 'ਇੱਕੀ' ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਲਾਹੌਰ ਸਮੇਤ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦਸ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਤੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸ਼੍ਰੀ ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ, ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸ਼੍ਰੀ ਮਨਵੀਰ ਭੌਰਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੇ ਮੈਨੇਜਰ ਅਨਮੋਲ ਜੀ ਹਨ।

ਪੱਤਰਕਾਰ ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਬੇਦੀ ਨੇ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਇਹ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਲੱਗ ਰਹੇ ਗ੍ਰਹਿਣ ਤੋਂ ਬਚਾ ਕੇ

ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ, ਇਕਬਾਲ ਮਾਹਲ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ, ਹਰਿੰਦਰ ਬੀਸਲਾ ਅਤੇ ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਟੋਰਾਂਟੋ 'ਚ 'ਇੱਕੀ' ਜਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ।

ਰੱਖੇਗਾ। ਇਸ ਦੀ ਦਿੱਖ ਤੇ ਮੈਟਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਇਹ ਸੱਚਾਈ ਬਿਆਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਤਨਾਮ ਮਾਣਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ-ਪਹਿਚਾਣਿਆ ਨਾਮ ਹੈ। ਉਹ ਮੇਰਾ ਮਿੱਤਰ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਣੀ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰ ਕੇ ਵੱਧ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ। ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰੇ ਨੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਤਰ-ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ 'ਇੱਕੀ' ਰਸਾਲੇ ਰਾਹੀਂ ਠੋਸ ਤੇ ਨਿੱਗਰ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਹੁਕਮਰਾਨ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰਨ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਦੇ ਇਸ ਵੱਡੇ ਤੇ ਸਾਰਥਕ ਯਤਨ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਆਖਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਾਂ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਫੇਸਬੁੱਕ ਉਪਰ ਵੀ ਚੰਦ ਲਾਈਨਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਭੌਰੇ ਦਾ ਇਹ ਉਪਰਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਜਿਉਂਦਾ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਸਹਾਈ ਹੋਵੇਗਾ। ਓਮ ਗੌਰੀ ਦੱਤ ਸ਼ਰਮਾ ਨੇ ਭੌਰੇ ਦੇ ਯਤਨ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਅਜਿਹੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਦੇਵੇ ਤਾਂ

ਅਬਰੋਲ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀਰਵੀ, ਮੱਖਣ ਮਾਨ, ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿਗਲ, ਦੇਸ ਰਾਜ ਕਾਲੀ, ਪ੍ਰੋ. ਖੁਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਬਲਜਿੰਦਰ ਮਾਨ, ਰਾਓ ਕੈਂਡੇਵਾਲ ਸਮੇਤ ਉਥੇ ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਦੀਪਕ ਬਾਲੀ ਨੇ ਕੀਤਾ।

ਫਰੀਮਾਨਟ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ: ਨਵਾਂ ਸੂਰੂ ਹੋਇਆ 'ਇੱਕੀ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ 'ਚ ਵਸਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਨ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਵਸੀਲਾ ਬਣੇਗਾ। ਇਹ ਵੀ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਇੱਕੋ ਵੇਲੇ ਦਸ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਇਸ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਨਾਲ ਗੂੜਾ ਸਬੰਧ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਦਫਤਰ

ਸੁਭ ਸ਼ਗਨ ਦੱਸਿਆ।

ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਨੇ ਧੰਨਵਾਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਹ 'ਇੱਕੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ' ਕਿਉਂ, ਕਿਵੇਂ ਅਤੇ ਕਿਸ ਲਈ ਅਰੰਭ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਇਕ ਸਿਰਨਾਵਾਂ ਬਣੇਗਾ ਜਿਸ ਵੀ ਘਰ ਵਿਚ ਇਹ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਥੇ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹਾਨ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਨੇਕਾਂ ਔਕੜਾਂ ਆਉਣਗੀਆਂ ਪਰ ਉਹ ਆਪਣੇ 38 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਦਾ ਹਰ ਹੀਲਾ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਦਸ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਸਫਲ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਰਾਂ, ਨਵੀਂ ਸਰਾਂ, ਰੇ ਵਾਲੀਆ, ਕੇ ਵਾਲੀਆ, ਗੁਰਮੀਤ ਕੌਰ ਫੀਨਾ, ਡਾ. ਹਰਮੇਸ਼ ਕੁਮਾਰ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਮਲ, ਸੁਖਬੀਰ ਨਿੱਝਰ, ਵਿਨੋਦ ਕੁਮਾਰ ਚੰਬਰ, ਬਿੱਲਾ ਸੰਘੇੜਾ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਹੋਠੀ, ਸੋਨੀਆ ਚੇੜਾ, ਮਨਜੀਤ ਚੇੜਾ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਇੱਕੀ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਮਨਵੀਰ ਭੌਰਾ ਅਤੇ ਅਨਮੋਲ ਭੌਰਾ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਕੈਨੇਡਾ, ਟੋਰਾਂਟੋ: ਇਥੇ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਕਾਫਲੇ ਵਲੋਂ ਵਰਿਆਮ ਸੰਧੂ, ਡਾ. ਨਾਹਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ

ਜਲੰਧਰ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ 'ਚ 'ਇੱਕੀ' ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼।

ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬੜਾ ਲੰਬਾ ਤਜਰਬਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਦੇਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਵਿਜਨ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਟੀ ਵੀ ਦੇ ਇਕਬਾਲ ਮਾਹਲ ਨੇ 'ਇੱਕੀ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਅਸੀਂ ਅਸ਼ੋਕ ਨਾਲ ਖੜੇ ਹਾਂ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਵੀ ਉਸ ਦਾ ਸਾਥ ਦਿੰਦੇ ਰਹਾਂਗੇ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਗੁਰਚਰਨ ਭੌਰਾ, ਡਾ. ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦਿਆਲ ਬੱਲ, ਸ਼੍ਰੀ ਕਾਹਲੋਂ ਸਮੇਤ ਕਈ ਨਾਮੀ ਹਸਤੀਆਂ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਬਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਪ੍ਰੋ. ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪਾਲ, ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ, ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਾਪਾਟੋਏਟੋਏ, ਤਰਨਦੀਪ ਦਿਉਲ, ਗਾਇਕ ਸੱਤਾ ਵੈਰੇਵਾਲੀਆ, ਪੰਜਾਬੀ ਜਾਗਰਣ ਤੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਸਿਆਲਾ, ਸੰਗੀਤਕਾਰ ਜੱਸੀ ਸੈਣੀ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੱਚਦਾ ਪੰਜਾਬ ਰੇਡੀਓ, ਰੀਨਾ ਸਿੰਘ, ਅਮਨਦੀਪ ਕੌਰ ਪਾਂਗਲੀ, ਦਲਜਿੰਦਰ ਪਾਂਗਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ

ਹਮਬਰਗ (ਜਰਮਨੀ): 21ਵੀਂ ਸਦੀ

ਮਿਲਪੀਟਸ ਵਿਚ 'ਇੱਕੀ' ਰਿਲੀਜ਼ ਸਮਾਗਮ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਝਲਕਾਂ।

ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਇਕ ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਅੰਕ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ ਵਿਚ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਰੇਸ਼ਮ ਭਰੋਲੀ ਨੇ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਦੇ ਇਸ ਉਦਮ ਦੀ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕਰਦਿਆਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਕਿ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਰਾਹੀਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਮਿਆਰੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸਮੱਗਰੀ ਮਿਲਦੀ ਰਹੇਗੀ।

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਪਸਾਰ ਲਈ ਕੀਤੀ ਘਾਲ ਕਮਾਈ ਦੇ ਨਮੂਨਿਆਂ 'ਚੋਂ 'ਇੱਕੀ' ਤ੍ਰੈ-ਮਾਸਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਮੂੰਹ ਬੋਲਦੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ। ਦਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭਾਊ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਿੰਦਾ, ਰੇਸ਼ਮ ਭਰੋਲੀ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਦੌਧਰ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਚਾਹਲ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਗੈਰੀ, ਬਲਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਹਿੰਮਤਪੁਰਾ, ਸਵਤੰਤਰਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗਾਇਕ ਤੇ ਗੀਤਕਾਰ ਲਵਲੀ ਮੋਟੀ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਦਿ ਇਸ ਮੌਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਭੌਰਾ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੀ ਝੋਲੀ ਵਿਚ ਖੂਬਸੂਰਤ ਲਿਖਤਾਂ ਪਾਈਆਂ ਹਨ। 'ਇੱਕੀ' ਦੀ ਦਸਤਕ ਸੰਪਾਦਕੀ ਰਾਹੀਂ ਉਸਨੇ ਇਸ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਅਸਲ ਮਨਰੋਥ ਪਾਠਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਅੰਕ ਵਿਚ ਵੱਖ ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸਮੱਗਰੀ ਨੇ ਇਹ ਜਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਬਹੁਪੱਖੀ, ਬਹੁਰੰਗੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹੋ ਨਿਬੜੇਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਲੇਖ '...ਨਹੀਂ ਤੁਧੁ ਜੋਗਿਆ' ਛਾਪ ਕੇ ਗੁਰਲਿੰਪੀ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਨੂੰ ਨਮਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, 'ਚਾਨਣ ਮੁਨਾਰੇ' ਸਿਰਲੇਖ ਅਧੀਨ ਭਗਤ ਪੂਰਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਛਾਪ ਕੇ 'ਏਹ ਜਨਮ ਤੁਮਹਾਰੇ ਲੇਖੇ' ਦੇ ਅਰਥ ਸਮਝਾਏ ਹਨ। ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ 'ਵੰਗਾ' ਲੇਖ ਛਾਪ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦੀ ਇਕ ਵੰਨਗੀ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਮਈ ਛਣਛਨਾਹਟ ਛੱਡੀ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਵੀ ਵੱਖ ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਸਾਹਿਤ, ਹਾਸ ਰਸ, ਖੇਡ ਸੰਸਾਰ, ਸੰਗੀਤ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਹਰਜਿੰਦਰ ਬਸਿਆਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਓਕਲੈਂਡ ਵਿਖੇ 'ਇੱਕੀ' ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ

ਹਮਬਰਗ 'ਚ ਰੇਸ਼ਮ ਭਰੋਲੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ 'ਇੱਕੀ' ਦੀ ਲੋਕ ਅਰਪਣਾ।

ਖੂਬ ਰੌਣਕ ਲੱਗੀ 'ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ' ਦੇ ਤੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ 'ਚ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ 'ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ' ਵਲੋਂ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਤੀਆਂ ਦੇ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਵੰਨ ਸੁਵੰਨੀਆਂ ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਸਜੀਆਂ ਧੀਆਂ-ਧਿਆਣੀਆਂ ਤੇ ਸੁਆਣੀਆਂ ਨੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਖੂਬ ਰੌਣਕਾਂ ਲਾਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਤ ਵਸਤਾਂ ਨਾਲ ਸਜਾਏ ਪਲੈਨੇ ਸਿਵਿਕ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਹਾਲ ਵਿਚ

ਪੇਂਡੂ ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਨਜ਼ਾਰਾ ਵੇਖਣ ਹੀ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬਣਾਂ ਨੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਐਸੀ ਛਹਿਬਰ ਲਾਈ ਕਿ ਕੁਰਸੀਆਂ 'ਤੇ ਬੈਠੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਅੱਡੀ ਵੀ ਥਿਰਕਣੋਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਇਕ-ਦੂਜੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਵਲਵਲੇ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੀਆਂ ਪੂਰੇ ਖੇਤੋਂ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕ ਨ੍ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਹਰ ਵੰਨਗੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਈਆਂ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਸਕਿੱਟਾਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ।

ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਦੌਰਾਨ ਮੇਲਣਾਂ ਨੇ ਗਾਇਕਾ ਗੁਰਲੇਜ਼ ਅਖਤਰ ਅਤੇ ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਕੈਲੀ ਦੇ ਅਖਾੜੇ ਦਾ ਵੀ ਪੂਰਾ ਅਨੰਦ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ

ਗਾਇਕਾਂ ਨੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਗੀਤ ਗਾਏ ਅਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਨੂੰ ਬੋਲੀਆਂ 'ਤੇ ਨੱਚਣ ਲਾਇਆ।

ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਸਭ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਸੱਤ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਚੱਲੀਆਂ 200 ਵਾਰ ਗੋਲੀਆਂ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਸਿਨੇਮਾ ਘਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਰੱਖਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਬਹਿਸ ਛੇੜ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਕ ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ 204 ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਸ ਸਾਲ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਕਾਰਨ

ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਲੁਸੀਆਨਾ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੀ ਤੀਜੀ ਘਟਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀ ਜਾਨ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬੰਦੂਕਾਂ ਰੱਖਣ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ ਨਾ ਬਣਨ ਕਾਰਨ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਧ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਇਕ ਇੰਟਰਵਿਊ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਗੱਲ ਮੰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਗੋਲਾਬਾਰੀ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਅਜੇ ਤੱਕ ਬੰਦੂਕਾਂ ਉੱਤੇ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸਖ਼ਤ ਕਾਨੂੰਨ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ 27 ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲਾਇਸੈਂਸੀ ਬੰਦੂਕਾਂ ਹਨ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਉੱਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਉਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਰਵੀਂ ਬਹਿਸ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਈ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਵੱਡਾ ਖ਼ਤਰਾ ਬਣੇ ਜਹਾਦੀ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਐਫ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੇਮਸ ਕੋਮੀ ਨੇ ਚਿਤਾਵਨੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਅਲ ਕਾਇਦਾ ਨਾਲੋਂ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਲਈ ਵੱਡੀ ਚੁਣੌਤੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਥੇਬੰਦੀ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵਰਗਲਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਐਸਪੈਨ ਸਕਿਊਰਟੀ ਫੋਰਸ ਦੀ ਬੈਠਕ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਕੋਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਟੇਟ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਅਮਰੀਕੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰਲਾ ਕੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੱਧ ਪੂਰਬ ਆਉਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਜਿਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੀਆਂ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣ।

ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਾਬ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਪਹਿਲ

ਜਲੰਧਰ: ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅੰਨ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬੇ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਪੰਜ ਦਹਾਕੇ ਬੀਤ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਵੀ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਜਿਸਮਾਨੀ ਤੇ ਰੂਹਾਨੀ ਪੱਧਰ ਉੱਤੇ ਖੋਖਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸ਼ਰਾਬ ਨੀਤੀ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 1997 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਦੇ ਰਾਜ-ਭਾਗ ਸੰਭਾਲਣ ਸਮੇਂ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਆਉਂਦਾ ਮਾਲੀਆ ਸਾਲਾਨਾ 500 ਕਰੋੜ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸੀ ਪਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਰਾਬ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਗੇੜਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਸ ਨੀਤੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਕੜ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ 18 ਕੁ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਰਾਬ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 10 ਕੁ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੇ 44 ਕਰੋੜ ਬੋਤਲਾਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜ ਗਈ ਹੈ ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਜਾ ਪੁੱਜੀ ਹੈ।

ਦੇਸ਼ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਸੂਬਾ ਸ਼ਰਾਬ ਤੋਂ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਵਾਧੇ ਦੀ ਦਰ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਢੁਕਦਾ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਵੱਡੀਆਂ ਮੱਲਾਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲਾ ਇਹ ਸੂਬਾ ਖੇਤੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਲਗਾਤਾਰ ਪਿੱਛੇ ਨੂੰ ਲੁਟਕਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। 1997 ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਸਿਰ ਕਰਜ਼ੇ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਬੈਂਕਾਂ, ਸਹਿਕਾਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਤੇ ਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਈ-ਚਲਾਈ ਚਲਦੀ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਪਰ ਪਿਛਲੇ 18 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਸਰਕਾਰੀ ਅੰਕੜਿਆਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਕ ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਸਥਾਈ ਕਰਜ਼ੇ ਹੇਠ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਕਰਜ਼ੇ ਵਿਚ 78 ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬੈਂਕਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਹਨ ਤੇ ਬਾਕੀ ਸ਼ਾਹੂਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕਰਜ਼ਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਖੇਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੂਬਾ ਤੁਰਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ 1960ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਅੰਨ ਦੀ ਬੁੜ੍ਹ ਦੂਰ ਕਰਨ ਲਈ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਨਾਅਰੇ ਨੂੰ

ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਚੁਣਿਆ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੂਭਾਅ ਦੇ ਮਾਲਕ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ 'ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ' ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਚੁੰਬਕੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੁਝ ਹੀ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਤਕਨੀਕ, ਨਵੇਂ ਬੀਜ, ਨਵੀਆਂ ਖਾਦਾਂ ਤੇ ਨਵੇਂ ਕੀਟਨਾਸ਼ਕ ਵਰਤ ਕੇ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਕਈ ਗੁਣਾਂ ਵਾਧਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 1990ਵਿਆਂ ਤੱਕ ਪੁੱਜਦਿਆਂ ਤਾਂ ਇਕੋਲਾ ਪੰਜਾਬ ਹੀ 100 ਲੱਖ ਟਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਕਣਕ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ, ਪਰ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਪੈਦਾਵਾਰ ਦੇ ਵਾਧੇ ਵਿਚ ਆਈ। ਖੜੋਤ, ਖੇਤੀ ਲਾਗਤ ਵਧਣ ਤੇ ਆਮਦਨ ਘਟਣ ਕਾਰਨ ਖੇਤੀ ਸੰਕਟ ਵਿਰਾਟ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਇਸ ਸੰਕਟ ਮੌਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੇਤੀ ਵਿਭਿੰਨਤਾ ਦੀ ਲਫਜ਼ੀ ਕਾਵਾਂ-ਰੌਲੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜੋ ਅੱਜ ਸੰਕਟ ਹੇਠ ਆਏ ਕਿਸਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਖੇਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਮਾਹਿਰ ਇਸ ਪੱਖੋਂ ਹੈਰਾਨ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ, ਫਿਰ ਖੜੋਤ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਇਆ ਤੇ ਅੱਜ ਸੰਕਟ ਡੂੰਘਾ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ ਧੱਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਸੂਬੇ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ।

ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਬਾਰੇ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਸਿਫਾਰਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਟਾਲਾ: 2012 ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੁਲਾਈ ਕੈਬਨਿਟ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਲਦੀ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਫਾਰਮਰਜ਼ ਕਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਜੀ.ਐਸ. ਕਾਲਕਟ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਸਵਾ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਰੋਲੇ-ਘਰੋਲੇ ਵਿਚ ਹੀ ਫਸੀ ਪਈ ਹੈ। ਡਾ. ਜੀ.ਐਸ. ਕਾਲਕਟ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਈ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਖੇਤੀ ਨੀਤੀ ਦਾ ਖਰੜਾ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਪਰ ਅੱਗੋਂ ਅਜੇ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੋਈ।

Khehra Productions

ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ, ਕੈਨਸਸ ਅਤੇ ਕਨਟੱਕੀ ਵਿਚ

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

Professional HD Video & Digital Photo Production
Multiple Camera Shooting/Digital Still Photography
(With Flush Mount Album)

Call For Enquiry

Sonu Khehra
734-394-9998

Bob Khehra
734-925-0177

E-mail: sonu@khehraproductions.com
www.khehraproductions.com

Preet
BOUTIQUE

ਹੁਣ ਗਰੀਨਵੁੱਡ 'ਚ ਹੀ
ਨਵੀਂ ਅਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ

916 E. Main Street, #204, Greenwood, IN 46143
Vally Vista Plaza (Near Desi Bazar)

Gidha Bhangra
Dress On Rent

ਆਪਣੇ ਰੂਪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਚੰਨ ਲਾਓ

Designer Lehengas, Suits, Sarees, Kids Wear

ਡਿਜ਼ਾਈਨਰ ਲਹਿੰਗੇ,
ਸੂਟ ਤੇ ਸਾੜੀਆਂ

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ
ਪੁਸ਼ਾਕਾਂ

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸ਼ਗਨਾਂ ਲਈ ਕਲੀਰੇ, ਗਾਨੇ,
ਸੁਰਮੇਦਾਨੀ, ਕਿਰਪਾਨ, ਕਲਗੀ, ਸਿਹਰਾ, ਚੂੜਾ, ਜਾਗੋ
ਮਟਕੀ, ਪਰਾਂਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਲਦਾ ਹੈ

ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਾਈਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰੁਮਾਲਾ
ਸਾਹਿਬ, ਚੰਦੋਆ ਸਾਹਿਬ ਵੀ ਮਿਲਦੇ ਹਨ

Call: 317-603-4018

E-mail: preetboutique1973@gmail.com or spkaurus@yahoo.co.in
Facebook page (Preet Boutique USA & Canada)

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ
ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ

www.011india.com

- ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼
- ਬਗੈਰ ਪਿੰਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋ
- ਸਪੀਡ ਵਾਲੇ ਨੰਬਰ ਸੈਟ ਕਰੋ
- ਘਰੋਂ ਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਇਕੋ ਵੇਲੇ ਦੋ ਫੋਨ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ

\$25 **2500 Minutes**

ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ
ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਿਸੇ ਫੋਨ ਵਿੱਚ ਅਸੀਂ ਪੈਸੇ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ
ਸਾਡੀ ਸਰਵਿਸ ਹਰ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਵਰਤੋ।

Limited Time Offer. Restrictions & Additional Fees Apply.

800.914.1013 • 408.659.9400

ਸੁਰਾਂ ਲਈ ਡਾਕਟਰੀ ਛੱਡੀ

ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੇ ਵੀਣਾ ਨਾਲ ਵਲਿਆ ਵਿਸ਼ਵ

ਐਲ. ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸ਼ਾਹਸਵਾਰ ਹਨ। ਵੀਣਾ ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਲਾਵੇ ਵਿਚ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਸਲਾਮ ਬੰਬੇ', 'ਮਿਸਿਸਿਪੀ ਮਸਾਲਾ', 'ਲਿਟਲ ਬੁੱਧਾ' ਅਤੇ 'ਕੈਟਨ ਮੈਰੀ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨੂੰ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਸਜਾ ਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਵਾਹਵਾ ਵਿਰਾਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਵੀਣਾ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਸਾਰ ਵਾਲੇ ਮੁਕਾਮ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਵਿਚ ਬੜਾ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀ ਵੀਣਾ ਦੀਆਂ ਅਨੋਖੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਨਾਲ ਸਭ ਦਾ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਵੱਲ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੇ ਕਲਾਕਾਰ ਐਲ. ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਅਸਲ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਦਰਾਸ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਤੋਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਐਮ.ਬੀ.ਬੀ.ਐਸ. ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਹ ਡਿਗਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਡੀਕਲ ਪ੍ਰੈਕਟਿਸ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਲਈ ਸੀ, ਪਰ ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸੰਗੀਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਇੰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜ਼ੋਰ ਪਾਇਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਰਕਾਰ ਡਾਕਟਰੀ ਵਾਲਾ ਖੇਤਰ ਛੱਡ-ਛੱਡ ਕੇ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਕਦਮ ਧਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਲਾਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਉਹ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਐਨ ਸਹੀ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਉਹ ਹੁੱਬ ਕੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਫੈਸਲੇ ਦੀ

ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ ਸੋਢੀ

ਬਦੌਲਤ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਬੀ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਵਰਗਾ ਕਲਾਕਾਰ ਪੁੱਤਰ ਅਤੇ ਕਵਿਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ ਵਰਗੀ ਕਲਾਕਾਰ ਬੀਵੀ ਮਿਲੀ।

ਕਵਿਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦੂਜੀ ਬੀਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਮੁਕਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਗੀਤ ਜੋੜੀ ਦੀ ਕੋਈ ਆਪਣੀ ਔਲਾਦ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਅੰਬੀ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਉਸ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਬੀਵੀ ਵਿਜੀ ਦਾ ਬੇਟਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਤੋਂ ਉਸ ਕੋਲ ਚਾਰ ਬੱਚੇ ਹਨ- ਅੰਬੀ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਬਿੰਦੂ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ, ਡਾਕਟਰ ਨਰਾਇਣ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਅਤੇ ਜਿਜਰ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਡਾਕਟਰ ਨਰਾਇਣ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਤਿੰਨੋਂ ਬੱਚੇ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਨਾਇੇ ਹੋਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਦੇ ਮਾਹਰ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੰਬੀ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀਣਾ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਾਮਣਾ ਖੱਟ ਚੁੱਕਾ

ਵੀਣਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝ...

ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਐਲ. ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ।

ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਐਲ. ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਦਾ ਜਨਮ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ, 23

ਕਲਾ ਪਰਿਕਰਮਾ

ਜੁਲਾਈ 1947 ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਤਾਮਿਲ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਘਰੇ ਜਾਫਨਾ (ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ) ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਚਪਨ ਜਾਫਨਾ ਵਿਚ ਹੀ ਬੀਤਿਆ। ਆਪੋ ਪਿਤਾ ਵੀ. ਲਕਸ਼ਮੀਨਾਰਾਇਣ ਦੀ ਦੇਖ-ਰੇਖ ਹੇਠ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀਣਾ ਫੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਸਿੱਖਣੀ ਆਰੰਭ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਮਗਰੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਆਰਟਸ ਤੋਂ ਪੱਛਮੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਯਹੂਦੀ ਮੈਨਹਿਨ ਤੇ ਜਾਂ ਪੀਅਰ ਵਰਗੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ। 1999 ਵਿਚ ਆਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਐਲਬਮ 'ਗਲੋਬਲ ਫਿਊਜ਼ਨ' ਦੀਆਂ ਧੁਨਾਂ ਤਾਂ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਵਿਚ ਪਈਆਂ। 2011 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਯੁਕਤ ਰਾਸ਼ਟਰ ਵੱਲੋਂ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਛਹਿਬਰ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ।

ਐਲ. ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਚਾਅ ਨਾਲ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਭਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਭਰਵਾਂ ਪਿਆਰ ਨਸੀਬ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਖੇਤਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਇਨਾਮ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਏ ਹਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸਲ ਇਨਾਮ ਤਾਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦਾ ਪਿਆਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਸ਼ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਾਰੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਗਹਿਰੇ ਜੁੜੇ ਹੋਏ। ਇਕ ਬੇਟਾ ਨਰਾਇਣ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਭਾਵੇਂ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਹੈ, ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਗਹਿਰਾ ਲਗਾਉ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਤਿੰਨੋਂ ਬੱਚੇ ਤਾਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸੰਗੀਤ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ।

ਘਰ-ਪਰਿਵਾਰ ਦੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਸੁਰਾਂ

ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਐਲ. ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਕਵਿਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ- ਅੰਬੀ, ਬਿੰਦੂ, ਨਰਾਇਣ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਚੌਥੀ ਬੱਚੀ ਜਿਜਰ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਇਸ ਤਸਵੀਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਟੱਬਰ ਵਿਚੋਂ ਸਿਰਫ ਨਰਾਇਣ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ (ਐਨ ਖੱਬੇ) ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਸੰਗੀਤ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਨਰਾਇਣ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਡਾਕਟਰ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੇ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 8 ਅਗਸਤ 2015 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-180

ਚਿੱਤਰਕਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ

ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਹਾਕਮ ਜਦੋਂ ਚਲਾਉਂਦੇ ਚੰਮ ਦੀਆਂ।
ਤਦ ਇਤਿਹਾਸ ਨੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਸੂਲਾਂ ਦੇਖੀਆਂ ਨੇ ਫਿਰ ਜੰਮਦੀਆਂ।
ਦੱਸਦਾ ਏ ਕੁਝ ਚਿੱਤਰ ਯੁਗ ਉਹ ਕਿੰਨੇ ਦੁਖੜੇ ਢਾਹੁੰਦਾ ਸੀ।
ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਜਦ ਮੁੱਲ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਖਾਨ ਜ਼ਕਰੀਆ ਪਾਉਂਦਾ ਸੀ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-178

ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਸਣ ਪੰਜਾਬੀ
ਨੱਚਣ-ਟੱਪਣ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਵਣ।

ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨ ਬੜੇ ਨੇ

ਗੋਰਿਆਂ ਤਾਈਂ ਨੱਚਣ ਲਾਵਣ।

ਨਿੱਕੇ ਬੱਚੇ ਰੀਸੇ ਰੀਸੀ

ਲੱਜਤ ਦੇ ਵਿਚ ਲੱਕ ਹਿਲਾਵਣ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ

ਪਿੰਡ ਕਲਾਹੜ (ਲੁਧਿਆਣਾ)

ਫੋਨ: 91-98783-37222

ਛੱਡ ਵਤਨਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚ ਪਰਦੇਸੀਂ

ਜਦੋਂ ਆਣ ਡੋਰੇ ਸਨ ਲਾਏ।

ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ 'ਚੋਂ

ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਘਰ ਬਣਾਏ।

ਬੱਚਿਆਂ ਲੁੱਟੀਆਂ ਮੌਜ ਬਹਾਰਾਂ

ਹੁਣ ਮਾਰਨ ਉਡਾਰੀਆਂ ਉਚੀਆਂ।

ਆਪਣਾ ਧਰਮ ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਿਰਸਾ

ਰੱਖੀਆਂ ਸਾਂਭ ਚੀਜ਼ਾਂ ਇਹ ਸੁੱਚੀਆਂ।

ਸਦਾ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਵੰਡਦੇ ਖੁਸ਼ੀਆਂ

ਨਾ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ ਅਖਵਾਈਏ।

'ਨਾ ਕੋਈ ਵੈਰੀ ਨਹੀਂ ਬਿਗਾਨਾ' ਵਾਲਾ

ਨੁਕਤਾ ਸਭ ਨੂੰ ਸਮਝਾਈਏ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਵੰਡੀਏ ਖੁਸ਼ੀਆਂ

ਫਿਰ ਖੁਦ ਦਾ ਵੀ ਮਾਣ ਬਥੇਰਾ ਹੋਵੇ।

ਕੌਮ, ਮੁਲਕ ਦਾ ਭੇਤ ਦਾ ਕੋਈ

ਜੇ ਦਿਲ ਵਿਚ ਖੇਤਾ ਹੋਵੇ।

-ਹਰਮੀਕ ਸਿੰਘ ਵਿੱਕੀ

ਸਟਾਕਟਨ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-177

ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਬਹਿ ਖੋਲ੍ਹ ਪਟਾਰੀ

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਹਿਰ ਲੁਧਿਆਣਾ।

ਜਗਰਾਵਾਂ ਪੁਲ ਤੇ ਫੀਲਡਰੀਜ ਦੁਆਲੇ

ਘੁੰਗ ਵੱਸਦਾ ਸ਼ਹਿਰ ਪੁਰਾਣਾ।

ਕੂਕਿਆਂ ਵਾਲੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੇ ਸੀ ਐਮ ਸੀ ਨੂੰ

ਰਸਤਾ ਨੱਕ ਦੀ ਸੇਧ ਨੂੰ ਜਾਵੇ।

ਮਾਧੋਪੁਰੀ ਤੇ ਸਮਰਾਲਾ ਚੌਕ ਨੂੰ

ਧੁਰ ਅੱਗੇ ਜਾਣ ਮਿਲਾਵੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ 'ਡਰਾਈ ਪੋਰਟ' 'ਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਔਖਾ

ਜਦੋਂ ਸੀਜ਼ਨ ਹੌਜ਼ਰੀ ਦਾ ਆਵੇ।

ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਵਣ ਲੋਕੀਂ

ਜਦੋਂ ਆਟੇ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਵੇ।

ਫਲਾਈ ਓਵਰ ਦਾ ਆਇਆ ਜ਼ਮਾਨਾ

ਸਭ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਹੈ ਕੀਤਾ।

ਘੰਟਾ ਘਰ ਤੇ ਢੋਲੇਵਾਲ ਚੌਕ ਦਾ

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਿਸਤਰਾ ਗੋਲ ਹੈ ਕੀਤਾ।

-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ, ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ।

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746

Fax: 847-705-9388, e-mail: punjabtimes1@gmail.com

Visit us on the web: www.punjabtimesusa.com

ਅੱਜ ਵੀ ਯਮਲਿਆ ਜੱਟਾ ਖਲਕਤ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦੀ!

ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਪਿਆਸ ਨਹਾਉਣ ਨਾਲ ਨਹੀਂ, ਪਾਣੀ ਪੀਣ ਨਾਲ ਬੁਝਦੀ ਹੈ। ਵਰਤਮਾਨ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੰਦਰ ਪਾਣੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਵਿਗਤੀ ਹੋਈ ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤਕ ਕੱਦ ਨੂੰ ਟੁੱਟੇ ਕੁੰਡੇ ਵਾਲੀ ਬਾਲਟੀ ਵਿਚ ਗੰਧਲਾ ਪਾਣੀ ਪਾ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਗਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਭਰਮ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸੂਰਜ ਸਾਇਦ ਪੱਛਮ ਵਿਚੋਂ ਕਦੇ ਚੜ੍ਹੇ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਪਰ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਓਦਾਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਨਾ ਕਦੇ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਹੋਣ ਦੀ ਆਸ ਕੀਤੀ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਉਗਲਾਂ ਦੇ ਪੋਟੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗਿਣਤੀ ਤਾਂ ਕਰਾਓ ਕਿ ਗਾਇਕ ਕਿਹੜੇ ਨੇ, ਫਿਰ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਲੋੜ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ? 'ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਆ ਜਾ ਸੰਗਤ ਪਈ ਪੁਕਾਰਦੀ...', ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚਾਬੀ ਓ ਦਾਤਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ...; ਜੰਗਲ ਦੇ ਵਿਚ ਖੂਹਾ ਲੁਆ ਦੇ...; ਜਗਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤੇ ਭਗਤ ਨੂੰ ਕਰ ਲੈ...'। ਇੰਨਾਂ ਦੇ ਬੋਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੰਗੀਤਕ ਫਿਜ਼ਾ ਵਿਚ ਗੂੰਜ ਰਹੇ ਨੇ ਤਾਂ ਕੋਈ ਮੁਰਖ ਹੀ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ 'ਚੋਂ ਮਨਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਉਗਲ ਕਰਕੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਉਸਤਾਦ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਨੇ ਇਹ ਗਾਇਆ ਹੈ, 'ਵਿਸਕੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਵਰਗੀ ਮੈਂ ਇਕ ਕੁਤੀ ਫਸਾ ਲਈ ਏ, ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਗੀਜਾ ਖਾਲੀ ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਪਾ ਲਈ ਏ' ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੈਂ ਅੱਜ ਦੱਸਾਂਗਾ ਕਿ ਇਸ ਗੀਤ ਦਾ ਰਾਜ, ਰਹੱਸ, ਮਰਜ਼ ਅਤੇ ਭੇਦ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨੇ ਗੀਤ ਕਿਉਂ ਗਾਇਆ? ਕਿਉਂਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਚੁਬਾਰੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਪੌੜੀ ਦੇ ਹੇਠਲੇ ਟੁੱਟੇ ਡੰਡੇ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਇਜ਼ਕ ਮਹਿਸੂਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਦੇਵਤਾ ਸੀ, ਸੰਤ ਸੀ, ਫੱਕਰ ਸੀ, ਮਸਤ ਅਤੇ ਮੌਲਾ ਇਨਸਾਨ ਸੀ। ਖੁਸ਼ਕ ਬੁਰਕੀ ਖਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੜੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਗਿਲਾਸ ਭਰ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਿੱਧ 'ਚ ਜਦੋਂ ਬੁਰਕੀ ਫਸਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਲਟੀ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਉਹ ਵੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਜਿਹਦਾ ਸਾਇਦ ਪਹਿਲਾਂ ਕੁਝ ਪਰਦਾ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਗਿਆਨ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਲਟ ਨੂੰ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਸਿਖਰ ਦੁਪਹਿਰੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਤੋਂ ਵਿਹੁਣੇ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੈਂ ਕੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਇਸੇ ਲਈ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੀ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਵਾਰਿਸ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਵਸਿਆ ਜਵਾਹਰ ਨਗਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਬੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਚਮੜੇ ਦੇ ਕਾਰਖਾਨਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਦੀ ਨੱਕ ਉਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਲੰਘਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਕਦੇ ਘਰ ਘਰ 'ਚ ਬਣਦੀਆਂ ਕਾਠੀਆਂ ਇਹ ਦੱਸ ਦਿੰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਲੁਧਿਆਣਾ ਸਾਈਕਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਅੱਡਾ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਜਵਾਹਰ ਨਗਰ ਨੂੰ ਜੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਮਾਣ ਲੈ ਕੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸਤਾਦ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨੇ। ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੇ ਡੇਰੇ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਥੇ ਹੀ ਬੈਠ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਮੰਗਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਾਜ਼ 'ਦੇ ਤਾਰਾਂ' ਦਾ 'ਇਕ ਤਾਰਾ' ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਨੂੰ ਤੁੰਬੀ ਵਰਗਾ ਮੁਕੰਮਲ ਸਾਜ਼ ਦਿੱਤਾ। ਇਸੇ ਹੀ ਡੇਰੇ ਤੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਖੁਸ਼ਦਿਲ ਖੇਲਿਆਂ ਵਾਲੇ ਤੱਕ ਸੁਰਾਂ ਦਾ ਜੋਗ ਲੈ ਕੇ ਉਹਦੇ ਗਾਇਕ ਤੇ ਗਾਇਕਾਵਾਂ, ਚੇਲਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਲੰਬੀ ਕਤਾਰ ਬਣ ਕੇ ਖੜੇ ਹਨ। ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਇਥੇ ਢਿੱਡ ਦੁਖਣ ਦੀਆਂ ਜਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਤੀਆਂ ਵੀ ਦੇ ਲੈਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਗੁਰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਵੰਡੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਹਰਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਿ ਜੇ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਸੱਚੀਂ ਕੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਸੁਪਨੇ 'ਚ ਸੋਚਦਾ ਹੋਇ ਕਿ ਮੇਰੇ ਚੇਲੇ ਚਪਟੇ ਤਾਂ ਭਝੜੀ ਮਲ ਕੇ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਜਿਹੜਾ ਬੁਰਜ ਖੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਉਤੇ ਖੜ ਕੇ ਹੀ ਨਰਿੰਦਰ ਬੀਬਾ ਨੇ ਲੰਮੀਆਂ ਹੋਕਾਂ ਲਾਈਆਂ ਨੇ।

ਮੈਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਬਹੁਤੀ ਗਹਿਗੱਚ ਨੇੜਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੀ ਕਿਉਂਕਿ

ਉਮਰ ਦਾ ਫਰਕ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ ਨੂੰ ਮੁਸੱਬਰ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਾਂਗ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਸਾਇਦ ਮੁਕੰਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਯਮਲਾ ਇਕ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਬਹੁਤ ਥਾਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਕਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ ਕਦੇ ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਵੀ ਲਿਖ ਕੇ ਰਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ 'ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੇ ਕਲਮਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਪਗਡੰਡੀ ਬਣਾਈ ਉਹ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ ਸੀ ਜਾਂ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ ਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਉਹ ਇਹ ਸਮਝਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਸਾਇਦ ਇਹ ਮੁੰਡਾ ਗਾਇਕ ਬਣਨ ਲਈ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਗਾਇਕਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ 'ਚ ਉਵੇਂ ਰੋਜ਼ ਘੁੰਮਦਾ ਹੈ

ਜਿਵੇਂ ਡਾਕੀਆ ਕਈ ਵਾਰ ਬਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਰਨਾਵੇਂ ਵਾਲੀਆਂ ਚਿੱਠੀਆਂ ਵੀ ਬੂਹੇ 'ਚ ਖੜੀ ਖੁਬਸੂਰਤ ਮਾਲਕਣ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੱਲੇ ਮੱਲੀ ਫੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਗੱਲ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੇ ਦੱਸੀ ਸੀ ਕਿ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਕਹਿੰਦੇ, 'ਇਸ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਜੇ ਗਾਇਕ ਬਣਨਾ ਤਾਂ ਏਨਿਆਂ ਗਾਇਕਾਂ ਦੀ ਚਾਪਲੂਸੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਕਰਾਰੀ ਲਾਲ ਮਿਰਚ ਹੋਵੇ ਭਾਵੇਂ ਅੱਧੇ ਕੁ ਇੰਚ ਦੀ ਪਰ ਚੰਗੇ-ਭਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁੜਕਾ ਲਿਆ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਸ਼ੋਕ ਨੂੰ ਡੇਰੇ ਛੱਡੋ ਦਸ ਕੁ ਦਿਨ, ਗਿਆਰਵੇਂ ਦਿਨ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਤੂੰਬੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਮੈਂ ਦਿਖਾ ਦੇਉਂ।'

ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਸ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਦਾ ਭੇਦ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸੋਚਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਸਾਇਦ ਵਿਹਲਾ ਜਿਹਾ ਮੁੰਡਾ ਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਡਣੀਆਂ ਘੁੱਟਣ ਨੂੰ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇੰਜੀਨੀਅਰਿੰਗ ਕਰਦਾ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਤੇ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਵਰਕਿਆਂ ਦੀ ਲਗਾਤਾਰ ਫਰੇਲਾ-ਫਰਾਲੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਨੰਦ ਲਾਲ ਨਰਪੁਰੀ ਨਾਲੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਕਦੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਲੱਭਣੀ ਕਿ 'ਭਾਖਤੋ ਤੋਂ ਆਉਂਦੀ ਮੁਟਿਆਰ ਨੱਚਦੀ' ਵਰਗੇ ਗੀਤ ਤਾਂ ਲਿਖ ਲਏ ਸਨ ਪਰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅੰਤ ਖੂਹ ਵਿਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਜਿਵੇਂ ਚਾਦੀ ਰਾਮ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਦਸਾਂ ਦੇ ਨੋਟ ਨਾਲ ਬੀੜੀ ਲਾਉਣ ਦਾ ਮੁੱਲ ਬੁਢਾਪੇ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਏਦਾਂ ਦੇਣਾ ਪੈਣਾ, ਕਿ ਚਾਹ ਦਾ ਕੱਪ ਪੀਣ ਲਈ ਵੀ ਦੂਜਿਆਂ ਦੀ ਜੇਬ ਵੱਲ ਵੇਖਣਾ ਪਵੇਗਾ ਤੇ ਜਾਂ ਸਟੇਜ ਤੇ ਜਿਸ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਨੂੰ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ ਢੋਲਕੀ ਵਜਾਉਣ ਲਾਇਆ ਸੀ ਉਸੇ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਤੋਂ ਇਸੇ ਵਕਤ ਦੇਸੀ ਦਾਰੂ ਰਸਭਰੀ ਦਾ ਪਊਆ ਮੰਗਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀਹਾਂ ਰੁਪਈਆਂ ਲਈ ਹੱਥ ਵੀ ਕੱਢਣਾ ਪੈਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਇਹ ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਜਦੋਂ ਬਿਮਾਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਗਵਰਨਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਾਥ ਨੇ ਡੇਰਾ ਤਾਂ ਉਹਦਾ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਹੀ ਵੇਖਿਆ ਸੀ ਪਰ ਗਵਰਨਰੀ ਰਾਜ 'ਚ ਇਕ ਫੱਕਰ ਦੀ ਕੁੱਲੀ 'ਤੇ ਗਵਰਨਰ ਦਾ ਆਉਣਾ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇਲਾਜ ਲਈ 25 ਹਜ਼ਾਰ ਦਾ ਚੈਕ ਲੈ ਕੇ, ਤਾਂ ਇਹਦੇ ਨਾ ਇੰਨਾ ਕੁ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸੁਰਾਂ ਦੇ ਦੀਵੇ ਜਗਦੇ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਾਲੇ ਉਹ ਜ਼ਮੀਰਾਂ ਜਿਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਹੜੀਆਂ ਅੰਦਰੋਂ 'ਸਤਿਨਾਮ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਇਤਫਾਕ ਵੇਖੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸੀ। ਉਹਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਰੱਦ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਸਾਜਿੰਦੇ ਘਰੋਂ ਘਰੀ ਮੋੜ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਮਾਣਕ

ਗੱਡੀ ਵਿਚ ਬੈਠਣ ਸਾਰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਅਸ਼ੋਕ ਵੱਜੇ ਤਾਂ ਉਂ ਬਾਰਾਂ ਕੁ ਈ ਨੇ ਪਰ ਆਪਣੇ ਬਾਰਾਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਵੱਜੇ ਈ ਨੂੰ, ਆਜਾ ਘੁੱਟ ਲਾਈਏ।' ਪਰ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਅੱਗੇ ਤੁਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਣਕ ਨਾਲ ਤਬਲਾ ਵਜਾਉਣ ਵਾਲਾ, ਜਿਹੜਾ ਸੀ ਤਾਂ ਮਾਤਰੂ ਜਿਹਾ ਪਰ ਉਹਦੇ ਕੰਨੇ 'ਚ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਨੱਤੀਆਂ ਚਮਕਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨੂੰ ਨੱਤੀਆਂ ਵਾਲਾ ਜੀਤਾ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਕੰਨ 'ਚ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ ਲੱਗਦੇ, ਜਵਾਹਰ ਨਗਰ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਹੀ ਪੁਲਿਸ ਐ।' ਹਾਲੇ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਮੂੰਹ 'ਚ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਕੁਲਦੀਪ ਮਾਣਕ ਪਟਾਕ ਦੇ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ,

'ਕੰਜਰ ਦਿਆ, ਉਚੀ ਬੋਲ ਬੁੱਢੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ, ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਸਾਲਾ ਪਟਾਕਾ ਪਿਆ ਹੋਣੈ, ਉਹਨੇ ਕਿਹੜਾ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਅਸਲਾ ਰੱਖਿਐ ਜਿਹੜਾ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਡੇਰਾ ਘੇਰਨਾ ਸੀ।' ਤੇ ਉਹ ਕਹਿ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਮੇਰੇ ਮਨ 'ਚ ਇਹ ਉਥਲ-ਪੁਥਲ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ? ਪਤਾ ਜੀਤੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕਰਨ ਨਾਲੋਂ ਮੈਂ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਪੈਰ ਘੁਮਾ ਲਏ। ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਕਿ ਬਿਨ ਬੱਦਲ ਤੋਂ ਮੀਂਹ ਵਰਦਾ ਦੇਖ ਤਾਂ ਲਈਏ। ਅੱਗੇ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਪੁਲਿਸ ਹੀ ਪੁਲਿਸ। ਇਕ ਬਾਣੇਦਾਰ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਓਏ! ਆਲੇ ਜਿੱਡਾ ਮੂੰਹ ਚੱਕੀ ਆਉਂਦਾ, ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਧਾਰਨਾ?' ਮੈਂ ਨਿਆਣਾ ਸੀ, ਬੋਲਿਆ ਤਾਂ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਬਾਬਾ

ਬੋਹੜ ਉਦਾਸ ਹੈ, ਬਿਮਾਰ ਹੈ, ਓਦਰ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਅੱਜ ਹੌਸਲੇ ਦੀਆਂ ਮੱਠੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਗਵਰਨਰ ਸਾਹਿਬ ਆ ਰਹੇ ਨੇ। ਜਦ ਨੂੰ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਟੱਕਰ ਗਿਆ, ਨਾਲ ਹੀ ਗਵਰਨਰ ਦੀ ਕਾਰ ਵਿਚੋਂ ਜੱਸੋਵਾਲ ਉਤਰ ਆਇਆ, ਨਾਲ ਹੀ ਪਰਗਟ ਗਰੇਵਾਲ ਆ ਗਿਆ, ਨਾਲ ਹੀ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਮੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਆਜਾ, ਆਜਾ ਅਸ਼ੋਕ ਤੂੰ ਹੋਥੇ ਕੀ ਕਰੀ ਜਾਨੈ।' ਉਹ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਾ ਜਿਹੜਾ ਕੁਝ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ 'ਓਏ' ਆਖਦਾ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਮੂੰਹ ਓਦਾਂ ਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਘੀਆ ਤੇਰੀ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਧੁੱਪੇ ਰੱਖੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਦਰਾਂ ਕੁ ਮਿੰਟ ਦਾ ਰੌਣਕ ਮੇਲਾ, ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੀ ਅੱਧੀ ਬਿਮਾਰੀ ਤਾਂ ਹਟ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਉਹਦੀ ਕਲਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਨਮਾਨ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਜਿਥੇ ਉਸ ਦੇ ਚੇਲੇ ਤੂੰਬੀ ਦੇ ਪੋਟੇ ਲਾਉਣਾ ਸਿੱਖਣ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਉਸ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਗਵਰਨਰ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨਾਥ ਨੇ ਪੱਚੀ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਚੈਕ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਤਾਂ ਕੰਬਦੇ ਹੱਥ ਹੀ ਮੱਥੇ 'ਤੇ ਗਏ, ਚੈਕ ਭੁੰਜੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ ਤੇ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੇ ਬੋਲ ਸਨ, 'ਅੱਜ ਮੇਰੀ ਗਾਇਕੀ ਦੇ ਚਰਖੇ 'ਤੇ ਸੂਤ ਨਹੀਂ, ਰੇਸ਼ਮ ਕੱਤਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।'

ਥੇਰ! ਇਹ ਚੈਕ ਵੀ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੀ ਉਮਰ ਲੰਮੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਹਿੰਮਤ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੀ ਇਕ ਘਟਨਾ ਦਾ ਹੋਰ ਖੁਲਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਤੇ ਜੱਸੋਵਾਲ ਸਿੰਘਵਾਂ ਤੇ ਉਹਦੇ ਪੁੱਤਰ ਸਤਿੰਦਰਪਾਲ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਪਰਤ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੇਲਾ ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਸੀ। ਹਫਤਾ ਕੁ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਮੈਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਦੋਂ ਗੁਆਚ ਜਾਵੇ, ਚੱਲਦੇ ਹਾਂ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਬਰੀਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਮੋੜ ਤੋਂ ਉਨੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, 'ਉਹ ਬਲਜੀਤ, ਗੱਡੀ ਚੱਲ ਸਿੱਧੀ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੇ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਪਾ ਲੈ।'

ਡੇਰੇ ਪੁੱਜੇ ਤਾਂ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਲੰਮੇ ਪਏ ਯਮਲੇ ਦੀ ਇੱਕ ਲੱਤ ਹੇਠਾਂ ਲਮਕ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਂ ਓਹ ਠੀਕ ਸੀ ਤੇ ਝੱਟ ਦੇਣੀ ਉਨ ਕੇ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੇ ਨੱਕ ਵੱਟਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਏਦਾਂ ਦਾ ਮੁਸ਼ਕ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਤਾਜ਼ਾ ਤਾਜ਼ਾ ਧਮਰਪਾਨ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਸਮਝ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ ਨੱਕ ਨੂੰ ਕੀ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਬੋਲਿਆ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੇ ਹੌਲੀ ਦੇਣੀ ਕਿਹਾ, 'ਯਮਲਿਆ ਜੱਟਾ ਗੁੱਸਾ ਨਾ ਕਰੀ, ਰੁੱਖਤਾ ਹੁਣ ਕਿਨਾਰੇ 'ਤੇ ਖੜਾ ਹੋਇਐ,

ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬੁਝਾਉਣ ਦਾ ਤੂਫਾਨ ਹੁਣ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਚੱਕ ਦੇ ਬਰੇਕਾਂ ਤੋਂ ਪੈਰ ਤੇ ਭਜਾ ਦੇ ਐਤਕਾਂ ਮੋਹਣ ਸਿੰਘ ਮੇਲੇ 'ਚ ਗੱਡੀ।'

ਉਹ ਮੁਰਝਾਏ ਬੁੱਲਾਂ ਨਾਲ ਹੱਸਿਆ ਤੇ ਹੌਲੀ ਦੇਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, 'ਹੁਣ ਸਾਥੋਂ ਧੁੱਪ ਹਾੜ੍ਹ 'ਚ ਛਬੀਲਾਂ ਨਹੀਂ ਲੱਗਣੀਆਂ। ਇਹ ਯੁੱਗ ਚਮਕੀਲਿਆਂ ਦਾ ਆ, ਇਹ ਯੁੱਗ ਖੱਦਰ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ।' ਉਹਨੇ ਕੀ ਕਿਹਾ ਸਮਝ ਮੈਂ ਵੀ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਸਿਆਣਾ ਹਕੀਮ ਕਰੂਰਾ ਵੇਖ ਕੇ ਦੱਸ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਢਿੱਡ ਦੁਖਦਾ ਜਾਂ ਬੁਖਾਰ ਚੜ੍ਹਨ ਵਾਲਾ ਕਿ ਉਤਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਪਰ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੀ ਅੜੀ ਨੇ ਉਹਦੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਾ ਸੁਣੀ।

ਫਿਰ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਜੱਸੋਵਾਲ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨਗਰ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵਿਚ ਯਮਲੇ ਨੂੰ ਧੁੱਪੇ ਬਿਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਦੇਵ ਬਰੀਕਿਆਂ ਵਾਲਾ ਦਾਖਲ ਹੋਏ ਤਾਂ ਜੱਸੋਵਾਲ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਲੈ ਆ ਗਏ ਦੋ ਹੋਰ ਗਵਾਹ' ਇਹ ਵੀ ਨੂੰ ਤੈਨੂੰ ਮਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨਗੇ।' ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਇਹ ਘਟਨਾ ਉਸੇ ਥਾਂ 'ਤੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ ਜਿਥੇ ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ ਆਂਗਣ 'ਚ ਇਕ ਪੇਂਟਿੰਗ ਬਣਾ ਕੇ ਉਪਰ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ 'ਮੇਰ ਪਾਵੇ ਪੈਲ ਸੱਪ ਜਾਵੇ ਖੱਡ ਨੂੰ, ਬਗਲਾ ਭਗਤ ਚੱਕ ਲਿਆਵੇ ਡੱਡ ਨੂੰ।' ਬਹਿੰਦਿਆਂ ਸਾਰ ਕਹਾਣੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਇਨ-ਬਿਨ ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਵਾਰਤਾਲਾਪ ਕਿਵੇਂ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੱਸੋਵਾਲ ਬੋਲਿਆ, 'ਵਿਸਕੀ ਵਰਗੀ ਕੁਤੀ ਵਾਲਾ ਗੀਤ ਤੈਨੂੰ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਗਾਉਣ ਵਿਚ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਦੇਵ ਤੇ ਅਸ਼ੋਕ ਵੀ ਕੋਲ ਬੈਠੇ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਲੈ।'

ਉਹ ਇੱਕ ਮਿੰਟ ਚੁੱਪ ਰਿਹਾ, ਫਿਰ ਹੌਲੀ ਦੇਣੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਜੱਸੋਵਾਲ ਸਾਹਿਬ, ਗੀਤ ਗਲਤ ਨਹੀਂ, ਮੁੰਡੀਰ ਗਲਤ ਹੋ ਗਈ ਐ। ਅਰਥ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸਮਝਣੇ ਨਹੀਂ ਤੇ ਸੁਆਹ ਮੈਂ ਬੁੱਢੇ ਵਾਰੇ ਸਿਰ 'ਚ ਪੁਆ ਲੈਣੀ ਆ।'

ਦੇਵ ਨੇ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ, 'ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ, ਇਹ ਗੀਤ ਨਾ ਹੀ ਗੁਆਓ, ਅੜੀ ਕਾਹਦੀ ਆ?' ਪਰ ਮੈਂ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲਿਆ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਗੀਤ ਦੀ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਚਲੇ ਖੇਰ, ਸਾਗ ਨਾਲ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਇਹ ਬਾਤ ਵੀ ਇਥੇ ਹੀ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਇਹ ਉਹ ਮੇਲਾ ਸੀ, ਓਸ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਯਮਲਾ ਗਲ 'ਚ ਹਾਰ ਪੁਆ ਕੇ ਮੌਤ ਤੇ ਹੋਣੀ ਦੀਆਂ ਸੀਟੀਆਂ ਸੁਣਦਾ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਸੀ।

ਜੱਸੋਵਾਲ ਦੇ ਘਰ ਗੱਲ ਵਾਪਰੀ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਰਗਾ ਸਮਝੌਤਾ ਕੀ ਸੀ? ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਜਦੋਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਗਾਇਆ 'ਵਿਸਕੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਵਰਗੀ ਮੈਂ ਇਕ ਕੁਤੀ ਫਸਾ ਲਈ ਏ' ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਵਨ ਦਾ ਨੱਕ ਨੱਕ ਭਰਿਆ ਹਾਲ, ਸਮਾਂ ਰਾਤ ਦੇ ਸਾਢੇ ਨੌ ਵਜੇ ਦਾ, ਅੱਧੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਾਬੀ ਤੇ ਉਹ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ ਪਈਆਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਕਦੇ ਇਸੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਚਮਕੀਲੇ ਨੇ 'ਟਕੂਏ' 'ਤੇ ਟਕੂਆ ਖੜਕੇ' ਨਾਲ ਪੁਆਈਆਂ ਸਨ।

ਇਸੇ ਗੀਤ ਦੌਰਾਨ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨੇ ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਹਾ ਸੀ, 'ਏਨਾ ਪਿਆਰ! ਏਨਾ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ 'ਜਗਤੇ ਤੇ ਭਗਤੇ' ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਨਾਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜੱਸੋਵਾਲ ਉਸ ਨਿਆਣੇ ਵਾਂਗ ਅੜੀ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਹਨੂੰ ਚੁੰਘਣੀ ਨਾਲ ਦੁੱਧ ਚੁੰਘਣ ਦੀ ਆਦਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਥੇਰ! ਗੀਤ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਯਮਲੇ ਨੇ ਗਾਏ ਪਰ ਇਹ ਓਸ ਵਰ੍ਹੇ ਦਾ ਮੇਲਾ 'ਵਿਸਕੀ ਦੀ ਬੋਤਲ' ਨਾਲ ਓਵੇਂ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਵਾਰ ਕੈਪਟਨ

ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਠੇਕਿਆਂ 'ਤੇ ਪੌਣੀ ਚੱਢੇ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਤ ਇਹ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਗੀਤ ਨਾਲ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੀ ਬਦਖੋਰੀ ਵੀ ਬੜੀ ਵਾਰ ਹੋਈ। ਕੋਈ ਉਸ 'ਤੇ ਇਤਰਾਜ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ 'ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਚਾਬੀ ਓ ਦਾਤਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ' ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਯਮਲੇ ਨੂੰ 'ਵਿਸਕੀ ਦਾ ਲਕਵਾ' ਹੋ ਕਿਉਂ ਗਿਆ?

ਇਸ ਹੱਕ ਤੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੈਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਸੁਣਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਿਰ ਉਹਦੇ ਡੇਰੇ ਗਿਆ। ਉਹ ਧੁੱਪੇ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਲੱਤਾਂ ਰੱਖ ਕੇ ਬੈਠਾ ਸੀ। ਇਹ ਖਾਸ ਦਿਨ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਸ ਕਰਕੇ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਨੰਗੇ ਸਿਰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ, 'ਇਹ ਗੀਤ ਲਿਖਣ ਤੇ ਗਾਉਣ ਦੀ ਤੇਰੀ ਕੀ ਮਜ਼ਬੂਰੀ ਸੀ?'

ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਦੁੱਖ ਸੀ, ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਸੁਣਦੇ ਸੀ ਤੂੰ ਚੰਗਾ ਲਿਖਦੇ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਅੱਜ ਲੱਗਾ ਕਿ ਗਾਇਕੀ ਦੀ ਸਮਝ ਤੈਨੂੰ ਵੀ ਅਜੇ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ।' ਫਿਰ ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ।

'ਤੇ ਮੇਰੀ ਹਾਲਤ ਇੰਦਾਂ ਦੀ ਬਣ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਤਾਜ਼ਾ ਜੰਮੇ ਵੱਡੇ ਦੇ ਨੱਕ 'ਚ ਬੋਰੀਆਂ ਸੀਉਣ ਵਾਲੇ ਸੁਏ ਨਾਲ ਨੱਥ ਪਾ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ। ਫਰਕ ਸਿਰਫ ਇੰਨਾ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਮੈਂ ਹਿੱਲਿਆ, ਨਾ ਮੈਂ ਟੱਪਿਆ ਪਰ ਉਹ ਮੇਰਾ ਬਿਨਾਂ ਤਰੇਲੀ ਵਾਲਾ ਚਿਹਰਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪ ਹੀ ਬੋਲ ਪਿਆ, ਉਵੇਂ ਜਿਵੇਂ ਹਕੀਮ ਰੋਗੀ ਨੂੰ ਦਵਾ ਖਾਣ ਲਈ ਨੁਸਖੇ ਦੱਸਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, 'ਅਸ਼ੋਕ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕੌੜੀ ਦਵਾਈ ਦੇਣੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਾਂ ਬਾਅਦ 'ਚ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਮਿੱਠੇ ਦਾ ਚਮਚਾ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰੱਖਦੀ ਐ, ਇਸ ਗੀਤ ਦੇ ਅਸਲ 'ਚ ਅਰਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਮੈਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਤੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮੇਰੀਆਂ ਧੀਆਂ ਵਰਗੀਆਂ ਨੇ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੋਤਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਜਿਹੜੀਆਂ ਠੇਕੇ ਦੀ ਸ਼ੈਲਫ 'ਤੇ ਚਿਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਸ ਗੀਤ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਮੈਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਏਦਾਂ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ 'ਮੈਨੂੰ ਨੱਚ ਕੇ ਯਾਰ ਮਨਾਵਣ ਦੇ'। ਬੁੱਲ੍ਹੇ ਸ਼ਾਹ ਦਾ ਯਾਰ ਰੱਬ ਸੀ, ਤੇ ਵਿਸਕੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਮੇਰੇ ਲਈ ਇਬਾਦਤ ਸੀ। ਤੇ ਮੈਂ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸਮਝਾਵਾਂ ਕਿ ਨਸ਼ਾ ਬੋਤਲ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਸ਼ਾ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹੋਂਦਾ ਏ।'

ਥੇਰ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਯਮਲੇ ਜੱਟ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 29 ਉਤੇ)

ਗੱਲ ਬਣੀ ਕਿ ਨਹੀਂ

-ਐਸ. ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ

ਹੱਥ 'ਚ ਬਟੋਰਾ

ਕਾਂਵਾਂ ਦੇ ਆਖਿਆਂ 'ਤੇ ਢੰਗੇ ਕਦੇ ਮਰ ਜਾਂਦੇ,
ਜਣੇ-ਖਣੇ ਮੂਹਰੇ ਕਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਓ ਅੱਡੀਦਾ।
ਬਣਦੀ ਨੂੰ ਗੱਲ ਲੱਖ ਜ਼ੋਰ ਲਾ ਕੇ ਵੇਖ ਲਈਏ,
ਇਕ ਵੀ ਖਰਾਬ ਹੋਵੇ ਪਹੀਆ ਕਿਸੇ ਗੱਡੀ ਦਾ।
ਫੁਕਰੇ ਕਮੀਨੇ ਗਲ ਮੁੜ ਮੁੜ ਲਾਈਏ ਨੂੰ,
ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਨਿਕੰਮਿਆਂ ਦਾ ਫਾਹਾ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡੀਦਾ।
ਚੋਰ ਯਾਰ ਬਣੇ, ਬੰਦਾ ਹੋਵੇ ਨਾ ਅਕ੍ਰਿਤਘਣ,
ਤੇ ਹੱਥ 'ਚ ਬਟੋਰਾ ਆਇਆ 'ਭੌਰੇ' ਨਹੀਂ ਓ ਛੱਡੀਦਾ।

ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ

ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹੋਣੀ ਸੰਵਾਰੇ ਕੌਣ? ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਰਾਜ ਕਰਦੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ, ਦੋਹਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਬੇਬੇਰਾ ਵੇਖ ਲਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤੋਂ ਬਦਲਨ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਅਤੇ ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦਾ ਬਾਹਰਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਜਿੰਨਾ ਕੁ 'ਸੁਆਗਤ' ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹ-ਸੁਣ ਹੀ ਲਿਆ ਹੈ।

ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਬਦਲਾਓ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਪਾਰਲੀਮੈਨੀ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ (ਆਪ) ਦੇ ਉਭਾਰ ਨੇ ਰੋਸ਼ਨੀ ਦੀ ਮਾਤੀ ਜਿਹੀ ਹੀ ਕਿਰਨ ਦਿਖਾਈ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਰਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਜੋ ਉਤਸ਼ਾਹ ਭਰਿਆ ਗੁੰਗਾਰਾ ਦਿਤਾ, ਉਹ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ

ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬੱਲ
ਫੋਨ: 647-982-6091

ਉਨ੍ਹਾਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਦਿੱਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਜਿੱਤ ਪਿਛੋਂ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੇ ਚੰਦ ਪਾਰਟੀ ਮੁਖੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਮਿੱਤਰਾਂ ਨੇ ਚਾੜ੍ਹੇ, ਉਸ ਨੇ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੇਹੱਦ ਨਿਰਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। 'ਕੋਹ ਨਾ ਚੱਲੀ ਬਾਬਾ ਤਿਹਾਈ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੀ। ਆਖਰ ਇੰਨੀ ਕਿਹੜੀ ਆਖਰ ਆ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਨ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ।

'ਆਪ' ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜੋ ਰੰਗ ਲਾਏ ਸਨ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੰਦ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੀ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ। ਖਾਸ ਕਰ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਉਥੇ ਹੋ ਕੀ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਰੋਲਾ ਕੀ ਹੈ? 'ਆਪ' ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਵਰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਛਾਂਗ ਦਿਤਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਪਾਰਟੀ ਢਾਂਚਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਿਰੇ ਦੀ ਤਿਕਤਮਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਕਰ ਦਿਖਾਈ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਉਮੀਦਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪਰ ਕੁਤਰ ਤਾਂ ਬੇਬੇਰੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਅਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੱਕਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ, ਪ੍ਰੋ. ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਾਲਸਾ ਨੂੰ ਵੀ ਛੱਡੋ, ਵੱਡੀ ਤਸੱਲੀ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਇਕਾਈ ਦੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਚੇਅਰਮੈਨੀ ਤਾਂ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਨਿਰਸੁਆਰਥ ਕਰਮਯੋਗੀ ਦੇ ਹੱਥ ਸੀ ਜੋ ਪਾਰਟੀ ਦੀ 'ਇਖਲਾਕੀ ਆਵਾਜ਼' ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਰੂਪ ਹੀ ਤਾਂ ਸਨ। ਜਾਣਕਾਰ

ਸੱਜਣਾਂ ਦੇ ਮਨ 'ਚ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਇਨਸਾਨ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਸ ਨਾ ਛੱਡੋ, ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਅਜੇ ਬੇਬੇਰਾ ਸਮਾਂ ਪਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ 'ਦੀਵਾਰ ਤੇ ਲਿਖੀ ਇਬਾਰਤ' ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਫੁਰਸਤ ਮਿਲ ਹੀ ਜਾਵੇਗੀ ਪਰ ਜਿਸ ਭਲੀ ਦੀ ਆਸ ਸੀ, ਉਹ ਹੋਈ ਨਹੀਂ। ਦਿਨੇਸ਼ ਵਧੇਲਾ, ਅਸ਼ੀਸ਼ ਖੇਤਾਨ ਅਤੇ ਪੰਕਜ ਗੁਪਤਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ 'ਆਪ' ਦੀ ਕੌਮੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਡਾਕਟਰ ਉਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਜਵਾਬ-ਤਲਬੀ ਕਰ ਲਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿਤੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਂਤ ਭੂਸ਼ਨ ਵਾਲਾ ਰਸਤਾ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਵੀ ਵਿਖਾ ਦਿਤਾ। ਖਬਰ ਮਿਲੀ ਹੈ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੇ ਸਾਦਾ ਦਿਲ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਆਪਹੁਦਰੇਪਣ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਹਿ ਕੇ ਟੱਕਰ ਦੇਣ ਲਈ 31 ਮੈਂਬਰੀ ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੱਖ ਦੱਸਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਚਾਰ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੀ ਜਿੱਤ ਪਿਛੋਂ ਲਿਖੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ 'ਆਪ' ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਆਮ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਆਪਣੀ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਜਾਂ ਸੁਹਿਰਦਤਾ 'ਤੇ ਤਾਂ ਅਜੇ ਵੀ ਕੋਈ ਸੰਦੇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਰਾਇਣ ਕਿਹੜਾ ਘੱਟ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਅਤੇ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਦਾ 'ਕੁਤਬ ਮਿਨਾਰ' ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸਪਸ਼ਟ ਵਿਜ਼ਨ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਵਿਚਾਰੀ ਕੀ ਕਰੇਗੀ? ਉਹ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਠੰਢਾ ਪਾਣੀ ਪੀ ਮਰੇਗੀ ਜਿਵੇਂ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਨਤਾ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਮਰ ਗਈ ਸੀ। ਜੈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਵਰਗੇ ਦਰਵੇਸ਼ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ 'ਤੇ ਤੁਲੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੇ ਜਲਵਾ ਤਾਂ ਦਿਖਾ ਦਿੱਤਾ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਮੁਰਾਰ ਜੀ ਦੇਸਾਈ, ਚੌਧਰੀ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜ ਨਰਾਇਣ ਵਰਗੇ ਸਿਆਸੀ ਮਦਾਰੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਆਸਾਂ-ਉਮੀਦਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਕਿਸ ਨੂੰ ਭੁਲਿਆ ਹੈ? ਉਸ ਸਮੇਂ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਵਰਗੇ ਬੇਬੇਰੇ ਕੰਮ ਦੇ ਆਦਮੀ ਵੀ ਲੋਕ ਨਾਇਕ ਦੇ ਛਕੜੇ ਵਿਚ ਹੈਗੇ ਸਨ, ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਗੱਦੀਆਂ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਲਾ-ਲਾ ਮੱਚ ਗਈ ਸੀ। ਇੰਦਰਾ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਲਾਹ ਕੇ ਕਰਨਾ ਕੀ ਹੈ? ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੱਢ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਚੋਣਾਂ ਪਿਛੋਂ ਵੀ ਹਾਲਾਤ ਇਹੋ ਸਨ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਕਈ ਨਿੰਗਰ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਸੁਮੇਲ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਸੀ। ਉਹ ਇਮਾਨਦਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਵਿਜ਼ਨ ਵੀ ਹੈਗਾ ਸੀ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਨੂੰ ਡਰ ਸੀ ਕਿ ਰਾਜਨੀਤੀ

ਦੀ ਖੇਡ ਵਿਚ ਬਰ ਮੇਚ ਕੇ ਖੇਡਣ ਦੇ ਉਹ ਲਾਇਕ ਨਹੀਂ। ਫਿਰ ਵੀ ਸੁਮੇਲ ਸਿੰਘ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਬਣ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਉਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨੂੰ ਪਛਾਣਦਿਆਂ ਉਸ ਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਹੱਥ ਧਰ ਦਿੰਦਾ, ਪਰ ਸੁਮੇਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜਿਸ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਪਛਾਣੀ, ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਹੈ।

'ਆਪ' ਦੇ ਮੌਜੂਦਾ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਫੋਨ 'ਤੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਗੱਲਬਾਤ ਤੋਂ ਜਾਹਿਰ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਾ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਕੋਈ ਲਾਲਸਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮਾਇਆ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਤਮ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੇ ਪੂਰੇ ਰੌਅ ਵਿਚ ਸਨ। ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਲਿਖਤੀ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰੱਬ ਸੱਚੇ ਅੱਗੇ 'ਆਪ' ਦੀ ਹਾਈ ਕਮਾਂਡ ਨੂੰ ਸੁਮੱਤ ਬਖਸ਼ਣ ਦੀ ਗੁਹਾਰ ਲਗਾਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਜ਼ਾਬਤਾ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਾਰਾ ਟਿਲ ਲਗਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਰਾਹ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਉਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਸਾਜਿਸ਼

ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਮੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ

ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਰਾਹੇ ਪਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਸ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਕਾਰਕੁਨ, ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਹੁਦਰਾਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਜ਼ ਆਉਣ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦੇਣਗੇ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀ 'ਚ ਸਹੀ ਜਮ੍ਹੂਰੀ ਅਮਲ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਬਹਾਲ ਹੋ ਕੇ ਰਹੇਗਾ।

ਦੁੱਖ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਆਪ' ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਇਕਾਈ ਦਾ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰਿਓਂ ਉਸਾਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਸਮਰਪਿਤ ਵਲੰਟਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਬੇਹੱਦ ਖਿਲਵਾਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਰਾਜਸੀ ਦਾਨਸ਼ਵਰੀ ਦਾ ਉਕਾ ਹੀ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ।

ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀਓਂ ਆ ਕੇ ਸੱਜੇ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਅੰਦਰ 'ਬੇਈਮਾਨ ਭਜਾਉ, ਪੰਜਾਬ ਬਚਾਉ' ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ, ਤਾਂ ਲਗਦਾ ਸੀ ਕਿ

ਦਿਤੀ। ਵਾਰ ਵਾਰ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇੰਨਾ ਹੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਵਿਚ ਭੁਪਿੰਦਰ ਬਾਂਸਲ 'ਆਪ' ਵਿਚ ਮੁੱਢ ਤੋਂ ਹੀ ਸਰਗਰਮ ਹੈ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਮਰੱਥ ਕਾਰਕੁਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਘਾਟੇਵੰਦਾ ਸੋਦਾ ਹੈ। ਬਠਿੰਡਾ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਦਿੱਲੀਓਂ ਆਏ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਰਹਿਬਰਾਂ ਦੀ ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਈ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ 80% ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਡਟ ਕੇ ਭੁਪਿੰਦਰ ਬਾਂਸਲ ਦੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਤਾਈਦ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਦਿੱਲੀ, ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ 'ਕੇਜਰੀਵਾਲ' ਹੀ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਮਮਤਾ ਬੈਨਰਜੀ ਹੀ ਤ੍ਰਿਣਮੂਲ ਕਾਂਗਰਸ ਹੈ। ਸ. ਮੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਬਾਰੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਜੀਦਾ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਮਰਹੂਮ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਗਰਮ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਗੱਲਬਾਤ ਲਈ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ

ਪਟਿਆਲਾ 'ਚ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਸਰਜਨ ਹੈ। ਜ਼ਿਮਨੀ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਤੀ ਕਿ ਜਾਇਦਾਦ ਦੇ ਕਿਸੇ ਚੱਕਰ 'ਚ ਉਸ ਉਪਰ ਵੀ ਸੰਗੀਨ ਦੋਸ਼ ਸਨ। ਲੋਕ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲੀਆ ਨਿਯੁਕਤੀ 'ਤੇ ਇਹ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਉਜ਼ਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਹੁਣ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਚੌਧਰੀਆਂ ਨੇ ਮਹਿਜ਼ ਡਾ. ਧਰਮਵੀਰ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਪੈਖਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲ ਦਿਤੀ ਹੈ।

ਮੋਗਾ ਏਰੀਏ ਵਿਚ ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਮਾਸਟਰ ਖੇਤਾ ਸਿੰਘ ਵਰਗਾ ਹੀ ਇਕ ਹੋਰ ਦਰਵੇਸ਼ ਕਾਰਕੁਨ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿਤੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਛੱਡ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚਲੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾਵਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਣ ਲਈ ਉਥੇ ਪਰਤੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਕੋਹਤ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਕੜੇ ਉਪਰਾਲੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਏਰੀਏ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਦੇ ਉਹ ਰੂਹੋ-ਰਵਾਂ ਹਨ।

ਮੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਛੋਟੇਪੁਰ ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਡਟ ਕੇ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਨਾਲ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਸਾਕੇ ਪਿ ਜਦੋਂ ਹਵਾ ਦੂਸਰੇ ਰੁਖ ਦੀ ਵਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਸ. ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੇ ਰੱਬ ਦਾ ਰਬਵਾਨ ਬਣ ਗਿਆ। ਸਵਾਲ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਤੇ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤਕ ਘਾਲ ਕਮਾਈ 'ਆਪ' ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਕਲਚਰ ਦੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਛਿੱਟ ਬਹਿੰਦੀ ਹੈ? ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਜ਼ਰਾ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਤਾਂ ਕਰੇ, ਪਰ ਉਹ ਤਾਂ ਇਕੋ ਗੱਲ ਹਰ ਥਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਢਾਂਚਾ ਉਹ ਹੀ ਬਣਾਵੇਗਾ, ਸਮਰਥਕ ਸਬਰ ਰੱਖਣਾ। ਲੋਕ ਜਦੋਂ ਪੁਛਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਗੱਡੀ' ਰਾਹ 'ਤੇ ਲਿਆਵੇਗਾ ਕੌਣ, ਤਾਂ ਉਹ ਬਸ ਇਕੋ ਗੱਲ 'ਸ਼ਾਂਤਮਈ' ਰਹਿਣ ਲਈ ਹੀ ਆਖੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਮੀਡੀਏ ਦੀ ਕਾਰਕਰਦਗੀ 'ਚ ਅਨੇਕ ਖਾਮੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਜੋ 'ਮੀਡੀਏ' ਦੀ 'ਪਬਲਿਕ ਟਰਾਇਲ' ਦੀ ਗੱਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਸ਼ੇਖ ਚਿੱਲੀ ਵਾਲਾ ਯੱਕੜ ਹੈ। ਇਸੇ ਨੁਕਤੇ 'ਤੇ ਡਾ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਹੋਰੀ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਸੁਧਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੌਣ ਰੋਕਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਮਸਲਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਾਰਟੀ ਸੰਗਠਨ ਬਾਰੇ ਸਾਡੀ ਗੱਲ ਜ਼ਰਾ ਇਮਾਨਦਾਰੀ ਨਾਲ ਸੁਣਨ ਤਾਂ ਸਹੀ।

-ਹਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੰਵਰ

ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਘੁਸਪੈਠ

ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਉਮਰ ਬਹੁਤ ਛੋਟੀ ਹੈ। ਮਾਂ-ਬੋਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਵਰਗ ਵੱਲੋਂ ਮਤਰੇਆ ਵਿਹਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ 'ਤੇ ਵੀ ਪਿਆ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਰਤੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨਾਲ ਬਰਾਬਰ ਬੁਲੰਦੀਆਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋਰ ਪੱਖ ਜੋ ਰਤਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰਾਂ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਸਮਾਚਾਰ ਚੈਨਲਾਂ ਦੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬੋਲੇਤੀ ਘੁਸਪੈਠ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਮੌਜੂਦ ਤੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹਨ। ਹਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਦੂਜੀਆਂ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਆ ਤੇ ਸਮਾਅ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਰਦੂ, ਫਾਰਸੀ, ਹਿੰਦੀ, ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਆ ਕੇ ਸਮਾਅ ਗਏ ਤੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹੋ ਗਏ ਹਨ।

ਅਕਬਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ

ਹੋਣ ਤੱਕ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅੱਠਵੀਂ ਤੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਉਰਦੂ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਭਾਰਗੋ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਜੂਨ 1948 ਤੋਂ (ਪੂਰਬੀ) ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਉਰਦੂ ਦੀ ਥਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਅੱਜ ਵੀ ਮੁਦੱਈ, ਮੁਵੱਕਲ, ਸਾਇਲ, ਪਿਆਦਾ, ਅਹਿਲਮਦ, ਮੁਨਸ਼ੀ ਜਿਹੇ ਵਰਤੋਂ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ ਉਰਦੂ ਦੇ ਹਨ। ਸਕੂਲ, ਮਾਸਟਰ, ਮੋਟਰ, ਮੀਟਰ, ਇੰਜਣ, ਸਟੈਸ਼ਨ, ਸਟੂਲ, ਟੇਬਲ, ਚੇਅਰ, ਸਾਈਕਲ, ਟਾਇਰ, ਟਿਊਬ, ਟਾਈਮ, ਫੋਨ, ਕਾਰ, ਪਾਰਕ ਜਿਹੇ ਸੈਕੜੇ ਸ਼ਬਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਹਨ ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਅਪਣਾ ਲਏ ਹਨ ਤੇ ਆਮ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਬੋਲੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸ਼ਬਦ ਪੰਜਾਬੀ ਨੇ ਅਪਣਾ ਲਏ ਹਨ। ਹਿੰਦੀ ਸਾਡੀ ਰਾਸ਼ਟਰ ਭਾਸ਼ਾ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ ਮੌਜੂਦ ਹਨ ਤੇ ਪ੍ਰਚੱਲਤ ਹਨ, ਦੀ ਥਾਂ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਘੁਸੇਤਨੇ ਠੀਕ ਨਹੀਂ, ਜਿਵੇਂ ਹੜ੍ਹ ਲਈ ਵਾੜ੍ਹ, ਭੁਚਾਲ ਲਈ ਭੂਕਮ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਲਈ ਛਾਤਰ। ਇਹ ਬਿਮਾਰੀ

ਟੀ.ਵੀ. ਸਮਾਚਾਰ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਿਨੋ-ਦਿਨ ਵਧ ਹੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਕਰੀਬ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲਾਂ ਦੇ ਸਮਾਚਾਰ ਬੁਲਿਟਨਾਂ ਵਿਚ ਹਿੰਦੀ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਡੀ.ਡੀ. ਪੰਜਾਬੀ ਪਿੰਡਾਂ ਸਮੇਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੇਖਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਚੈਨਲ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਜਨ-ਜੀਵਨ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਪਰ ਸਵੇਰੇ ਖ਼ਬਰਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ 'ਖਾਸ ਖ਼ਬਰ, ਇਕ ਨਜ਼ਰ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਕਈ ਵਾਰੀ ਅਜਿਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬੁਲਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ੁੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਕਥਿਤ ਮਾਹਰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੋਲੇ ਗਏ ਹੋਰ ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਮੈਂ ਨੋਟ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹਨ: ਗੁਹਾਰ (ਫਰਿਆਦ), ਚਪੇਟ (ਲਪੇਟ), ਅੰਨਸ਼ਨ (ਵਰਤ), ਪਕਸ਼ੀ (ਪੰਛੀ), ਲੁਭਾਉਣਾ (ਭਰਮਾਉਣਾ), ਪ੍ਰਲੋਭਣ (ਲਾਲਚ), ਵਰਿਧੀ (ਵਾਧਾ), ਗਾਜ਼ (ਗੁੱਸਾ, ਨਜ਼ਲਾ), ਅਵਗਤ (ਜਾਣੂ), ਕਗਾਰ (ਕੰਢੇ), ਦਿੰਗਜ਼ (ਦਿਓਂਕਰ,

ਮੁੱਖ), ਸ਼ੇਤਰ (ਖੇਤਰ), ਛਮਾ (ਖਿਮਾ), ਚਰਨ (ਗੋਤ), ਆਹਵਾਨ (ਸੌਦਾ), ਸਮੁਦਾਏ (ਭਾਈਚਾਰਾ), ਅਨੂਮਤੀ (ਮਨਜ਼ੂਰੀ), ਲੁਪਤ (ਗਾਇਬ), ਸ਼ਮਤਾ (ਸਮਰੱਥਾ), ਛਾਤਰ (ਵਿਦਿਆਰਥੀ), ਛਵੀ (ਅਕਸ), ਸੰਪਨ (ਸਮਾਪਤ, ਖਤਮ), ਕਗਾਰ (ਕੰਢੇ), ਸ਼ਿਵਰ (ਕੈਪ), ਵਿਵਾਹ (ਵਿਆਹ, ਸ਼ਾਦੀ), ਅਧਿਅਕਸ਼ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਅਨੁਵਾਰੀਆ (ਜ਼ਰੂਰੀ, ਲਾਜ਼ਮੀ), ਦੁਖਦ (ਦੁੱਖਦਾਈ), ਸ਼ਿਖਸ਼ਾ (ਸਿੱਖਿਆ), ਸ਼ਵ (ਲਾਸ਼), ਵਿਪੱਕਸ਼ (ਵਿਰੋਧੀ), ਪ੍ਰਯਟਨ (ਸੈਰ ਸਪਾਟਾ), ਰਾਜਯ ਸਭਾ (ਰਾਜ ਸਭਾ), ਵਿੱਤੀਅ (ਵਿਤੀ, ਮਾਲੀ), ਲਾਂਛਨ (ਇਲਜ਼ਾਮ), ਬਿਮਾਨ (ਜਹਾਜ਼), ਸਤੱਰਕ (ਚੇਤੰਨ), ਘੱਟਕ ਦਲ (ਭਾਈਵਾਲ ਦਲ), ਨਿਸ਼ਕਾਸ਼ਿਤ (ਬਾਹਰ ਕੱਢਣਾ), ਜਨਾਦੇਸ਼ (ਫਤਵਾ, ਫੈਸਲਾ), ਆਮੰਤਰਨ (ਸੌਦਾ, ਬੁਲਾਵਾ) ਆਦਿ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਮੈਂ ਡੀ.ਡੀ. ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੱਤਰ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ, ਕਈ ਪੱਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਸਭਾਵਾਂ ਤੋਂ ਲਿਖਵਾਏ ਹਨ, ਪਰ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ-8

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ

ਫੋਨ: 01191-11425-02364

bhullargs@gmail.com

ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਉਤੇ ਲਗਦਾ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਸੁਝਾਵਾਂ ਨੂੰ ਰਬਤ ਨਾਲ ਮੇਸਣ, ਬਲੇਡ ਨਾਲ ਖੁਰਚਣ ਜਾਂ ਚੋਪੀ ਨਾਲ ਦੱਬਣ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੇ ਹੀ ਮੁੱਢਲੇ ਸ਼ਬਦ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਲੈਣ ਦਾ ਦੇਸ਼ ਪੂਰਾ ਸੱਚ ਹੈ ਜਾਂ ਅਧੂਰਾ ਸੱਚ, ਇਹ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੀ ਜਾਣੇ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਲਾਂ ਆਨੇ ਸੱਚੀ ਹੈ ਕਿ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅੰਤਿਮ ਰੂਪ ਵੀ ਅਤੇ ਰਚਨਾ ਦਾ ਅੰਤ ਵੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥ ਹੀ ਰਖਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਹਾਵਤ ਦਾ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾਉਂਦੇ, “ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਨਾ, ਭੁੱਲਰ ਜੀ, ਸੁਣੀਏ ਸਭ ਦੀ, ਕਰੀਏ ਮਨ ਦੀ।”

ਉਰਦੂ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਸੌ, ਸਵਾ ਸੌ ਸਫੇ ਦੀ ਕਾਗਜ਼ੀ ਜਿਲਦ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਮੁੱਲ ਰੱਖ ਕੇ ਛਾਪਣ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਰਵਾਇਤ ਤੁਰੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਪੁਸਤਕਾਂ ਬਹੁਤ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ। ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਚੁਣ ਚੁਣ ਕੇ ਛਾਪਿਆ ਚੰਗਾ ਤੇ ਦਿਲਚਸਪ ਸਾਹਿਤ ਪਾਠਕ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਡੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹੀ ਸਾਹਿਤ-ਰਸੀਆ ਹੋਵੇਗਾ ਜੀਹਨੇ ਉਰਦੂ ਤੇ ਹਿੰਦੀ ਦੀਆਂ ਬਿਹਤਰੀਨ ਰਚਨਾਵਾਂ, ਨਾਵਲ ਹੋਣ, ਕਹਾਣੀਆਂ ਹੋਣ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਹੋਣ, ਇਸ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਲੜੀ ਵਿਚ ਹੀ ਨਾ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਣ। ਵੱਡੇ ਆਕਾਰ ਦੀਆਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵੀ ਸੰਖੇਪ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਲੜੀ ਵਿਚ ਛਾਪ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਜਾਸੂਸੀ ਜਾਂ ਚਸਕੇਦਾਰ ਸਾਹਿਤ ਦੀ ਲਤ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਬਹੁਰੰਗੀ ਕਿਸੇ ਖੂਬਸੂਰਤ ਜ਼ਨਾਨੀ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਵਾਲੇ ਕਵਰ ਨਾਲ ਇਕ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਾਪਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਹੀ ਬੜੇ ਮਨਮੋਹਕ ਰੱਖੇ ਜਾਂਦੇ, ਜਿਵੇਂ ‘ਹੀਰੇ ਕੀ ਚੋਰੀ’, ‘ਭਾਕੂ ਹਸੀਨਾ’, ‘ਸਾਪੋਂ ਵਾਲੀ ਸੁੰਦਰੀ’, ‘ਨਕਾਬਪੋਸ਼ ਕਾ ਚਿਹਰਾ’ ਆਦਿ।

ਨਵਯੁਗ ਵਾਲੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਪਰੰਪਰਾ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਮੁੱਲ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਛਾਪਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਕੁਦਰਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨੀਂ ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਦੀ ਕੁਝ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਲੰਮੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀ ਮਾਸਕ ‘ਆਰਸੀ’ ਵਿਚ ਛਪੀ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਕਹਾਣੀ ਇਕ-ਰੁਪਿਆ ਲੜੀ ਵਿਚ ਛਾਪਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਸਹਿਮਤ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਕੋਚ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਲੜੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਪੰਨੇ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ 96 ਤਾਂ ਹੋਣੇ ਹੀ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਹੋਣੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਬੋਲੇ, “ਇਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਮੱਸਿਆ ਨਹੀਂ, ਭਾਪਾ ਜੀ। ਅੰਤਲਾ ਪੰਨਾ ਰੋਕ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਨਾਲੇ ਤਾਂ ਹੁਣ ਨਾਲੇ ਇਸ ਕਥਾ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਢੁੱਕਵਾਂ ਅੰਤ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੈ, ਨਾਲੇ ਜੀ ਹੋਰ ਪੰਨੇ ਜੁੜ ਕੇ ਇਸ ਦਾ ਆਕਾਰ ਵਾਜਬ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ।”

ਇਹ ਜੁਗਤ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਵੀ ਜਚ ਗਈ। ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ‘ਆਰਸੀ’ ਵਿਚਲੀ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਅੰਤਲਾ ਪੰਨਾ ਕੱਟ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਏ, ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਲੜੀ ਲਈ। ਉਸ ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ। ਕੁਝ ਛੋਟੀ ਏ ਪਰ ਅਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦਾ ਅੰਤ ਕਰਨਾ ਵੇ। ਅੰਤਲੇ ਪੰਨੇ ਇਹ ਦੋ-ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇ ਦੇਵਣਗੇ।” ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖਬਰਦਾਰ ਕੀਤਾ, “ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ, ਇਕ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਵੋ। ਉਹ ਪੰਨੇ ਸਰੋਤਿਆਂ ਤੋਂ ਪਾਸ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਚੱਕਰ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈ ਜਾਣਾ। ਤੁਸੀਂ ਚੋਪੀਆਂ ਲਾਉਂਦੇ ਫਿਰਦੇ ਹੋਵੋ ਤੇ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਅਗਲੇ ਪੰਨੇ ਉਡੀਕਦੇ

ਕਥਾ ਕਹੀਏ ‘ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ’ ਦੀ!

ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਨੇ ਹਿੰਦੀ, ਉਰਦੂ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਤਿੰਨਾਂ ਹੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਲ ਨਾਂ ਦੇਵਿੰਦਰ ਬੱਤਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕੋਨੇ ਕੋਨੇ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਕਰ ਕੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਲੋਕ ਜੀਵਨ, ਲੋਕ ਸਾਹਿਤ, ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਪਰੰਪਰਾਵਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਅਤੇ ਵਾਰਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਾਂਭ ਦਿੱਤੀ। ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਹਿਤ ਰਚਨਾ ਲਈ ਖਬਰ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਕਈ ਲੜੀਫੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਨਾਮੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਨੇ ‘ਸਤਿਯੁਗੀ ਬੰਦੇ’ ਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਵਿਚ ਇਕ ਲੇਖ ਸਤਿਆਰਥੀ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਅਗੇ ਤੋਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਰਹੂਮ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੇਖ ਭੇਜੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਰਹਿਣਾ।”

ਉਹ ਤਾਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦੇ ਲਾਂਭੇ ਹਟਣ ਤੇ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਨਾਲ ਸਿੱਧਾ ਨਾਤਾ ਜੁੜਨਾ ਸਦਕਾ ਬਾਗੋ-ਬਾਗ ਸਨ। ਅੰਦਰੋਂ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਕੇ ਮਚਲੇ ਬਣ ਗਏ, “ਨਾ ਜੀ, ਇਹ ਖਰੜਾ ਤਾਂ ਚੋਪੀਆਂ ਵਾਲਾ ਪਤਾਅ ਪਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ‘ਆਰਸੀ’ ਲਈ ਸੌਂਪਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਨਵੇਂ ਪੰਜ-ਦਸ ਪੰਨੇ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਅਗਲੀ ਕੜੀ ਹੀ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਸੁਣਾਉਣ ਦੀ ਤਾਂ ਜੀ ਨਾ ਕੋਈ ਲੋੜ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਤੁਕ।”

ਭਾਪਾ ਜੀ ਬੇਫਿਕਰ ਹੋ ਗਏ। ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਸਰੋਤਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਵੀ ਸੁਣਾਉਣ ਤਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤੀ ਕਾਹਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਦੂਜੇ-ਚੌਥੇ ਦਿਨ ਉਹ ਅਗਲੇ ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਦੱਬੀ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਜਾਂਦੇ, ਪਰ ਅੰਤਲਾ ਸਫਾ “ਢੁਕਵਾਂ ਅੰਤ ਕਰਨ ਲਈ” ਫੇਰ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਹੀ ਰੱਖ ਲੈਂਦੇ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਪਾਕਿਟ-ਬੁਕ ਆਕਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜ ਸੌ ਪੰਨੇ ਦਾ ਗੁਟਕਾ ਜਿਹਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੂੰ ਚੇਤਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਰੂਫਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਪਰੂਫਾਂ ਦਾ ਮੋਟਾ ਪੁਲੰਦਾ ਰੱਖ ਕੇ ਮੁੜ ਚੱਲੇ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, “ਇਹ ਕੀ ਰੱਖ ਚੱਲੇ ਓ, ਮੈਂ ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਦੀ ਇਕ ਰੁਪਏ ਵਾਲੀ ਪੁਸਤਕ ‘ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ’ ਦੇ ਪਰੂਫ ਮੰਗੇ ਸਨ।”

ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਇਹ ਉਹੋ ਹੀ ਹਨ ਜੀ!”

ਭਾਪਾ ਜੀ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਕਹਿ ਸੁਣਾਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ। ਪੁਸਤਕ ਦੇਖਣ ਵਿਚ ਹੀ ਸੋਹਣੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕੌਣ ਖਰੀਦੇਗਾ ਤੇ ਕਿਉਂ ਖਰੀਦੇਗਾ!

ਇਕ-ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਮਗਰੋਂ ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਦਾ ਆਗਮਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਉਲਟ ਮੱਥੇ ਤਿਉਤੀ ਪਾ ਕੇ ਬੋਲੇ, “ਇਹ ਤੁਸਾਂ ਕੀ ਕੀਤਾ ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ?”

ਉਹ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਬੋਲੇ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੀ” ਅਤੇ ਮੁੱਛਾਂ ਵਿਚ ਮੁਸਕਰਾਏ, “ਸਗੋਂ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਸਮੇਤ ਮੇਰੇ ਸਭ ਆਪਣਿਆਂ ਨੂੰ ਇਹੋ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਜੀ

ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਛ ਕਰਦਾ ਨਹੀਂ!”

ਭਾਪਾ ਜੀ ਕੌੜੇ ਹੋਏ, “ਤੁਸੀਂ ਸਭ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਕਿ ਮੈਂ ਕੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ! ਮਚਲੇ ਬਣਦੇ ਹੋ!...ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ, ਮੈਂ ਪੰਜ ਸੌ ਪੰਨੇ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਇਕ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਵੇਚਾਂਗਾ?”

ਉਹ ਸੱਚ-ਮੁੱਚ ਮਚਲੇ ਬਣ ਗਏ, “ਅੱਛਾ, ਤੁਸੀਂ ‘ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ’ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹੋ! ਭਾਪਾ ਜੀ, ਇਕ ਰੁਪਿਆ ਭੁੱਲ ਜਾਓ। ਤੁਹਾਡੀ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪੁਸਤਕ ਭਾਰੀ-ਗੋਰੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਇਕ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੇ ਵੇਚਣੀ ਹੈ। ਜਿਲਦ ਨਾਲ ਠੀਕ ਮੁੱਲ ਰੱਖ ਕੇ ਵੇਚੋ!”

ਭਾਪਾ ਜੀ ਹੋਰ ਖਿਝੇ, “ਮੇਰੀ ਕਿਰਪਾ ਸੁਆਹ ਤੇ ਖੇਹ!...ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਕਾਰਨਾਮੇ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਸਦੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਹਦਾ ਆਕਾਰ ਪਾਕਟ ਬੁੱਕ ਵਾਲਾ ਕਿਉਂ ਰਖਦਾ। ਹੁਣ ਇਸ ਗੁਟਕੇ ਨੂੰ ਖਰੀਦੇਗਾ ਕੌਣ?”

ਉਹ ਉਸੇ ਅਡੋਲ ਸਹਿਜ ਨਾਲ ਬੋਲੇ, “ਗੁਟਕੇ-ਪੋਥੀਆਂ ਤਾਂ, ਭਾਪਾ ਜੀ, ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਰੰਪਰਾ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੋਕ ਸਗੋਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਸ਼ਰਧਾ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ।”

ਆਖਰ ਭਾਪਾ ਜੀ ਅੱਕ-ਥੱਕ ਗਏ, “ਬਸ ਹੁਣ ਇਸ ਕਥਾ ਦਾ ਭੋਗ ਪਾਵੋ ਤੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਾ ਬੋਲੋ।” ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, “ਪਰੂਫ ਫਾਈਨਲ ਕਰਵਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛਪਣੀ ਦਿਉ।”

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨਵਯੁਗ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਸਨ ਹੀ, ਭਾਪਾ ਜੀ ਵੀ ਸਭ ਭੁੱਲ-ਭੁਲਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਹੀ ਸਨ। ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਬੋਲੇ, “ਭਾਪਾ ਜੀ, ‘ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ’ ਤਿਆਰ ਕਦ ਕੁ ਤੱਕ ਹੋ ਜਾਊ?”

ਭਾਪਾ ਜੀ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਝੂਠਾ ਗੁੱਸਾ ਲਿਆਏ, “ਜੇ ਤੁਸਾਂ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਦੀ ਵੀ ਉਹਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਛੇਤਿਆ, ਸਮਝ ਲਵੋ, ਉਹ ਕਦੀ ਵੀ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ।”

‘ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ’ ਛਪੀ ਤਾਂ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦਾ ਸੱਕ ਠੀਕ ਨਿਕਲਿਆ। ਵਿਕਰੀ ਢਿੱਲੀ ਰਹੀ। ਸੁਖਬੀਰ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ‘ਆਰਸੀ’ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ‘ਸੋਲ ਪਰਮੇਸ਼ਨ’ ਲਈ ਉਹਨੇ

‘ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ’ ਦੀਆਂ ਸਾਹਿਤਕ ਸਿਫਤਾਂ ਨਾਲ ਭਰਪੂਰ ਇਕ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ। ਇਕ ਹੋਰ ਜੁਗਤ ਵਜੋਂ ‘ਆਰਸੀ’ ਵਿਚ ਘੋੜਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਛਪੇ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਲੇਖ ਦੇ ਸਚਿਤਰ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਦੇ ਅੰਤ ਉਤੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, “ਘੋੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਦੇਵਿੰਦਰ ਸਤਿਆਰਥੀ ਦਾ ਨਾਵਲ ‘ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ’ ਪੜ੍ਹੋ!” ਇਹਨਾਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਅਫਵਾਹ ਨੂੰ ਖਬਰ ਬਣਾ ਕੇ ਫੈਲਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੋਸ਼ੀ, ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਜੱਜ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਪੜ੍ਹੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, “ਪੰਜ ਸੌ ਰੁਪਏ ਜੁਰਮਾਨਾ ਜਾਂ ਪੰਦਰਾਂ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਜਾਂ ‘ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ’ ਦਾ ਪਾਠ।”

ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕਦੀ ਉਦਾਸ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਗਿਲਾ ਕਰਦੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦੇਖਿਆ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਕਿੱਸਾ ਯਾਦ ਕਰ ਕੇ ਬੋਲੇ, “ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਵਿਕ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਮੈਂ ਲਿਖਣੀ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਦੇਖੋ ਭੁੱਲਰ ਜੀ, ਉਹ ਸਾਹਿਤ ਤਾਂ ਨਾ ਹੋਇਆ ਨਾ, ਚੀਜ਼ ਹੀ ਹੋਈ। ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਮੈਂ ਲਿਖਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਦੇ ਪਾਠਕ ਬਹੁਤ ਗਿਣੇ-ਮਿਥੇ ਹਨ। ਸਿਆਣੇ ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਨੇ ਜੀ। ਕੁਝ ਲੇਖਕ ਮੇਰੀ ਰਚਨਾ ਬਾਰੇ ਲੜੀਫੇ ਘੜਨ ਜਾਂ ਛਾਪਣ ਵਿਚ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈ ਰਹੇ ਨੇ। ‘ਘੋੜਾ ਬਾਦਸ਼ਾਹ’ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪਾਠਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਣਗੇ, ਇਹ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਹ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਅਰਥੀ ਉਸ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕੱਢ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ, ਲੜੀਫਿਆਂ ਰਾਹੀਂ!”

ਇਸ ਘਟਨਾ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਨਾ ਭਾਪਾ ਜੀ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਪਿਆਰ ਭੋਰਾ ਵੀ ਘਟਿਆ ਤੇ ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵਿਚ ਭੋਰਾ ਵੀ ਫਰਕ ਪਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਕ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਰਚਨਾ ‘ਆਰਸੀ’ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ ਕੀਤੀ, “ਇਸੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਛਾਪਣ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ!”

ਭਾਪਾ ਜੀ ਲਿਖਤ ਦੇਖ ਕੇ ਬੋਲੇ, “ਇਸ ਅੰਕ ਦੀ ਕੰਪੋਜ਼ਿੰਗ ਤਾਂ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ

ਏ। ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਡੇਢ ਪੰਨੇ ਦੀ ਗੁੰਜਾਇਸ਼ ਨਿਕਲ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਮੈਟਰ ਵੀ ਓਨਾ ਕੁ ਹੀ ਲਗਦਾ ਏ। ਜੇ ਦੋ-ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ ਵਧ ਗਈਆਂ, ਤੁਹਾਥੋਂ ਕਟਵਾ ਲਵਾਂਗੇ।”

ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੱਤ-ਵਚਨ ਕਿਹਾ ਅਤੇ ਭਾਪਾ ਜੀ ਨੇ ਮੈਟਰ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਜਦੋਂ ਪੂਰੇ ਰਸਾਲੇ ਦੇ ਪਰੂਫ ਮੇਜ਼ ਉਤੇ ਆਏ, ਪੰਨੇ 40 ਦੀ ਥਾਂ 42 ਬਣੇ ਪਏ ਸਨ। ਭਾਪਾ ਜੀ ਮੁੜ ਮੁੜ ਗਿਣਨ। ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾਇਆ ਤਾਂ ਰਹੱਸ ਖੁੱਲਿਆ। ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਨੇ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਦੇ ਪੂਰੇ ਡੇਢ ਪੰਨੇ ਵਿਚ ਸਮੇਟੇ ਪਹਿਲੀ ਲਿਖਤ ਦੇ ਪਰੂਫਾਂ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਨਵਾਂ ਮੈਟਰ ਜੋੜ ਕੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਪੰਨੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ ਵੀ ਆ ਗਏ। ਭਾਪਾ ਜੀ ਦਾ ਗੁੱਸੇ ਹੋਣਾ ਸੁਭਾਵਿਕ ਸੀ, “ਸਤਿਆਰਥੀ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ! ਇਹ ਤੁਸਾਂ ਕੀ ਕੀਤਾ? ਡੇਢ ਪੰਨੇ ਦੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਪੰਨੇ ਬਣਾ ਛੱਡੇ ਨੇ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਦੇ ਪੰਨੇ ਕਿਹੜੇ ਕੱਢਾਂ?”

ਉਹ ਬੜੇ ਠਰ੍ਹਮੇ ਨਾਲ ਬੋਲੇ, “ਮਾਫ ਕਰਨਾ ਜੀ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅਧਿਕਾਰ-ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਖਲ ਕਿਉਂ ਦੇਵਾਂ? ਤੁਸੀਂ ਸੰਪਾਦਕ ਹੋ। ਪੰਨੇ ਕਿਹੜੇ ਕੱਢਣੇ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ ਕੰਮ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਹੀ ਦੇਖੋ। ਰਹੀ ਆਦਤਾਂ ਦੀ ਗੱਲ! ਭਾਪਾ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਏਨੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪੁਰਸ਼ ਹੋ, ਕਦੀ ਬੰਦੇ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਵੀ ਛੁੱਟੀਆਂ ਨੇ? ਸਿਆਣਿਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਨਾ, ਵਾਦਤੀਆਂ-ਸਜਾਦਤੀਆਂ ਨਿਭਣ ਸਿਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ! ਆਪਣਾ ਕਿੱਸਾਕਾਰ ਵੀ ਕਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ‘ਵਾਰਿਸ ਸ਼ਾਹ ਨਾ ਆਦਤਾਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਭਾਵੇਂ ਕੱਟੀਏ ਪੋਰੀਆਂ ਪੋਰੀਆਂ ਜੀ!’ ਆਦਤਾਂ ਛੱਡ ਕੇ ਤਾਂ ਜੀ ਬੰਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਮੈਂ ਫੇਰ ਤੁਹਾਡਾ ਸਤਿਆਰਥੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਹੋਵਾਂਗਾ, ਉਹ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੋਵੇਗਾ!”

ਭਾਪਾ ਜੀ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰ ਕਹਿਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਕੇ ਬੋਲੇ, “ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਪੰਨੇ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿਉ। ਇਹ ਦੋ ਪੰਨੇ ਦਾ ਲੇਖ ਕੱਢ ਕੇ ਸੂਚੀ ਠੀਕ ਕਰ ਲਵੋ।” ਬਹੁਤ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂ ਪੁਰਾਣਾ ਕੰਪੋਜ਼ੀਟਰ ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਬੜੇ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹੋਇਆ ਪੁਨੇ ਪੈਰੀਂ ਤੁਰ ਗਿਆ।

ਆਇਆ ਸੀ, ਦੁਨਾਲੀ ਬੰਦੂਕ ਨਵੀਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਭਾਈ ਨੂੰ 50 ਰੁਪਏ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾਈ। ਭਾਈ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਤੇ ਉਥੇ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੋ ਫਾਇਰ ਕੀਤੇ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚੋ ਕਿ ਉਹ ਕੀ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ?

ਸਾਰੇ ਦੇਸਾਂ ਕੋਲ ਹੀ ਸ਼ਸਤਰ ਹਨ, ਪਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਦੇਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਅਸੀਂ ਰੋਜ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਕਿਉਂ? ਕੀ ਅਸੀਂ ਅੱਜ ਵੀ ਸਮਝਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਕਿ ਬੇਜਾਨ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ! ਅਸੀਂ ਇਕੱਲੇ ਬੇਜਾਨ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬੇਜਾਨ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਪੱਥਰਾਂ ਦੀਆਂ ਮੂਰਤੀਆਂ ਤੇ ਕਬਰਾਂ ਦੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸੁੱਖ ਵੀ ਮਾਣਦੇ ਹਾਂ। ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤਾਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਰਹਿ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਡਰ ਤੇ ਲਾਲਚ ਸਾਡਾ ਪਿੱਛਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਦੇ, ਸਾਡੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ ਕਿ ਅੱਗ ਉਤੇ ਘਿੱਓ ਸੁੱਟਣ ਨਾਲ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਜਾਗਾਂਗੇ ਤਾਂ ਹੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਨਸਲਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਚੰਗੀ ਸੇਧ ਦੇ ਸਕਾਂਗੇ। ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡੀ ਮਿਹਨਤ ਤੇ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਪੂਜਾ, ਹਵਨ ਜਾਂ ਅਰਚਨਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਸਤਰ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਤਾਕਤ ਨਾਲ ਹੀ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪੂਜਾ ਨਾਲ ਨਹੀਂ।

ਸ਼ਸਤਰ ਪੂਜਾ

ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਕੱਲੀ ਪੂਜਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੂਜਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਜਾਂ ਜੇ ਕੋਈ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਦੱਸ ਦੇਈਏ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ ਸਾਹਿਬ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ 60 ਸਾਲ ਤੱਕ ਆਪਣੇ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਡੀਕਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੱਚਖੰਡ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਸਵੇਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਹੈਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਦਾਤਣ ਸਾਰੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਉਤੇ ਘਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਾਤਣ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਨੂੰ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਨਾਲ ਧੋਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਕੱਚੀ ਲੱਸੀ ਜਦੋਂ ਪਾਈਧ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਲੋਕ ਇਕ ਦੂਜੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋ ਕੇ ਉਸ ਦਾ ਚੁਲ੍ਹਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰੋਜ਼ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਇਸਨਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸੱਚਖੰਡ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀਸੇ ਦੀ ਇਕ ਅਲਮਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਰੱਖਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਵੇਰੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਪੰਜੀਰੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਭੋਗ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਹਨ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੱਗੇ ਸ਼ਸਤਰ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ

ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਸ਼ਸਤਰ ਹੋਵੇ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਮਰਜ਼ੀ ਪੂਜਾ ਕਰੋ, ਜੇ ਉਹੀ ਸ਼ਸਤਰ ਕਿਸੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਖਾਤਮੇ ਦਾ ਵੀ ਕਾਰਨ ਬਣੇਗਾ। ਇਸ ਦੀਆਂ ਕਈ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਲੀਬੀਆ ਦਾ ਰਾਜਾ ਗੱਦਾਫੀ ਸੋਨੇ ਦਾ ਰਿਵਾਲਵਰ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਉਸੇ ਹੀ ਰਿਵਾਲਵਰ ਦੀ ਗੋਲੀ ਨਾਲ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਦੂਜੇ ਬੰਦੇ ਨੇ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹ ਕੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ।

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਜੋ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਹਥਿਆਰ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਖੋਹੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਫਿਰ ਉਹੀ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਮਾਰਦੇ ਸਨ। ਭਾਰਤ ਦਾ ਹਾਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਬਣਾਈ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਪਰਖ ਲਈ ਚਲਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਹਵਨ ਤੇ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤੇ ਮਿਜ਼ਾਈਲ ਦੇ ਟਿੱਕਾ ਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੱਧਰ ਭੇਜਣਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਇਨਸਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ‘ਤੇ ਜਾ ਵੱਜੇਗੀ, ਕੋਈ ਹਵਨ ਉਸ ਦਾ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਬਦਲ ਸਕਦੇ। ਇਸ ਲਈ ਸ਼ਸਤਰ ਪੂਜਾ ਢਕਵੰਜ ਹੈ।

ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਮੈਂ ਇਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਕੋਈ ਆਦਮੀ, ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚੋਂ

ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਵਿਚ ਹੀ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸਲਾਮ ਤੇ ਈਸਾਈ ਧਰਮ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਕਿਤੇ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ 90 ਫੀਸਦੀ ਮਿਥਿਹਾਸ ‘ਤੇ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਪਾਖੰਡਵਾਦ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦੀਆਂ ਕੁਰੀਤੀਆਂ ਵਿਰੁਧ ਬਗ਼ਾਵਤ ਕੀਤੀ ਸੀ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਪਾਖੰਡ ਤਿਆਗਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵੀ ਪਾਖੰਡ ਘਰ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਹੈ।

ਬੱਬ ਖਹਿਰਾ ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਫੋਨ: 734-925-0177

ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਜੋ ਮਿਥਿਹਾਸ ਹੈ, ਵਿਚ ਹਰ ਸ਼ਸਤਰ ਚਲਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੂਜਾ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਸਦੀਆਂ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਵੀ ਕੋਈ ਮਾਈ ਦਾ ਲਾਲ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤ ਹੈ ਤੇ ਪੂਜਾ ਪਾਖੰਡ ਹੈ। ਤਕਰੀਬਨ ਹਰ ਸ਼ਸਤਰ ਹੀ ਲੋਹੇ ਦਾ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਲੋਹਾ ਬੇਜਾਨ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਬੇਜਾਨ ਚੀਜ਼ ਉਤੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੁਝ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਚੱਲ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਿਉਂਦਾ-ਜਾਗਦਾ ਇਨਸਾਨ ਨਾ ਚਲਾਵੇ ਜਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਜਲੀ ਜਾਂ ਹਵਾ ਦੀ ਕੋਈ ਪਾਵਰ ਨਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ਸਤਰਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅਲਬੇਲਾ ਚਿੰਤਕ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮੈਂ ਉਸ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਜਾਣਦਾ ਸਾਂ, ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦਾੜ੍ਹੀ ਉਤਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੇ ਨਾਲੋਂ ਹਰ ਪੱਖੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਸੀ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਹੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਮਹਿੰਦਰਾ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨ ਲੱਗਾ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਹ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ, ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ।

ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਚ ਗੁਰਭਗਤ ਦੀ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਪਰ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਲੀਡਰ ਉਸ ਦੀ ਇਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਹੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰਭਗਤ, ਪੁਸਤਕ-ਸਭਿਆਚਾਰ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਸੁਭਾ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ-ਭੀੜ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਨਵਾਂ ਸਿੱਖਣ ਦਾ ਚਾਅ ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਮਰਨ ਦਿਤਾ।

ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ (ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ)

ਉਸ ਦੇ ਮਿਹਨਤੀ ਸੁਭਾ ਦਾ ਹੀ ਸਿੱਟਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀ ਐਮ.ਏ. ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਵੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਦਿਨ ਵੇਲੇ ਐਮ.ਏ. ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਲਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਖੇ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਝੁੰਡ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਦਾ ਉਸ ਦੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਸੀ।

ਗੁਰਭਗਤ ਦਾ ਇਹ ਪੱਖ ਸਮਝਣਾ ਕਾਫੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿਫਤ ਜਾਂ ਨਿੰਦਿਆ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਹੋ ਕੇ ਕਿਵੇਂ ਵਿਚਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ? ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਨੂੰ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬਹੁਤਾ ਗੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਥੇ ਉਹ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਕਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਉਸ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਿਆ, ਜਿਹੜੇ ਗੁਰਭਗਤ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵਧ ਉਥੇ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਹ 1964 ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੀ ਇਸੇ ਸਾਲ ਹੀ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਰਭਗਤ ਦੀ ਸਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਕੋਠਿਆਂ ਦੀ ਉਹੋ ਰਿਹਾਇਸ਼ਗਾਹ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪੜ੍ਹੇ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ 'ਭੂਤਵਾੜਾ ਅਕੈਡਮੀ' ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਚਰਚਿਤ ਹੋਈ ਅਤੇ ਪ੍ਰੋ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਹਿਬੂਬ, ਨਵਤੇਜ ਭਾਰਤੀ, ਹਰਦਿਲਜੀਤ ਲਾਲੀ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਅਤੇ ਡਾ. ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂਰ ਵਰਗੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬਸੇਰਾ ਬਣਾਇਆ।

ਦੋ ਕੁ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ 'ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਕਿਸੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰੇਟ ਕਰਨ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ 'ਭੂਤਵਾੜਾ ਅਕੈਡਮੀ' ਦਾ ਭੋਗ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹ ਵਾਪਸ ਪਰਤਿਆ ਤਾਂ 80ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰਲੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬੜੇ ਤਪਾਕ ਨਾਲ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਦੇ ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਤਪੋ ਬਨ ਸੀ। ਸੈਮੀਨਾਰਾਂ ਦੀ ਉਹ ਸ਼ਾਨ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਖੇ ਇਕ ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਨਾਲ ਇਕ ਰਾਤ ਇਕ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਕੱਟਣੀ ਪਈ ਅਤੇ ਉਸ ਰਾਤ ਆਪਸੀ ਗੱਲਬਾਤ ਦੌਰਾਨ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿੰਨੀ ਡੂੰਘੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਦਿੱਖ ਅਤੇ ਸਮਝ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਫਰਕ ਸੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਪਹਿਲੀ ਨਜ਼ਰੇ ਮਾਨਤਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਨਸੀਬ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਨੈਸ਼ਨਲ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧਤਾ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਕਾਰਨ ਲੇਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਗਵਰਨਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਮੰਤਰੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸੈਮੀਨਾਰ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣ ਤੱਕ ਉਸ ਦਾ ਗਰਮੀ ਨੇ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ

ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਖ ਦਾਨਸ਼ਵਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਆਪ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਦਾ ਬੇਤਾਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਪਟਿਆਲਾ ਦੇ 'ਭੂਤਵਾੜੇ' ਦਾ ਵੀ ਉਹ ਇਕ ਨਾਇਕ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਕੁਝ ਹੀ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਡਾ. ਬਲਕਾਰ ਸਿੰਘ ਹੋਰਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੇ ਕੁਝ ਪੱਖ ਉਭਾਰੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਉਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਇਹ ਮੰਨਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਹੀ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਉਸ ਲਈ ਰਾਖਵੀਂ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾਇਆ।

ਵਾਰੀ ਆਉਣ 'ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦੇਰ ਨਾਲ ਆਉਣ ਦੀ ਮਾਫੀ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਦੁਆਇਆ। ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹਾਨਾ ਸਮਝ ਲਿਆ ਅਤੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਗੱਲ ਕਹਿਣ ਲਈ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਭਗਤ ਅੰਦਰਲਾ ਵਿਦਵਾਨ ਇਉਂ ਉਧਤਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹੀ ਲੁੱਟ ਲਿਆ। ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਭਾਵਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਕਰਿਸਮੇ ਉਹ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਜਿਹਾ ਫਖਰ, ਉਸ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਹੋਵੇ? ਉਸ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀ ਗਿਆਨ-ਪਿਆਸ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਰੋਕਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਤਵਾਜ਼ਨ ਵਿਗੜਨ ਦਿੱਤਾ। ਪੁਸਤਕ ਹੀ ਉਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਤੇ ਆਖਰੀ ਇਸ਼ਕ ਸੀ ਅਤੇ ਅਖੀਰਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੱਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਵਿਚ ਉਹ ਲਗਾਤਾਰ ਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦੁਨਿਆਵੀ-ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਕਦੇ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਚਲਿਆ।

ਜਾਣਕਾਰ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਉਹ ਲੰਗੇਟ ਦੇ ਪੱਕੇ ਵਿਦਵਾਨ ਵਜੋਂ ਸਦਾ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ਼ਕ-ਹਕੀਕੀ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅਕਾਦਮਿਕ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨਾਮ ਦੇਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਮਲੰਗ-ਅਕਾਦਮੀਸ਼ਨ ਕਹਾਂਗਾ।

ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਸਮਕਾਲੀ ਵਿਦਵਾਨ ਦੀ ਸਰਦਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮੰਨੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਵੀ ਨਿਸ਼ੰਗ ਹੋ ਕੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਹ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਕਿਸੇ ਆਲੋਚਨਾ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਕਦੇ ਮੁਹਿੰਮ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ। ਉਹ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਅਕਾਦਮਿਕ-ਧੜੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਲ ਸਮਝੇ ਜਾਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੰਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਬਰੀ ਦੀ ਸੁਰ ਚੰਗੀ ਲਗਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਦਲਾਵ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਦਾ ਮੁੱਦਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਪਹੁੰਚ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਨਕਸਲੀ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਖਾਲਿਸਤਾਨੀ ਚੰਗਾ ਸਮਝਦੇ ਰਹੇ। ਪਰ ਉਹ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨੱਪਾਬੰਦੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਸੀ। ਉਹ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਬਹੁਲਵਾਦੀ ਸੁਭਾ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਦੇ ਦੂਜੇਪਨ ਦੀ ਕਦਰ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਆਪਣੀਆਂ ਬੌਧਿਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਲੱਕੜ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਉਹ ਲਚਕਦਾਰ ਹੋਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ। ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀਆਂ ਨਾਬਰੀ-ਲਹਿਰਾਂ ਦਾ ਵਾਕਫ਼ ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸਿੱਖੀ ਵਲ ਪਰਤਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਸ ਘਰ-ਵਾਪਸੀ ਦਾ ਅਰੰਭ ਖਾੜਕੂ ਸਿੱਖ-ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਸਾਕਾ ਨੀਲਾ ਤਾਰਾ 1984 ਨੇ ਘਰ ਵਾਪਸੀ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਲੋੜ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਚੰਡ ਕਰ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਹਰ ਸਿੱਖ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਅੰਗਝਾਈਆਂ ਲੈਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਈਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਸਾਹਮਣੇ ਲੈ ਆਈ ਸੀ। ਗੁਰਭਗਤ ਇਸ ਬਾਰੇ ਖੁਲ੍ਹ ਕੇ ਲਿਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਟਕਸਾਲੀ ਸਿਆਸਤ ਨੇ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਸੰਭਾਲਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਖਾੜਕੂਆਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਥਾਂ ਕਰਵਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚੋਣ ਅਖਾੜੇ ਵਿਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਬੇਅੰਤ ਸਿੱਖ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣ ਕੇ ਖਾੜਕੂ ਧਿਰਾਂ ਦਾ ਨੁਕਸਾਨ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤ, ਖੱਬਰੀ ਖੱਬਰੀ ਹੋਈ ਪਈ ਸੀ। ਅਕਾਲ

ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਭਾਈ ਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਪਲੈਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਉਸ ਵਾਸਤੇ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ। ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਲਾਨਨਾਮਾ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵਿਧਾਨ ਵਿਚ 'ਫੈਡਰਲ ਢਾਂਚੇ' ਦੀ ਮੰਗ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। ਇਸ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਕਾਲੀਆਂ ਅੰਦਰ ਨਰਮਦਲੀਆਂ ਅਤੇ ਗਰਮਦਲੀਆਂ ਨੂੰ ਆਹਮੋ-ਸਾਹਮਣੇ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਕੋਲੋਂ ਜਿਸ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਲਫਜ਼ ਨੂੰ ਸਿਆਸੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਲ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪੇ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ। ਇਸ ਇਕ ਲਫਜ਼ ਕਰਕੇ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਐਲਾਨਨਾਮਾ' ਇਤਿਹਾਸ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਦੇ ਜਿਸ ਦੌਰ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਨਿਧ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਹੈ, ਉਹ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰਯੋਜ਼ ਦੌਰ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕੁਝ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਛਾਪਿਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਵਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਵਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੌਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਅਕਾਦਮਿਕ-ਸੰਵਾਦ ਵੀ ਬਹੁਤ ਅਹਿਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਵਾਦ ਨੂੰ ਉਸਾਰਨ ਵਿਚ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਵਾਦ ਵਿਚ ਰਾਏ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਨੂੰ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਤ-ਪ੍ਰਸਤੁਤੀ ਤੋਂ ਲਾਹਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ 19 ਦਸੰਬਰ 2000 ਨੂੰ 'ਉਤਰਾਧੁਨਿਕਤਾ' ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਛਪੇ ਹੋਏ 15 ਸਫਿਆਂ ਦੇ ਭਾਸ਼ਣ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, 'ਤੀਜੇ ਜਗਤ ਦੀ ਉਤਰਾਧੁਨਿਕਤਾ, ਦੇਸ਼ਕ੍ਰਿਤ ਹੈ।' ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦਸਮ ਗ੍ਰੰਥ ਦੇ ਅਜਿਹੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਦੇ ਚਿੰਨ੍ਹ-ਵਿਧਾਨ ਵਰਤ ਕੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਉਸਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਪਰਮ-ਚਿੰਨ੍ਹ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਜਾਂ 'ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ' ਨੂੰ ਵੀ ਸਮਗਰਵਾਦੀ ਨਹੀਂ ਬਣਨ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਬਹੁ-ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਅਤੇ ਬਹੁ-ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਮਾਡਲ ਪੰਜਾਬੀ ਉਤਰਾਧੁਨਿਕਤਾ ਲਈ ਰੋਸ਼ਨ ਮੁਨਾਰੇ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਅਜੇ ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਦੌਰ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ ਲੰਘਿਆ। ਪੂੰਜੀਵਾਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਅੰਤਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਨਾਲ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਖੂਬ ਜੂਝਿਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਨਾਲ ਧਿਰ ਬਣ ਕੇ ਉਹ ਤੁਰ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਨਿਰੰਤਰ ਸੰਘਰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਆਪਣੀ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਧੁਰੇਂਹਰ ਬਾਣੀ ਵਲ ਪਰਤ ਆਇਆ ਸੀ। ਆਪਣੇ ਇਸ ਵਿਰਾਸਤੀ ਚਾਅ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਹੁਤਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਿਆ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਿਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉਣ ਦੀ ਕਦੇ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਹਾਸਲ ਉਸ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਵਿਸਮਾਦੀ ਪੂੰਜੀ: ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਮੌਲਿਕਤਾ' ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਇਕ ਲੇਖ 'ਵਿਸਮਾਦੀ ਪੂੰਜੀ: ਗਲੋਬਲ ਸਮਾਜਾਂ ਲਈ ਬਦਲ' ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਪੁਸਤਕ ਦੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਲੇਖ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਅਸਲ ਵਿਚ ਪੂੰਜੀਵਾਦ ਅਤੇ ਸਮਾਜਵਾਦ ਦੇ ਅਸਿਹਤਮੰਦ-ਭੇਤ ਵਿਚੋਂ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਸੰਕਟ ਦੀ ਥਾਂ ਸੰਭਵ ਸਿੱਖ-ਬਦਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਮਾਜਵਾਦੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਮੋਢੀਆਂ

ਦੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸ ਨੇ ਬੇਲਿਹਾਜ਼ ਹੋ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ, "ਨਿਰਸ਼ੋਸ਼ਣੀ, ਨਿਰਲੁੱਟ ਪੂੰਜੀ ਦੀ ਜੋ ਜੁਸਤਜੂ ਮਾਰਕਸ ਅਤੇ ਏਂਜਲ ਨੇ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਉਹ ਸੰਕਲਪ ਦੀ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚੇ, ਪਰ ਅਭਿਆਸਾਂ ਵਿਚ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਪੂੰਜੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਲੁੱਟ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ।" ਪ੍ਰਾਪਤ ਪੁਲਾਘੀ-ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਲੋੜ ਉਸ ਨੂੰ 'ਵਿਸਮਾਦੀ ਪੁਲਾਘੀ' ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨੂੰ ਉਹ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, "ਚੇਤਨਤਾ ਕਦੇ ਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸੀਮਾਵਾਂ ਨੂੰ ਲੰਘ ਕੇ ਪੁਲਾਘੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਭਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਸੀ। ਪੱਗ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੱਗ-ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਉਹ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਅਟਕ ਜਾਣ ਨੂੰ ਖੜੋਤ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕਤਾ ਤੋਂ ਆਰ-ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਨੂੰ ਵਿਦਵਤਾ ਮੰਨਦਾ ਸੀ।

ਇਹ ਪੁਲਾਘੀ ਹੀ ਪਰਮ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੁਲਾਘੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਨ।

ਜਿਹੜੇ ਰਾਹ ਤੁਰ ਕੇ ਉਹ ਇਥੇ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਰਾਹ ਉਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਤੋਰਨ ਲਈ ਉਹ ਇਕ ਪਾਸੇ 'ਵਿਸਮਾਦ' ਨੂੰ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਮੁੜ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸਵੈ-ਚੇਤਨਤਾ ਦੀ ਲੋੜ ਉਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, 'ਵਿਸਮਾਦ ਨੂੰ ਸਰਬਵਿਆਪੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦਾ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨਾ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ।'

ਉਸ ਸਾਹਮਣੇ ਸਵਾਲ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਅੰਨ੍ਹੀ ਬੋਲੀ ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਵਿਸਮਾਦੀ ਪੂੰਜੀ ਵਿਚ ਬਦਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸਮਾਦੀ ਪੂੰਜੀ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਵਿਸਮਾਦ-ਦੋਹਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਕੇਵਲ ਨਿਆਂ ਦਾ ਸੰਕਲਪ, ਪੂੰਜੀ ਨੂੰ ਇਕੋ ਵਰਗ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸੰਕਲਪ ਬਣਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੰਜਾਬੀ-ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਵਿਚ ਸਿੱਖ-ਵਿਧੀ ਵਿਚ ਆਇਆ ਪਰਿਵਰਤਨ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, "ਬਦਲੇ ਹੋਏ ਵਿਅਕਤੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਹ (ਵਿਗਾਸ) ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਮਨ ਅਤੇ ਦੇਹ ਦੀ ਸ਼ਾਇਰਾਨਾ, ਸੌਂਦਰਯ ਭਿੰਨੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲਤਾ ਅਤੇ ਸਿਰਜਣਾਤਮਕਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਨਵਾਂ ਵਿਸਮਾਦੀ ਉਤਪਾਦਨ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਸੰਗਠਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।" ਇਸ ਲੋੜ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖ-ਚਿੰਤਨ ਵਿਚ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸੁਜੋਗ ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਧਾਰਨਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਾ ਹੈ, "ਸੰਖੇਪ ਵਿਚ, ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰਸੇ ਵਿਚ ਵਿਸਮਾਦੀ ਯਥਾਰਥ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਵਿਸਮਾਦੀ-ਪੂੰਜੀ ਅਤੇ ਵਿਸਮਾਦੀ ਉਤਪਾਦਨ

ਪ੍ਰਬੰਧ ਸਾਜਣ ਬਾਰੇ ਜੋ ਗੌਰਵਸ਼ੀਲ ਸੁਝਾਅ ਮੌਜੂਦ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਪ੍ਰਭੂਤਵੀ ਪਰ ਸੰਕਟ-ਗ੍ਰਸਤ ਗਲੋਬਲ ਸਮਾਜਾਂ ਲਈ ਬਦਲ ਦਾ ਮਾਡਲ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਵੰਗਾਰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਉਦਮ ਨਾਲ ਹੀ ਪੂਰਬੀ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

ਇਸ ਸੰਖੇਪ ਵੇਰਵੇ ਨਾਲ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰਭਗਤ ਵਰਗੇ ਮਲੰਗ-ਦਾਨਸ਼ਵਰ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕਿਸਮ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ-ਨੱਪਾਬੰਦੀ ਤੱਕ ਸੀਮਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਦਿਲ ਨਾਲੋਂ ਦਿਮਾਗ਼ ਦੀ ਵੱਧ ਸੁਣਦਾ ਸੀ। ਜੋ ਕੁਝ ਉਸ ਨੂੰ ਬੌਧਿਕ-ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੁੱਕਲ ਵਿਚ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਣਨਾ ਤੇ ਸਮਝਣਾ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਪਰੰਪਰਕ ਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਰੰਗ ਉਸ ਦੇ ਲਹੂ ਵਿਚ ਰਚਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਹ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲਹਿਰ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਵੇਲੇ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਸੋਚ ਦਾ ਧਾਰਨੀ ਸੀ। ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੇ ਬੋਲਬਾਲੇ ਦੌਰਾਨ ਉਹ ਮਾਰਕਸਵਾਦੀ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪੱਛਮੀ-ਅੰਤਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਉਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਈਲਗ-ਪਹੁੰਚ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਵੇਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਤੋਂ ਸਦਾ ਮੁਕਤ ਰਿਹਾ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਉਹ ਵਿਕਾਸ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੜਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਿਆ ਅਤੇ ਲੰਘਦਾ ਹੀ ਗਿਆ। ਕਿਸੇ ਮੰਜ਼ਲ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪੱਕਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਇਆ। ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਆਪਣਾ ਸਫਰ ਮੁਕਾਇਆ, ਉਸ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਉਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਉਪਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਿੱਖੀ ਤੋਂ ਅਰੰਭ ਕੀਤੇ ਸਫਰ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖੀ 'ਤੇ ਹੀ ਮੁਕਾਇਆ ਹੈ। ਲੋੜ ਇਹ ਸਮਝਣ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਰਗਾ ਜਾਗਿਆ ਹੋਇਆ ਇਨਸਾਨ ਅਜਿਹਾ ਕਿਉਂ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪ ਸਪਸ਼ਟ ਅਤੇ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਪਾਠਕ ਉਸ ਦੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇੱਜ਼ਤ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਹ ਉਹੀ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਜੋ ਉਹ ਬੌਧਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ। ਉਹ ਸ਼ਾਸਤ੍ਰਾਰਥ ਕਰਕੇ ਦਿਗਵਿਜੇ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੁੱਦਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਏ ਜਾਣ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਵਰਗਾ ਸੰਵਾਦੀ-ਮਰਮੰਗ ਹੋਣਾ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਹੋਣੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਪੁਸਤਕ-ਦੋਸਤ ਇਸ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਦੀਆਂ ਮਹੀਨ ਪਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕਦਰ ਨਹੀਂ ਪਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਨਿੱਕੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਸਮਾਜਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਵਿਹਾਰਕ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਵੀ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦਾ। ਜੇ ਉਹ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਫਖਰ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜੋ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਬੋਲੋਤਾ ਸਮਝਦਾ ਸੀ।

ਗੁਰਭਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪੱਗ ਨਾਲ ਇਸ਼ਕ ਸੀ। ਪੱਗ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਛਾਣ ਮੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਪੱਗ-ਪਛਾਣ ਨਾਲ ਉਹ ਆਖਰੀ ਦਮ ਤੱਕ ਜੁੜਿਆ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਅਟਕ ਜਾਣ ਨੂੰ ਖੜੋਤ ਮੰਨਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਿਧਾਂਤਕਤਾ ਤੋਂ ਆਰ-ਪਾਰ ਹੋ ਜਾਣ ਨੂੰ ਵਿਦਵਤਾ ਮੰਨਦਾ ਸੀ।

ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ 'ਜਗਤ ਜਲੰਦੇ' ਦੀ ਤਪਸ ਨੂੰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਠਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਬਣ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਮਾਧਿਅਮ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਮਝਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਮੁਹਾਵਰੇ ਦਾ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗੁੰਮ ਹੈ। ਸ਼ਾਬਦਿਕ ਜਾਂ ਅੱਖਰੀ ਅਨੁਵਾਦ ਨਾਲ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਬਾਣੀ-ਅਨੁਵਾਦਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਈਸਾਈਅਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਅਨੁਵਾਦ ਹੀ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਸਾਂਝੀ-ਸਮਝ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਰਾਹ ਪੈਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ-ਅਨੁਵਾਦ ਦਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਕੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੇ ਸਜਾ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਮੰਗ

ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸੁਆਲਾਂ ਨੂੰ ਨਿਤਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਪਹਿਲਾ, ਕੀ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਬੰਦੀਆਂ, ਭਾਵੇਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਹੋਣ, ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ? ਦੂਜਾ, ਉਮਰ ਕੈਦ ਦਾ ਕੀ ਮਤਲਬ ਹੈ? ਤੀਜਾ, ਕੀ ਸਾਰੇ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਸਜਾ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ? ਚੌਥਾ, ਕੀ ਸਜਾ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ? ਪੰਜਵਾਂ ਕੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਮੰਗ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਬਾਸ਼ਰਤ? ਛੇਵਾਂ, ਕੀ ਰਿਹਾਈ ਕਨੂੰਨੀ ਮਸਲਾ ਹੈ ਜਾਂ

ਅਵਤਾਰ ਗੋਂਦਾਰਾ
gondarasa@gmail.com

ਸਿਆਸੀ?

ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੁਆਲਾਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੁੰਦਿਆਂ, ਇੱਕ ਗੱਲ ਉਭਰ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਆਈ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਬੰਦੀ ਪੱਖੀ ਪਰਦੇਸੀ ਤੇ ਦੇਸੀ ਸਿੱਖ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵਿਚ ਖਾਸਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਜਿੱਥੇ ਬੰਦੀ ਪੱਖੀ ਸਿਰਫ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ ਸਮੇਤ ਗੈਰਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਆਮ ਜਨਤਾ ਲਈ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜੀਆਂ ਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਿਸਹੱਦਾ ਵਸੀਹ ਸੀ, 'ਕੋਈ ਨਾ ਦਿਸੇ ਬਾਹਰਾ ਜੀਅ' ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਬੰਦੀ ਪੱਖੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਦਿਸਹੱਦਾ ਸੁੰਗੋਤ ਕੇ ਇੱਕ ਤਬਕੇ ਤੇ ਇੱਕ ਭੁਗੋਲਿਕ ਥਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਬਹੁਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂਆਂ ਦਾ ਜਨਮ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਜਿਆਦਾ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿਚ ਨਾ ਵੀ ਜਾਣੀਏ ਤਾਂ ਇਸ ਵਖਰੇਵੇਂ ਲਈ ਦੋ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ-ਛੇਵੇਂ ਗੁਰੂ ਹਰਗੋਬਿੰਦ ਸਾਹਿਬ ਦੀ; ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗਵਾਲੀਅਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਤੋਂ ਰਿਹਾਈ ਵੇਲੇ ਰਾਜ ਧੌਹ ਵਿਚ ਬੰਦੀ 52 ਰਾਜਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਰਿਹਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤੇ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਸੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ 'ਬੰਦੀ ਛੋੜ' ਵਜੋਂ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ-ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ 'ਕੱਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਨਹੀਂ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਬ੍ਰਾਹਮਣਾਂ ਲਈ ਵੀ ਸੀ। ਗੁਰੂਆਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨੀਆਂ ਪੈਰੋਕਾਰ ਬੰਦੀ ਪੱਖੀਆਂ ਵਿਚਲੇ ਇਸ ਖੱਪੇ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨਸ਼ਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰ ਤਤ ਕੀ ਹੈ?

ਇਹ ਸਭ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਕੱਲੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੜ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਤੋਂ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਿਆਸੀ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ

ਹੈ। ਏਡਾ ਭਾਰ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਝੱਲ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਸਿੱਖ ਕਾਰਕੁੰਨਾਂ ਦੇ ਵੱਸ ਦਾ ਰੋਗ ਨਹੀਂ। ਕੀ ਇਹ ਆਸ ਕਰਨੀ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀ ਸਰਕਾਰੀ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਸਾਰੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਸਿਆਸੀ ਕੈਦੀਆਂ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਲਈ ਲੜਨ ਵਾਲੇ ਬੰਦੀਆਂ ਲਈ ਹਾਅ ਦਾ ਨਾਹਰਾ ਵੀ ਮਾਰਿਆ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਦੂਜੇ ਤਬਕਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬਲ ਮਿਲੇਗਾ। ਇਕ ਰੱਟਾ ਰਿਹਾਈ ਦੇ ਖਾਸੇ ਬਾਰੇ ਹੈ। ਬੰਦੀ ਪੱਖੀਆਂ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਪਾਰਟੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਆਪਸੀ ਚਿਕਤ ਉਛਾਲੀ ਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਆਮ ਸਿੱਖ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਹਰ ਇਨਸਾਫਪਸੰਦ ਪੰਜਾਬੀ ਭੰਬਲਭੁਸੇ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਮਰ ਕੈਦ ਬਾਰੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੈਦ ਰਾਤ ਦਿਨ ਜੋੜ ਕੇ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਦੂਜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਚੋਦਾਂ ਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਤੀਜੇ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਮੁਤਾਬਕ ਇਹ ਵੀਹ ਸਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਖਬਰਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਚੋਦਾਂ ਜਾਂ ਵੀਹ ਸਾਲ ਤੋਂ ਵੱਧ ਨੂੰ ਹੁੰਦੀ ਤੇ ਏਨੀ ਸਜਾ ਕੱਟ ਚੁੱਕੇ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਸਰਾਸਰ ਧੱਕਾ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੋਂ ਛਪਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਅਖਬਾਰ 'ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮੰਡਪੁਰ ਦੇ ਸੁਆਲਾਂ-ਜੁਆਬਾਂ ਦਾ ਪੂਰਾ ਸਫਾ ਛਪਿਆ ਹੈ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਸੁਆਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ?

ਜੁਆਬ: ਉਂਜ ਤਾਂ ਇਹ ਸੁਆਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਮੁਤਾਬਕ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਦੋ ਕਾਰਣ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸਬੰਧਿਤ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾ-ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਘਾਟ ਹੈ ਜਾਂ ਫਿਰ ਦੁਹਰੇ ਮਾਪਦੰਡ ਅਪਨਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨਾਲ ਵਿਤਕਰਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਕੈਦ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਵਿਚ ਕਾਨੂੰਨੀ ਜਾਂ ਸੰਵਿਧਾਨਿਕ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਜੁਆਬ ਵਿਚ 'ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ' ਤੇ 'ਵਿਤਕਰੇ' ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਕਾਨੂੰਨ ਬਾਰੇ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਊ ਧਾਰਨਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੜਿੱਕਾ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦੇ? ਸ਼ਰਤਾਂ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਕੀ ਹਨ? ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪੂਰੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋਣੀਆਂ ਹਨ? ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਰਤਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਬਾਅਦ ਬੰਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦੇ 'ਅਧਿਕਾਰੀ' ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲੇ ਸੁਆਲਾਂ ਵਿਚ ਕਾਬਲ ਵਕੀਲ ਨੇ ਰਾਜ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾਈ ਬਾਰੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਛੱਡੇ ਗਏ ਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇੱਕ ਸੂਬੇ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਲਏ ਗਏ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਬਾਜ਼ਿੰਦਿਆਂ ਦਾ ਉਹ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਂਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਜੁਆਬ ਵਿਚ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਕਿ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਬੰਦੀ ਦਾ ਬਾਹਰ ਆਉਣਾ ਹੱਕੀ ਹੈ। ਹਰ ਬੀ.ਏ. ਬੀ. ਐਡ. ਬੰਦਾ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗਣ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਧਿਆਪਕ ਲੱਗਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ, ਸਿਰਫ ਨੌਕਰੀ ਬਾਰੇ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਜਾਂ ਨਾ ਮੰਨਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਰਿਆਇਆ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਬੈਂਕ ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਰਜਾ ਦੇਣ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਨੂੰ ਕਰਜਾ ਲੈਣ ਦਾ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਜਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਬੰਦੀ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ, ਇਹ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਹਿਰਾਸਤ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਅਦਾਲਤੀ ਚਾਰਜੇਈ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਪੀਤਤ ਪਿਰ ਮੁਆਵਜੇ ਦੀ ਵੀ ਹੱਕਦਾਰ ਹੈ। ਸਜਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਤੇ ਸਜਾ ਦੇ ਚਲਦਿਆਂ ਸਜਾ ਮੁਆਫੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਦੋ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਲਗੱਡ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਸੁਆਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਤਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ?

ਕੀ ਸ਼ਰਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੀ ਨੇ 14, ਜਾਂ 20 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ? ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਸ਼ਿਖਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਈ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ 'ਉਮਰ ਕੈਦ' ਦਾ ਭਾਵ ਆਖਰੀ ਸਾਹ ਤੱਕ ਕੈਦ ਹੈ, ਇਸ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ। ਹਾਂ, ਰਾਜ ਜਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰਾਂ ਜੁਰਮ ਅਤੇ ਮੁਜਰਮ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਦੇਖ ਕੇ ਅਤੇ ਸਜਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਰਾਏ ਲੈ ਕੇ ਸਜਾ ਘੱਟ ਜਾਂ ਮੁਆਫ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਮੁਆਫੀ 14 ਸਾਲ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ, ਜਿੱਥੇ ਉਪਰਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਫਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜਾ ਨੂੰ ਉਮਰ

ਕੈਦ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਨਿਰਧਾਰਤ ਅਰਸੇ ਤੱਕ ਮਿਲੀ ਸਜਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਬੰਦੀ ਦਾ ਸਜਾ ਮੁਆਫੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਿਰਫ 'ਬੇਨਤੀ' ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਨੇ ਜਾਣਾ ਜਾਂ ਰੱਦ ਹੋਣਾ ਹਾਲਤਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਹੋਰਾਂ ਰਾਜਾਂ ਵਲੋਂ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਮੁਆਫੀ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਹੱਕ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਹਾਂ, ਇਸ ਦਾ ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਤੜੇ ਵਜੋਂ ਲਾਹਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਸਜਾ ਮੁਆਫੀ ਜਾਂ ਇਸ ਦੀ ਮੁਅੱਤਲੀ ਬਾਰੇ ਜਾਬਤਾ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੀ ਸਬੰਧਿਤ ਧਾਰਾ 432 ਹੈ, ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਕੁਝ ਸ਼ਰਤਾਂ ਅਧੀਨ ਬੰਦੀ ਦੀ ਸਜਾ ਮੁਆਫ ਜਾਂ ਮੁਅੱਤਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਬੰਦੀ ਵਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸਜਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰਾਏ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਤਸਦੀਕਸ਼ੁਦਾ ਕਾਰਣ ਦੇਣ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦਿਨ ਤਿਉਹਾਰ 'ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਬੈਂਕ ਦੇ ਭਾਅ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਮੁਆਫੀਆਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਹਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇੱਕ ਮੁਕਦਮੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ 35 ਸਾਲ ਦੀ ਸਜਾ ਸੁਣਾਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਜਾ ਦੇ ਅਰਸੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਰੋਤਕਾ ਨਾ ਰਹੇ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਜਾਂ ਗਵਰਨਰਾਂ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਜਾ ਮੁਆਫੀਆਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਹੱਕ ਕਾਰਣ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਾਂ ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿਆਸੀ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਆਸੀ ਮਸਲਾ ਵੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ' ਕੋਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ, ਸਿਆਸੀ ਪੈਂਤੜਾ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਕਿਹੜੇ ਬੰਦੀ ਦੀ ਜਾਂ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਵਾਰਾ ਖਾਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਦੀ ਇੱਛਾ ਦਾ ਕੋਈ ਦਖਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਬਸ਼ਰਤੇ ਕਿ ਉਹ ਵੀਰ ਸਾਵਰਕਰ ਵਾਂਗ ਲਿਖਤੀ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਲਵੇ। ਕਈ ਵਾਰ ਬੰਦੀ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀਆਂ ਦੀ ਸਮੂਹਕ ਪਾਲਾਬੰਦੀ ਤੇ ਦਬਾ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਬਾਨਣ ਬਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਿਆਸੀ ਗਿਣਤੀ-ਮਿਣਤੀ ਦਾ ਮਸਲਾ ਹੈ, 'ਕਾਨੂੰਨੀ ਸ਼ਰਤਾਂ' ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਬਾਸ਼ਰਤ ਜਾਂ ਬਿਨਾਂ

ਸ਼ਰਤ 'ਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਬਾਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਵਿਚ ਬੰਦੀ ਨੂੰ ਇਕਰਾਰਨਾਮਾ ਭਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੀਤੇ ਜੁਰਮ ਬਾਰੇ ਪਛਤਾਵਾ ਅਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗਾ ਦੋਸ਼ ਨਾ ਦੁਹਰਾਉਣ ਆਦਿ ਦਾ ਅਹਿਦ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਬਾਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਬੰਦੀ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਵਾਰਾ ਨਹੀਂ ਖਾਵੇਗੀ। ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਮੁਖਧਾਰਾ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਸਿਆਸੀ ਮੌਤੇ ਮਰਨਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਵੀ ਬਾਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਨਾਲ ਅਹਿਦ ਦੇ ਟੁੱਟਣ 'ਤੇ ਬੰਦੀ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਹਿਰਾਸਤ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀਆਂ ਹਾਲੀਆ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਘੱਟ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਰਿਹਾਈ ਵੱਡੇ ਲੋਕ ਉਭਾਰ ਦੇ ਦਬਾ ਨਾਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਹੁਣ ਦਿਖਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਵਾਰ ਵਾਰ ਮਰਨ ਵਰਤ ਰੱਖਣਾ ਇਸ ਲੋਕ ਰੋਹ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ।

ਕਿਸੇ ਮੰਗ ਨੂੰ ਮੰਨਵਾਉਣ ਦੇ ਦੋ ਹੀ ਤਰੀਕੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਸਿਆਸੀ। ਕਾਨੂੰਨੀ ਪੱਖੋਂ ਬੰਦੀ ਨੂੰ ਅਰਜੀ ਦੇਣ ਦਾ ਹੱਕ ਹੈ, ਰਿਹਾਈ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਸਜਾ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਆਫੀ ਦੇਣੀ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਏਕਾਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਕਿਸੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਵੀ ਚਾਰਜੇਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਅਕਾਲੀ ਤੇ ਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧਾਂ ਨੂੰ ਕਨੇਡਾ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਨਾਲ ਬੰਦੀ ਪੱਖੀਆਂ ਦੇ ਟਕਰਾ ਨੇ ਸਪਸ਼ਟ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਕਨੂੰਨੀ ਰਾਹ ਨੂੰ ਬੰਦ ਹੀ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਕਿਹੜੀ ਸਿਆਸਤ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਹੀ ਹੁਕਮਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੌਂਹਦੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਾਂ ਚਰਚਾ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂਗੇ, ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇੱਕ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਨਾਖੁਸ਼ ਹੈ ਤਾਂ ਸੱਜੇ-ਖੱਬਿਆਂ ਜਾਂ ਹਿੰਦੁਤਵੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਹਣਾ ਮਾਰਨਾ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਪ੍ਰਭਾਵ ਇਹ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਬੰਦੇ ਇਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹਨ। ਜੇ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਇਉਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਬੰਦੀ ਪੱਖੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਕਦਿਆਂ 'ਕੋਈ ਨਾ ਦਿਸੇ ਬਾਹਰਾ ਜੀਉ' ਵਾਲੀ ਵਿਸ਼ਾਲ ਸਿਆਸੀ ਲਾਮਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਪਾਇਆ ਲਾਲੂ ਰਤਨ ਮਨਿ ਪਾਇਆ

ਗਉੜੀ ਮਾਲਾ ਮਹਲਾ ੫॥
ਪਾਇਆ ਲਾਲੂ ਰਤਨ ਮਨਿ ਪਾਇਆ॥
ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਮਨੁ ਸੀਤਲੁ ਬੀਆ
ਸਤਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸਮਾਇਆ॥੧॥ਰਹਾਉ॥
ਲਾਬੀ ਭੂਖ ਤ੍ਰਿਸਨ ਸਭ ਲਾਬੀ
ਚਿੰਤਾ ਸਗਲ ਬਿਸਾਰੀ॥
ਕਰੁ ਮਸਤਕਿ ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਧਰਿਓ
ਮਨੁ ਜੀਤੋ ਜਗੁ ਸਾਰੀ॥੧॥
ਕਰੁ ਮਸਤਕਿ ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਧਰਿਓ
ਮਨੁ ਜੀਤੋ ਜਗੁ ਸਾਰੀ॥੧॥
ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਇ ਰਹੇ ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ
ਡੋਲਨ ਤੇ ਅਬ ਚੂਕੇ॥
ਅਖੁਟ ਖਜਾਨਾ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ
ਤੋਟਿ ਨਹੀ ਰੇ ਮੂਕੇ॥੨॥
ਅਚਰਜੁ ਏਕੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਭਾਈ
ਗੁਰਿ ਐਸੀ ਬੂਝ ਬੁਝਾਈ॥
ਲਾਹਿ ਪਰਦਾ ਠਾਕੁਰੁ ਜਉ ਭੇਟਿਓ
ਤਉ ਬਿਸਰੀ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ॥੩॥
ਕਹਿਓ ਨ ਜਾਈ ਏਹੁ ਅਚੰਭਉ
ਸੋ ਜਾਨੈ ਜਿਨਿ ਚਾਖਿਆ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਚ ਭਏ ਬਿਗਾਸਾ
ਗੁਰਿ ਨਿਧਾਨੁ ਰਿਦੈ ਲੈ ਰਾਖਿਆ॥੪॥

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਪਾਵਨ ਸ਼ਬਦ ਰਾਹੀਂ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਆਖਦੇ ਹਨ- ਪਾਇਆ ਲਾਲੂ ਰਤਨ ਮਨਿ ਪਾਇਆ, ਹੇ ਭਾਈ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚੋਂ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ; ਤਨੁ ਸੀਤਲੁ ਮਨੁ ਸੀਤਲੁ ਬੀਆ, ਇਸ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਨੂੰ ਪਾ ਕੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜ ਰਿਹਾ ਮੇਰਾ ਤਨ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਫਸਿਆ ਹੋਇਆ ਮਨ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ,

ਤੇ ਹੁਣ ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ।

ਲਾਬੀ ਭੂਖ ਤ੍ਰਿਸਨ ਸਭ ਲਾਬੀ
ਚਿੰਤਾ ਸਗਲ ਬਿਸਾਰੀ॥
ਕਰੁ ਮਸਤਕਿ ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਧਰਿਓ
ਮਨੁ ਜੀਤੋ ਜਗੁ ਸਾਰੀ॥੧॥
ਗੁਰਦੇਵ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਰਤਨ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਾਲ ਮੇਰੀ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਸਾਰੀ ਭੁੱਖ ਮਿਟ ਗਈ ਹੈ, ਦੁਨਿਆਵੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਤ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਤੇ ਸਾਰੀ ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਦੂਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ। ਕਰੁ ਮਸਤਕਿ ਗੁਰਿ ਪੂਰੈ ਧਰਿਓ, ਹੇ ਭਾਈ! ਇਹ ਬਦਲਾਓ ਤਾਂ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮਿਹਰ ਦਾ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ; ਮਨੁ ਜੀਤੋ ਜਗੁ ਸਾਰੀ, ਹੁਣ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤ ਲਿਆ ਹੈ।

ਤ੍ਰਿਪਤਿ ਅਘਾਇ ਰਹੇ ਰਿਦ ਅੰਤਰਿ
ਡੋਲਨ ਤੇ ਅਬ ਚੂਕੇ॥
ਅਖੁਟ ਖਜਾਨਾ ਸਤਿਗੁਰਿ ਦੀਆ
ਤੋਟਿ ਨਹੀ ਰੇ ਮੂਕੇ॥੨॥
ਸਤਿਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਹਿਰਦਾ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ, ਤੇ ਮਾਇਆ ਰੂਪੀ ਪਦਾਰਥਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਦਿਲ ਭਰ ਗਿਆ ਹੈ; ਡੋਲਨ ਤੇ ਅਬ ਚੂਕੇ, ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਮਨ ਜਗਤ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਡੋਲਣ ਤੋਂ ਵੀ ਹਟ ਗਿਆ ਹੈ; ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਉਸ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹਰੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਐਸਾ ਖਜਾਨਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਨਾ ਹੀ ਕਦੀ ਤੋਟ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਮੁੱਕ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਅਚਰਜੁ ਏਕੁ ਸੁਨਹੁ ਰੇ ਭਾਈ
ਗੁਰਿ ਐਸੀ ਬੂਝ ਬੁਝਾਈ॥
ਲਾਹਿ ਪਰਦਾ ਠਾਕੁਰੁ ਜਉ ਭੇਟਿਓ
ਤਉ ਬਿਸਰੀ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ॥੩॥
ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਜੀ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਚਰਜ ਨਿਆਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣੋ, ਉਹ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮਿਹਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਐਸੀ ਸੂਝ-ਬੂਝ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਭਾਵ ਅਕਲ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਹਉਮੈ ਦਾ ਪਰਦਾ ਉਤਰ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਮੇਰਾ ਠਾਕੁਰ ਪ੍ਰਭੂ ਮੈਨੂੰ ਮਿਲ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਪਰਾਈ ਈਰਖਾ ਮੁੱਕ ਗਈ ਹੈ।

ਕਹਿਓ ਨ ਜਾਈ ਏਹੁ ਅਚੰਭਉ
ਸੋ ਜਾਨੈ ਜਿਨਿ ਚਾਖਿਆ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਚ ਭਏ ਬਿਗਾਸਾ
ਗੁਰਿ ਨਿਧਾਨੁ ਰਿਦੈ ਲੈ ਰਾਖਿਆ॥੪॥
ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਤਿਗੁਰੂ ਆਖਦੇ ਹਨ, ਹੇ ਭਾਈ! ਇਸ ਅਚੰਭੇ, ਭਾਵ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਲਫਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਆਨੰਦ ਨੂੰ ਉਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪ ਇਸ ਰਸ ਨੂੰ ਚਖਿਆ ਹੋਵੇ; ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸਚ ਭਏ ਬਿਗਾਸਾ, ਨਾਨਕ ਆਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਹਰੀ ਨਾਮ ਦਾ ਖਜਾਨਾ ਲਿਆ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਤੇ ਸਦਾ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਨਾਮ ਦਾ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆ ਹੈ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦਾ ਅਲਬੇਲਾ ਚਿੰਤਕ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਆਖਰੀ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਉਹ ਇਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ।

ਜਿੰਡਾ ਵੱਡਾ ਅਕਾਦਮਿਕ ਚੱਕਰ ਕੱਟ ਕੇ ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਪ੍ਰੰਜੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਨਾਲ ਸਮੇਟਣਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਰਤ ਅਤੇ ਕਰਮ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨਾਲ ਥਕਨ-ਚੱਕਰ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਲਈ ਲੌੜੀਂਦੀ ਮਿਲਨ ਦਾਤ ਦਾ ਮਾਰਗ ਕਿਰਪਾ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਵਿਰਾਸਤੀ-ਪ੍ਰੰਜੀ ਵਲ ਮੋੜਾ ਹੈ,

ਕਿਰਤਿ ਕਰਮ ਕੇ ਵੀਛੋੜੇ
ਕਰਿ ਕਿਰਪਾ ਮੇਲਹੁ ਰਾਮ॥
ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸ ਭ੍ਰਮੇ
ਥਕਿ ਆਏ ਪ੍ਰਭ ਕੀ ਸਾਮ॥

(ਮਹਲਾ 5, ਪੰਨਾ 133)

ਡਾ. ਗੁਰਭਗਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸਿੱਖ ਦਾ ਆਧੁਨਿਕ ਅਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਕਸ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਫਖਰ ਵਿਚ ਹਲੂਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਦਾਨਸ਼ਵਰਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਆਪ ਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਜੋ ਕੁਝ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵਧ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਉਸ ਵਿਚ ਸਮਰਥਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਯੋਗਦਾਨ ਨੂੰ ਪੂਜਕ ਵਾਂਗ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪ੍ਰਸੰਸਕ ਵਾਂਗ ਵੇਖੇ ਜਾਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਹ ਰੱਜ ਕੇ ਜੀਵਿਆ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਖ ਵਖ ਰਾਏ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਸਫਲ ਜੀਵਿਆ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ੰਕਾ ਨਹੀਂ। ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਾਰੇ ਪੱਕੀ ਰਾਏ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਨ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਧੁਨਿਕ ਪੰਜਾਬੀ ਅਕਾਦਮਿਕਤਾ ਦਾ ਬੇਤਾਜ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਸੀ। ਉਹ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਬੇਸ਼ੱਕ ਬਹੁਤਾ ਗੋਲਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਪਰ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਸਦਾ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਰਹੇਗਾ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਤੋਂ ਸਤੇ ਹੋਏ ਉਥੋਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ਼੍ਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਇਕ ਟੀ.ਵੀ. ਇੰਟਰਵਿਊ ਦੌਰਾਨ ਪੁਲਿਸ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਨੂੰ 'ਠੁਲਾ' (ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਠੱਲ੍ਹਾ) ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਤਾਂ ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਵਲੋਂ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਹੋਈ। ਦੁਖੀ ਹੋਏ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਖਿਲਾਫ਼ ਬਾਣੇ ਰਿਪੋਰਟ ਦਰਜ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈਯੋਗ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਇਸ ਟਿੱਪਣੀ ਤੋਂ ਏਨੀ ਠੋਸ ਪਹੁੰਚੀ ਕਿ ਉਹ ਰਾਤ ਭਰ ਸੌ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ।

ਗੁਆਂਢੀ ਗਾਂਢੀਆਬਾਦ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਵੀ ਇਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਖਫ਼ਾ ਹੋ ਗਈ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਐਸ. ਐਸ. ਪੀ. ਨੇ ਹਾਂਸੇਹੀਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਫਰਮਾਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸਹਿਕਰਮੀ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ 'ਠੁਲਾ' ਕਿਹਾ ਕਰਨ। ਰਾਜਨੀਤਕ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੇ ਅਲੱਗ ਰੌਲਾ ਪਾਇਆ। ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਆਮ ਲੋਕ ਤ੍ਰਿਸਕਾਰ ਵਜੋਂ ਪੁਲਸੀਏ ਲਈ ਠੁਲਾ ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਵਰਤਦੇ ਹਨ।

ਦਿੱਲੀ ਰਾਜ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਰਾਜ ਦਾ ਦਰਜਾ ਹਾਸਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਥੋਂ ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਧੀਨ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਰਾਜਸੱਤਾ ਦੀ ਪ੍ਰਭਾਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਉਥੋਂ ਦਾ ਲੈਫਟੀਨੈਂਟ ਗਵਰਨਰ ਵਰਤਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਹਰੇ ਨਾਲ ਚੁਣੀ ਗਈ ਦਿੱਲੀ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੇ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿਕੇਂਦਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਮਹਿਕਮਾ ਆਪਣੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਇਕ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਵਸੀਲਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਗੈਰਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਚ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨਿਹੱਥਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਕੋਈ ਚੰਗਾ ਅਕਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਾਲਮ, ਬੇਕਿਰਕ, ਨਾਅਹਿਲ, ਸੁਸਤ, ਵੱਢੀਖੋਰ ਸਮਝਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧੜੀ ਧੜੀ ਦੀਆਂ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਖੋਲ੍ਹਦੀ ਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਕੁਟਾਪੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ

ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਠੁੱਲ੍ਹਾ

ਗੱਲ ਮਸ਼ਹੂਰ ਸੀ ਕਿ ਫਿਲੌਰ ਦੇ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਰਕੂਟਾਂ ਨੂੰ ਟਰੇਨਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਗੰਦੀਆਂ ਤੋਂ ਗੰਦੀਆਂ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸਿਖਾਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਕਸ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਸਰਕਾਰ ਦਰਮਿਆਨ ਰਾਜਸੀ ਤਣਾ-ਤਣੀ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦੀ ਬੌਖਲਾਹਟ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ।

ਸਿਆਸੀ ਲੋਕ ਅਕਸਰ ਖੁਦ ਵੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗਿਆਂ ਅੱਗ ਪਿਛਾ ਨਹੀਂ ਦੇਖਦੇ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ

ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਛੇਤਾਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ 'ਮਾਮਾ' ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਵਾਕਿਫ਼ ਹਾਂ। 'ਮਾਮਾ' ਇਕ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਪਰ ਸਾਲਾ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਵੀ ਗਾਲ਼ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮਾਮਾ ਮਾਂ ਦਾ ਭਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਗਾਲ਼ ਵਜੋਂ ਮਾਮਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਾਣੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਜਤਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਤੇਰੀ ਭੈਣ ਮੇਰੇ ਪਿਉ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ। ਦਿੱਲੀ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਠੁਲਾ ਕਹੇ ਜਾਣ ਦੀ ਭਰਪੂਰ ਚਰਚਾ ਪਿਛੋਂ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਵਲੋਂ ਜਿਗਿਆਸਾ ਪ੍ਰਗਟਾਈ ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਕਹੇ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਨਿਰਾਦਰ ਭਰੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਅਰਥ ਕੀ ਹਨ?

ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਉਤਪਤੀ ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਮੋਟੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸੀ ਪਰ ਖਾਸ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਇਕ ਆਨਲਾਈਨ ਬੀ.ਆਰ.ਐਫ. ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਡਿਕਸ਼ਨਰੀ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਣੇ ਭਾਰਤ ਰਖਸ਼ਕ ਫੋਰਮ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ ਨਿਰੰਤਰ ਬਣਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੂਬਿਆਂ ਦੇ ਅਲੋਕਾਰ ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਭੋਬਲਭੂਸੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਰਾਜ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਕਈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸ਼ਿਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ-ਸੰਗ੍ਰਿਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਫੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦ 'ਮਾਮਾ' ਅਤੇ 'ਪਾਂਡਾ' ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 'ਠੁਲਾ'

ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਇੰਦਰਾਜ ਵੀ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਲਸੀਏ ਲਈ ਮਾਮਾ ਅਪਸ਼ਬਦ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਕੁਝ ਸ਼ੰਕਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਥੇ ਮਾਮੇ ਤੋਂ ਮਾਂ ਦੇ ਭਰਾ ਨਾਲੋਂ ਕੋਈ ਅਲੱਗ ਭਾਵ ਹੋਵੇ। ਹੋਰ ਖੋਜ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ।

ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਰਹੀ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੁਲਸੀਏ

ਲਈ ਨਿਰਾਦਰਸੁਚਕ ਸ਼ਬਦ 'ਪਾਂਡਾ' ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸੁਣੀ ਸੀ। ਇਸ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਪੁਲਸੀਏ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉਤਰੀ ਤੇ ਪੱਛਮੀ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਬੋਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਪੂਰਬੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤਾ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਹੋਰ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਤੋਂ ਮਿਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਾਂਡਾ ਸ਼ਬਦ ਪੂਰੇ ਸ਼ਬਦ ਪਾਂਡੂਰੰਗਾ ਦਾ ਕੱਟਿਆ ਰੂਪ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬਹੁ-ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਿਅਕਤੀ-ਨਾਂ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੁਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵਿਠਲ (ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਦੇ ਇਕ ਅਵਤਾਰ) ਦੀ ਉਪਾਧੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਾਨਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਨੇ 'ਬੀਠਲ' ਦੇ ਹੋਜੇ ਨਾਲ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਕਈ ਵਾਰ ਵਰਤਿਆ ਹੈ, "ਈਭੇ ਬੀਠਲ ਉਭੇ ਬੀਠਲ ਬੀਠਲ ਬਿਨੁ ਸੰਸਾਰੁ ਨਹੀਂ।"

ਸੱਤਰਵਿਆਂ ਵਿਚ ਇਕ ਮਰਾਠੀ ਫਿਲਮ ਬਣੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਸੀ "ਪਾਂਡੂ ਹਵਾਲਦਾਰ"। ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਹਵਾਲਦਾਰ ਦਾ ਰੋਲ ਕਰ ਰਹੇ ਪਾਤਰ ਦਾ ਨਾਂ ਪਾਂਡੂ ਸੀ। ਇਸ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪਾਂਡੂ ਹਵਾਲਦਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਬੂਝਤ ਜਿਹੇ ਹਸਾਉਣੇ ਪਾਤਰ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਹੁਤ ਚੱਲੀ ਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਪਿਛੋਂ ਪੁਲਸੀਆਂ ਦੀ ਛੇਤ ਪਾਂਡਾ ਪੈ ਗਈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲਾਠੀ, ਬੰਦੂਕ ਦਾ ਧਨੀ ਤੇ ਦੂਜਿਆਂ 'ਤੇ ਰੁਹਬ ਪਾਉਣ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸਮਝਦਾ ਕੋਈ ਪੁਲਸੀਆ ਮਖੌਲ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਨਾ ਕਿਵੇਂ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰੇਗਾ? ਖਬਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਕਈ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੇ ਕਈ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਇਸ ਕਾਰਨ ਖੂਬ ਕੁੱਟ-ਮਾਰ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪਾਂਡਾ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣ ਲਿਆ ਸੀ।

ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪੁਲਸੀਆਂ ਨੂੰ ਠੁਲਾ ਕਹਿਣ ਸਮੇਂ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਪ੍ਰਤੀਕ੍ਰਿਆ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਕੋਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਪੁਲਸੀਏ ਲਈ ਠੁਲਾ ਸ਼ਬਦ ਵਧੇਰੇ ਕਰਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਪੂਰਬੀ ਭਾਗ ਵਿਚ ਸਣ ਦੇ ਬਣੇ ਥੈਲੇ ਜਾਂ ਬੋਰੇ ਨੂੰ ਠੁਲਾ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਠੁਲਾ ਸ਼ਬਦ ਕਿਸੇ ਖੁਰਦਰੀ, ਬੋਡੌਲ, ਮੋਟੀ-ਸੋਟੀ ਵਸਤ ਦਾ ਅਰਥਾਵਾਂ ਹੈ। ਸਣ ਜਾਂ ਪਟਸਨ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜਿਣਸ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਵਰਦੀ ਇਸ ਬੋਰੀ ਨਾਲ ਮਿਲਦੀ-ਜੁਲਦੀ ਖਾਕੀ ਰੰਗ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ', ਗੋਗੜ ਵਾਲੇ, ਜਿੱਲ੍ਹੇ ਤੇ ਢਿੱਲੇ ਪੁਲਸੀਏ ਨੇ ਜਦ ਖਾਕੀ ਵਰਦੀ ਫਸਾਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਜਿਣਸ ਨਾਲ ਭਰੀ ਹੋਈ ਬੋਰੀ ਯਾਨਿ ਠੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸਾਕਾਰ ਮੂਰਤੀ ਜਾਪਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਪੁਲਸੀਏ ਨੂੰ ਚਿਤ੍ਰਾਉਣ ਲਈ ਵਰਤਿਆ

ਸ਼ਬਦ

ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ

ਫੋਨ: 734-259-9353

ਜਾਣ ਲੱਗਾ। ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਠੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਮੋਟਾ, ਗੋਭਲਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਖੂਬ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੋਟਾ-ਠੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਬਦ ਜੁੱਟ ਵਿਚ। ਇਸ ਜੁੱਟ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਠੁੱਲ੍ਹਾ ਸ਼ਬਦ ਸੁਤੰਤਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੋਟਾ ਦੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪੂਰਵਵਰਤੀ ਰੂਪ ਹੈ 'ਸਬੂਲ' ਜੋ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅਰਥ ਹੈ, ਠੋਸ। ਇਸ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਅਰਥ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਈ ਅਰਥਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਮੋਟਾ, ਭਾਰਾ; ਸਪਸ਼ਟ, ਪ੍ਰਤੱਖ; ਭਾਵਵਾਚਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੂਖਮ ਦਾ ਉਲਟ; ਵੱਡਾ, ਉਚਾ-ਲੰਮਾ, ਲੰਮਾ-ਚੌੜਾ; ਪੁਸ਼ਟ, ਮਜ਼ਬੂਤ, ਮੋਕਲਾ; ਬੋਡੌਲ ਆਦਿ। ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਅਰਥ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ: ਜਤ, ਮੂਰਖ, ਸਾਧਾਰਨ, ਆਲਸੀ, ਸੁਸਤ, ਅਵਾਸਤਵਿਕ, ਵਿਸ਼ਨੂੰ, ਸਮੂਹ, ਢੇਰ, ਕਠਲ, ਕਦੰਬ, ਸ਼ਿਵ, ਗੰਨਾ, ਤੰਬੂ। ਸਭ ਵਿਚ ਠੋਸਪਣ, ਵਡੱਪਣ, ਬੋਡੌਲਤਾ ਦੇ ਭਾਵ ਦੇਖੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਬੂਲ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚੋਂ 'ਸ' ਧੁਨੀ ਅਲੋਪ ਹੋ ਜਾਣ ਨਾਲ 'ਬੁੱਲ' ਸ਼ਬਦ ਬਣਿਆ। ਕਿਸੇ ਮੋਟੇ ਢਿਲਕਦੇ ਮਾਸ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ "ਉਹ ਤਾਂ ਬੁਲ ਬੁਲ ਕਰਦਾ ਹੈ"। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਇਕ 'ਠੁਲਾ' ਸ਼ਬਦ ਹੈ ਜੋ 'ਪਿੰਡ ਦੀ ਕਿਸੇ ਪੱਤੀ ਦੇ ਪੁਰਖੇ ਦੀ ਔਲਾਦ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕੁਝ ਘਰਾਂ ਦਾ ਸਮੂਹ ਹੈ'। ਸਬੂਲ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਵੱਡੇ, ਲੰਬੇ ਚੌੜੇ ਦੇ ਭਾਵ 'ਘਰਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹ' ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਉਪਰ ਦੇਖ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਇਕ ਅਰਥ-ਛਾਇਆ 'ਸਮੂਹ' ਹੈ।

ਨੇਪਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਸੁਜਾਤੀ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, ਠੁਲੇ। ਇਕ ਨੇਪਾਲੀ ਕੋਸ਼ ਵਿਚ ਇਸ ਦਾ ਇਕ ਅਰਥ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਵੱਡਾ, ਲੰਬਾ ਚੌੜਾ, ਤੇ ਨਾਲ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਢੁਕਵੀਂ ਉਦਾਹਰਣ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, "ਬੀਸ ਜਾਨੂਕੇ ਠੁਲੇ ਘਰ" ਅਰਥਾਤ ਵੀਹ ਜਣਿਆਂ ਦਾ ਵੱਡਾ ਘਰ। ਇਥੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਠੁੱਲ੍ਹਾ ਦੇ ਅਰਥ ਹੋਰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਈਦ-ਉਲ-ਫਿਤਰ, ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ

ਜਦੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਵਾਦੀ ਵਿਚ ਈਦ-ਉਲ-ਫਿਤਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਹੋਈਆਂ ਆਪਸੀ ਝੜਪਾਂ ਤੇ ਵਾਹਗਾ ਸਰਹੱਦ ਉਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਰੋਜ਼ਰਾਂ ਵਲੋਂ ਬੀ ਐਸ ਐਫ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਨਾ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਮੀਡੀਆ ਵਿਚ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਿਹਾਇਸ਼ 'ਤੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦਾ ਵਫਾਦ ਈਦ ਦੀ ਮਿਠਾਈ ਦੇਣ ਆਇਆ। ਵਫਦ ਵਿਚ ਜਮਾਤ-ਏ-ਇਸਲਾਮ-ਏ-ਹਿੰਦ ਦੀ ਪੰਜਾਬ, ਹਿਮਾਚਲ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਇਕਾਈ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਅਬਦੁਲ ਸਕੂਰ, 'ਪਹੁ ਫੁਟਾਲਾ' ਦਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਪਾਦਕ ਰਮਜ਼ਾਨ ਸਈਅਦ ਤੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸ਼ੀਰਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਐਨ ਇਸੇ ਮੌਕੇ 'ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ' ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵੀ ਆ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਅਸੀਂ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ੀ ਮਿਸ਼ਨਾਨ ਭੰਡਾਰ ਤੋਂ ਲਿਆਂਦੀ ਬਰਫੀ ਖਾਧੀ ਤੇ ਮੇਰੀ ਪਤਨੀ ਨੇ ਘਰ ਦੀਆਂ ਬਣੀਆਂ ਸੇਵੀਆਂ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੂੰਹ ਮਿੱਠਾ ਕਰਵਾਇਆ।

ਮਲੇਰਕੋਟਲੇ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਇਹ ਨਾਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੇ ਨਵਾਬ ਸ਼ੇਰ ਮੁਹੰਮਦ ਖਾਨ ਨੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸੂਬਾ ਸਰਹੰਦ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਸ਼ੀਰਖੋਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਫਤਿਹ ਸਿੰਘ ਤੇ ਜ਼ੋਰਾਵਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਵਰਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ 'ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਯ ਗ੍ਰੰਥ' ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫਰਮਾਇਆ

ਸੀ, 'ਇਕ ਮਲੇਰੀਅਨ ਕੀ ਜੜ੍ਹ ਹਰੀ।' ਏਸ ਲਈ ਸਿੰਘ ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ।

ਉਦੋਂ ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਪੂਰੀ ਸੂਰੀ ਰਿਆਸਤ

ਅਬਦੁਲ ਸਕੂਰ

ਸੀ ਤੇ ਰਿਆਸਤਾਂ ਟੁੱਟਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਿਆਸਤਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦਸਵੇਂ ਨੰਬਰ ਤੇ ਗਿਣੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਵਡੇਰਾ ਸ਼ੇਖ ਸਦਰੁਦੀਨ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਅਫਗਾਨ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਸੁਲਤਾਨ

ਬਹਿਲੋਲ ਲੋਧੀ ਦਾ ਜੁਆਈ ਸੀ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁਲਤਾਨ ਵਲੋਂ 68 ਪਿੰਡ ਦਾਜ ਵਿਚ ਮਿਲੇ ਸਨ। ਇਸ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਸ਼ੇਰਵਾਨੀ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਨੇੜੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬੀ ਇਸਲਾਮਿਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨਾਤੇ 'ਪਹੁ ਫੁਟਾਲਾ' ਦਾ ਵੀ। ਅਬਦੁਲ ਸਕੂਰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਦਾ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਤੇ 'ਪਹੁ ਫੁਟਾਲਾ' ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੈ ਤੇ ਰਮਜ਼ਾਨ ਸਈਅਦ ਰਸਾਲੇ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਕੰਮ ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਸੰਪਾਦਕ।

ਮਲੇਰਕੋਟਲਾ ਵਫਦ ਦੀ ਈਦ ਵਾਲੀ ਫੇਰੀ ਸਮੇਂ ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਖੁਲੀ ਕਿ ਸਕੂਰ ਸੰਘੂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਵਖਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਸੰਘੂਆਂ ਦੇ ਕੇਵਲ ਦੋ ਹੀ ਪਰਿਵਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਪਠਾਣਾਂ ਦੇ ਲਗਪਗ ਢਾਈ ਸੌ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਬਹੁਤੇ ਪਠਾਣ ਦੇਸ਼ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਹਿਜਰਤ ਕਰਕੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਂਜ ਉਥੇ ਸੰਘੂਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾ ਢਿੱਲੋਂ, ਧਾਰੀਵਾਲ, ਜਵੰਦਾ, ਬਿੰਦ ਤੇ ਨੰਦਨ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਘਾਟਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਰਾਜਪੂਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਰਮਜ਼ਾਨ ਸਈਅਦ ਖੁਦ ਰਾਵਤ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਘਰ ਈਦ ਮਨਾਉਂਦੇ ਸਮੇਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਇੱਕ ਹੀ ਸਨ, ਮੇਰੇ ਸੰਘੂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸੰਘੂਆਂ ਦੀ ਨਫਰੀ ਵਧ ਹੋ ਗਈ। ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਹੜਾ ਮੇਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦਾ ਸੰਪਾਦਕ ਹੁੰਦੇ ਸਮੇਂ ਮੇਰਾ ਸਾਥੀ ਰਹਿ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ, ਭੁਸ਼ਨ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਇੱਕ ਟੋਟਕਾ ਵੀ ਸੁਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਹ ਟੋਟਕਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਘੂ ਦੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਵਰਿਆਮ ਸੰਘੂ ਨੂੰ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਵਿਚ ਪਰੋਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਿਖਿਆ ਖਤ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਵਰਿਆਮ ਤਾਈਂ, ਅਸੀਂ ਸਦਾ ਹੀ ਰਹੇ ਸਰਦਾਰ ਸੰਘੂ। ਸਾਡਾ ਸੰਤ ਸੰਘੂ, ਸਾਡਾ ਪਾਸ ਸੰਘੂ, ਪੂਰਨ ਭਗਤ ਵਾਲਾ ਕਾਦਰਯਾਰ ਸੰਘੂ, ਸਾਡੀ ਕਲਗੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਦੇ ਖੰਭ ਲੱਗਾ, ਆਇਆ ਜਦੋਂ ਦਾ ਏਥੇ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸੰਘੂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਤ ਸੰਘੂ ਤੇ ਪਾਸ ਨਕਸਲਵਾਦੀ ਕਵੀਆਂ ਵਜੋਂ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਸਨ। ਕਾਦਰਯਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਿਵ ਬਟਾਲਵੀ ਦੀ 'ਲੂਣਾ' ਨੇ ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਛਡਿਆ ਸੀ। ਜੇ ਧਿਆਨਪੁਰੀ ਜੀਵਤ ਤੇ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਸਨੇ 'ਪਹੁ ਫੁਟਾਲਾ' ਦੇ ਸੰਘੂ ਸੰਪਾਦਕ ਨੂੰ ਵੀ ਟੋਟਕੇ ਵਿਚ ਮੜ੍ਹ ਕੇ ਕਾਦਰਯਾਰ ਦਾ ਸਾਨੀ ਬਣਾ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਈਦ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਵਜੋਂ। ਆਮੀਨ।

ਕਸੇਲ ਨੂੰ ਆਨਰੇਰੀ ਡਾਕਰੇਟ: ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਨੇ ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਨੂੰ ਆਨਰੇਰੀ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਦਿਤੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਅਪਣੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਆ ਗਏ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਪਿਛੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁਕੀ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਐਮ ਏ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੰਤ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ ਤੇ ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਤਾਲਿਬ ਵਰਗੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੋਂ ਲਈ ਜਾਂਦੀ

ਨਿੱਕ

ਸੁੱਕ

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘੂ

Sandhugulzar@yahoo.com

ਸੀ। ਕਸੇਲ ਹੁਰੀਂ ਪਹਿਲੇ ਬੈਚ ਵਿਚ ਐਮ ਏ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਮਾਹਿਲਪੁਰ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਉਰਦੂ ਫਾਰਸੀ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਢੋਡੀ ਨੇ ਪੰਜਾਬੀ ਐਮ ਏ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਉਹ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰੇਟ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਕੇਵਲ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀਵਾਨਾ ਤੇ ਗੋਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦਰਦੀ ਕੋਲ ਸੀ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਕੋਲ ਵੀ ਨਹੀਂ।

ਅੰਤਿਕਾ: (ਗੁਰਤੇਜ ਕੋਹਾਰਵਾਲਾ ਦੀ 'ਪਾਣੀ ਦਾ ਹਾਸੀਆ' ਵਿਚੋਂ) ਪਰਾਏ ਹੋ ਗਏ ਪਲ ਉਮਰ ਦਾ ਹਾਸਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣੇ, ਗਏ ਵੇਲੇ ਨੂੰ ਤਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕੇ ਮੋੜ ਸਕਦਾ ਹਾਂ। ਕਦੋਂ ਤੱਕ ਵਰਕਿਆਂ ਅੰਦਰ ਛੁਪਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਪਾਣੀ, ਧੜਕਦੇ ਦਿਲ ਨੂੰ ਮੈਂ ਕੀਕਣ ਤੜਪਣੇ ਹੋੜ ਸਕਦਾ ਹਾਂ।

ਭਾਰਤ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 6 ਨੰਬਰ ਗੇਟ ਕੋਲ ਆਪਣੇ ਆਈ ਡੀ ਪਰਫ ਲੈ ਕੇ ਲਾਈਨ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਦਾ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਨ। ਅਚਾਨਕ ਲੰਡਨ ਹੀਥਰੋ ਏਅਰਪੋਰਟ 'ਤੇ ਰਵੀ ਦੇ ਕੰਨਾ 'ਚ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਗੂੰਜੀ ਤੇ ਉਹ ਤੁਝਕ ਕੇ ਉਠ ਖੜੀ ਹੋਈ, ਤੇ ਹਤਬਤਾ ਕੇ ਬੋਲੀ, "ਉਹ ਮਾਈ ਗੋਡ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਦਾ, ਆਈ ਮਿਸਡ ਦਾ ਫਲਾਈਟ।"

"ਮੈਮ ਫਲਾਈਟ ਇਜ਼ ਰੈਡੀ-ਟੂ-ਗੋ ਯੂ ਜਸਟ ਲਾਈਨ ਅੱਪ ਨੀਅਰ ਗੇਟ ਨੰਬਰ 6 ਪਲੀਜ਼।" ਗੋਰੀ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਰਵੀ ਦੇ ਸਾਹ 'ਚ ਸਾਹ ਆਏ। ਉਹ ਲਾਈਨ 'ਚ ਖੜ੍ਹੀ ਆਪਣੇ ਮੈਸੇਜ ਵੇਖਣ ਲੱਗੀ। ਉਹਦੇ ਬੇਟੇ

ਦਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਕੈਨੇਡਾ

davindergkaur@gmail.com

ਯੂਵੀ ਦਾ ਮੈਸੇਜ ਸੀ, "ਹੈਵ ਆ ਸੇਡ ਟ੍ਰਿਪ ਮੋਮ, ਸੌਰੀ ਆਈ ਗੈਟ ਲੇਟ ਫਰਾਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਯੂ ਨੋ 401 ਇਜ਼ ਆਲਵੇਜ਼ ਬਿਜ਼ੀ ਇਨ ਦਾ ਈਵਨਿੰਗ, ਓ ਕੇ ਮੋਮ ਵੀ ਹੈਵ ਏ ਪਾਰਟੀ ਐਟ ਨਿਆਗਰਾ ਫਾਲਜ਼ ਟੁਨਾਈਟ, ਸੋ ਬਾਏ ਫਾਰ ਨਾਓ, ਲਵ ਯੂ!"

ਹਲਕੀ ਜਿਹੀ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਨਾਲ ਉਹਨੇ ਫੋਨ ਬੰਦ ਕਰ ਪਰਸ 'ਚ ਰੱਖ ਲਿਆ ਤੇ ਗੁੱਟ ਉਤੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਘੜੀ ਵੱਲ ਦੇਖ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਬੋਲੀ, ਉਹ ਨੇ ਇਹ ਤਾਂ ਟੋਰਾਂਟੋ ਦਾ ਟਾਈਮ ਦੱਸਦੀ ਆ, ਮੈਂ ਲੰਡਨ ਲੈਂਡ ਹੋ ਕੇ ਸੈਟ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲਗੀ, ਹੂਹ! ਸਕਿਉਰਿਟੀ ਚੈਕਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਯਾਤਰੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ ਸੀਟ ਬੈਲਟ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਕਦੋਂ ਦਿੱਲੀ ਜਾ ਲੱਗਾ, ਰਵੀ ਨੂੰ ਸੋਚਾਂ 'ਚ ਡੁੱਬੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਾ। ਸਿੱਲ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲੀ ਤੇ ਇੰਡੋ-ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਬੱਸ ਵਿਚ ਬੈਠ ਖੋਨੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਈ।

ਸੁਫ਼ਨਿਆਂ 'ਚ ਬਚਪਨ ਚੇਤੇ ਕਰਦੀ; ਨਾਨਕਿਆਂ ਦਾ ਉਹ ਵੱਡਾ ਘਰ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਗਰਮੀਆਂ ਦੀਆਂ ਛੁੱਟੀਆਂ 'ਚ ਜਾਂਦੇ। ਉਹ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਥਾਨ, ਜਿੱਥੇ ਜੇਠੇ ਵੀਰਵਾਰ ਨੂੰ ਮੇਲਾ ਲੱਗਦਾ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਰਾਜ 'ਚ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਕਿਲਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਕਿਲੇ ਦੇ ਸੱਤ ਬੁਰਜ ਸਨ। ਇਸ ਪਿੰਡ 'ਚ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਆਪਣੀ ਫ਼ੌਜ ਲਈ ਢਾਹਰ ਬਣਾਈ ਸੀ। ਸੱਤ ਬੁਰਜਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਬੁਰਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਸਿੰਘਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹੋਈ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਢਹਿ ਢੇਰੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ।

ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਕਈ ਸਿੰਘ-ਸਿੰਘਣੀਆਂ ਇਸ ਲੜਾਈ 'ਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਥੇ ਹਰ ਸਾਲ ਮੇਲਾ ਭਰਦਾ। ਅੱਜ ਵੀ ਉਹ ਬੁਰਜਾਂ 'ਤੇ ਲੱਗੇ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਗਵਾਹੀ ਭਰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਲੜਾਈ ਦੀ। ਬੁਰਜ ਅੰਦਰ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਚਿਰਾਗ ਬਾਲਦੇ ਹਨ, ਦੂਰੋਂ-ਦੂਰੋਂ ਲੋਕ 'ਘੁਗਰਾਣੇ' ਪਿੰਡ ਆਉਂਦੇ। ਪੁਰਾਣੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਦੱਸਦੇ ਕਿ ਕਿਲੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਆਦਮੀ ਰਾਤ ਨਹੀਂ ਕੱਟ ਸਕਦਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਥੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਇੱਕ ਸਰਾਲ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਖਜ਼ਾਨੇ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਰਾਤ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਵੇਰੇ ਉਸ ਦੀ ਲਾਸ਼ ਮਿਲਦੀ ਹੈ! ਦੂਰੋਂ ਨੇੜੇਉਂ ਲੋਕ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਸੁੱਖਾਂ ਮੁਰਾਦਾਂ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਖਾਲੀ ਝੋਲੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਭਰ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ।

ਮੰਮੀ ਦੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਜਗਾ ਟੋਭੇ ਕੋਲ ਹੀ ਬਣੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਸ਼ਹੀਦ ਬਾਬਾ ਰਾਮ ਸਿੰਘ ਬਹੁਤ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਕਹਿੰਦੇ, ਕਾਨਿਆਂ ਦੀ ਛੱਤ ਬੱਲੇ ਰਹਿ ਕੇ ਵੀ ਮੀਂਹ ਹਨੇਰੀ 'ਚ ਕਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬਿਸਤਰਾ ਗਿੱਲਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵੇਖਿਆ। ਜੇ ਕੋਈ ਦੁੱਧ ਦੇ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ ਕੁੱਤਿਆਂ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੰਦੇ ਤੇ ਆਪ ਰੁਖੀ ਸੁੱਖੀ ਹੀ ਖਾਂਦੇ। ਟੋਭੇ ਵਿਚੋਂ ਸਰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਰਜਾਈ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਲੰਘਦੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੇ ਤੇ ਰਜਾਈ ਤੇ ਲੀਤੇ ਸੁੱਕੇ ਹੁੰਦੇ। ਹੋਲੀਆਂ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਇਥੇ ਦੀਵਾਨ ਲੱਗਦੇ, ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ, ਸੰਗਤਾਂ ਦੂਰੋਂ ਨੇੜਿਉਂ ਆਉਂਦੀਆਂ।

ਰਵੀ ਕਾਲਜ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ ਹੋਸਟਲ ਚਲੀ ਗਈ ਤੇ ਫਿਰ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਹੀ ਮਾਸੀ ਦੀ ਨਨਾਣ ਦੇ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਆਏ ਮੁੰਡੇ ਜੱਸੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ।

ਫੇਰ ਮੁੜ ਨਾਨਕੇ ਤਾਂ ਨਾਨਾ ਜੀ ਦੇ ਭੋਗ 'ਤੇ ਹੀ ਆਈ ਸੀ ਤੇ ਹੁਣ! ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਰਵੀ ਭੁੱਬਾਂ ਮਾਰ-ਮਾਰ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਰੋਣ ਲੱਗੀ। ਖੋਨੇ ਸਮਰਾਲਾ ਚੌਕ 'ਚ ਉਤਰ ਕੇ ਉਹਨੇ ਟੈਕਸੀ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਹੱਥ ਦਿੱਤਾ ਤੇ 'ਚਕੋਹੀ' ਜਾਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਇਹ 20 ਵਰ੍ਹੇ ਕਿੱਦਾਂ ਲੰਘ ਗਏ, ਪਤਾ ਹੀ ਨਾ ਲੱਗਿਆ। ਮੰਮੀ ਡੈਡੀ ਕਈ ਵਾਰ ਉਸ ਕੋਲ ਕੈਨੇਡਾ ਆਏ, ਵੱਡੇ ਵੀਰ ਦਾ ਵਧੀਆ ਸੋਹਣਾ ਕੰਮ ਕਾਰ ਹੈ, ਖੇਤੀ ਤੇ ਆੜੂਤ ਦਾ, ਭਤੀਜਾ ਤੇ ਭਤੀਜ ਨੂੰਹ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਤੇ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਛੋਟਾ ਵੀਰ ਅਮਰੀਕਾ ਸੈਟ ਹੈ। ਤੇ ਫਿਰ! ਅੱਜ ਅਚਾਨਕ ਇਹ ਸਭ ਕਿਉਂ? ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਪਿੰਡ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦਾ ਗਿਆ, ਰਵੀ ਦੇ ਹੱਕੇ ਤੇਜ਼ ਹਵਾ 'ਚ ਗੂੰਜਣ ਲੱਗੇ।

ਡਰਾਈਵਰ ਨੇ ਦਰਾਂ ਮੁਹਰੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬ੍ਰੇਕ ਮਾਰੀ ਤੇ ਅੱਖਾਂ ਪੂੰਝਦੀ ਰਵੀ ਅੰਦਰ ਵੜੀ, ਵੱਡਾ ਵੀਰ ਤੇ ਭਾਬੀ ਅਤੇ ਛੋਟਾ ਵੀਰ ਡਰਾਇੰਗ ਰੂਮ 'ਚ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਰਵੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾਈ ਤਾਂ ਸਿਰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਤਿੰਨੇ ਇਕੱਠੇ ਬੋਲੇ, "ਛੇਤੀ ਮੂੰਹ ਹੱਥ ਧੋ ਲੈ ਕਚਹਿਰੀ ਜਾਣਾ ਵਕੀਲ ਉਡੀਕਦਾ।"

ਰਵੀ ਨੇ ਮੰਮੀ ਦੇ ਰੂਮ 'ਚ ਜਾ ਸਮਾਨ ਰਖਿਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਾਹਲੀ ਕਾਹਲੀ ਵਾਸਰੂਮ

'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਲੱਗੀ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲ ਪਏ ਨਿੰਮ ਦੇ ਸੰਦੂਕ ਨਾਲ ਠੋਕਰ ਖਾ ਕੇ ਅੜਕ ਕੇ ਡਿਗ ਪਈ। ਸੰਦੂਕ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾ-ਲਾ ਨੀਝ ਨਾਲ ਤੱਕਦੀ ਬੋਲੀ, ਮਾਂ ਤੂੰ ਕਿਥੇ ਚਲੀ ਗਈ, ਇਸ ਭਰੇ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਛੱਡ ਕੇ? ਉਹ ਰੋਣ ਲੱਗੀ। ਮੁੜ ਬੀਤੇ ਵਕਤ 'ਚ ਗੁਆਚ ਗਈ, ਉਹਨੂੰ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਕਾਲਜ ਦਾ ਯੂਥ ਫ਼ੈਸਟੀਵਲ ਜਿੱਥੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੇ ਦਾਜ ਵਾਲੇ ਗਹਿਣੇ, ਸੱਗੀ ਫੁੱਲ, ਬਾਗ ਤੇ ਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀ ਪੱਖੀ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜ, ਮਿਸ ਪੰਜਾਬਣ ਕੰਟੈਸਟ ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਭ ਗਹਿਣੇ-ਗੱਟੇ ਤੇ ਹੋਰ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਉਸ ਨੂੰ ਮੰਮੀ ਨੇ ਦਾਜ ਵਿਚ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਆਪਣੀ ਮਾਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਸੰਭਾਲ ਕੇ ਰੱਖੀ।

ਹਾਏ ਰੱਬਾ! ਹੁਣ ਤਾਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈਆਂ, ਡੈਡੀ ਤਾਂ 5 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸੁੱਤੇ ਪਏ ਹੀ ਰਹਿ ਗਏ ਸੀ ਪਰ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਉਸ ਭਿਆਨਕ ਐਕਸੀਡੈਂਟ ਨੇ ਸਾਥੋਂ ਸਦਾ ਲਈ ਖੋਹ ਲਿਆ, 2 ਦਿਨ ਤੱਕ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋਏ ਵੀ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਮੇਰੀ ਚੰਦਰੀ ਕਿਸਮਤ, ਮੈਂ ਪਹੁੰਚਣ 'ਚ ਲੇਟ ਹੋ ਗਈ।

ਰਵੀ, ਓ ਰਵੀ! ਹੁਣ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾ, ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਬਾਰ ਖੜਕਿਆ ਤੇ ਉਹ ਦੱਬਦੀ ਘੁੱਟਦੀ ਬਾਹਰ ਆਈ। ਵਕੀਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਵਸੀਅਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ। ਦੋਨਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਵਿਰਾਸਤ ਚੜ੍ਹੀ। ਹੋਰ ਪੇਂਡੂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਜਾਇਦਾਦ ਦੋਨੋਂ ਭਰਾਵਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਤੇ ਰਵੀ ਨੂੰ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ 'ਲਾਕਰ' ਤੇ ਉਹਨੂੰ ਇਸ ਵਸੀਅਤ 'ਤੇ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਹਨੇ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਦਸਤਖ਼ਤ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਰਵੀ ਨੂੰ ਲਾਕਰ ਦੀ ਚਾਬੀ ਫੜਾਈ ਤੇ ਬੈਂਕ ਜਾ ਕੇ ਲਾਕਰ ਖੋਲ੍ਹਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ। ਉਹਦੇ ਭਰਾ-ਭਰਜਾਈ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਵੀ ਔਖੇ ਸਨ ਕਿ ਆਖਰ ਲਾਕਰ 'ਚ ਹੈ ਕੀ?

ਰਵੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦੋਂ ਲਾਕਰ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਇੱਕ ਲਾਲ ਰੰਗ ਦੀ ਗੁਬਲੀ, ਇੱਕ ਚਾਬੀ ਤੇ ਇੱਕ ਚਿੱਠੀ ਸੀ, ਉਹਨੇ ਭੱਜ ਕੇ ਚਿੱਠੀ ਨੂੰ ਚੁੰਮਿਆ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੀ। ਭਾਬੀ ਨੇ ਗੁਬਲੀ ਦੇਖੀ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲਿਆ ਪੰਜੇਬਾਂ ਦਾ ਜੋਤਾ। ਨਿੱਕੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਵਾਲੀਆਂ, ਗਲ ਦੀ ਚੇਨ ਤੇ ਇੱਕ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀ

ਗੁੱਡੀ। ਇਹ ਦੇਖ ਉਹ ਕਚੀਚੀ ਵਟਦੀ ਬੋਲੀ, ਆਹ ਕੀ ਖੋਹ ਸਵਾਹ ਰਖਿਆ ਲਾਕਰ 'ਚ? ਰਵੀ ਦਾ ਪਿਆਨ ਟੁੱਟਿਆ। ਉਹਨੇ ਭਾਬੀ ਹੱਥੋਂ ਆਪਣਾ ਬਚਪਨ ਫੜ ਕੇ ਮੁੜ ਉਸ ਗੁਬਲੀ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਤੇ ਚਾਬੀ ਹੱਥ 'ਚ ਫੜ ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ ਲੱਗੀ।

ਸਾਡੀ ਪਿਆਰੀ ਲਾਡੋ ਰਾਣੀ, ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ, ਤੂੰ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਹੈਂ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਤੂੰ ਜਮਾਂ ਹੀ ਹੋਸਲਾ ਨਾ ਹਾਰੀ ਪੁੱਤ। ਅਸੀਂ ਤੇਰੀਆਂ ਯਾਦਾਂ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹਾਂਗੇ, ਤੂੰ ਸਾਡੀ

ਰੂਹ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਏ, ਦੇਖ ਸਾਡੇ ਪੁੱਤਾਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਵੰਡ ਲਈਆਂ, ਨਕਦੀ ਸਾਂਝ ਲਈ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਨਹੀਂ! ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਆਏ ਨੇ ਲਾਕਰ ਦੇਖਣ ਪਰ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਚੋਰੀ ਨਹੀਂ। ਅਸੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪੂਰਾ ਹੱਕ ਹੈ ਜਾਨਣ ਦਾ। ਧੀਏ ਤੇਰੇ ਹਿੱਸੇ ਸਾਡਾ ਪਿਆਰ, ਅਸੀਸਾਂ, ਗੁੜੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਆਈਆਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦਾਤੇ ਨੇ ਤੇਰੇ ਘਰ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ੀ ਪਰ ਇੱਕ ਧੀ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਪਿਆਂ ਬਿਨਾ ਸਦਾ ਅਧੂਰੀ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਅਸੀਂ ਤੈਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਖਾਸ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਨਿੰਮ ਵਾਲੇ ਸੰਦੂਕ

ਰਾਂਗਲੀਆਂ ਯਾਦਾਂ

ਦੀ ਚਾਬੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਲਈ ਕੁਝ ਖਾਸ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਤੂੰ ਇਹ ਸੰਦੂਕ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਲੈ ਜਾਈਂ। ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਡੈਡੀ ਦੀ ਉਹ ਲੋਈ ਚੇਤੇ ਆ ਨਾ, ਉਹ ਤੇਰੇ ਡੈਡੀ ਨੇ ਤੈਨੂੰ ਦੇਣ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਪੁੱਤ ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਵੀ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਡੈਡੀ ਦੀ ਯਾਦ ਆਵੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁੱਕਲ 'ਚ ਸਿਰ ਧਰ ਰੋਣ ਨੂੰ ਚਿੱਤ ਕਰੇ, ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਦੌੜ ਵਿਚ ਮਨ ਡਰੇ ਜਾਂ ਕਦੀ ਪਾਲਾ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੋਈ ਦੀ ਬੁੱਕਲ ਮਾਰ ਲਵੀਂ। ਦੇਖੀ ਤੈਨੂੰ ਜ਼ਰੂਰ ਤੇਰੇ ਡੈਡੀ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਰਦੀਆਂ 'ਚ ਉਹ ਲੋਈ ਆਪਣੇ ਕੋਲ ਰੱਖੀ, ਤੈਨੂੰ ਨਿੱਕੀ ਹੁੰਦੀ ਨੂੰ ਨਮੂਨੀਆ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਬੱਸ ਤੇਰਾ ਪਿਆਨ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ, ਹੁਣ ਤੂੰ ਬੱਚਿਆਂ ਵਾਲੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈਂ ਤੇ ਆਪਣਾ ਪਿਆਨ ਆਪ ਰੱਖ ਸਕਦੀ ਏ। ਪਰ ਕੀ ਕਰੀਏ, ਮਾਪਿਆਂ ਲਈ ਧੀਆਂ ਪੁੱਤ ਸਦਾ ਜਵਾਕ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਨਿੰਮ ਵਾਲੇ ਸੰਦੂਕ 'ਚ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਨੇ ਤੇਰੇ ਲਈ ਉਹ ਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀ ਪੱਖੀ ਰੱਖੀ ਹੈ, ਯਾਦ ਆ ਨਾ ਤੈਨੂੰ? ਤੇਰੀ ਅਮਾਨਤ ਐ ਇਹ।

ਤੂੰ ਵੀ ਸੋਚਦੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮਾਪੇ ਕਿੰਨੇ ਕਮਲੇ ਨੇ, ਭਲਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੰਬਲ ਹੈਨੀ ਜਾਂ ਗਰਮੀ ਲਈ ਏ.ਸੀ. ਹੈਨੀ! ਧੀਏ ਇਹ ਪੱਖੀ ਤੈਨੂੰ ਉਸ ਵੇਲੇ ਠੰਡੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਝੱਲੇਗੀ ਜਦੋਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਔਖੇ ਸੌਖੇ ਰਾਹਾਂ 'ਤੇ ਤੱਤੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਝੁਲਣਗੀਆਂ ਤੇ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਸਾਥ ਟੋਲੇਗੀ। ਉਦੋਂ ਇਹ ਪੱਖੀ ਠੰਡੀ ਹਵਾ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਹੱਥਾਂ ਵਾਂਗ ਸਹਿਲਾਵੇਗੀ। ਉਨੀਂਦਰੀ ਰਾਤ 'ਚ ਇਹਦੀ ਝਾਲਰ ਨੂੰ ਲੱਗੇ ਘੁੰਗਰੂ ਤੈਨੂੰ ਤੇਰੀ ਮਾਂ ਵਾਂਗ ਲੋਰੀ ਸੁਣਾਉਣਗੇ। ਧੀ ਰਾਣੀਏ! ਅਸੀਂ ਜੱਗ 'ਤੇ ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਤੈਨੂੰ

ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਵਾਂਗੇ। ਤੈਨੂੰ ਹੱਸਦੀ-ਵੱਸਦੀ ਦੇਖਣ ਲਈ ਨਿੱਤ ਤੇਰੇ ਸੁਫ਼ਨੇ 'ਚ ਆਵਾਂਗੇ। ਸਦਾ ਖੁਸ਼ ਰਹਿ, ਤੇਰਾ ਘਰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਖੇਤਿਆਂ ਨਾਲ ਮਹਿਕਦਾ ਰਹੇ।

ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪਿਆਰ ਤੇ ਦੁਲਾਰ ਤੇਰੇ ਮੰਮੀ-ਡੈਡੀ।

ਚਿੱਠੀ ਪੜ੍ਹਨ ਪਿਛੋਂ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਰਵੀ ਬੁੱਤ ਬਣੀ ਬੈਠੀ ਰਹੀ, ਉਹਦੇ ਵੀਰ ਵੀ ਰੋ ਪਏ ਤੇ ਰਵੀ ਨੂੰ ਗਲ ਲਾ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਵਾਉਣ ਲੱਗੇ। ਰਵੀ ਸੰਦੂਕ ਵੱਲ ਨੀਝ ਲਾ ਵੇਖਦੀ ਹੋਈ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਬੋਲੀ,

ਨਿੰਮ ਦਾ ਸੰਦੂਕ। ਪਰਦੇਸ਼ਣ ਧੀ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਈ, ਜ਼ਰੀ ਵਾਲੀ ਪੱਖੀ।

ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚਾਰਾ...ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ

ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ, ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਪਿਆਰਾ। ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰਾ, ਆਪਣਾ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਕੁੱਲ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਬਿਜਲੀ ਆਈ, ਸਾਡੇ ਲੇਟ ਸੀ ਆਈ, ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਦਿਨ ਦੇਖ ਹੈ ਚੁੱਕਿਆ, ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਕੀੜੀ, ਭੈਣੀ, ਰਾਉਵਾਲ, ਫਿਰ ਗੋਰਸੀਆਂ ਤੋਂ ਜੰਡੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੈ ਪੈਂਦਾ, ਸਾਡਾ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ, ਇੰਗਲੈਂਡ, ਕੈਨੇਡਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਅਮਰੀਕਾ, ਜਿੱਥੇ ਗਿਆ ਮੈਂ ਨਾਲ ਨਾਲ ਹੀ, ਲੈ ਗਿਆ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਪੱਕੀਆਂ ਸੜਕਾਂ ਨੇ, ਤੇ ਦਿਸਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਕਾਰਾਂ, ਕਦੇ ਸੀ ਪਾਬੀਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਘਿਰਿਆ, ਮੇਰਾ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਡਾਕਖਾਨਾ ਜਦ ਬਣਿਆ,

ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਹੀ ਨੱਚੇ ਗਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਵੀ ਖੜਾਂ 'ਚ ਲਿਖਿਆ ਕਰਾਂਗੇ, ਪਿੰਡ ਤੇ ਡਾਕ ਮਦਾਰਾ। ਮੈਂ ਗੀਤਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਧਵਾਂ ਬੇਟ ਦਾ, ਜ਼ਿਕਰ ਏਸ ਲਈ ਕਰਦਾਂ, ਚਲੇ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜੂ, ਕਿੱਥੇ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਅਮਲੀ, ਵੈਲੀ, ਸਾਧ ਤੇ ਫੌਜੀ, ਛੱਪੜਾਂ ਉਤੇ ਮੇਲੇ, ਵੰਨ-ਸੁਵੰਨੇ 'ਫੁੱਲ' ਨਾਲ ਸੀ, ਭਰਿਆ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਬਹੁਤੇ ਘਰੀਂ ਗਰੀਬੀ ਸੀ, ਤੇ ਦੋ ਡੰਗ ਦੀ ਬੱਸ ਰੋਟੀ, ਟਾਵੇਂ ਟਾਵੇਂ ਘਰ ਦਾ ਸੀ ਉਂ, ਚੰਗਾ ਖੂਬ ਗੁਜ਼ਾਰਾ। ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਹੈ ਪੈਂਦਾ, ਏਸੇ ਲਈ ਹੈ ਬਚਿਆ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਲੱਭਿਆਂ ਲੱਭਣਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅੱਜ ਇਹ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਲਿਖਣ ਤੇ ਬੋਲਣ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ, ਕੁਝ ਫਰਕ ਹੈ ਹੁੰਦਾ,

ਕਾਗਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਮਦਾਰਪੁਰਾ ਹੈ, ਬੋਲਣ ਵਿਚ ਮਦਾਰਾ। ਏਥੇ ਇੱਕ ਮਸੀਤ ਤੇ ਉਸ ਦਾ, ਹੈ ਇਤਿਹਾਸ ਨਿਆਰਾ, ਏਸੇ ਵਿਚ ਸਕੂਲ ਸੀ, ਜੰਵਘਰ, ਏਥੇ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ। ਛੱਤ 'ਤੇ ਸੁੱਤੇ ਉਠ ਬਹਿੰਦੇ ਸੀ, ਹਾਲ-ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਂਦੇ, ਜਦ ਵੀ ਕਿਧਰੇ ਤੱਕ ਲੈਂਦੇ ਸੀ, ਅੰਬਰੀਂ ਤੁਰਦਾ ਤਾਰਾ। ਪੱਠੇ ਕੁਤਰੇ, ਮੱਝਾਂ ਚਾਰੀਆਂ, ਖੂਹ 'ਤੇ ਬਲਦ ਵੀ ਹੱਕੇ, ਟਿੱਬੇ ਬਹਿ ਕੇ ਗਾਇਆ, ਨਾਲ ਵਜਾਇਆ ਸੀ ਇੱਕ-ਤਾਰਾ। ਯਮਲੂ, ਬੀਬਾ, ਗਰੇਵਾਲ, ਜਗਮੋਹਨ ਕੌਰ ਵੀ ਆਈ, ਬਿੰਦਰੱਖੀਆ ਤੇ ਬਿੱਟੀ ਕਦੇ ਵੀ, ਦੇਖ ਨਾ ਸਕੇ ਮਦਾਰਾ। ਇਸ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਮੈਥੋਂ ਕਰਜ਼ਾ, ਲਾਹ ਨੂੰ ਹੋਣਾ ਸਾਰਾ, ਭਾਵੇਂ ਮੇਰੇ ਰੋਮ ਰੋਮ, ਤੇ ਖੂਨ ਦੇ ਵਿਚ ਮਦਾਰਾ। ਸਰਵਣ, ਪਾਸ, ਦੀਦਾਰ ਤੇ ਮਾਣਕ, ਚਰਨ ਸੀ ਏਥੇ ਪਾ ਗਏ,

ਚਿਤੀ ਦੇ ਪੱਚੇ ਜਿਤਨੇ ਪਿੰਡ ਦਾ, ਇਹ ਇਤਿਹਾਸ ਨਿਆਰਾ। ਰੋਟੀ ਰੋਜ਼ੀ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਖਾਤਰ, ਛੱਡਿਆ ਪਿੰਡ ਪਿਆਰਾ, ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਪਲ ਵੀ, ਵਿਸਰਿਆ ਨਹੀਂ ਮਦਾਰਾ। ਮਾਨ ਮਰੂਤਾਂ, ਦੇਵ ਬਰੀਕੇ, ਹਸਨਪੁਰੀ ਜਦ ਤੱਕੇ, ਮੈਂ ਵੀ ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਮੁੜ ਮੁੜ, ਭਰ'ਤਾ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਹੈ ਨਿਯਮ ਬਦਲਣਾ, ਬਦਲ ਗਏ ਪਿੰਡ ਸਾਰੇ, ਕੁੱਲ ਪੰਜਾਬ ਹੀ ਬਦਲਿਆ ਲੱਗਦਾ, ਜੀਕਣ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਜੰਮਿਆ ਸੀ ਮੈਂ ਮਾਣੁੰਕੇ, ਪਰ ਰਿੜ੍ਹਿਆ ਆ ਕੇ ਏਥੇ, ਓਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਨਾਉਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ, ਜੁੜ ਗਿਆ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਚੰਨਣ ਸਿਹੂੰ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿਹੂੰ, ਜੇ ਜਿਉਂਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਕਹਿੰਦੇ-ਦੂਰ ਦੂਰ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ ਤੂੰ, ਪੁੱਤਰਾ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਲੋਕ ਪਿੰਡਾਂ ਲਈ, ਸੌ ਸੌ ਕੰਮ ਨੇ ਕਰਦੇ,

ਝੋਰਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿੰਡ ਲਈ ਮੈਂ ਕੁਝ, ਬਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸਹਾਰਾ। ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੈਂ ਰਹਿਨਾਂ, ਹੱਸਦਾ ਵੱਸਦਾ ਮੌਜਾਂ ਕਰਦਾਂ, ਪਰ ਅੰਦਰ ਵੜ ਮੈਂ ਰੋ ਲੈਨਾਂ, ਜਦ ਆਉਂਦਾ ਯਾਦ ਮਦਾਰਾ। ਆਮ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਆਮ ਲਿਖਾਰੀ, ਪਰ ਇੱਕ ਕੰਮ ਕਰ ਛੱਡਿਆ, ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਨਕਸ਼ੇ ਉਤੇ, ਚਾੜ੍ਹ'ਤਾ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਮਾਂ ਵੀ ਚੇਤੇ ਭੈਣ ਭਰਾ ਵੀ, ਪਰ ਬਾਪੂ ਕੁਝ ਜ਼ਿਆਦਾ, ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਹੀ ਕਰਜ਼ੇ ਨੂੰ ਜੋ, ਵੇਂਦਾ ਰਿਹਾ ਵਿਚਾਰਾ। ਸ਼ਾਲਾ! ਪਿੰਡ 'ਚੋਂ ਉਠੇ, ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵੀ ਲੈਂ ਜੋ ਅੱਗੇ, ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਲਿਜਾ ਨਾ ਸਕਿਆ, ਮੈਂ ਇਹ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ। ਚਿੱਤ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਜਦ ਅਕਸਰ ਹੀ, ਪੁੱਛਦੇ ਚੈਨਲਾਂ ਵਾਲੇ, ਸੰਧੂਆ ਕਿਹੜੀ ਸੜਕ 'ਤੇ ਪੈਂਦਾ, ਇਹ ਜੋ ਪਿੰਡ ਮਦਾਰਾ।

-ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸੰਧੂ

ਫੋਨ: +91-98763-12860

ਕਾਮਰੇਡ ਨੇ ਘੁਟ ਕੇ ਗੇਟ ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਡਿਗਣੇ ਬਚ ਗਿਆ। ਸੰਝਲ ਕੇ ਫੇਰ ਤੁਰਿਆ ਤਾਂ ਡਿਕੋ-ਡੋਲੇ ਖਾਂਦਾ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਰਸੀ ਵਿਚ ਆਣ ਡਿਗਿਆ। ਉਹਦੀ ਪਗ ਟੋਚੀ ਹੋ ਗਈ ਅਤੇ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਡੋਰੇ ਉਤਰ ਆਏ ਸਨ। ਉਹ ਪਿਛਾਂਹ ਸਿਰ ਸੁਟੀ ਇਕ ਟਕ ਨਸ਼ਈ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਮੈਨੂੰ ਘੁਰਨ ਲਗ ਪਿਆ। ਏਨੇ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਅੰਦਰੋਂ ਆਈ ਅਤੇ ਉਹਦੀ ਪਗ ਸਿਧੀ ਕਰ ਦਿਤੀ।

“ਓਏ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ, ਕੁਝ ਨੂੰ ਹੁੰਦਾ ਸਰਦਾਰਾਂ ਦੀ ਪਗ ਨੂੰ “ ਕਹਿੰਦਾ ਫੇਰ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਪਗ ਠੀਕ ਕਰਨ ਲਗ ਪਿਆ।

“ਛੋਟੇ ਭਾਈ ਲੈ ਲੈ ਕਾਰ ਦਾ ਹੁਟਾ ਲੈ ਆ ਨਿਆਇਆਂ ਨੂੰ ਵੀ, ਲੈ ਜਾ ਨਾਲ ਐਵੇਂ ਬੋਰ ਹੁੰਦੇ

ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ

ਆਂ। ਲੈ ਜਾਓ ਮੇਰੀ ਮਾਰੂਤੀ ਸ਼ਹਿਰ ਘੁੰਮ ਆਓ।” ਉਹ ਅਖਾਂ ਅਗੇ ਚਾਬੀ ਲਹਿਰਾਉਂਦਾ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਭਾ ਜੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੂੰ ਜਾਣਾ, ਉਠੋ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਆਰਾਮ ਕਰ ਲਓ ਅੰਦਰ ਮੰਮੀ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਆ।” ਮੈਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦਿਤਾ, ਪਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਆ ਕੇ ਉਹਦੇ ਹੱਥੋਂ ਚਾਬੀ ਫੜ ਕੇ ਉਹਦੀ ਗੱਲ ਬਦਲਣੀ ਚਾਹੀ।

“ਇਹ ਪ੍ਰੀਤੀਏ ਤੂੰ ਐਵੇਂ ਬਹੁਤੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰੀ ਨਾ ਘੋਟੀ। ਆਹੋ ਆਹੋ! ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਕਹਿਨਾਂ ਤੂੰ ਐਵੇਂ ਕਿਉਂ ਭਾ... ਹੈ ਕਿ ਨੂੰ?” ਕਾਮਰੇਡ ਨੂੰ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਔਖੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ।

“ਗੁਰ ਤੁਸੀਂ ਉਪਰ ਚਲੋ ਨਾਲੇ ਸਰਘੀ ਕੱਲੀ ਆ, ਉਪਰ ਕੋਈ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹ ਲਿਓ।” ਪ੍ਰੀਤੀ ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਉਠਾ ਕੇ ਪਉੜੀਆਂ ਕੋਲ ਛੱਡ ਗਈ, “ਐਵੇਂ ਜੂਠ ਜਿਹਾ ਬਹੁਤ ਗੱਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ”, ਉਹ ਮੁੜਨ ਲਗੀ ਬੋਲੀ।

“ਮੈਂ ਸ਼ਹਿਰ ਜਾਣਾ ਬਈ ਏ ਪ੍ਰੀਤੀਏ ਆਹ ਆਪਣੀ ਸੈਕਲੀ ਜਿਹੀ ਪਰਾਂ ਕਰ ਲਿਓ।” ਮੈਂ ਉਪਰ ਖੜੇ ਨੇ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕਾਮਰੇਡ ਕਾਰ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ।

“ਵੇ ਵਡਿਆ ਜਗੀਰਦਾਰਾ ਬਹਿੰਦਾ ਕਿ ਨਈਂ ਰਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦੇ ਮੋਟਰਸੈਕਲ ਨੂੰ ਸੈਕਲੀ ਈ ਦਸਦੇ।” ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੀ ਭੂਆ ਅੰਦਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਦਬਕਾ ਮਾਰ ਕੇ ਬੋਲੀ ਤਾਂ ਕਾਮਰੇਡ ਦੰਦੀਆਂ ਕੱਢਣ ਲਗ ਪਿਆ।

ਸਰਘੀ ਨੁਆਰੀ ਪਲੰਘ ਤੇ ਸੁਤੀ ਪਈ ਸੀ। ਉਪਰ ਪਖਾ ਚਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹਦੇ ਲੰਮੇ ਕੱਕੇ ਵਾਲ ਹਵਾ ਨਾਲ ਉਹਦੇ ਚਿਹਰੇ ‘ਤੇ ਫੈਲੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਹ ਇਉਂ ਲਤਾਂ ਪਸਾਰ ਕੇ ਪਈ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਥਕ-ਟੁਟ ਕੇ ਪਿਆ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਦਸ ਵਜੇ ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚੇ ਸੀ, ਇਹ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਹੀ ਖੇਡਦੀ ਭਜਦੀ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹਦੇ ਲਈ ਅਜ ਦਾ ਦਿਨ ਅਜੀਬ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਭਰਿਆ ਦਿਨ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਢੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹੋ ਕੇ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੀਂ ਆਈ ਸੀ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਾਨੇ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਸਨ ਜਾਂ ਫੇਰ ਫੋਟੋਆਂ ਵਿਖਾਈਆਂ ਸਨ। ਨਾਨੀ ਇਹਦੇ ਜੰਮਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਤਿੰਨ-ਚਾਰ ਵਾਰ ਆ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਜਦੋਂ ਸ਼ਹਿਰ ਅਸੀਂ ਨਵਾਂ ਘਰ ਛੱਡ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹਦਾ ਮਾਮਾ ਹਰਨੇਕ ਵੀ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਗੋਤਾ ਮਾਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਨਾਨਾ ਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਹਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਵੇਖਿਆ ਸੀ।

“ਮੰਮੀ ਇਹ ਨਾਨਾ ਜੀ ਫੋਟੋ ਵਾਲੇ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਘਰ” ਪ੍ਰੀਤੀ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਦੇ ਗੱਲ ਲਗ ਕੇ ਰੋ ਹਟੀ ਤਾਂ ਸਰਘੀ ਬੋਲੀ ਸੀ, ਹੈਰਾਨੀ ਜਿਹੀ ਨਾਲ।

“ਹਾਂ ਬੇਟਾ ਨਾਨਾ ਜੀ ਨਾਲ ਲਾਡੀ ਕਰੋ” ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਹਦੇ ਡੈਡੀ ਨੇ ਸਰਘੀ ਨੂੰ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਘੁਟ ਲਿਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਉਹਦੇ ਨਕਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਿਹਾਰਦਾ ਸਰਘੀ ਦਾ ਮੂੰਹ ਚੁੰਮਦਾ ਬੋਲਿਆ ਸੀ, “ਪ੍ਰੀਤੀ ਬਸ ਤੇਰਾਂ ਰੂਪ ਈ ਆ ਇਨ-ਬਿਨ, ਭੋਰਾ ਫਰਕ ਨਹੀਂ। ਬਸ ਅਖਾਂ ਗੁਰਬਖਸ਼ ‘ਤੇ ਗਈਆਂ, ਇਹਦੇ ਵਰਗੀਆਂ ਬਿਲੀਆਂ।”

ਚਾਹ ਪੀ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਡੈਡੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਆਓ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਖੂਹ ਵਿਖਾ ਕੇ ਲਿਆਈਏ। ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਤਾਂ ਅਜੇ ਬਾਰਾਂ ਵਜਦੇ ਨੂੰ ਆਉਣਗੇ।” ਸਰਘੀ ਨੂੰ ਕੁਛਤ ਚੁਕ ਕੇ ਉਹ ਅਗੇ ਅਗੇ ਹੋ ਤੁਰੇ ਸਨ। ਖੂਹ ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ। ਪਹਿਲਾਂ ਢਾਬ, ਫੇਰ ਸ਼ਿਵਾਲਾ ਤੇ ਨਾਲ ਖੇਤ। ਫਿਰਨੀਓਂ ਲਹਿ ਕੇ ਮੋਟਰ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਵਾਰ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਖੂਹ ‘ਤੇ ਵੀ ਆਏ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਮੋਟਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲਾਈ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਟਿਊਬਵੈਲ ਲਾ

ਵਿਥ

ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਜਮਾਨਾ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਅਤੇ ਉਚ-ਨੀਚ ਦਾ ਕੋਹੜ ਅਜੇ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਜਿਉਂ ਦਾ ਤਿਉਂ ਕਾਇਮ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਕਦੀ ਜਾਤ-ਪਾਤ ਦੀ ਇਸ ਵਿਥ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੈਰ ਵਿਥ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੱਲ ਕਤਲਾਂ ਤਕ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ ਅਗੁੰਵਧੂ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਸ ਵਿਥ ਨੂੰ ਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਪਾਉਂਦੇ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਅਖੌਤੀ ਉਚੀ ਜਾਤ ਵਿਚੋਂ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਥਿਤ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਵਿਚੋਂ। ਦੋਹੋਂ ਕੋਰਟ ਮੈਰਿਜ਼ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਮਾਪੇ ਮਨਕਸਾਂਦੇ ਇਸ ਵਿਆਹ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨ ਤਾਂ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅੰਦਰਲੀ ਵਿਥ ਮਿਟਦੀ ਨਹੀਂ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਪ੍ਰੇਮ ਗੋਰਖੀ ਨੇ ਇਹੋ ਸਭ ਕੁਝ ਆਪਣੀ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ।-ਸੰਪਾਦਕ

ਲਿਆ ਸੀ, ਪਸ਼ੂਆਂ ਲਈ ਖੁਲ੍ਹਾ ਕੋਠਾ ਪਾ ਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਗਲ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਡੈਡੀ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਸਵਾਲ ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਤੁਰੇ ਆਏ। “ਵਾਹਵਾ ਤਨਖਾਹਾਂ ਹੋਣਗੀਆਂ ਹੁਣ ਤਾਂ?”

“ਹਾਂ ਜੀ ਬਹੁਤ ਆ”

“ਹੈ ਦੋਹਾਂ ਦੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਪੰਜ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ?”

ਡੈਡੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ।

“ਬੱਸ ਜੀ, ਕੱਟ ਕਟਾ ਕੇ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਟੋਟਲ ਚੌਦਾਂ ਕੁ ਹਜ਼ਾਰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ।”

“ਹੈ! ਚੌਦਾਂ ਹਜ਼ਾਰ!” ਉਹ ਤੁਬਕ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਏ। ਸਰਘੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਲੁੜਕ ਆਈ।

ਖੂਹ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨਾ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਟਰੈਕਟਰ ਉਤੇ ਸਰਘੀ ਨੂੰ ਬਿਠਾਉਂਦੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲੀਂ ਪੈ ਗਏ, “ਮੇਰਾ ਪੁਤ ਟਰੈਕਟਰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਪਈ? ਬੁਹਾਡੇ ਘਰ ਹੈਨੀ ਨਾ ਏਦਾਂ ਦਾ ਟਰੈਕਟਰ। ਬੁਹਾਡੇ ਘਰ ਤਾਂ ਟੂਬੈਲ ਵੀ ਹੈਨੀ। ਹੈਂ ਪਈ ਸਰਘੀ, ਬੁਹਾਡੇ ਘਰ ਐਨੀਆ ਮਹੀਆਂ ਹੈਗੀਆਂ? ਪਤਾ ਐਨਾ ਦੁਧ ਹੁੰਦਾ ਸਾਡੇ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਦੋਧੀ ਕੋਲੋਂ ਲੈਂਦੇ ਹੋਵੋਗੇ, ਕਿਲੋ ਦੋ ਕਿਲੋ।” ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਉਹ ਸਰਘੀ ਨੂੰ ਚੁਕੀ ਮੋਟਰ ਕੋਲ ਜਾ ਖੜ੍ਹੇ, “ਪੁਤ ਉਹ ਆਪਣੇ ਖੇਤ ਆ ਦੇਖ ਕਿੰਨਾ ਝੋਨਾ ਆ, ਚੌਲ ਆ ਚੌਲ। ਓਹ ਕਮਾਦੀ ਆ, ਗੰਨੇ। ਛੱਲੀਆਂ ਆਪਾਂ ਵਢ ਲਈਆਂ।” ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਗੱਲ ਤੋੜ ਕੇ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਲ ਹੋ ਗਏ, “ਗੁਰਬਖਸ਼ ਅਹੁ ਚਾਰੇ ਖੇਤ, ਓ ਜਿਥੇ ਕਿੱਕਰ ਖੜ੍ਹੀ ਆ, ਪਹੁੰ ਮੈਂ ਲਏ। ਨੇਕ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਡੈਡੀ ਛੱਡੋ ਪਹੁੰ ਪਰ ਸਸਤੇ ਮਿਲਦੇ ਸੀ, ਨਾਲੇ ਸੂਏ ਦਾ ਪਾਣੀ ਖੁਲ੍ਹਾ। ਮਿੱਟੀ ਰਤਾ ਕੈਤੀ ਆ, ਪਰ ਚੌਲੀਂ ਸਰ ਗਿਆ। ਜਿਹਦੇ ਕੋਲ ਸੀ ਅਮਲ ਖਾਂਦਾ ਸੀ, ਵੇਚ ਕੇ ਵਿਹਲਾ ਹੋਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਚਾਰ ਖੇਤ ਉਹਨੇ ਆਦਧਰਮੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ‘ਤੇ, ਸਾਨੂੰ ਖਬਰ ਈ ਬਾਦ ਵਿਚ ਹੋਈ। ਸਾਡੇ ਏਥੇ ਆਦਧਰਮੀ ਤਕੜੇ ਆ। ਕਈਆਂ ਕੋਲ ਖੇਤ ਹੈਗੇ ਆ।”

“ਚੱਲੀਏ ਬੇਟਾ ਸਰਘੀ ਆ ਚਲੀਏ।” ਮੈਂ ਚਲੇ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਖੋਲਦੀ ਨੂੰ ਚੁਕਿਆ ਤਾਂ ਗੱਲਾਂ ਬੰਦ ਹੋਈਆਂ। ਆਲਾ-ਦੁਆਲਾ ਬਹੁਤ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਸੀ ਪਰ ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸਾਹ ਘੁਟਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿੰਦਾਂ ਕੱਚਾ ਪੁੰਝਾਂ ਨੱਕ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ਹੋਵੇ।

ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਵਡੀ ਭੈਣ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਤੇ ਉਹਦਾ ਪਤੀ ਕਾਮਰੇਡ ਆਏ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਹਰਨੇਕ ਵੀ ਮਠਿਆਈ ਵਗੈਰਾ ਲੈ ਆਇਆ ਸੀ। ਉਹ ਸਰਘੀ ਨੂੰ ਚੁਕਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਮੰਗਣੇ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿਤੀ। ਉਹ ਸ਼ਰਮਾ ਜਿਹਾ ਗਿਆ।

ਮੈਂ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਬੈਠਦਿਆਂ ਸਰਘੀ ਦੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਫੈਲੇ ਵਾਲਾਂ ਨੂੰ ਛੁਹਿਆ। ਚਿਤ ਕੀਤਾ ਇਹਨੂੰ ਜਗਾ ਕੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਗੱਲਾਂ ਕਰਾਂ। ਇਹਨੂੰ ਕਹਾਂ, ਮੈਨੂੰ ‘ਲਵ ਸਟੋਰੀ’ ਸੁਣਾਵੇ। ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੇਗੀ “ਇਕ ਸੀ ਗੁਰ ਇਕ ਸੀ ਪ੍ਰੀਤੀ ਹੈ, ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ-ਤ-ਲਵ ਸੀ ਹੈ, ਫੇ ਦੋਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਡੈਡੀ ਕਹਿੰਦਾ, ਨਈਂ ਨਈਂ...ਫੇ ਪਤਾ ਕੀ ਹੋਇਆ...ਫੇ ਹਨਾ...ਸਰਘੀ ਆ ਗਈ...ਫੇ ਲਵ ਜਿਤ ਗਿਆ...ਨਾਨਾ ਹਾਰ ਗਿਆ। ਮੇਰੀ ਸਟੋਰੀ ਖਤਮ ਪੈਸਾ ਹਜ਼ਮ।” ਤੇ ਇਹ ਸਿਰ ਇਧਰ ਉਧਰ ਘੁੰਮਾਏਗੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਗੱਲ ਖੂਹ ਉਤੇ ਕਿਉਂ ਨਾ ਯਾਦ ਆਈ ਮੈਂ ਮਨ ਹੀ ਮਨ ਪਛਤਾਇਆ।

ਮੈਂ ਲੰਮਾ ਪੈ ਗਿਆ। ਛਤ ਦੀਆਂ ਟਾਇਲਾਂ ਗਿਣਨ ਲੱਗਾ। ਪੂਰੀ ਪਾਲ ਵਿਚ ਪੈਂਤੀ ਇਟਾਂ ਸਨ। ਫਿਰ ਬਾਲਿਆਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾਇਆ। ਮਨ ਹੀ

ਮਨ ਮੈਂ ਕਮਰੇ ਗਿਣੇ, ਫਿਰ ਬਾਲੇ ਤੇ ਫਿਰ ਟਾਇਲਾਂ।

“ਬਖਸ਼ਿਆ, ਤੂੰ ਗੁਣੀ ਗਿਆਨੀ ਆਂ, ਮੈਂ ਖਾਲੀ ਭਾਂਡਾ ਤੈਨੂੰ ਮੱਤਾਂ ਦਿੰਦਾ ਸੋਭਦਾ ਨਈਂ। ਬਸ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਲਈਂ ਪਈ ਜੁਆਨਾ ਤੂੰ ‘ਲਾਘ ਲੰਮੀ ਭਰਨ ਲੱਗੇ’, ਇਹ ਜਮਾਨਾ ਅਜੇ ਵੀ ਤੁਰਨ ਨੂੰ ਲੱਗਾ, ਜਾਤ ਬਰਾਦਰੀ ਆਪਣੀ ਈ ਮਾਫਕ ਬੈਠਦੀ ਆ, ਜਿਥੇ ਬੰਦਾ ਧੌਣ ਉਚੀ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਤੁਰਦਾ ਪੁੱਤਰਾ। ਹਾਲੇ ਤਾਂ ਅਗਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡਾ ਪਹਿਨਿਆ ਪਚਰਿਆ ਈ ਨਈਂ ਸੁਖਾਉਂਦਾ। ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਤਾਂ ਗੱਲ ਛੱਡ, ਬਹੁਤ ਸਿਰੇ ਦੀ ਗੱਲ ਆ ਇਹ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਮਨ ਦੇ ਟੋਏ ਪੂਰਦਾ ਈ ਰਹੇਗਾ। ਨਾਲ ਜਾਨ ਦਾ ਖੋ ਵਾਧੂ। ਜਿਥੇ ਬੰਦੇ ਕੋਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਰਕ ਜਾਂ ਦਲੀਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਥੇ ਫੇ ਠਾਹ ਸੋਟਾ ਮਾਰਨ ਉਤੇ ਉਤਰ ਆਉਂਦਾ। ਬਾਕੀ ਮਿੱਤਰਾ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਆਂ...ਜੇ ਦਬ ਗਿਆ ਤਾਂ ਫੇ ਜਾਣੀ ਕਬਰ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੂੰ ਆਪੂੰ ਹੀ ਇੱਟਾਂ ਚਿਣਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਕਰ ਬਹੇਗਾ।” ਜਦੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਾ ਦਿਤੀ ਸੀ ਤਾਂ ਭਾਈਏ ਨੇ ਮਨ ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਭਾਈਆ ਕਿਧਰ ਆ ਵੜਿਆ?

ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਸੋਚ, ਕੋਈ ਤਣਾਅ ਮੇਰੇ ਜ਼ਿਹਨ ਉਤੇ ਭਾਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਭਾਈਆ ਜ਼ਰੂਰ ਆ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਬਾਲੇ ਤੇ ਟਾਇਲਾਂ ਦਾ ਹਿਸਾਬ ਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਨਈਂ ਕਿਧਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਮੈਂ ਤਿੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸਾਹ ਵੀ ਔਖਾ ਜਿਹਾ ਆਉਣ ਲੱਗਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਟੁਕੜਿਆਂ ਵਿਚ ਹਵਾ ਅੰਦਰ ਉਡ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇਕ ਟੁਕੜਾ ਅਜੇ ਵੀ ਮੋਟਰ ਉਤੇ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਸਰਾ ਅਜੇ ਵੀ ਕਾਮਰੇਡ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੁਰਸੀ ਉਪਰ ਬੈਠਾ ਉਹਦੇ ਹਥ ਵਿਚ ਲਹਿਰਾ ਰਹੀ ਕਾਰ ਦੀ ਚਾਬੀ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਵਿਆਹ ਨਈਂ ਸੀ ਹੋਇਆ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਣ ਉਤੇ ਅਸੀਂ ਵਿਆਹ ਵਾਲੇ ਕਾਗਜ਼ ਕਚਹਿਰੀ ਦੇ ਆਏ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਹ ਗੱਲ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਦਸ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਪਿੰਡੋਂ ਮੁੜੀ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਕੋਟੀਨ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਪਰਸ ਵਿਚੋਂ ਚਿਠੀ ਕਢ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਦਿਤੀ, “ਡੈਡੀ ਦੀ ਆ ਪੜ੍ਹ ਲੈਣੀ ਏਥੇ ਨਈਂ ਘਰ ਜਾ ਕੇ।”

ਮੈਂ ਘਰ ਆ ਕੇ ਚਿਠੀ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਡੈਡੀ ਨੇ ਉਹਦੀ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, “ਇਹ ਵਿਆਹ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਓਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਸੂਟ ਕਰ ਦਿਓ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀਹ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ-ਦੁਆ ਕੇ ਫਸਤਾ ਵਢ ਦਿਓ। ਲਾਂਬੜੇ ਵਾਲੇ ਭਜੀ ਨੂੰ ਗੰਢ ਲਓ। ਤੁਸੀਂ ਮਰ ਗਏ ਸਾਰੇ? ਪੈਸੇ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਾ ਕਰੋ। ਦੋ ਲਖ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੋਣੈ, ਨੌਂ ਦਸ ਦਿਨਾਂ ਤਕ ਹੋਰ ਅਪਤ ਜਾਊ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਉਤੇ ਗੌਰ ਕਰਿਓ।”

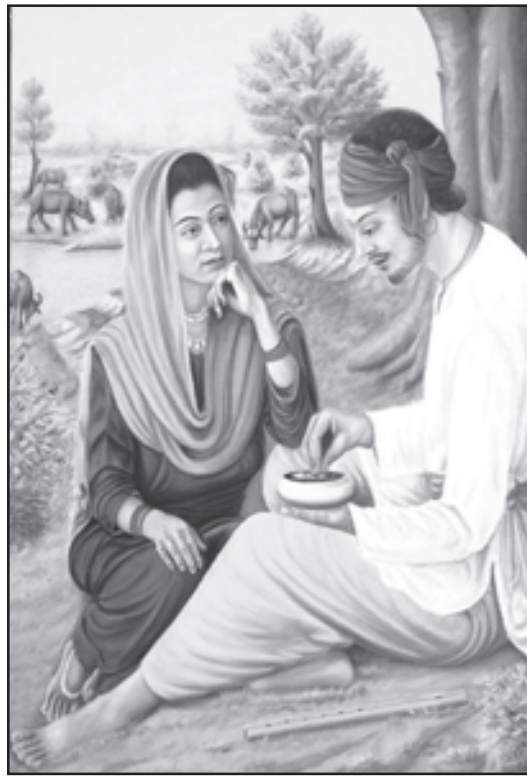
ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਵਿਹਲੇ ਸਮੇਂ ਬੈਠੇ ਅਸੀਂ ਫੋਕੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਪੀਰਫਤ ਖਤਮ ਕਰਕੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਹਨੂੰ ਹੋਸਟਲ ਵਲ ਛੱਡਣ ਗਿਆ ਸੀ ਤਾਂ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਡੈਡੀ ਦੀ ਇਕ ਗੱਲ ਦਸੀ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਹਨੂੰ ਕਿਸੇ ਟਾਈਮ ਉਹਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਦਸੀ ਸੀ। ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੀ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਾਲੀ ਭੂਆ ਨੇ ਦਸੀ ਸੀ।

ਗੱਲ ਹੈ ਤਾਂ ਆਮ ਜਿਹੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਿਤੇ ਪਾਰੇ ਵਾਂਗ ਬਹਿ ਗਏ ਸੀ। ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਡੈਡੀ ਨਾਲ

ਵਾਲੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਆਪਣੇ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਰਮਦਾਸੀਏ ਮਾਸਟਰ ਦੀ ਕੁੜੀ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਏਥੇ ਤਕ ਤੁਲ ਗਈ ਕਿ ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਓ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ੰਗ ਕਹਿ ਦਿਤਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਗਤੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ, ਨਈਂ ਮਹੁਰਾ ਖਾ ਲਉਂ। ਫਿਰ ਆ ਕੇ ਇਹੋ ਗੱਲ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਦਾਦੇ ਮੂਹਰੇ ਆ ਕਹੀ। ਉਹ ਕੁੜੀ ਭੂਆ ਦੀ ਸਹੇਲੀ ਵੀ ਸੀ, ਘਰ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਭੂਆ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਭੇਤ ਸੀ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਗਤਾ ਉਹਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਤੇ ਲੜ ਪਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਤੂੰ ਸੋਚ ਕਿਦਾਂ ਲਈ? ਮੇਰਾ ਪਿਆਰ ਤਾਂ ਹੈ ਪਰ ਵਿਆਹ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਕੁੜੀ ਅੜ ਗਈ। ਕਹਿੰਦੀ, ਮੈਂ ਵੇਰ ਉਤੇ ਨੂੰ ਸੁਟੀ ਹੋਈ! ਤੂੰ ਮੇਰੀ ਇਜ਼ਤ ਖੋਹ ਰੋਲੀ ਆ, ਮੈਂ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤੇਰੀ ਮਿੱਟੀ ਰੋਲ ਕੇ ਛੱਡੂੰ।

ਉਹ ਤਾਂ ਜੀ ਖੂਹ ਤੇ ਆ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈ, ਜਾਵੇ ਨਾ। ਫੇਰ ਉਹਦਾ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਕਿਥੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਉਹਦਾ ਪੈ ਪੁਲਿਸ ਲੈ ਆਇਆ। ਆਦਧਰਮੀ ਵੀ ਕਨੇ ਹੋ ਗਏ ਡੈਡੀ ਹੁਣਾਂ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਪੈਸੇ ਚਾੜ੍ਹ ‘ਤੇ। ਪੁਲਿਸ ਉਲਟਾ ਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਈ ਤੇ ਗੱਲ ਦਬਾ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਜਦੋਂ ਮੁਰਬਾਬੰਦੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਨਿਆਈਆਂ ਵਾਲੀ ਝਿੜੀ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵਾਹ ਦਿਤੀ, ਸੂਏ ਤੋਂ ਪਾਰ ਆੜ ਕਢਦੇ ਕਲੇਰਾਂ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਬੁੜ੍ਹੇ ਨੇ ਹਡੀਆਂ ਦੇਖ ਕੇ ਕਹੀ ਰੋਕ ਦਿਤੀ। ਉਥੇ ਲੋਕ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਂ ਹਉਕਾ ਭਰਿਆ ਸੀ। ਚਾਹ ਨਈਂ ਪੀਤੀ ਗਈ। ਪਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਚਾਹ ਵੀ ਪੀਤੀ ਤੇ ਬਰੈਡ ਪਕੌੜੇ ਦੋਨੋਂ ਖਾ ਗਈ।

“ਗੁਰ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਸੌ ਪੰਜਾਹ ਦੇ ਕੇ ਕਾਗਜ਼ ਦੇ-ਚਾਰ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਕਢਾ ਲਓ ਛੇਤੀ। ਮੈਰਿਜ਼ ਹੋ ਜਾਏ ਇਹ ਪੈਹੋ...ਇਹ ਹੈਕੜ...ਹਰ ਥਾਂ ਨਈਂ ਚਲ ਸਕਦੇ।” ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੇ ਦੰਦ ਕਰੀਚੇ ਸਨ। ਇਕ ਦਮ ਉਹਦਾ ਚਿਹਰਾ ਤਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਜੀਬ ਸੁਭਾਅ ਦੀ ਕੁੜੀ ਸੀ।

ਮੇਰੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਪਥੇ ‘ਤੇ ਅਟਕ ਗਈ। ਫਿਰ ਨਿਗ੍ਹਾ ਪਥੇ ਦੇ ਤੋਜ਼ ਘੁੰਮਦੇ ਫਰਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਲੱਗੀ ਪਰ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਈਂ ਸੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਫਿਰ ਨਿਗ੍ਹਾ ਵਿਚਕਾਰ ਮੋਟਰ ਉਤੇ ਟਿਕ ਗਈ, ਗੱਲ ਗੁੰਬਦ ਜਿਹੇ ਉਤੇ। ਕਿਵੇਂ ਗਰੀਸ ਨਿਕਲ ਕੇ ਬਾਹਰਲਾ ਪਾਸਾ ਕਰਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮਾਤੀ ਕੰਪਨੀ ਦਾ ਪਖਾ ਲਗਦਾ ਸੀ, ਚੰਗੀ ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਤਾਂ ਘਰ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਵਧਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

“ਪੁੱਤ, ਇਹ ਠੀਕ ਆ ਪਈ ਬਖਸ਼ਾ ਚੰਗੀ ਨੌਕਰੀ ਉਤੇ ਆ, ਸੋਹਣਾ-ਸੁਨੱਖਾ ਤੇ ਛੇ ਫੁੱਟ ਤੋਂ ਉੱਚਾ ਪਰ ਪੁਤ ਹੈ ਤਾਂ...” ਭਾਈਆ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਕਰਦਾ ਰੁਕ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਗੱਲ ਪਲਟ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਬਸ ਧੀਏ ਤੂੰ ਐਂ ਸੋਚ ਲੈ ਜਿਦਾਂ ਬਈ ਸਾਰਾ ਕੁਛ ਈ ਵਧੀਆ ਹੋਵੇ ਪਰ ਕੰਪਨੀ ਮਾਤੀ ਹੋਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕਹਿਣਗੇ ਨੀਵੀਂ ਜਾਤ ਆ, ਯਾਨਿ ਮਾੜੀ ਕੰਪਨੀ ਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣਗੇ ਟਾਪ ਦੀ ਕੰਪਨੀ, ਅਸਲੀ ਮਾਲ ਜਿੰਦਾਂ ਰੋਲੇ ਕੰਪਨੀ ਸੀ, ਉਸ਼ਾ, ਬਜਾਜ ਜਾਂ ਫਿਲਪ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤ ਪੁੱਤ ਇਹ ਦੇਖ ਲਾ ਕੰਪਨੀ ਤਾਂ ਪਈ ਐਸੀ ਵੈਸੀ ਈ ਆ।” ਭਾਈਆ ਕਹਿ ਕੇ ਹੱਸਿਆ ਸੀ।

“ਕਿਆ ਕਮਾਲ ਆ ਭਾਈਆ ਜੀ, ਗੱਲ

ਦਾ ਸੁਆਦ ਲਿਆ ‘ਤਾ। ਦੇਖੋ ਗੁਰ, ਭਾਈਆ ਜੀ ਦੀ ਗੱਲ... ਭਾਈਆ ਜੀ...ਮੈਂ ਕਹਾਂ...ਆਈ ਐਮ ਪਰੋਡ ਆਫ ਯੂ ਭਾਈਆ ਜੀ।” ਭਾਵੁਕ ਹੋਈ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੇ ਹੁੱਕਾ ਪੀ ਰਹੇ ਭਾਈਏ ਨੂੰ ਜੰਫੀ ਜਾ ਪਾਈ ਸੀ।

ਇਹ ਭਾਈਆ ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਈਂ ਕਿਧਰੋਂ ਆ ਦਾਖਲ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਖੇ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਰਘੀ ਉਠ ਕੇ ਬਹਿ ਗਈ। ਇਧਰ ਉਧਰ ਦੇਖਣ ਲੱਗੀ।

“ਉਠ ਗਿਆ ਮੇਰਾ ਰਾਜਾ ਬੇਟਾ!” ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋਈ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਬੈਠ ਗਈ। ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਪੈਪਸੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਸੀ। “ਲੈ ਮੇਰਾ ਰਾਜਾ ਕੋਲਡ ਡਰਿੰਕ ਪੀਓ, ਸੋ ਸਵੀਟ।” ਉਹਨੇ ਬੋਤਲ ਸਰਘੀ ਨੂੰ ਫੜਾ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਝਾਕਿਆ। ਉਹ ਸਹਿਮੀ ਹੋਈ ਸੀ।

“ਤੁਸੀਂ ਕੜਾ ਤੇ ਮੁੰਦੀਆਂ ਵਗੈਰਾ ਨਈਂ ਨਾ ਲੈਣ ਦਿੱਤੇ ਡੈਡੀ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਆ।” ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਮੇਰੇ ਉਪਰ ਝੁਕ ਗਈ, ਮੇਰੇ ਵਾਲਾਂ ਉਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਨ ਲਗੀ।

“ਹੇਠਾਂ ਕਾਹਦਾ ਰੋਲਾ ਪੈ ਰਿਹਾ?” ਕਾਮਰੇਡ ਬੋਲਦਾ ਸੀ।

“ਤੁਹਾਨੂੰ ਸੁਣ ਗਿਆ? ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਝੇੜਾ ਪਾਈ ਬੈਠੀ ਆ। ਕਹਿੰਦੀ ਆ, ਮੈਨੂੰ ਜਿਪਸੀ ਲੈ ਕੇ ਦਿਓ। ਕਾਮਰੇਡ ਕਹਿੰਦਾ, ਮੇਰੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਪਾਇਆ? ਦੋ ਮੁੰਡੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਹ ਪੰਜਾਹ ਛਿਲਤਾਂ ਨਾਲ ਸਾਰ ‘ਤਾ। ਡੈਡੀ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ, ਵੀਹ ਲੱਖ ਜਮਾ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ, ਉਹਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਉਣੀ

ਆ, ਨਾਲੇ ਮੈਨੂੰ ਜਿਪਸੀ ਲੈ ਦਿਓ...ਨਾਲੇ ਨੇਕ ਨੂੰ...ਬੇਵਕੂਫ ਨੇਕ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਂਦਾ।” ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਕਰਦੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੱਧੀ ਹੋ ਗਈ। “ਚਲੋ ਛੱਡੋ ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਚਾਚਾ ਤੇ ਚਾਚੀ ਵੀ ਬੜੇ ਖੁਸ਼ ਆ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ। ਮੰਮੀ ਹੁਣੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਝੂਠ ਬੋਲਿਆ ਹੋਣੈ ਤੁਹਾਡੇ ਬਾਰੇ, ਪਰ ਗੱਲ ਦਬ ਗਈ। ਭੂਆ ਕਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਦੋਨੋਂ ਜਣੇ ਜ਼ਰੂਰ ਪਿੰਡ ਗੇਤੀ ਮਾਰਿਓ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਖੂਹ ਵੱਲ ਗਏ ਆਂ...ਜਿਹਨੇ ਜਿਹਨੇ ਵੀ ਦੇਖਿਆ...ਕਈ ਜਣੀਆਂ ਆਈਆਂ ਗੁਣ ਗਾ ਕੇ ਗਈਆਂ।”

ਕੋਈ ਪਉੜੀਆਂ ‘ਚ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਉਠ ਕੇ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਬਹਿ ਗਈ।

“ਉਠ ਗਈ ਬਈ ਸਰਘੀ ਆ ਜਾ ਮੇਰੇ ਕੋਲ।” ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਡੈਡੀ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਚੁਕ ਲਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਹੀ ਬਹਿ ਗਏ।

“ਪੁੱਤ, ਮੇਰੇ ਸ਼ਿੰਦੇ, ਕੋਈ ਗੱਲ ਮਨ ਉਤੇ ਨੂੰ ਲਾਉਣੀ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਸੁਖੀ ਵਸੋ। ਕੋਈ ਔਖ ਸੌਖ ਹੋਵੇ ਅਸੀਂ ਹੈਗੇ ਆ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ

ਸੋਭਾ ਕਰਦੇ ਜਿਹਤਾ ਵੀ ਸੁਣਦਾ ਪ੍ਰਾਹੁਣਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆ, ਮੂੰਹ ਅੱਡਿਆ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ।”

“ਪ੍ਰੀਤੀ ਵੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਆ!” ਮੈਂ ਕਹਿ ਕੇ ਹੱਸਿਆ।

“ਉਹ ਤਾਂ ਹੈ”, ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਡੈਡੀ ਬੋਲੇ। “ਮੰਮੀ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕਦੇ ਚਿੰਤਾ ਨਈਂ ਕਰਨੀ। ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਬਾਰੇ...ਸਾਡੇ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕੀ ਸੋਚਦਾ ਜਾਂ ਕਹਿੰਦਾ, ਇਹਦੇ ਬਾਰੇ ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਸੋਚਦੇ, ਨਾ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵਿਹਲ ਹੀ ਹੈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚਣ ਦੀ। ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਮੱਥੇ ਵਟ ਪਾਵੇ, ਕੋਈ ਹੱਸ ਕੇ ਬੁਲਾਵੇ, ਇਹ ਗੱਲਾਂ ਕੋਈ ਮਾਅਨੇ ਨਈਂ ਰੱਖਦੀਆਂ।”

“ਸਾਬਾਸੇ ਬਰਖੁਰਦਾਰ! ਨਈਂ ਰੀਸਾਂ ਤੇਰੀਆਂ। ਤੇਰੇ ਬਾਰੇ ਸੁਣਿਆ ਬਬੇਰਾ ਕੁਛ ਸੀ, ਪਈ ਐਸ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਬਈ...ਮਿਲ ਕੇ ਦੇਖ ਵੀ ਲਿਆ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਲੰਮੀਆਂ ਉਮਰਾਂ ਕਰੇ।” ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਡੈਡੀ ਜਜ਼ਬਾਤ ਵਿਚ ਘਿਰ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੱਥ ਮੇਰੇ ਮੱਥੇ ਉਤੇ ਆ ਟਿਕਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਪਿੱਠ ਉਤੇ ਫਿਰ ਗਿਆ, “ਜੀਂਦਾ ਵਸਦਾ ਰਹਿ ਸੋਹਣਿਆ।” ਬੋਲਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣਾ ਮੂੰਹ ਸਰਘੀ ਦੇ ਸਿਰ ‘ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ।

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਲੀੜਾ ਸੁਆਰਿਆ ਤੇ ਹੇਠੋਂ ਇਕ ਪਾਲਿਥੀਨ ਦਾ ਲਿਫਾਫਾ ਕਢ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਡੈਂਡੀ ਨੂੰ ਫੜਾਇਆ। ਮੈਂ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ।

“ਦੇਖ ਬਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਇਹ ਕੁਛ ਨੂੰ ਆ...ਤੁਸੀਂ ਦੋਹਾਂ ਨੇ ਵਿਆਹ ਕਰ ਲਿਆ...ਧੀ ਵੀ ਜੰਮ ਪਈ... ਤੁਸੀਂ ਮੌਜਾ ਕਰਦੇ ਆਂ ਫੇਰ ਵੀ ਧੀ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਸਦਾ ਦੇਣਦਾਰ ਰਹਿੰਦੇ ਆ। ਅਸੀਂ ਤੇਰੀ ਲਿਆਕਤ, ਤੇਰੀ ਸ਼ਰਫਤ ਅੱਗੇ ਕੱਢ ਨਈਂ। ਆਹ ਤਿਲ-ਫੁੱਲ ਆ...ਬਸ ਤੇਰੇ ਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਕੱਪੜੇ-ਲੜੇ ਲਈ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਆ...ਇਹ ਕਈ ਚਿਰ ਦੇ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਂ ਦੇ ਈ ਪਏ ਆ...ਸਾਂਭ ਲਓ।”

ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਜਿਵੇਂ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਕੰਧ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਵਿੱਚੋਂ ਕਾਰਨ ਕੀ ਹੈ? ਜੇ ਇਹ ਰਿਸ਼ਤਾ ਹੁਣ ਸਵੀਕਾਰ ਈ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਠੰਮਣਾ ਕਾਹਦੇ ਲਈ? ਇੰਨੇ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਸਾਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੀ ਲੋੜ ਤਾਂ ਪਈ ਨਈਂ ਅਸੀਂ ਘਰ ਵੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਰਹੇ, ਨੇਕ ਤਿੰਨ ਚਾਰ ਵਾਰ ਰੇਤਾ ਦੀਆਂ ਟਰਾਲੀਆਂ ਵੀ ਸੁਟ ਕੇ ਆਇਆ...ਹੁਣ ਅਚਾਨਕ ਏਨਾ ਮੋਹ ਕਾਹਦੇ ਲਈ? ਪੰਜ ਸਾਲ ਤੋਂ ਤੁਰ ਹੀ ਰਹੇ ਆਂ।

ਹਫ਼ਤਾ ਕੁ ਪਹਿਲਾਂ ਹਰਨੇਕ ਆਇਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਭਾ ਜੀ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਮੰਗਣਾ, ਤੁਸੀਂ ਜ਼ਰੂਰ ਪਹੁੰਚਣਾ।” ਹਰਨੇਕ ਨੇ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਇੰਨੀ ਕੁ ਸਾਂਝ ਬਣਾ ਲਈ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਛ ਨਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਡੈਂਡੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਆ? ਭਰਾਵਾ ਸਾਡੇ ਆਉਣ ਨਾਲ ਤੇਰੇ ਕੰਮ 'ਚ ਕੋਈ ਵਿਘਨ ਨਾ ਪੈ ਜਾਏ”, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਹੱਸ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ।

“ਕਿਹੜਾ ਵਿਘਨ ਪਾਉਣ ਆਲਾ ਜੰਮਿਆ? ਤੁਸੀਂ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਊਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਕੰਮ ਸਿਰੇ ਲੱਗੂ...ਨਈਂ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣਾ।” ਉਹ ਆਕੜ ਗਿਆ। “ਛੋਟੇ ਭਾ ਜੀ ਐਂ ਕਰੀਂ...” ਡੈਂਡੀ ਦਾ ਫੋਨ ਆ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣੀ ਸੀ, ਬੜੀ ਠਰੱਠੇ ਵਾਲੀ, ਸਹਿਜ। ਹੁਣ ਤਕ ਤਾਂ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਹੀ ਦੇਖੀਆਂ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਪੱਥ ਵਿਚ, ਕਿਸੇ ਲੰਮੀ ਕਾਰ ਕੋਲ ਕਿਤੇ ਫੁੱਲਾਂ ਵਿਚ। ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਅਸੀਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਨਈਂ ਸੀ ਤੇਰੀ, ਉਦੋਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਮੈਨੂੰ ਪਿੰਡ ਲੈ ਕੇ ਗਈ। ਖੁੱਲ੍ਹਾ-ਡੁੱਲ੍ਹਾ ਘਰ ਸੀ। ਘਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੀ ਮੰਮੀ ਸੀ, ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸੀ ਜਿਹੜੀ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਸੀ, ਨੌਵੀਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਰਨੇਕ ਸੀ, ਅਲੂਆਂ ਜਿਹਾ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਆਪ ਤਾਂ ਕਾਲਜ ਦੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀ ਸੀ, ਹੋਸਟਲ ਵਾਰਡਨ ਜੁ ਸੀ। ਬੈਠਕ ਵਿਚ ਕੰਧ ਉਪਰ ਵੱਡੀ ਸਾਰੀ ਰੰਗੀਨ ਫੋਟੋ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਕੁੰਦੀਆਂ ਮੁੱਛਾਂ, ਤੇਤ ਚਾਦਰਾਂ ਤੇ ਕਲੀਆਂ ਵਾਲਾ ਕੁਤਤਾ।

“ਇਹ ਮੇਰੇ ਡੈਂਡੀ ਆ...ਫਾਰਨ 'ਚ ਆ। ਪਹਿਲਾ ਕੈਨੇਡਾ ਗਏ ਸੀ ਟਰਾਂਟੋ, ਉਥੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਚਲੇ ਗਏ, ਕੈਲੇਫੋਰਨੀਆ” ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੇ ਬੜੇ ਚਾਅ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਸੀ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਤਾਂ ਘਰ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਫੋਨ 'ਤੇ ਫੋਨ ਆਉਣ ਲੱਗਾ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਉਦੋਂ ਮੋਹ ਭੰਗ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਪਈ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਬੋਲ ਰਿਹਾ?” ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਡੈਂਡੀ ਪੁੱਛ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਜੀ ਹਾਂ, ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ?” ਮੈਂ ਸ਼ਸ਼ੇਪੰਜ ਵਿਚ ਪਏ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ ਸੀ।

“ਮੈਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਫਾਦਰ ਬੋਲਦਾ ਪਈ ਤੁਸੀਂ ਐਤਵਾਰੀ ਨੇਕ ਦੇ ਮੰਗਣੇ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਣਾ...ਜ਼ਰੂਰੀ ਤਾਗੀਦ ਆ...ਅਸੀਂ 'ਡੀਕਾਂਗੇ...ਦੇਖਿਓ, ਐਵੇਂ ਟਾਲਾ ਨਾ ਮਾਰਿਓ...ਇਹ ਰਕੁਐਸਟ ਈ ਆ।”

“ਆਹ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਕਰ ਲਓ।” ਮੈਂ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਫੋਨ ਫੜਾ ਦਿਤਾ ਸੀ ਤੇ ਆਪ ਬਾਹਰ ਘਾਹ ਉਤੇ ਲੰਮਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਸੀ। ਉਪਰ ਦੇਖਿਆ, ਹਨੇਰੇ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਚਾਨਣ ਘੁਲਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਸ਼ਾਇਦ ਚੰਦ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲਾ ਸੀ।

ਉਹ ਤਾਂ ਇਕ ਆਵਾਜ਼ ਸੀ, ਇਕ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇ ਜਿਹੜੇ ਅਜੇ ਤਕ ਜੁੜੇ ਨਈਂ ਸਨ, ਜੁੜ ਗਏ ਸੀ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਚੇਚ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਉਪਰਾਲੇ ਦੇ। -ਪਰ ਹੁਣ ਇਹ ਨੂੰ? ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਨੋਟਾਂ ਨਾਲ ਕੀ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂ ਤੋੜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰੀ ਇਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਨਿਆਵੀ ਰਿਸ਼ਤਿਆਂ ਦੇ ਜੋੜ-ਤੋੜ ਤੇ ਉਸਰਨ ਬਾਰੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਕੁਝ ਪਤਾ ਨਈਂ ਲਗਦਾ। ਇਸੇ ਉਲਝੀ ਸੋਚ ਦਾ ਸਿਰਾ ਲਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਮੈਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਡੈਂਡੀ ਦੇ ਹਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜੇ ਲਿਫਾਫੇ ਨੂੰ ਘੂਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

“ਡੈਂਡੀ! ਤੁਹਾਡਾ ਫੋਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਤੇਜ਼ੀ

ਭੂਆ ਦਾ।” ਬੱਲੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚੋਂ ਹਰਨੇਕ ਨੇ ਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਡੈਂਡੀ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਉਠਿਆ ਤੇ ਲਿਫਾਫਾ ਮੇਰੇ ਪਟਾਂ ਉਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਪਉੜੀਆਂ ਉਤਰ ਗਿਆ।

“ਦੇਖੋ ਮੰਮੀ, ਸਾਨੂੰ ਪੈਰਿਆਂ ਦੀ ਕਿਤੇ ਲੋੜ ਨਈਂ ਸਾਡੀ ਕੋਈ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਵੀ ਹੈਨੀ ਜਿਥੇ ਐਡੀ ਰਕਮ ਖਰਚੀ ਜਾਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਪੈਰੇ ਨੂੰ ਲੈਣੇ।” ਮੈਂ ਲਿਫਾਫਾ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੀ ਮੰਮੀ ਵੱਲ ਵਧਾਇਆ। ਮੰਮੀ ਨੇ ਲਿਫਾਫਾ ਨਈਂ ਫੜਿਆ ਤਾਂ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੇ ਹੱਥ ਵਧਾ ਕੇ ਫੜ ਲਿਆ।

“ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਪੈਰੇ ਸਾਨੂੰ ਕਿਉਂ ਦਿੰਦੇ ਆਂ ਦੱਸੋ?” ਬਿਲਕੁਲ ਇਹੋ ਸ਼ਬਦ ਮੈਂ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਨੂੰ ਕਹੇ। ਪਰ ਮੇਰੇ ਕਹਿਣੇ ਬਣਦੇ ਨਹੀਂ ਸਨ।

“ਓਹ ਵੱਡਾ ਆ...ਦੇਖ ਕਿੰਦਾਂ ਸਾਡੀ ਜਾਨ ਲੈਣੀ ਕੀਤੀ ਆ। ਗਲ ਵਿਚ ਗੂਨਾ ਦੇ ਕੇ ਲੈਂਦਾ...ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਐਨਾ ਵੀ ਨੂੰ ਕਰ ਸਕਦੀ? ਮੈਂ ਨੂੰ ਤੁਹਾਡੀ ਕੁਛ ਲਗਦੀ? ਕੀ ਆ ਇਹ ਝੁੰਗੇ 'ਚੋਂ ਚਾਰ ਕੋਡਾਂ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ। ਵਥੇਰਾ ਕੁਛ ਦਿਤਾ ਆ ਨੇਕ ਨੂੰ...ਰਬ ਤੰਦਰੁਸਤੀ ਬਖਸ਼ੇ...ਖਨੀ ਅਗਲਿਆਂ ਨੇ 'ਮਰੀਕਾ' 'ਚ ਸੱਦ ਲੈਣਾ।”

ਹੇਠੋਂ ਭੂਆ ਦੀ ਵਾਜ਼ ਆਈ, ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਲਈ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਉਠ ਕੇ ਚਲੀ ਗਈ। ਜਾਂਦੀ ਹੋਈ ਲਿਫਾਫਾ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਰਖ ਗਈ।

“ਦੇਖ ਪੁੱਤ, ਇਹ ਪੈਸੇ ਤੁਸੀਂ ਰੱਖ ਲਓ,” ਲਿਫਾਫਾ ਲੈ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੀ ਮੰਮੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਪਲੰਘ ਉਤੇ ਆ ਬੈਠੀ।

“ਮੇਰੀ ਧੀ ਸਰਘੀ ਦੇ ਨਾਂ ਬੈਂਕ ਵਿਚ ਜਮ੍ਹਾਂ ਕਰਾ ਦਿਓ...ਟੈਮ ਆਉਣ ਉਤੇ ਇਹਨੂੰ ਚੰਗੀਆਂ ਪੜ੍ਹਾਈਆਂ ਕਰਾਇਓ।” ਬੋਲਦੀ ਬੋਲਦੀ ਉਹ ਸਰਘੀ ਨਾਲ ਲਾਡ ਕਰਨ ਲੱਗੀ।

“ਮੰਮੀ ਜੀ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਇਹਦੇ ਜੋਗੇ ਬਹੁਤ ਪੈਸੇ ਆ...ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਵਥੇਰੇ ਪੈਰੇ ਮਿਲਦੇ ਆ।”

“ਸ਼ਾਬਾਸ਼ੇ ਪੁੱਤਾ, ਨਈਂ ਰੀਸਾਂ ਤੇਰੀਆਂ” ਕਹਿ ਕੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹੱਥ ਪਲੇਸਿਆ।

“ਦੇਖੋ ਮੰਮੀ ਏਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਈ ਸਭ ਕੁਛ ਬਣਾਉਣਾ ਤੇ ਢਾਹੁਣਾ ਹੁੰਦਾ...ਜਿਹੜੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਗਰਕਣ ਦੀ ਅਸੀਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੁਹਾਈ ਪਾਉਂਦੇ ਆਂ...ਇਹਦਾ ਸਤਿਆਨਾਸ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਵੀ ਤਾਂ ਹੱਥ ਹੈਗਾ। ਅਸੀਂ ਜੇ ਕੋਈ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਉਲੀਕਦੇ ਆਂ, ਕੁਛ ਨਵਾਂ ਸਿਰਜਦੇ ਆਂ ਤਾਂ ਉਹਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵੀ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਈ ਕਰਨੀ ਆ। ਸਾਡਾ ਤਾਂ ਵਿਰਸਾ ਈ ਬਹੁਤ ਮਹਾਨ ਆ...ਚੰਗੀਆਂ ਗਿਆਨ ਭਰਪੂਰ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਪਰ ਅਸੀਂ ਅਮਲ ਨੂੰ ਕਰਦੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਉਤੇ। ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਆਂ, ਦਿਖਾਵਾ ਕਰਦੇ ਆਂ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੀਆਂ ਸੰਗਮਰਮਰੀ ਕੰਧਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੱਢ ਨਈਂ ਦੇਣਾ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਟਪਕੀ।

“ਪੁੱਤ ਸਾਨੂੰ ਕਿਥੇ ਤੁਹਾਡੇ ਆਂਗ ਇਹ ਗਿਆਨ-ਧਿਆਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ।”

“ਲਾ 'ਤਾ ਅਜ ਮੰਮੀ ਉਤੇ ਈ ਪੀਰਡ? ਭੁੱਖ ਤਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗੀ? ਹੇਠਾਂ ਤਾਂ ਡਰਿੰਕ ਚੱਲ ਰਹੀ ਆ, ਜੇ ਕਹੋ ਤਾਂ ਰੋਟੀ ਏਥੇ ਈ ਲੈ ਆਵਾਂ?”

“ਫੇ ਕੀ ਹੋਇਆ ਜੇ ਡਰਿੰਕ ਚਲਦੀ ਆ ਤਾਂ। ਹੇਠਾਂ ਈ ਚਲਦੇ ਆਂ।” ਮੈਂ ਉਠ ਪਿਆ।

“ਪ੍ਰੀਤੀ, ਕੁੜੀਏ ਆਹ ਚੁੱਕ ਰਕਮ ਸਾਂਭ ਲੈ ਆਪਣੇ ਬੈਗ ਵਿਚ...ਸਾਂਭ ਲੈ।”

ਮੈਂ ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ। ਪ੍ਰੀਤੀ ਆਪਣੀ ਮੰਮੀ ਨਾਲ ਬਹਿਸਣ ਲੱਗੀ।

ਮਹਿਫਿਲ ਜੰਮੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਹਰਨੇਕ, ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਚਾਚਾ ਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਇਸ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਉਲਝੇ ਹੋਏ ਸੀ ਕਿ ਗੰਨਾ ਐਤਕੀ ਦਸੂਹਾ ਮਿਲ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਜਾਂ ਭੰਗਪੁਰ ਵਾਲੀ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਵਿਚ। ਇਕ ਜਣਾ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਦੀ ਮਿਲ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਡੈਂਡੀ ਤੇ ਫੁਫੜ ਆਪਸ ਵਿਚ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ।

“ਆਓ ਪੈਸ-ਸਾਬੂ ਆਓ ਆਓ ਬੈਠੋ।” ਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਫੁੱਫੜ ਨੇ ਰਤਾ ਉਚੀ 'ਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸ਼ਾਇਦ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਕਾਮਰੇਡ ਨੇ ਗੱਲ ਰੋਕ ਦਿੱਤੀ।

“ਚਾਚਾ ਪੈਗ ਪਾਓ ਬਈ...ਆਪਣਾ ਭਾ ਆ। ਪਾ ਓਏ ਨੇਕ।” ਕਾਮਰੇਡ ਨੇ ਹਰਨੇਕ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜ ਕੇ ਝੰਜੋੜੀ।

“ਨਈਂ ਨਈਂ ਜੀ ਛਕੀ ਚਲੇ ਤੁਸੀਂ, ਮੈਂ ਲੈਂਦਾ ਨਈਂ।” ਮੈਂ ਵਿਚਾਰਗੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ।

“ਗੁਰਬਖਸ਼ ਇਕ ਪੈਗ ਲੈ ਲਾ...ਪਾਵਾਂ?” ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਡੈਂਡੀ ਨੇ ਆਖਿਆ।

“ਨਈਂ ਡੈਂਡੀ ਜੀ, ਮੈਂ ਨੂੰ ਕਦੀ ਪੀਤੀ ਬੈਂਕਸ।”

“ਭਾ ਸਰਾਬ...ਸਰਾਬ ਪੀਣ ਲਈ ਵੀ ਜਿਗਰਾ...ਹੁੰ ਕੀ... ਕਾਮਰੇਡ ਕੋਲੋਂ ਗੱਲ ਪੂਰੀ

ਨਾ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਹੂੰਗਰ ਮਾਰੀ।

ਮੈਂ ਉਹਦੇ ਬਹੁਤ ਗਰੀਬ ਜਿਹੇ, ਸੂਤੇ ਹੋਏ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਦੇਖਿਆ ਉਹ ਕਿੰਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਜਿਹਾ ਸੀ, ਭੁਖੇ ਬੋਟ ਵਰਗਾ।

“ਗੁਰਬਖਸ਼ ਇਹ ਮੇਰੇ ਜੀਜਾ ਜੀ ਨੇ ਕਾਮਰੇਡ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ...ਭੈਣ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਟੀਚਰ ਆ।” ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਾਲਜ ਹੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਆਏ ਕਾਮਰੇਡ ਨਾਲ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਮਿਲਾਇਆ ਸੀ। ਵਿਚਾਰੇ ਦੇ ਹੱਥ ਕਾਲੇ ਹੋਏ ਪਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, ਮੋਪਿਡ ਦੀ ਚੇਨ ਉਤਰ ਗਈ, ਇਹਨੇ ਬੜਾ ਖਰਾਬ ਕੀਤਾ।

“ਅੱਛਾ ਲਵ ਮੈਰਿਜ਼ ਕੇਸ...ਬੜੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਜੀ ਮਿਲ ਕੇ।” ਮੈਂ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ ਸੀ।

ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ ਉਹ ਜੰਡੂ ਸਿੰਘੀਏ ਕਾਮਰੇਡ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਸੀ-ਉਹੀ ਧੰਨਾ ਸਿੰਘ ਜਿਹੜਾ ਪਾਰਟੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਆਪ ਤਾਂ ਹਾਰ ਗਿਆ ਪਰ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰੀਏ ਚੌਧਰੀ ਨਾਲ ਪੱਕਾ ਜੁੜ ਗਿਆ। ਉਹ ਤਾਂ ਕਾਮਰੇਡ ਰਿਹਾ ਨਈਂ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਮੁੰਡਾ ਇਹ ਜਗਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪਤਾ ਨਈਂ ਕਿਹੜੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਬਹਿੰਦਾ-ਉਠਦਾ ਸੀ। ਉਂ ਤਾਂ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਨਾਲ ਲਵ ਮੈਰਿਜ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਪਰ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਵਿਆਹ ਪਰ ਧੂਮ-ਧੜੱਕੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ...ਸੁਖ ਨਾਲ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੰਮੀ ਨੇ ਪਤੀ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿਚ ਵੀ ਲਖਾਂ ਲਾ ਦਿਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸ ਗੱਲ ਵਿਚੋਂ ਖੋਰ ਕੀ ਕਢਣਾ ਪਾਉਣਾ ਸੀ ਪਰ ਕਾਮਰੇਡ ਦੀਆਂ “ਖੇਲਾਂ” ਵਲ ਦੇਖ ਕੇ ਸੋਚ ਰੁਕ ਜਾਂਦੀ ਸੀ।

ਉਸ ਦਿਨ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਪਿੱਛੋਂ ਮੁੜੀ ਸੀ, ਬੜੀ ਉਦਾਸ ਤੇ ਬੁਝੀ ਜਿਹੀ। ਛੁਟੀ ਲੈ ਕੇ ਹੋਸਟਲ ਚਲੀ ਗਈ। ਰਿਸੈਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲੋਂ ਰਿਹਾ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਅਸੀਂ ਫੁਲਾਂ ਦੀ ਕਿਆਰੀ ਕੋਲ ਬਹਿ ਗਏ।

“ਗੁਰਬਖਸ਼ ਮੈਨੂੰ ਨਈਂ ਪਤਾ ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਦੋਸਤੀ ਹੀ ਪਰ ਹੁਣ ਮੇਰੇ ਵੱਸ ਵਿਚ ਗੱਲ ਨੂੰ ਰਹੀ। ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਮੈਰਿਜ਼ ਕਰੂੰਗੀ।” ਕਹਿ ਕੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਈ, ਫਿਸ ਜਿਹੀ ਪਈ।

“ਮੈਰਿਜ਼ !” ਮੇਰਾ ਮੂੰਹ ਅਭਿਆ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਦਿਮਾਗ ਦੀਆਂ ਤਾਰਾਂ ਤੜ-ਤੜ ਕੇ ਚੰਗਿਆੜੇ ਛੱਡਣ ਲੱਗੀਆਂ...ਮਾਰ-ਧਾੜ, ਖੂਨ-ਖਰਾਬਾ, ਗੋਲੀ, ਤਲਵਾਰਾਂ...ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਲੱਗਾ ਜਿਵੇਂ ਮੇਰੀ ਦੇਹ ਦਾ ਕਚਰਾ ਜਿਹਾ ਬਣਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੇਠਾਂ, ਪਤਾਲ ਵਿਚ ਵਹਿ ਰਹੇ ਲਾਵੇ ਵਿਚ ਰੇੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਮੈਂ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟੀ ਰੱਖੀਆਂ, ਸ਼ਾਂਤ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਇਹ ਖਿਆਲ, ਇਹ ਸੋਚ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਆਈ? ਕੀ ਇਹ ਘਰ ਕਿਸੇ ਗੱਲ ਤੋਂ ਝਗੜਾ ਕਰਕੇ ਆਈ ਹੈ? ਕੀ ਕਾਲਜ ਜਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਕਰਕੇ ਕੋਈ ਉਂਗਲ ਉਠੀ ਹੈ?

“ਅਜ ਤਕਾਲੀਂ ਗਰੀਨ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾਵਾਂਗੇ। ਏਸ ਟਾਪਿਕ ਉਤੇ ਉਥੇ ਡਿਸਕਸ ਕਰਾਂਗੇ। ਤੂੰ ਨਾਰਮਲ ਹੋ, ਜਾ ਕੇ ਅਰਾਮ ਕਰ।” ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਕਾਲਜ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਪੂਰਾ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਵਿਚਾਰ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹੋਂ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਹਿ ਰਿਹਾ, ਮੈਂ ਭਾਈਏ ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੀ ਦੁਹਰਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ, “ਹਰਪ੍ਰੀਤ, ਮੇਰੇ ਭਾਈਆ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਆ, ਇਹ ਅਖੌਤੀ ਉਚੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਆਲੇ ਜਾਤ ਦੇ ਕੋਹੜ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਨੂੰ ਜੰਮਦੇ। ਇਹ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਪੁਰਖੇ ਦਿੰਦੇ ਆ...ਇਹ ਪਲੇਗ ਅੰਦਰੇ-ਅੰਦਰ ਫੈਲਦੀ ਚਲੀ ਜਾਂਦੀ ਆ। ਜਿਹੜਾ ਕੋਈ ਬਚ ਜਾਂਦੇ ਉਹੀ ਛੇਕਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹਦੇ ਕਰਮ ਚੰਗੇ ਹੁੰਦੇ ਆ। ਇਹ ਉਥੇ ਹੋਣ ਦਾ ਦੰਡੀ ਫੁੱਕਾਰਾ ਈ ਆ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨੂੰ ਇਹ ਫੁੱਕਾਰਾ ਮਰਦੇ ਦਮ ਤਕ ਸਪ ਵੀ ਨੂੰ ਛੱਡਦਾ।” ਪਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਉਤੇ ਮੇਰੀਆਂ ਜਾਂ ਕਹਿ ਲਓ ਭਾਈਏ ਦੀਆਂ ਕਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਉਸ ਦੇ ਪਿਆਰ-ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਵਿਚ ਸਗੋਂ ਖੁਲ੍ਹਾ ਆ ਗਈ।

ਅਖੀਰ ਮੈਂ ਭਾਈਏ ਤੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਦਸ ਦਿਤਾ ਕਿ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਭਾਈਏ ਨੇ ਇਕ ਦਮ ਮੈਨੂੰ ਰੋਕ ਦਿਤਾ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਵਡੇ ਭਰਾਵਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਉਹ ਵੀ ਹਾਮੀ ਨਈਂ ਸੀ ਭਰ ਰਹੇ। ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਗੱਲ ਤੋਂ ਡਰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬਰਬਾਦੀ ਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਸਹੇੜਨ ਵਾਲਾ ਰਾਹ ਹੈ।

ਅਖੀਰ ਮੇਰੇ ਸਮਝਾਉਣ ਨਾਲ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਇਕ ਛੋਟੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਹੋਣ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਡੈਂਡੀ ਦੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਕੇ ਭਾਈਆ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ।

“ਵੇਖ ਏ ਕੁੜੀਏ ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਸੁਣੀਂ ਦੇਖ ਪੁੱਤ, ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਤਿਆਗਿਆ ਤੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚਿਆ...ਚਾਹੇ ਹੈਗਾ ਬਖਸ਼ਾ, ਚਾਹੇ ਮੈਂ ਆ ਤੇ ਚਾਹੇ ਬਖਸ਼ੇ ਦੀ ਬੀਬੀ ਆ...ਤੂੰ ਸਾਡੇ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਜੇ ਪੱਕੀ ਧਾਰ ਈ ਲਈ ਆ ਤਾਂ ਹੁਣ ਪੱਕੇ ਪੈਰੀਂ ਰਹੀਂ...ਅਡੋਲ ਖੜ੍ਹੀ ਰਹੇਗੀ ਤਾਂ ਤੇਰੀ ਹਵਾ ਵਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੇਖੂ। ਜਾਓ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਕਰਨਾ ਕਰ ਲਓ ਜਾ ਕੇ, ਜੇ ਅਸੀਂ ਕਰਨਾ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿਓ।” ਭਾਈਏ ਨੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਪਿਆਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ

“ਕਿਹੜਾ ਪਿੰਡ ਆ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਹੁਣੇ ਦਾ?” ਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਚਾਚਾ ਕੁੱਕੜ ਦੀ ਲੋੜ ਚਰ੍ਹੰਡਦਾ ਬੋਲਿਆ।

“ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆ, ਭਜਨ ਸਿਆਂ...ਓਥੇ ਈ ਕੋਠੀ ਪਾਈ ਆ।” ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਡੈਂਡੀ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬੋਲ ਪਿਆ।

“ਕੋਠੀ ਤਾਂ ਹੋਈ ਉਦਾਂ ਪਿੰਡ ਕਿਹੜਾ?”

ਚਾਚੇ ਨੇ ਜ਼ਰਾ ਬੋਲਾਂ ਨੂੰ ਚਿੱਥ ਕੇ ਕਿਹਾ।

“ਢਿਲਵਾਂ ਚਾਚਾ ਜੀ...ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ।” ਮੈਂ ਹੌਲੀ ਜਿਹੇ ਦੱਸਿਆ।

“ਅੱਛਾ ਢਿਲਵਾਂ ਆਹ ਕਾਕੀ ਪਿੰਡ ਲੰਘ ਕੇ...ਭਲਾ ਤੇਰੇ ਵਡੇਰੇ।”

“ਚਾਚਾ ਜੀ, ਮੇਰੇ ਪਿਤਾ ਜੀ ਵਪਾਰ ਕਰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸੀ ਲੱਕੜ ਦਾ...ਕਾਕੀ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੜਕ ਉਤਲਾ ਟਾਲ ਸਾਡਾ ਈ ਆ...ਭਰਾ ਮੇਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਆੜ੍ਹਤ ਕਰਦੇ ਆ...ਭਾਈਏ ਹੁਣੀਂ ਗੁਜ਼ਰ ਗਏ ਦੋ ਸਾਲ ਹੋਏ। ਸੁਣਿਆ ਹੋਊ ਨਾ

ਅੱਜ ਵੀ ਯਮਲਿਆ ਜੱਟਾ ਖਲਕਤ 'ਵਾਜਾਂ ਮਾਰਦੀ !

(ਸਫਾ 21 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਨਾਲ ਫੇਰ ਮੇਰਾ ਮੇਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤੇ ਫਿਰ ਉਦੋਂ ਹੀ ਖਬਰ ਮੇਰੇ ਤੱਕ ਪੁੱਜੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਡੇਰੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਸਭ ਕੁਝ ਸੁੰਨਾ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਇਹ ਗੱਲ ਕਹਿਣ 'ਚ ਮੈਂ ਬੁਰਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੇ ਗਾਣੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਨ ਤੇ ਨਿਆਣੇ ਵੀ। ਪਰ ਜਿਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਉਹ ਬੂਰਦਾ ਰਿਹਾ ਉਹ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਂ ਛੇਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਯਮਲਾ ਜੱਟ ਨਹੀਂ ਬਣਨਾ। ਹਾਂ, ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਰਖਤ ਦੇ ਫਲ ਬਹੁਤ ਛੇਤੀ ਝੜ ਗਏ। ਜਸਦੇਵ ਯਮਲਾ ‘ਛੱਲਾ’ ਗਾ ਕੇ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਨਹੀਂ ਚੰਗਾ ਭਲਾ ਯਮਲੇ ਦੇ ਨਾਂ ਨੂੰ ਧੂਫ ਬੱਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਯਮਲੇ ਦੇ ਨਾਂ ਦੀ ਪੂਜਾ ਕਰਨ ਦੇ ਇਵਜ਼ਾਨੇ 'ਚ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੇ ਉਹਦੇ ਪੋਤਰੇ ਵਿਜੇ ਯਮਲੇ ਨੂੰ ਨੌਕਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿੱਤੀ ਭਾਵੇਂ ਦਰਜਾ ਚਾਰ ਦੀ ਹੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਪਰਿਵਾਰ ਤੁੰਬੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਵਜਾਉਣ ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਾਹਿਰ ਰਿਹਾ ਪਰ ਅੱਖਰ ਗਿਆਨ ਵਿਚ ਅਧੂਰਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਸ਼ੌਂਕੀ ਮੇਲੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਇਹ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਕਿ ਮੇਰੇ ਕਹੇ ਤੇ ਢਾਡੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਸੀਤਲ ਨੇ ਸ਼ੌਂਕੀ ਐਵਾਰਡ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ

ਚੌਧਰੀ ਮਿਲਖੀ ਰਾਮ ਦਾ?” ਮੈਂ ਜੋ ਵੀ ਕਿਹਾ ਬੋੜਾ ਤਲਖੀ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਹਾ, ਜਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਾ।

“ਪ੍ਰੀਤੀ ਲਿਆਓ ਕੁਝੇ ਰੋਟੀ।” ਪ੍ਰੀਤੀ ਦਾ ਡੈਂਡੀ ਕੁਛ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬੋਲਿਆ ਕਿ ਰੌਲਾ ਜਿਹਾ ਪੈ ਗਿਆ। “ਪਾਣੀ ਲਿਆਓ ਬਈ...ਬਰਫ ਪਾਓ ਵਿਚ...ਸਬਜ਼ੀ ਲਿਆਓ...ਬਈ ਹੋਰ ਕੋਲੀਆਂ ਹੋਰ ਲਿਆਓ...ਫੁਲਕੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆਓ।”

“ਚਾਚਾ-ਭਾ ਜੀ ਪੁੱਛੋ...ਪੁੱ...ਐਸਰ ਸਾਬੂ ਆ ਆਪਣੇ...ਆਪਣੇ।” ਕਾਮਰੇਡ ਤੋਂ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋ ਰਿਹਾ।

ਮੈਂ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਜਾਣਾ ਚਾਹਿਆ। ਇਸੇ ਪਲ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਆ ਗਈ:

“ਗੁਰ, ਆਓ ਉਠ ਕੇ ਏਧਰ...ਉਠੋ ਜ਼ਰਾ।” ਪ੍ਰੀਤੀ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਡੁੰਮ੍ਹ 'ਚ ਗੋਤੇ ਖਾਂਦੇ ਨੂੰ ਆ ਫੜਿਆ।

ਹਰਨੇਕ ਤੇ ਪ੍ਰੀਤੀ ਦੇ ਡੈਂਡੀ ਨੇ ਰੋਕਣਾ ਚਾਹਿਆ।

“ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਖਾਣੀ ਰੋਟੀ...ਪਤਾ ਨੂੰ ਕੀ ਕੀ ਬਕਵਾਸ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਆ...ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਆਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ।” ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਮਚਦੀ, ਪਰ ਰੋਣ-ਹਾਕੀ ਹੋਈ ਪ੍ਰੀਤੀ ਕੋਲੋਂ ਹੋਰ ਨਈਂ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ।

“ਨਈਂ ਗੁਰ, ਮੈਂ ਅੰਦਰ ਖੜ੍ਹੀ ਸਭ ਦੇਖਦੀ-ਸੁਣਦੀ ਸੀ...ਕੀ ਬਣੇ ਫਿਰਦੇ ਆ...ਇਹ ਬੋਥੇ ਦਿਮਾਗ...ਚੁੱਕੀ ਫਿਰਦੇ ਆ ਟਰੈਕਟਰ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ।” ਕੋਈ ਕਾਰਾਂ ਦੱਸਦਾ, ਕੋਈ ਪੈਰੇ ਦੱਸਦਾ...ਏਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵੀ ਕੁਛ ਹੈਗਾ ਕੋਲ।” ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਈ ਸੀ ਅਜੇ ਵੀ। “ਚੁੱਕੇ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ...ਤੁਰੋ ਆਪਣੇ ਘਰ ਨੂੰ।”

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਮੰਮੀ ਡੈਂਡੀ ਤੇ ਭੂਆ ਉਹਨੂੰ ਚੁਪ ਕਰਾਉਣ ਪਰ ਉਹ ਬੋਲੀ ਗਈ।

“ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਈਂ...ਮੈਂ ਫੇ ਗੋਤਾ ਮਾਰੂੰ...ਹੁਣ ਨਾ ਇਹਨੂੰ ਕੁਛ ਕਹੇ।” ਕਹਿ ਕੇ ਮੈਂ ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਲੱਗਾ।

ਮੋਟਰ ਸਾਈਕਲ ਪਿਛੇ ਬੈਠੀ ਸਾਰਾ ਰਾਹ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਬੋਲੀ ਗਈ। ਬੈਗ ਰਖ ਕੇ ਉਹ ਸਰਘੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬਾਬਰੂਮ ਵਿਚ ਨਹਾਉਣ ਜਾ ਵੜੀ। ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੀ ਫਿਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਨਾਲੇ ਸਰਘੀ ਦੇ ਕਪੜੇ ਪਾਈ ਜਾਵੇ, ਨਾਲੇ ਬੋਲੀ ਜਾਵੇ, ਉਹਦਾ ਗੁੱਸਾ ਅਜੇ ਠੰਢਾ ਨਈਂ ਸੀ ਹੋਇਆ।

“ਪੈਰਿਆਂ ਲਈ ਜ਼ੋਰ ਪਾਉਂਦੀ ਮੰਮੀ ਕੋਠੇ ਉਤੇ ਆ ਕੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, ਠਹਿਰ ਕੇ ਦੋਹ ਕੁ ਮਹੀਨੀਂ ਹੋਰ ਦਊਂਗੀ...ਫੇ ਕਾਰ ਲੈ ਲਿਓ...ਕਾਮਰੇਡ ਅਰਗੀ, ਚਾਹੇ ਪੁਰਾਣੀ ਈ ਲੈ ਲਿਓ। ਫੇ ਕਹਿੰਦੀ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਕਹੀ ਪੱਗ ਬੰਨ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰੇ। ਮੈਂ ਪੈਰੇ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰੇ...ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਮੰਮੀ ਮੁੜ ਕੇ ਨਾ ਇਹ ਗੱਲ ਕਿਹੋ। ਮੈਂ ਪੱਗ ਜਾਂ ਬੋਦੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਨਹੀਂ ਕਰਾਇਆ, ਇਨਸਾਨ ਨਾਲ ਕਰਾਇਆ ਹੈ।”

ਮੈਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਲਾਲ ਹੋਏ ਚਿਹਰੇ ਵਲ ਦੇਖਦਾ ਅਗੇ ਵਧਿਆ, ਉਹਦਾ ਸਿਰ ਫੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਛਾਤੀ ਨਾਲ ਘੁਟ ਲਿਆ। ਬਸ ਇੰਨੀ ਗੱਲ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਾਹਾਂ ਵਿਚ ਘੁਟ ਕੇ ਉਚੀ-ਉਚੀ ਰੋਣ ਲਗ ਪਈ।

ਨਾਲ ਕੀ ਸਬੰਧ ਸੀ?

ਇਹ ਵੀ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਜਸਦੇਵ ਯਮਲੇ ਨਾਲ ਯਮਲੇ ਦੇ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਪੈਗ ਤਾਂ ਪੀਤਾ ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਉਸਤਾਦ ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਨੂੰ ਕਦੇ ਘੁੱਟ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ। ਵਿਸਕੀ, ਬੋਤਲ ਜਾਂ ਨਸੇ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਪਟਵਾਰੀ, ਕਨੂੰਨਗੇ ਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਾਂਗ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਤਾਲੁਕਾਤ ਸੀ ਇਹ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ। ਪਰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਵਿਚ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਵੀ ਉਸੇ ਯੁੱਗ ਵਿਚ ਵਿਚਰਿਆ ਹਾਂ ਜਿਹੜਾ

ਮੈਂ ਬਾਗੀ ਮੈਂ ਬਾਗੀ...

ਸੰਤੋਸ਼ ਸੀਵਾਨ, ਜਾਹਨੂ ਬਰੂਆ ਤੇ ਪੱਲਵੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਐਫ.ਟੀ.ਆਈ.ਆਈ. ਬੋਰਡ ਦੀ ਮੈਂਬਰੀ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਕੇ ਜੂਝ ਰਹੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਸਾਥ

ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐਸ.ਐਸ.) ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਭਗਵਾਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਖਿਲਾਫ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੰਤੋਸ਼ ਸੀਵਾਨ, ਜਾਹਨੂ ਬਰੂਆ ਤੇ ਪੱਲਵੀ ਜੋਸ਼ੀ ਵਰਗੇ ਕੱਦਾਵਰ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਵੀ ਜੁੜ ਗਿਆ ਹੈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪੁਣੇ (ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ) ਦੀ ਵੱਕਾਰੀ ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਇੰਡੀਆ (ਐਫ.ਟੀ.ਆਈ.ਆਈ.) ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਕਲਾਕਾਰ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਨੂੰ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਮੁਖੀ ਬਾਪਣ ਦਾ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੈ ਕਿ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਸੋ

ਸੰਤੋਸ਼ ਸੀਵਾਨ

ਪੱਲਵੀ ਜੋਸ਼ੀ

ਜਾਹਨੂ ਬਰੂਆ

ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਪੈਤਰਾ ਐਨ ਸਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼

ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਪਸ਼ਟ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਕਲਾ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੌਕੇ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਭਾਵੇਂ ਐਫ.ਟੀ.ਆਈ.ਆਈ. ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਅਨੁਸਾਰ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਥਾਪੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮੁਖੀਆਂ ਦੇ ਕੱਦ ਅਤੇ ਰੁਤਬੇ ਬਾਰੇ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਗਜੇਂਦਰ ਚੌਹਾਨ ਵਰਗੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮੁਖੀ ਬਾਪ ਕੇ ਸਗੋਂ ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਈ ਹੈ।

ਸੰਤੋਸ਼ ਸੀਵਾਨ, ਜਾਹਨੂ ਬਰੂਆ ਅਤੇ ਪੱਲਵੀ ਜੋਸ਼ੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੇ ਮੁਥਾਜ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਸੰਤੋਸ਼ ਸੀਵਾਨ ਅਤੇ ਜਾਹਨੂ ਬਰੂਆ ਨੇ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਤੇ ਪੱਲਵੀ ਜੋਸ਼ੀ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੱਲ੍ਹਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਹਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਆਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਪਏ ਹੋਏ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ-ਧਮਕਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਠੰਢੇ ਦਿਲ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਫੈਸਲੇ ਉਤੇ ਮੁੜ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਉਧਰ, ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਲੀਲ ਵੱਲ ਕੰਨ ਨਹੀਂ ਧਰਿਆ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਤੁਰੰਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਾ ਅਸਤੀਫਾ ਵੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਇਹਦੇ ਵਰਗੇ ਹੋਰ ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਨੇ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਨਿੱਜੀ ਲੜਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਲੜਾਈ ਕਿਸੇ ਇਕ ਬੰਦੇ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਹੈ ਜੋ ਹਰ ਹਾਲ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਉਤੇ ਕੋਈ ਸਿਆਸਤ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ।

ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਵਿਤਕਰੇ ਖਿਲਾਫ ਗੜ੍ਹਕਾ

ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਆਪਣੀਆਂ ਨਾਇਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰ ਕੇ ਅਕਸਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਿੰਦੀ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਾਇਕਾ ਦੇ ਦਮ ਉਤੇ ਵੀ ਫਿਲਮਾਂ ਚੱਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਕਿ ਔਰਤ ਕਲਾਕਾਰਾਂ/ਨਾਇਕਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਮਿਹਨਤਾਨਾ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ; ਇਹ ਸਰਾਸਰ ਵਿਤਕਰਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਹਰ ਹਾਲ ਖਤਮ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਇਸ ਹੱਕ ਲਈ ਪੈਰ ਅੜਾਇਆ ਕਰਨ। ਪਹਿਲਾਂ-ਪਹਿਲ ਔਖ ਤਾਂ ਝੱਲਣੀ ਹੀ ਪਵੇਗੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਕੀਤਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਲਈ ਰਾਹ ਮੋਕਲਾ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਰੱਖੀ ਹੀ ਨਾ, ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ੋਸ਼ਣ ਜਾਰੀ ਹੀ ਰਹੇਗਾ।

ਖਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਪਹਿਲੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਨ ਜਿਸ ਵੱਲੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੇ ਖੇਤਰ ਵਾਲੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਲਿਖੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ 'ਤੇ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣੀਆਂ। ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਉਹ ਵਧੀਆ ਸਕਰੀਨ-ਪਲੇਅ ਲੇਖਕ ਸੀ, ਤਤਕਾਲੀ ਸਿਆਸਤ 'ਤੇ ਤਿੱਖੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਿਖਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਤੱਥ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਥੇ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਉਹਨੂੰ ਬੁਰਜੂਆ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ, ਉਥੇ ਲੱਖਾਂ-ਕਰੋੜਾਂ ਵਿਚ ਖੇਡਣ ਵਾਲਾ ਤਬਕਾ ਉਹਨੂੰ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਛਾਣਦਾ ਸੀ।

ਅਲੀਗੜ੍ਹ ਮੁਸਲਿਮ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਵਕਾਲਤ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਲੈਣ ਪਿੱਛੋਂ ਅੱਬਾਸ (7 ਜੂਨ 1914- 1 ਜੂਨ 1987) ਮੁੰਬਈ ਆ ਗਿਆ ਜਿਥੇ ਉਹਨੇ 'ਬੰਬੇ ਕਰਾਨੀਕਲ' ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਨੌਕਰੀ ਕਰ ਲਈ। ਬੰਗਾਲ ਦੇ ਆਕਾਲ ਬਾਰੇ ਮਾਰਕਿਸਟ ਫਿਲਮ 'ਧਰਤੀ ਕੇ ਲਾਲ' ਉਹਨੇ 1945 ਵਿਚ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਮਾਣ 'ਇਪਟਾ' ਨੇ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ 1947 ਵਿਚ 'ਆਜ ਔਰ ਕੱਲ' ਬਣਾਈ ਪਰ ਫਿਲਮ ਫਲਾਪ ਰਹੀ। 1951 ਵਿਚ ਅੱਬਾਸ ਨੇ 'ਨਯਾ ਸੰਸਾਰ' ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਕੰਪਨੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ 'ਅਨਹੋਨੀ' ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਅਦਾਕਾਰ ਸਨ ਰਾਜਕਪੂਰ। ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਦੱਤ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਅਬਰਾਰ ਅਲਵੀ ਦੇ ਦਮ 'ਤੇ ਟਿਕੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਚੋਖਾ ਅੱਬਾਸ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸਮਝ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਵੀ. ਸ਼ਾਂਤਾਰਾਮ ਦੀ ਸਫਲ ਫਿਲਮ 'ਡਾ. ਕੋਟਿਨਸ ਕੀ ਅਮਰ

ਉਮੀਦਾਂ ਵਾਲਾ ਖਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ

ਕਹਾਨੀ' ਅਤੇ ਚੇਤਨ ਆਨੰਦ ਦੀ 'ਨੀਚਾ ਨਗਰ' ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਲਿਖ ਚੁੱਕੇ ਸਨ।

ਅੱਬਾਸ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਨਯਾ ਸੰਸਾਰ' ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਬਾਰੇ ਬਣੀ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪਟਕਥਾ ਤੇ ਕੇਂਦਰੀ ਨੁਕਤਾ ਅੱਬਾਸ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਹੰਢਾਏ ਤਜਰਬਿਆਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸੀ। ਇਹ ਭਾਰਤੀ ਸਿਨੇਮਾ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਅਜਿਹੀ ਫਿਲਮ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਡਬਲ ਰੋਲ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹਨੇ ਪ੍ਰਭਾਤ ਤੇ ਨਵਯੂਗ ਚਿਤਰਪਟ ਦੀਆਂ ਕਈ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਪਟਕਥਾਵਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਪਰ ਇਹ ਪਟਕਥਾਵਾਂ ਜਦੋਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ

ਕੀਤੀ 'ਮੁੰਨਾ'। ਫਿਲਮ ਦੇ ਮੁੱਖ ਅਦਾਕਾਰ ਸਨ ਡੇਵਿਡ, ਜਗਦੀਪ ਅਤੇ ਮਨਮੋਹਨ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਅੱਬਾਸ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੱਖਰੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਜਿਹੇ ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਮਾਣ ਤੋਂ ਅਗਲੇ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਅੱਬਾਸ ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਣ ਰਹੀ ਫਿਲਮ 'ਪਰਦੇਸੀ' ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਨਰਗਿਸ, ਬਲਰਾਜ ਸਾਹਨੀ, ਪਦਮਿਨੀ ਅਤੇ ਡੇਵਿਡ ਵਰਗੇ ਅਦਾਕਾਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਸੋਵੀਅਤ ਯੂਨੀਅਨ ਦੀਆਂ ਉੱਚ-ਪੱਧਰੀ ਸਿਨੇਮਾ

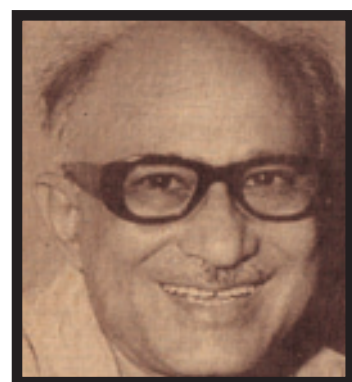
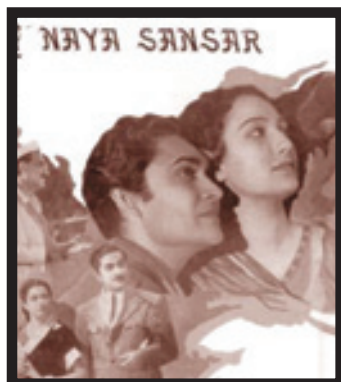
ਹੈ, ਉਹ ਸੀ 1963 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ 'ਸ਼ਹਿਰ ਔਰ ਸਪਨਾ'। ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਅਤੇ ਸ਼ਹਿਰੀਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ੋਰ ਵਿਚ ਆਏ ਫੁੱਟਪਾਥ 'ਤੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅਜਿਹੇ ਜੋੜੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇੱਕਲੌਤਾ ਰੈਣ-ਬਸੇਰਾ (ਪਾਣੀ ਦੀ ਪੁਰਾਣੀ ਪਾਈਪ ਜਿਸ ਨੂੰ ਉਹ ਘਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਤਦੇ ਹਨ) ਵੀ ਖੋਹ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵੱਲ ਧੱਕੇ ਗਏ ਬੇਵਸ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ 'ਸੂਝਵਾਨ' ਵਰਗ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੰਦੇਦਨਸ਼ੀਲ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ। ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਉਸ ਸਾਲ ਦਾ ਸਰਵੋਤਮ ਕੌਮੀ ਪੁਰਸਕਾਰ

ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਕਹਾਂ ਹੈ...
-12-

ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ

ਫੋਨ: +91-98554-04330

ਖਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ (ਐਨ ਸੱਜੇ) ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਦੋ ਅਹਿਮ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਪੋਸਟਰ।

ਸਾਹਮਣੇ ਆਈਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਗਾੜੇ ਰੂਪ ਲਈ ਉਹਨੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕੀਤੀ। 1954 ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਫਿਲਮ ਨਿਰਦੇਸ਼ਤ

ਤਕਨੀਕਾਂ ਅਤੇ ਸੁਹਜਾਤਮਕ ਹੁਨਰ ਨੇ 'ਪਰਦੇਸੀ' ਨੂੰ ਨਿਖਾਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਜਿਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਅੱਬਾਸ ਦੀ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਫਿਲਮ ਗਿਣਿਆ ਜਾਂਦਾ

ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਅੱਬਾਸ ਦੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਹੀ ਨਵੀਂ ਉਮੀਦ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਸਨ।

ਅੱਬਾਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ 'ਹਮਾਰਾ ਘਰ' ਬੱਚਿਆਂ ਬਾਰੇ ਸੀ। 1966 ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਮੁੰਬਈ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਟਕਥਾ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਣਾਉਂਦਿਆਂ ਅੱਬਾਸ ਨੇ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ 'ਬੰਬਈ ਰਾਤ ਕੀ ਬਾਹੋਂ ਮੇਂ'। ਇਸ ਵਿਚ ਦੋ ਨੌਜਵਾਨ ਮੁੰਡਿਆਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਇਕ ਰਾਤ ਦੇ ਸਫਰ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੁਪਨਿਆਂ, ਉਮੀਦਾਂ ਅਤੇ ਭਟਕਾਉ ਨੂੰ ਪਰਦੇ 'ਤੇ ਉਤਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1967 ਵਿਚ ਗੋਆ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਛੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਅਤੇ ਇਕ ਕੁੜੀ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਫਿਲਮ 'ਸਾਤ ਹਿੰਦੋਸਤਾਨੀ' ਅੱਬਾਸ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈ ਅਗਲੀ ਫਿਲਮ 'ਦੇ ਬੰਦ ਪਾਨੀ' ਲਈ ਅੱਬਾਸ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨੂੰ ਲੋਕ ਰਾਜਸਥਾਨ ਦੇ ਮਾਰੂਥਲੀ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗਏ ਜਿਥੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੀ ਪਾਣੀ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਜਿਉਣ-ਮਰਨ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ ਵੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਸਰਵੋਤਮ ਫਿਲਮ ਦਾ ਇਨਾਮ ਮਿਲਿਆ। ਅੱਬਾਸ ਜਾਗਰੂਕ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਅਗਾਂਹਵਧੂ ਲਹਿਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਲੇਖਕ ਵੀ ਸੀ।

(ਚਲਦਾ)

Syan Video Production, Inc.

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ
ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ-ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ
ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ

ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਇ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)

Live Video Display With Large Screens

DJ Service with Laser Lights

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

Call Toll Free:
1-800-RAJ-SYAN

(with 17 years Experienced)

Call: 734-261-0936

734-890-1767

e-mail: raj@syانvideo.com
visit at: www.syanvideo.com

D Line Logistics Inc.

(Office & Yard Base In Elk Grove Village, IL)

ਡਰਾਈਵਰ ਅਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ Drivers & Owner Operators Wanted

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਅਤੇ ਵਾਪਸ ਮਿਡਵੈਸਟ ਦੇ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪੱਕੇ
ਰੂਟ ਹਨ, ਮਿਡਵੈਸਟ ਲਈ ਵਾਧੂ ਲੋਡ, 100% ਨੌ ਟੱਚ, ਨਵੇਂ ਟਰੈਕਟਰ-
ਟਰੇਲਰ (2015-16), ਟਰੈਕਟਰ ਅਲਟਰਾ 1-ਸਿਫਟ (ਆਟੋਮੈਟਿਕ
ਟਰਾਂਸਮਿਸ਼ਨ), ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਫ-ਸੁਥਰੇ

ਵੀਕਲੀ ਪੇਅ, ਵਧੀਆ
ਇੰਸਪੈਕਸ਼ਨਾਂ ਅਤੇ ਸੇਫਟੀ ਚੈਕਾਂ
ਲਈ ਇਨਾਮ

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰਾਂ ਨੂੰ ਸਸਤਾ
ਡੀਜ਼ਲ ਲੈਣ ਲਈ ਫਲੀਟ ਕਾਰਡ
ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਾਜਬ
ਡਿਸਪੈਚ ਚਾਰਜ। ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ
'ਲੀਜ਼ ਟੂ ਓਅਨ' ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ
ਵੀ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਸਕਦੇ ਹੋ

ਯੋਗਤਾਵਾਂ: ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਐਮ ਵੀ ਆਰ ਸਮੇਤ ਏ ਕਲਾਸ ਸੀ ਡੀ ਐਲ,
ਘੱਟੋ ਘੱਟ ਉਮਰ 23 ਸਾਲ

ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਫੌਰੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

ਫੋਨ: 847-309-6542 ਜਾਂ 224-456-2713

31 & 33

Dhillon Truck Stop Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

**ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ
ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ**

**New & Used Tires
Oil Change**

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉੱਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph: 575-576-4111, 575-815-8536

The Anu Attorney Immigration Law Firm Law offices of Anu Peshawaria

*More than 25 years of experience *Internationally Awarded-Extraor-
dinary ability *Served as Legal Advisor to Govt. of India, Embassy of
India, Washington, DC

Anu Peshawaria
Attorney at Law

Licensed to practice Immigration
& Bankruptcy in all 50 states.
More than 20 year experience in
US immigration & Indian law

US IMMIGRATION

*Green Cards (Investor, Employment)
*E-2 investor Visa, L1 (Intra Company)
*Family Green Card, Fiancee Visa
*Deportation Defense, VAWA, U Visa
*Asylum, Appeals, Ninth Circuit Court
*H1B, Computer Engineers, Cooks, Teachers, Students,
Doctors, Nurses, Physical Therapist

ਪੰਜਾਬੀ,
ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ,
ਹਿੰਦੀ ਤੇ
ਉਰਦੂ ਵਿਚ
ਗੱਲ ਕਰੋ

**ਹੁਣ ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਵੀ
ਦਫਤਰ ਖੁਲ੍ਹ ਚੁਕਾ ਹੈ**

**Contact numbers:
Seattle, WA**

Ph: 206-774-0907

Fremont, California

Ph: 510-353-0102

Cell Phone 510-299-1907

Toll free: 1-866-586-6297

anu@anuattorney.com
www.anuattorney.com

FAMILY LAW

*Divorce *Annulment
*International Custody

INCORPORATIONS

*International Contracts, Mergers
*Attorney Supreme Court of India

***Bankruptcy Consultation & Filing**

46560 Fremont Blvd., STE#205, Fremont, CA 94538
801, Pine Street, # 24 C, Seattle, Washington 98101
Offices: Seattle, WA *Fremont, CA *UK *Canada *India

Weekends &
Evening
Appointments
Available

ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਾਸਤ ਸੰਸਥਾ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲਾ PUNJABI MELA

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, ਅਗਸਤ 15 Sat. Aug. 15, 11:30 am

at Busse Woods Forest Preserve, Grove # 18 (Entrance next to I-290, on Higgins Road, Schaumburg)

“ਸਉਣ ਵੀਰ ਕੱਠੀਆਂ ਕਰੇ ਭਾਦੋਂ ਚੰਦਰੀ ਵਿਛੋੜੇ ਪਾਵੇ”

ਧੀਆਂ ਦੀਆਂ ਤੀਆਂ
Dheeyan Deeyan Teeyan

More Info:
Jasbir Kaur Mann (847) 890-2390,
Beant Kaur Virk (262) 412-2068,
Raj Kaur Randhawa

ਵਾਲੀਬਾਲ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ,
ਸ਼ਾਟ ਪੁੱਟ, ਦੌੜਾਂ,
ਅਤੇ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ,

ਦਸਤਾਰ ਮੁਕਾਬਲਾ,
ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਲੰਬੀ ਗੁੱਤ ਲਈ ਇਨਾਮ,
ਰਿਵਾਇਤੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਮੁਕਾਬਲਾ, ਮਲਵਈ
ਗਿੱਧਾ ਅਤੇ ...

ਅਖਾੜਾ ਲੋਕ ਗਾਇਕ:
ਸੱਤੀ ਸਤਵਿੰਦਰ

Satti Satvinder

ਤੋ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਫੋਨ ਕਰੋ : (847) 833-5340, (847) 975-3877, (224) 456-8096

PHO Board: Harjit Singh Gill (847) 833-5340, Bikram Singh Sidhu (630) 330-8682, Paramjit Singh Sangha (224) 388-9393,
Lakhsir Singh Sandhu (847) 975-3877, Tony Sanghera (630) 728-5490, Dr. Harjinder Singh Khaira (630) 479-0031,
Darshan Singh Basraon (815) 557-4991, Mohinderjit Singh Rakalla (630) 878-9833, Manminder Singh Bhathal (630) 549-5983,
Jairam Singh Kahlon (224) 456-8096

Punjabi Heritage Organization of Chicago

(PHO is a non-profit community organization dedicated to promote Punjabi cultural heritage, sports and social events.)

Web address: www.phochicago.org Email: phochicago@hotmail.com

also one week before Mela PHO hosting

BASKETBALL TOURNAMENT - AUGUST 8, 2015

@ Itasca Park District, 350 E Irving Park Rd, Itasca, IL 60143

To register contact: Tony Sanghera (630) 728-5490

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

NILESH TOPIWALA
UNIVERSAL ACCOUNTING SERVICES
(847) 671-4944

SPOT PRINTING
(603) 953-2428

ਮੀਡੀਅਮ ਟਾਈਮਜ਼